

Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis

C 229

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

55. sējums
2012. gada 31. jūlijs

<u>Paziņojums Nr.</u>	Saturs	Lappuse
I	<i>Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi</i>	
	ATZINUMI	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	481. plenārā sesija 2012. gada 23. un 24. maijā	
2012/C 229/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Digitālais tirgus – izaugsmes virzītājspēks" (izpētes atzinums)	1
2012/C 229/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Nodokļu un finanšu oāzes: drauds ES iekšējam tirgum" (pašiniciatīvas atzinums)	7
2012/C 229/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "'Apvārsnis 2020': ceļveži attiecībā uz sabiedrības novecošanu" (pašiniciatīvas atzinums)	13
2012/C 229/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "2011. gada uzraudzības ziņojums par Eiropas Savienības stratēģiju ilgtspējīgai attīstībai: EESK novērtējums" (pašiniciatīvas atzinums) ...	18

LV

Cena:
EUR 7

(Turpinājums nākamajā lappusē)

III Sagatavošanā esoši tiesību akti

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

481. plenārā sesija 2012. gada 23. un 24. maijā

2012/C 229/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Atlantijas okeāna reģiona jūrlietu stratēģijas izstrāde" COM(2011) 782 final	24
2012/C 229/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam" COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP) un par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Budžets stratēģijai "Eiropa 2020"" COM(2011) 500 final	32
2012/C 229/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Partnerības pētniecībā un inovācijā" COM(2011) 572 final	39
2012/C 229/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Sociālās uzņēmējdarbības iniciatīva. Labvēlīgu apstākļu izveide sociālajiem uzņēmumiem – sociālās ekonomikas un sociālo inovāciju pamatam" COM(2011) 682 final	44
2012/C 229/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Mazi uzņēmumi, liela pasaule – jaunas partnerattiecības, lai palīdzētu MVU izmantot globālās iespējas" COM(2011) 702 final	49
2012/C 229/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem" COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD)	55
2012/C 229/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes lēmumam par papildu pētniecības programmas pieņemšanu ITER projektam (2014.–2018. gadam)" COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE)	60
2012/C 229/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) un Direktīvu 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem saistībā ar pārāk lielu paļaušanos uz kreditleitingiem" COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD)	64

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

481. PLENĀRĀ SESIJA 2012. GADA 23. UN 24. MAIJĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Digitālais tirgus – izaugsmes virzītājspēks" (izpētes atzinums)

(2012/C 229/01)

Ziņotāja: **BATUT kdze**

ES prezidentvalsts Dānija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 11. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Digitālais tirgus – izaugsmes virzītājspēks"

(izpētes atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 10. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 141 balsi par, 7 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1 Digitālā ekonomika būtiski maina mūsu sabiedrības ieradumus un ietekmē tās sociālo un ekonomisko struktūru. Līdz ar to būtiski ir drošības un sadarbības jautājumi. Digitālā programma Eiropai ir viena no stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniciatīvām. Komiteja ir pieņēmusi vairākus atzinumus par digitālās tehnoloģijas ietekmi uz mūsu sabiedrību ⁽¹⁾.

1.2 Prezidentvalsts Dānija, apzinoties šīs jomas nozīmīgumu, lūgusi EESK noskaidrot, kas būtu darāms, lai digitālā tehnoloģija veicinātu izaugsmi. Komiteja uzskata, ka digitālās ekonomikas jautājumu apspriešanā jāiekļauj sociālais un pilsoniskais dialogs, kā arī saskaņošana un partnerība.

1.3 [Digitālā] tirgus izveidošana ⁽²⁾ nav pašmērķis. Digitālajai tehnoloģijai jābūt ekonomikas atbalsta līdzeklim, un tā nedrīkst apdraudēt tautsaimniecībā, sociālajā, sabiedrības un kultūras jomā gūtos panākumus. Ražošana un tirdzniecība tiešaistē, kā arī digitālās ekonomikas attīstība rada izmaiņas darba tirgū. EESK vēlas, lai būtu nodrošināta **lielāka pārredzamība un plašāka informācija** uzņēmējiem un patērētājiem un **atbilstīgi aizsardzības pasākumi** visiem.

1.4 ES atpalcē no ASV lielajiem projektētājiem un pakalpojumu sniedzējiem, kā arī no Āzijas lielajiem celtniecības jomas pārstāvjiem. Eiropas Savienībai **steidzami** un pilnībā būtu jāīsteno Eiropas digitalizācijas programma un jāmaina pieeja īstermiņa (piemēram, intelektuālā īpašuma tiesības) un ilgtermiņa (sabiedrības novecošana) problēmu risināšanai. EESK skatījumā

⁽¹⁾ Svarīgākie EESK atzinumi par šo tematu:

OV C 318, 23.12.2006., 20. lpp.; OV C 157, 25.5.1998., 1. lpp.;
OV C 376, 22.12.2011., 62. lpp.; OV C 143, 22.5.2012., 69. lpp.;
OV C 318, 29.10.2011., 99. lpp.; OV C 318, 29.10.2011., 105. lpp.;
OV C 68, 6.3.2012., 28. lpp.; OV C 248, 25.8.2011., 144. lpp.; OV
C 97, 28.4.2004., 21. lpp.; OV C 175, 27.7.2007., 91. lpp.; OV C
77, 31.3.2009., 60. lpp.; OV C 175, 28.7.2009., 8. lpp.; OV C 218,
11.9.2009., 36. lpp.; OV C 277, 17.11.2009., 85. lpp.; OV C 48,
15.2.2011., 72. lpp.; OV C 54, 19.2.2011., 58. lpp.; OV C 107,
6.4.2011., 44. lpp.; OV C 107, 6.4.2011., 53. lpp.; OV C 107,
6.4.2011., 58. lpp.; OV C 376, 22.12.2011., 92. lpp.; OV C 24,
28.1.2012., 40. lpp.; OV C 318, 29.10.2011., 9. lpp.; OV C 143,
22.5.2012., 120. lpp.

⁽²⁾ OV C 175, 28.7.2009., 43. lpp.

prioritātes ir šādas: par mērķi izvirzīt tautsaimniecības komercizpēti, vadošo uzņēmumu attīstību un šo uzņēmumu lēmumu pieņemšanas un pētniecības un izstrādes centru koncentrēšanu Eiropas Savienībā, un tādējādi panākt, ka ieguvēji ir visi iedzīvotāji, veidot savstarpējas uzticēšanās gaisotni, palielināt visu iesaistīto pušu veiktspēju, veicināt ražīgumu un iekļaut digitālo tehnoloģiju ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā.

EESK ieteikumi izklāstīti šā dokumenta nākamajos punktos.

2. Digitālā tehnoloģija izaugsmes veicināšanai

2.1 Ātri jāpabeidz vajadzīgās **infrastrukturā** izveide, lai nodrošinātu pārklājumu visā ES teritorijā, tai skaitā aizjūras valstīs un teritorijās⁽³⁾. Operatoriem jānodrošina **vispārēja piekļuve** visās teritorijās, arī tālākajos reģionos. EESK uzskata, ka ar paziņojumu COM(2011) 942 par uzticēšanās pastiprināšanu vienotajam digitālajam tirgum, iespējams, nepietiek.

2.2 **Vispārēja piekļuve**⁽⁴⁾ **aprikojumam un programmatūrai, un to lietošanas apmācībai** ir pamata priekšnoteikumi. Ceturrtā daļa iedzīvotāju ir vecāka gadagājuma cilvēki. Šis tautsaimniecības potenciāls ir jāizmanto. Komiteja uzskata, ka piekļuves nodrošināšana uzskatāma par programmas prioritāti.

2.3 **IKT (informācijas un komunikācijas tehnoloģijām)** jomā jānosaka standarti, vienojoties par to ar rūpniecības nozares pārstāvjiem, **MVU** un visām citām pilsoniskās sabiedrības ieinteresētajām pusēm⁽⁵⁾. Tādējādi varētu nodrošināt ar IKT saistīto lietojumprogrammu un pakalpojumu pilnīgu sadarbspēju un saderību, kā arī īstenot IKT standartizācijas politiku, kas sekmētu ES politikas jomu īstenošanu (Eiropas Parlamenta 2010. gada 21. oktobra⁽⁶⁾ rezolūcijas 69. un 72. punkts). EESK uzskata, ka būtu lietderīgi finansiāli atbalstīt MVU un sabiedrības pārstāvjus, kuri iesaistīti standartizācijas procesā.

2.4 Jāpabeidz **Eiropas Savienības tīklu starpsavienojumu** izveide, lai veicinātu digitālās ekonomikas attīstību un palielinātu preču un pakalpojumu piedāvājumu (atzinums CESE 490/2012 – TEN/469).

2.5 Komiteja uzskata, ka piedāvājuma **savstarpēja izmantojamība** ir jautājums, kas risināms ES līmenī. **Standartizācija** veicinās Eiropas ieinteresēto dalībnieku piekļuvi jauniem starptautiskiem tirgiem.

2.6 Komiteja jau paudusi savu atbalstu **atklātam internetam un tīkla neitralitātei Eiropā**⁽⁷⁾.

2.7 Iekšējam tirgum jānodrošina **visas lietošanas garantijas**, lai **bezmaksas un atklātu programmatūru** izmantošana stimulētu pieprasījumu.

2.8 EESK atbalsta kopīgu saskaņņu standartu izstrādi.

2.9 EESK uzskata, ka jāpanāk veiksmīga dalībvalstu **administratīvā sadarbība** un jānodrošina administratīvo pārrobežu pakalpojumu pieejamība tiešsaistē, šim nolūkam plaši izmantojot Iekšējā tirgus informācijas sistēmu (IMI). Šim pārmaiņām jānotiek ES daudzpusējas pārvaldības ietvaros⁽⁸⁾.

2.10 **E-komercija rada nepieciešamību saskaņot valstu PVN likmes**. EESK uzskata, ka tādējādi priekšrocības rastos gan uzņēmumiem, gan iedzīvotājiem, ja vien likmju saskaņošana netiek izmantota, lai tās paaugstinātu.

2.11 Lai uzņēmumi un iedzīvotāji pārrobežu darījumus veiktu bez bažām, jānodrošina **viegli pieejama informācija** par viņu tiesībām.

2.12 Komiteja uzskata, ka **pilsoniskās sabiedrības pārstāvji būtu jāiesaista** (skatīt stratēģijas “Eiropa 2020” sadaļu “Ieinteresētās personas un pilsoniskā sabiedrība”) gan digitālās ekonomikas veidošanā, gan saskaņošanas procesā un partnerībās. Digitālā ekonomika, kas ir ļoti sazarota, skar visu sabiedrību. Tāpēc ikvienā projektā būtu jāiekļauj digitālais un sociālais aspekts.

2.13 Digitālā tehnoloģija veicina pakalpojumu ekonomikas attīstību, radot tādējādi **deindustrializācijas** risku, kas, savukārt, nozīmētu darba vietu iznīcināšanu Eiropā. EESK uzskata, ka, meklējot jaunus tirgus, jānodrošina tehnoloģiskās inovācijas un ražošanas saikne Eiropā. Jāpanāk, lai jaundibinātie IKT nozares uzņēmumi varētu likt lietā savu straujas izaugsmes potenciālu. EESK uzskata, ka steidzami būtu jāizvērtē, kāpēc pašreizējā situācijā Eiropā nav pieejami lieli pakalpojumu sniedzēji un lielas tiešsaistes tirdzniecības vietnes, kas būtu zināmas visā pasaulē.

2.14 **Apmācības un mūžizglītības** pasākumi palīdz darba ņēmējiem nezaudēt darbu. Šajā nolūkā varētu izmantot arī digitālo tehnoloģiju, it īpaši attiecībā uz tālāko reģionu iedzīvotājiem vai neaizsargātākām sabiedrības grupām. Kvalificētu digitālo prasmju apguve nepieciešama visiem.

2.15 Līdz 2015. gadam 95 % no visām **darbvietām** būs vajadzīgas interneta lietotāja **prasmes**. Komiteja vēlas, lai īstenotie pasākumi negatīvi neietekmētu nodarbinātības vidi, proti,

— lai darba ņēmēji nekļūtu par steidzamības spiediena upuriem un netiktu pakļauti “policijas uzraudzībai” līdzīgai kontrolei,

— lai teledarba veicējiem netiktu maksāts zemāks atalgojums un lai netiktu apieti sociālo konfliktu risināšanas starpnieki, piemēram, arodbiedrības, tādējādi kaitējot gan personai, gan kolektīvajām tiesībām.

⁽³⁾ OV C 44, 11.2.2012., 178. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 318, 29.10.2011., 9. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 376, 22.12.2011., 69. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 70 E, 8.3.2012., 56.-57. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 24, 28.1.2012., 139. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 376, 22.12.2011., 92. lpp.

EESK uzskata, ka digitālajā ekonomikā, tāpat kā ekonomikā kopumā, atzīstams tikai pienācīgs darbs, kas ļautu palielināt kopējo pieprasījumu.

3. Panākt izaugsmi, veidojot uzticēšanos digitālajai ekonomikai

3.1 Pamattiesības

3.1.1 Komiteja vēlas, lai iedzīvotāju tiesību aizsardzība un drošība būtu nodrošinātas, neierobežojot viņu brīvību. Eiropā 2012. gadā tiks ierosināta vispārējā stratēģija par **interneta drošību**. Būtiska nozīme būs arī Eiropas Kibernoziedzības centra izveidei 2013. gadā. **EESK vēlas, lai ES veicinātu spēcīgas Eiropas meklētājprogrammas izveidošanu, kas līdzinātos "Google".**

3.1.2 Komiteja gatavo atzinumu par ļoti būtiskajiem personas datu aizsardzības jautājumiem (COM(2012) 10 final). Tā jau paudusi savu nostāju par tiesībām tikt aizmirstam⁽⁹⁾ un lietotāja tiesībām, it īpaši — saistībā ar visjaunākajiem un neaizsargātākajiem lietotājiem. Komiteja vēlas, lai Komisijas priekšlikums tiktu pieņemts visdrīzākajā laikā un lai tajā būtu ņemti vērā Komitejas apsvērumi, neraugoties uz iebildumiem, ko pauduši interneta pakalpojumu sniedzēji ārpus ES.

3.1.3 EESK vēlas, lai Savienība atbalstītu inovāciju un **aizsargātu Eiropā radītos izstrādājumus**. Eiropas patents ir ne vien steidzami risināms jautājums, bet arī iespēja izveidot tiešsaistes vienoto tirgu.

3.2 E-komercijas attīstība

3.2.1 Atvērtam būtu jāklūst gan **komercpreču piedāvājumam**, gan robežām, lai nodrošinātu konkurētspējīgas cenas gan profesionāļiem, gan patērētājiem (http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/cms6_en.htm).

3.2.2 Komiteja uzskata, ka piedāvājuma **savstarpēja izmantojamība** ir jautājums, kas risināms ES līmenī. **Standartizācija** veicinās Eiropas **ieinteresēto dalībnieku piekļuvi jauniem starptautiskiem tirgiem**.

3.2.3 **EESK uzskata, ka steidzami būtu jāatrisina problēmas saistībā ar pirkumiem tiešsaistē**, novēršot diskrimināciju valstspiederības vai dzīvesvietas dēļ, un jārada apstākļi vienlīdzīgām piekļuves tiesībām visiem.

3.2.4 Būtu jāpanāk, ka lietotājiem ir viegli pieejama informācija gan par viņu tiesībām (COM(2011) 794 final), gan par iespējām aizstāvēties. Par nepieciešamību kļuvusi **vienotu tiešsaistes kontaktpunktu izveide**. Komiteja⁽¹⁰⁾ atzinīgi vērtē Komisijas precizējumu, ka šāda sistēma nedrīkstētu liegt patērētājiem un tirgotājiem izmantot tiesības griezties tiesā, lai prasītu

atlīdzinājumu par kaitējumu. Lai atjauninātu "pirmās paaudzes" noteikumus, Komisijai direktīvā 2000/31/EK būtu jāiekļauj tādas viedās saskarnes kā **BATNA (Best Alternative to a Negotiated Agreement)**. Savukārt, lai palielinātu pieprasījumu tiešsaistē, ir svarīgi, lai patērētājiem būtu pieejams **efektīvs risinājums strīdu izšķiršanai**⁽¹¹⁾ gadījumos, kas rodas tirdzniecības attiecībās. Tāpat būtu jāpanāk, ka lietotājiem **viegli pieejama skaidra informācija par viņu tiesībām**. Informācija jāsniedz par visu veidu strīdu izšķiršanu e-komercijas darījumos.

3.2.5 EESK uzskata, ka ar ES tiesību aktiem jānodrošina patērētājiem tāds pats **uzticēšanās** līmenis digitālajam tirgum, kādu patērētājs var cerēt saņemt savā valstī. Lai patērētāji varētu kļūt par zinošiem lietotājiem, viņiem nepieciešama informācija par tirgus iespējām. Šajā nolūkā vajadzētu plaši izplatīt **digitālo tehnoloģiju rokasgrāmatu** patērētāju vajadzībām.

Saistībā ar priekšlikumu direktīvai 2011/942 EESK mudina ES iestādes uzņemt iniciatīvas šādās jomās:

- tiešsaistes pakalpojumu operatoru informēšana un interneta lietotāju aizsardzība,
- neatbilstīgas maksājumu un piegādes sistēmas,
- cīņa pret pārāk lielo ļaunprātīgas izmantošanas gadījumu skaitu.

3.2.6 Tādu līdzekļu kā

- drošs elektroniskais paraksts,
- darījumu laika reģistrēšana,
- elektronisko parakstu sistēmu sadarbība,
- sertifikācijas iestāžu savstarpēja atzīšana (SSCD — drošu paraksta radīšanas ierīces) kopā ar elektroniskās sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju apstiprināšanu (PSCE),
- sistēma patērētāju aizsardzībai un tiesiskās aizsardzības līdzekļu saskaņošanai (direktīva 2011/83/ES un dokuments COM(2012) 100 final),
- ziņojums par to, kā piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 27. oktobra Regula (EK) Nr. 2006/2004 par sadarbību starp valstu iestādēm, kas atbildīgas par tiesību aktu īstenošanu patērētāju tiesību aizsardzības jomā,
- regula par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā

plaša izmantošana varētu veicināt iesaistīto pušu uzticēšanos.

⁽⁹⁾ OV C 143, 22.5.2012., 120. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV C 162, 25.6.2008., 1. lpp.

⁽¹¹⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par patērētāju strīdu izšķiršanu tiešsaistē (Regula par patērētāju ODR)" (vēl nav publicēts OV).

3.2.7 EESK vienmēr atbalsta **kopīgu rīcību, lai panāktu efektīvu aizsardzību** gadījumos, kad pārkāptas kolektīvas tiesības. Tāda rīcība papildinātu esošos alternatīvās un tiesiskās aizsardzības veidus⁽¹²⁾ (skatīt 1998. gada 19. maija direktīvu 98/27/EK). Iekšējā tirgū jānodrošina godīgas konkurences apstākļi (LESD Preambulas 4. rindkopa). Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ir pamattiesības, kas noteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (47. pantā).

3.2.8 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu par **tirdzniecības noteikumiem**⁽¹³⁾. Patērētājiem ir vajadzīga tiesiskā noteiktība. EESK pauž gandarījumu, ka Komisija ņēmusi vērā Komitejas ierosināto "otro regulējumu", lai gan tā priekšroku dod diviem atsevišķiem tiesību aktiem (vienu attiecībā uz B2B darījumiem, otru B2C darījumiem).

3.2.9 **Komiteja ar interesi gaida Komisijas izziņoto Eiropas patērētāju politikas stratēģiju** (COM(2011) 777 final/2), kurā būs izvērtēta digitālās revolūcijas ietekme uz patērētāju rīcību. Lai divkāršotu e-komercijas apjomu un lai tā veicinātu izaugsmi, nepieciešams elektroniskā paraksta, elektroniskās identifikācijas un autentifikācijas Eiropas satvars (COM(2011) 942 final).

3.3 Droša tirdzniecība

3.3.1 Lai apkarotu **pirātismu un preču viltošanu**, Rīcības programmā muitas un nodokļu nozarei "FISCUS"⁽¹⁴⁾ izvirzīts mērķis visā ES teritorijā ieviest tiešsaistes kontroles mehānismu. EESK uzskata, ka muitas darbība būtu jāstiprina gan no personāla, gan kontroles viedokļa. Eiropas Viltošanas un pirātisma novēršanas centra darbs varētu būt mērķtiecīgāks un tas jānodrošina ar līdzekļiem, kas ļauj risināt ekonomikas un sabiedriskās drošības problēmjautājumus.

3.3.2 Regulējuma mērķis ir palīdzēt administratīvajām iestādēm veikt izmeklēšanu, balstoties uz aizdomīgu finanšu līdzekļu plūsmu internetā. Muita varētu dot savu ieguldījumu Eiropas kultūras un nemateriālā mantojuma aizsardzībai, kā arī pastiprināti palīdzēt MVU, izmantojot datubāzes, piemēram, datubāzi par piekļuvi tirgiem, eksporta palīdzības dienestu vai vienoto virtuālo informācijas saņemšanas punktu.

3.4 **Komiteja vēlas**, lai iedzīvotāju interesēs tiktu izstrādāta **pārvaldības un pārredzamības harta**. Tā uzskata, ka steidzami jāizstrādā noteikumi par e-komerciju, tai skaitā e-maksājumiem un m-maksājumiem.

⁽¹²⁾ OV C 162, 25.6.2008., 1. lpp.

⁽¹³⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem" un "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Vienoti Eiropas tirdzniecības noteikumi, kas veicinās pārrobežu darījumus vienotā tirgū" OV C 181, 21.6.2012., 75. lpp

⁽¹⁴⁾ EESK atzinums OV C 143, 22.5.2012., 48. lpp.

3.4.1 EESK uzskata, ka jauno digitālo maksāšanas veidu drošība jāgarantē ar valsts standartiem. Šobrīd standartus un sadarbību rada un kontrolē tikai privātā sektora dalībnieki (operatori). EESK uzskata, ka nebūtu vēlams, ka kādai trešajai valstij būtu iespēja kontrolēt finanšu apriti Eiropā.

4. Ražguma un iekļaujošas izaugsmes veicināšana

4.1 Izaugsmi veicinoši apstākļi

4.1.1 Digitālajam tirgum **vajadzīga Eiropas pārvaldība**, ko raksturo taisnīgums un iedzīvotāju tiesību ievērošana. Gaidāms, ka pēc 2015. gada vienotais preču un pakalpojumu kontaktpunkts nodrošinās atbalstu Eiropas ekonomikas dalībniekiem. Uzņēmumu sociālās atbildības un sociālā dialoga principi jāattiecinā arī uz digitālās tehnoloģijas jomas uzņēmumiem.

4.1.2 Vienotais digitālais tirgus vēl joprojām ir sadrumstalots valstu tirgos. Ja tiktu ieviesti **vienoti tiesību akti**, ekonomikas dalībniekiem rastos apjomradīti ietaupījumi. EESK uzskata, ka Komisijai būtu jāveido visu tās direkciju darba sinerģija, lai tādējādi nodrošinātu digitālās tehnoloģijas attīstībai un iekavētā atgūšanai nepieciešamo valdošo lomu visā Eiropā. ES steidzami vajadzīga sava "Silicon Valley", kur koncentrētos gan Eiropas talanti, gan publiskais un privātais kapitāls veiksmīgu kopuzņēmumu veidošanai.

4.1.3 Komiteja atgādina par atzinumu, ko tā izstrādāja par e-iekļaušanas jautājumiem un kurā izklāstīts, kā varētu novērst nevienlīdzīgu piekļuvi digitālajai tehnoloģijai; Komiteja vēlas, lai Savienība atzītu, ka piekļuve infrastruktūrai un aprīkojumam ir viena no pamattiesībām, un izmantotu **digitālo tehnoloģiju** iekļaušanas veicināšanai.

4.2 Uzņēmumu "digitālie" pasākumi izaugsmes veicināšanai

4.2.1 Digitālai ekonomikai būtu jāpanāk straujš IKP pieaugums, it īpaši, finansējot jaundibinātos uzņēmumus. Kāda zināma ASV jaundibinātā uzņēmuma kapitalizācijas vērtība ir EUR 75 miljardi ... **Inovācijas veicināšanai** izmanto uz zināšanām balstītus ekonomikas modeļus, turklāt inovācija palielina piedāvājuma apjomu tiešsaistē.

4.2.2 Tas, vai jaunie pakalpojumi iekļausies tirgū, būs atkarīgs no MVU spējas iesaistīties digitālajā ekonomikā⁽¹⁵⁾ un nodrošināt sadarbību. Šajā nolūkā jāatbalsta konkrēti MVU projekti. **EESK aicina prezidentvalsti izvērtēt** šādu pasākumu rezultātus:

— katras dalībvalsts pārvaldes iestāžu un galveno IKT nozares pārstāvju partnerību izveidi,

— kā tiek izmantoti EUR 300 miljoni, kas piešķirti uzņēmumiem, kuri izstrādā infrastruktūru enerģijas taupīšanai un ar to saistītās viedās tehnoloģijas.

⁽¹⁵⁾ OV C 80, 3.4.2002., 67. lpp.

4.2.3 **Elektroniskie maksājumi, izmantojot kartes, un mobilie maksājumi.** Eiropai šajās jomās būtu jāsiglabā vadošā pozīcija, līdzīgi kā tas ir viedkaršu izmantošanā, kā rezultātā ievērojami samazināties krāpšanas gadījumu skaits.

4.2.4 SEPA projekts (Vienotā euro maksājumu telpa, 2012. gada februāra regula, kas nosaka, ka sākot ar 2014. gada 1. februāri valstu kredīta pārvedumi un tiešā debeta maksājumi aizstājami ar to Eiropas ekvivalentu) aptver galvenos privātklientu maksājumu instrumentus. EESK uzskata, ka būtu jāsaņem darījumu maksas starp bankām un starp dalībvalstīm. Konkurence nedrīkst kavēt inovāciju, ne arī radīt papildu izmaksas patērētājam.

4.2.5 EESK uzskata, ka nepieciešams atbilstošs regulējums, lai palīdzētu MVU iesaistīties digitālajā tirgū, kā arī citos tirgos.

4.2.6 a) iekšējie aspekti:

4.2.6.1 EESK iesaka Eiropas līmenī noteikt **digitālās ekonomikas apjomu** un to iekļaut grāmatvedības standartos. Šis apjoms varētu ietvert gan digitālos, gan par digitāliem pārvēršamus aktīvus, gan arī aktīvus, kam nepieciešama digitalizācija.

4.2.6.2 Komiteja uzskata, ka uzņēmumiem to **digitālie aktīvi** būtu jāiekļauj to bilances vērtībā.

4.2.6.3 IKT nozares faktiskā ietekme uz uzņēmējdarbību un nacionālo bagātību būtu vērtējama, izmantojot Eiropas līmenī noteiktus kritērijus.

4.2.6.4 **Eiropas privātā uzņēmuma statūtu noteikšana** (2008) ⁽¹⁶⁾ (tiesību akta priekšlikums COM(2008) 396 final) uzņēmumiem ļautu attīstīties, atvieglojot tiem pārrobežu tirdzniecību.

4.2.7 b) ārējie aspekti:

4.2.7.1 Uz zināšanām balstītai ekonomikai nepieciešams rūpniecības vides atbalsts. Tā sekmē ieguldījumus, IKT pārrobežu izmantošanu un digitālo darbību. **Taču galvenās problēmas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem rada tiesiskā un tehniskā sadrumstalotība**, pārredzamības trūkums un nereti – nepiemēroti piegādes veidi.

4.2.7.2 Tādi veiksmīgi piemēri kā DiSCwise, TREN GD (Kravu pārvadājumu loģistikas rīcības plānā) varētu rosināt citus uzņēmumus radīt darbavietas un veicināt izaugsmi (intelektiska transporta sistēma).

4.2.7.3 **Globalizācija.** Lai saglabātu augstas pievienotās vērtības ražojumu konkurētspēju, Eiropas Savienībai jāveido dalībvalstu atzīti eksporta konsorcijs un klasteri, kas atbalsta pētniecību un izstrādi, lai veicinātu MVU uzņēmējdarbību starptautiskā mērogā (http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=4968&tpa=0&tk=&lang=lv).

4.2.8 Arī **mākoņdatošana** ⁽¹⁷⁾ var būt par atbalstu MVU, ja vien tiek nodrošināta datu drošība, kas ir liels izaicinājums tiešsaistes pakalpojumu "gigantiem" un interneta pakalpojumu sniedzējiem. Eiropas Komisijai būtu jānosver mākoņdatošanas priekšrocības mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un jāatvieglo MVU piekļuvi mākoņdatošanai (apmācība, finansējums).

4.2.9 Eiropas Savienībai vajadzētu vairāk uzmanības pievērēt uzņēmumu informēšanai par iespējām saņemt **finansējumu** un izplatīt informāciju par **projektu obligācijām** ⁽¹⁸⁾.

4.2.9.1.1 EESK iesaka **veicināt riska kapitāla ieguldījumus** pētnieku un inovatīvu uzņēmumu atbalstam (COM(2011) 702 final, "Mazi uzņēmumi, liela pasaule").

4.2.10 Komiteja iesaka izstrādāt rokasgrāmatu uzņēmumu piekļuvei pārrobežu digitālajai ekonomikai.

4.3. Intelektuālā īpašuma tiesības

4.3.1 EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai Savienība aizsargātu savā teritorijā radītās vērtības, kas ir tās nākotnes garantija gan no iekšējo, gan ārējo aspektu viedokļa. "**Kultūras izņēmums**" ir jāaizsargā, jo tā ir daļa no Eiropas daudzveidības. Izskatāmie aizsardzības pasākumi nedrīkstētu to apdraudēt par labu Amerikas radošajām vērtībām.

4.3.2 **Iekšējie aspekti.** LESD 118. pants nosaka intelektuālo īpašumtiesību aizsardzību Eiropas Savienībā. Taču 27 dalībvalstis interneta lietošanu kontrolē atšķirīgi.

4.3.3 **Ārējie aspekti.** ES pārskata IĪT īstenošanas politiku trešās valstīs, iekļaujot tajā savstarpības principu un daudzpusējās sarunas, piemēram, ACTA gadījumā (ACTA — tirdzniecības nolīgums viltojumu novēršanas jomā, kas 2012. gada janvārī nošķirts no PTO. Komisija un 22 dalībvalstis to parakstījušas 2012. gada janvārī).

4.3.4 **Komiteja pieņēmusi atzinumu par IĪT jautājumiem**, kurā ieteikts šos jautājumus nerisināt, izmantojot vienīgi uz īpašumu un finansēm vērstu pieeju ⁽¹⁹⁾.

4.3.4.1 Ņemot vērā (2012. gadā) gaidāmo Komisijas tiesību akta priekšlikumu, Komiteja uzsver, ka vispirms jākonsultējas ar organizācijām, kas pārstāv attiecīgās tiesības un intereses ⁽²⁰⁾. Komiteja uzsver, ka svarīga ir autortiesību un blakustiesību pārvaldības iestāžu pārredzamība un kontrole. Komiteja uzskata, ka privātas kopijas nodeva ir netaisnīga, jo privāta kopija ir "taisnīgas lietošanas" neatņemama sastāvdaļa. Jānošķir divi gadījumi: pirmkārt, persona produktu lejuplādē savai privātai lietošanai un, otrkārt, produkts tiks izmantots komerciālos nolūkos ar liela mēroga viltošanas palīdzību. Kultūras nozarei nebūtu jākļūst par "naudas drukāšanas mašīnu" un tīmeklim — par kultūras un zināšanu "privatizētāju".

⁽¹⁷⁾ OV C 24, 28.1.2012., 40. lpp.

⁽¹⁸⁾ OV C 143, 22.5.2012., 116. lpp. un OV C 143, 22.5.2012., 134. lpp.

⁽¹⁹⁾ OV C 68, 6.3.2012., 28. lpp.

⁽²⁰⁾ Skatīt iepriekšējo zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁶⁾ OV C 125, 27.5.2002., 100. lpp.

4.3.4.2 Eiropas Parlaments ir saņēmis lūgumrakstu, ko parakstījuši vairāk nekā 2 miljoni iedzīvotāju (vietne AVAAZ.org) un kurā izteikts aicinājums saglabāt brīvu un atklātu internetu un neratificēt ACTA. Jāatzīmē, ka ACTA parakstītāju vidū nav tādu valstu kā Ķīna, Krievija, Brazīlija, Indija, taču tieši no šīm valstīm tiek ieviests liels daudzums viltotu produktu.

Komitejai šķiet, ka tās viedoklis par starptautisko nolīgumu "ACTA" nav sadzirdēts⁽²¹⁾. Komiteja ierosina: gadījumā, ja ACTA stāsies spēkā, Komisijai būtu jā rūpējas, lai tiktu aizsargāta iedzīvotāju brīvība un viņu radošums.

4.3.5 EESK uzskata⁽²²⁾, ka digitālā satura **tirdzniecības pārkāpumu un dempinga novēršanai, kā arī autoru aizsardzībai**, būtu jāizstrādā Eiropas autortiesību kodekss. Tas varētu kļūst par šaubas arī attiecībā uz piemērojamiem nodokļu tiesību aktiem.

4.4. Publiskais sektors

4.4.1 **Publiskajam iepirkumam**, kas veido 20 % no IKP, arī jābūt drošam.

4.4.2 EESK uzskata, ka **publiskās pārvaldes iestādēm** jābūt ikvienam (privātpersonai, administrācijai, uzņēmumam, publiskā iepirkuma līgumslēdzējam) ātri pieejamām tiešsaistē, izmantojot drošu elektronisko identifikāciju un elektronisko parakstu.

4.4.3 **Attiecībā uz publisko sektoru** dalībvalstis kopā ar Komisiju veic savstarpēju izvērtēšanu, lai īstenotu Pakalpojumu direktīvu. Komiteja iesaka izvērtēt **Pakalpojumu direktīvu** no tādu iespēju viedokļa, ko paver vienotais digitālais tirgus.

4.4.3.1 EESK ir pārliecināta, ka iekšējais digitālais tirgus, izmantojot tiesisko noteiktību un tehnoloģiju, var veicināt publisko iepirkumu. Ietaupījumi no viedu publisko pakalpojumu risinājumiem ļautu radīt "vienotu" pārrobežu publisko iepirkumu.

4.4.4 Komisijas iecerētā direktīvas par **valsts sektora informācijas atkalizmantošanu**⁽²³⁾ pārskatīšana varētu vienkāršot uzņēmumu un privātpersonu darbu (skatīt atzinumu TEN/478, kas vēl tiek izstrādāts).

5. Digitālā tehnoloģija ilgtspējīgas izaugsmes veicināšanai

5.1 Lai Eiropas Savienībā radītu ilgtspējīgu un patiešām konkurētspējīgu sociālā tirgus ekonomiku, jāveicina radošums un inovācija. Digitālā tehnoloģija ir ne vien līdzeklis, bet arī vērtība, kas pārsniedz tirdzniecības dimensijas ietvarus.

5.2 Komiteja uzskata, ka vajadzīga īpaša stratēģija, lai garantētu vienotā digitālā tirgus **ilgtspēju**.

5.3 Par digitālajā tirgū iesaistītajiem uzņēmumiem, kuru skaits arvien pieaug, būtu jāveic pētījumi, lai noteiktu to oglekļa dioksīda emisijas apjomu. Komiteja uzskata, ka viedās tehnoloģijas var optimizēt vispārējo enerģijas patēriņu un tādējādi samazināt CO₂ emisiju.

5.4 Digitālās iekārtas būtu jāražo tā, lai tajās nav oglekļa. **Eiropā liels potenciāls** tirgus ir informācijas apstrādes sistēmu **atkritumu apstrāde** (reto metālu pārstrāde). Tāds tirgus Eiropā novērstu piesārņojumu trešās valstīs.

5.5 Komiteja aicina prezidentvalsti 2012. gadā, kas noteikts par Eiropas gadu aktīvām vecumdienām, uzsvērt digitālās tehnoloģijas lietderīgo nozīmi veselības un sociālās aprūpes pārvaldībā, it īpaši no sabiedrības novecošanas aspektā, proti, uzsvērt digitālās tehnoloģijas lomu profesionālās aktivitātes perioda paildzināšanā, atvieglojot grūtības darbā, un plašākā kontekstā — komunikācijā, izolācijas novēršanā, telemedicīnā, robotikā un cilvēku drošības jomā. Visas uzskaitītās jomas sniedz jaunas iespējas tirgū un jaunas iespējas nodarbinātībai un izaugsmei.

5.6 Lai integrētu digitālo tirgu, Eiropas Savienībai ir **jāpabeidz kosmosa projekti**. Šiem projektiem jāpiesšķir nepieciešamais finansējums. EESK pauž nožēlu, ka *Galileo* un globālā navigācijas satelītu sistēma (*GNESS*) joprojām nav funkcionāla, lai gan amerikāņu *GPS* sistēmu jau izmanto gan Eiropā, gan visā pasaulē⁽²⁴⁾.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽²¹⁾ OV C 24, 28.1.2012., 139. lpp.

⁽²²⁾ OV C 143, 22.5.2012., 69. lpp.

⁽²³⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu", OV C 191, 29.6.2012., 129. lpp.

⁽²⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas satelītu navigācijas sistēmu ieviešanu un ekspluatāciju", OV C 181, 21.6.2012., 179. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Nodokļu un finanšu oāzes: drauds ES iekšējam tirgum” (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 229/02)

Ziņotājs: **IOZIA kgs**

Līdzziņotājs: **HERNÁNDEZ BATALLER kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2011. gada 14. jūlijā saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Nodokļu un finanšu oāzes: drauds ES iekšējam tirgum”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2012. gada 8. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (24. maija sēdē), ar 144 balsīm par, 30 balsīm pret un 13 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Savienībai jāizmanto visi iespējamie līdzekļi intensīvākai darbībai G20, ESAO un Finanšu darījumu darba grupas ietvaros, lai īsā laikā atceltu neskaidro jurisdikciju nodokļu jautājumos un noteiktu dalībvalstīm pienākumu apkarot noziegumus, kurus vairākos gadījumos izdara to teritorijās.

1.2 Starptautiskajos forumos, piemēram, ESAO un G20, panāktajam progresam nodokļu pārvaldības jomā nevajadzētu kavēt Eiropas Savienību piemērot stingrākus noteikumus, lai būtu vieglāk atgūt uz ārvalstīm aizplūdušu kapitālu, kas iegūts ar nelegālu darbību, kura kaitē iekšējam tirgum.

1.3 EESK aicina ES iestādes īstenot pasākumus, kas novērš pastāvīgas dzīvesvietas principa ļaunprātīgu izmantošanu, kuras pamatā ir fiktīvas dzīvesvietas un īpašuma noteikumu piemērošana. Turklāt kontrolākciju sabiedrības, kuras neveic nekādu darbību, un t. s. pastkastīšu uzņēmumi dod iespēju ienākumus gūstošajiem īpašniekiem izvairīties no nodokļu maksāšanas savā dzīvesvietas valstī. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir nolēmusi līdz gada beigām iesniegt jaunu priekšlikumu par nodokļu un finanšu oāzēm, un cer, ka dažas dalībvalstis izdosies pārliecināt par efektīvas un iedarbīgas atbildes nepieciešamību cīņā pret darbībām, kas ir vērstas uz dalībvalstu nodokļu sistēmu apiešanu vai izvairīšanos to tām.

1.4 Komisija ir publicējusi priekšlikumu direktīvai (COM(2012) 18), kurā pirmoreiz ir iekļauti noteikumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiscēšanu Eiropas Savienībā. EESK ļoti iesaka apsvērt, vai direktīvas darbības jomā iekļaujami ar nodokļiem saistīti noziegumi, kuriem izmantotas nodokļu oāzes. Priekšlikums ir daļa no plašākas politiskās iniciatīvas, kuras mērķis ir aizsargāt legālo ekonomiku, un balstās uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 82. panta 2. punktu un 83. panta 1. punktu.

1.5 Kā zināms, nodokļu oāzes pastāv daudzās teritorijās (kopumā 44 teritorijās), kas ir pakļautas kādas neatkarīgas valsts jurisdikcijai vai ir neatkarīgas valstis. Arī tad, ja tās nav neatkarīgas valstis, tām ir liela administratīvā autonomija, un tās piemēro nepārredzamus noteikumus par izņēmumiem un nodokļu atvieglojumiem gan attiecībā uz kapitāla īpašnieku un izcelsmi, gan arī uz to teritorijā reģistrēto finanšu iestāžu un tirdzniecības uzņēmumu darbību.

1.6 Komiteja uzskata, ka sevišķi nosodāma un apgrūtinoša ir to juridisko un nodokļu konsultantu, kā arī dažu konsultantu biroju prakse, kas arī ar reklāmas starpniecību piedāvā izveidot juridiskas personas, kuras varētu izmantot nodokļu un finanšu oāzes un tādējādi izvairīties no Savienībā aktīvajiem uzņēmumiem uzliktajiem pienākumiem, it sevišķi no to finansiālajām saistībām, proti, maksāt uzņēmuma ienākumu nodokli, un uzņēmējdarbības un finanšu darījumu pārredzamības.

1.7 Nodokļu oāzes rada iekšējā tirgus darbības izkropļojumus, tāpēc ir vajadzīga izlēmīga Kopienas rīcība, kas varētu nodrošināt nodokļu taisnīgu uzlikšanu, novērstu destabilizējošo nepārredzamību, nodokļu nemaksāšanu un nodokļu oāžu radīto korupciju. Nebūtu jāizslēdz iespēja šajā jomā ieviest kriminālvaļāšanu.

1.8 Jānovērš visi šķēršļi automātiskai banku informācijas apmaiņai, lai varētu viegli identificēt patiesos darījumu veicējus un bankas kontu īpašniekus. Jāprasa, lai starptautiski uzņēmumi sastādītu bilanci, kurā pa valstīm būtu norādītas to finanšu prasības, darbinieku skaits un katrā valstī gūtā peļņa.

1.9 Neraugoties uz turpmāko progresu, ko varētu panākt, pamatojoties uz daudzpusēju starptautisku organizāciju, piemēram, ANO un ESAO, iniciatīvām pasaules mērogā, jāturpina darbs visās minētajās jomās. Tam jābalstās uz uzticēšanos un jācenšas atrast līdzsvaru starp tiesību aktiem, tādējādi virzoties uz jauniem un augstākiem starptautiskās sadarbības standartiem nodokļu oāžu apkarošanā.

1.10 EESK cer uz stratēģiju, kas būtu saskaņota ar svarīgākajām valstīm, pirmām kārtām ar ASV, lai pieņemtu pēc iespējas visaptverošāku pieeju regulēšanai šajā jomā. Tajā pašā laikā EESK tomēr uzsver, ka grūtības starptautiskā līmenī panākt saskaņotu rīcību nekādā gadījumā nedrīkstētu būt kavēklis vai šķērslis Eiropas Savienības pasākumiem. Eiropas standarti, piemēram, tie, kas paredzēti direktīvā par uzkrājumiem Eiropā, ir vieni no labākajiem pasaulē. Ārvalstu konta nodokļa atbilstības akts (*The Foreign Account Tax Compliance Act — FATCA*) ir svarīgs solis Amerikas Savienoto Valstu centienos nodrošināt to, ka ASV pilsoņi, kam ārvalstīs pieder finanšu instrumenti un konti, vairāk ievēro nodokļu tiesību aktus. ASV nodokļu iestādes pieprasa ārvalstu finanšu iestādēm automātiski sniegt informāciju par tiem iedzīvotājiem, kuri veic darbību ārzemēs.

1.11 Eiropā Beļģijai ir ļoti mūsdienīgs tiesiskais regulējums, kura pamatā ir princips "konfidencialitāte apmaiņā pret noziedzumu apkarošanas politiku". Slepenība ir atruna, kas otršķirīgu nozīmi piešķir nodokļu politikas programmai un centieniem izstrādāt politiku, ar ko apkarot nodokļu nemaksāšanu.

1.12 Ir svarīgi izstrādāt integrētus politikas pasākumus un savstarpēji savienot dažādas rīcības jomas. Starptautiskie grāmatvedības standarti ir paredzēti, lai aizsargātu ieguldītāju un tirgus intereses; tagad uzmanība jāpievērš arī iedzīvotāju interesēm. Vēlreiz jāapsver Starptautiskās grāmatvedības standartu padomes (IASB), t. i., privātas struktūras, loma un funkcija grāmatvedības noteikumu noteikšanā, jo šiem noteikumiem vajadzētu būt daudz vienkāršākiem, viegli lasāmiem un skaidri saprotamiem.

1.13 EESK pauz nožēlu, ka visām policijas un tiesu iestādēm, kā arī uzņēmējiem jau sen ir zināms, ka nebūtu iespējams veikt lielāko daļu darbību saistībā ar valsts līdzekļu izsaimniekošanu, šo līdzekļu izkrāpšanu un novirzīšanu uz finanšu oāzēm, līdzekļu slēpšanu ar aizseguzņēmumu starpniecību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un ierēdņu uzpirkšanu, ja viņi nebūtu daļa no tehniskas un juridiskas struktūras, kas piesedz šādas darbības, gūst lielus ienākumus no tām un atsevišķos gadījumos tās uzrauga. Tādēļ ir vajadzīga ES rīcība šajā jomā.

1.14 EESK aicina izstrādāt koordinētu stratēģiju, lai uzlabotu cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un jo īpaši pret ļaunprātīgu praksi un lai ierobežotu tiesības veikt uzņēmējdarbību uzņēmumos, kas mākslīgi izveidoti vienīgi nodokļu mērķiem.

2. Ievads

2.1 Nodokļu oāzes ir vietas, kur "apgrozās" pasaules lielāko finanšu un rūpniecības uzņēmumu vadītāji, mākslas aprindu un sabiedrības "zvaigznes", kā arī multimiljonāri, kuri apvieno uzņēmējdarbību ar izklaidi. Viņi sadarbojas ar apšaubāmām personām un izmanto tos pašus nelikumīgi legalizētos līdzekļus, kas iegūti ne tikai nelikumīgā veidā, bet arī ar kriminālpārkāpumiem un ekonomiskiem noziegumiem, tostarp pat ar vissmagākajiem noziegumiem, piemēram, slepkavību, izspiešanu, ieroču un narkotiku tirdzniecību, viltošanu, krāpšanu, īpašuma piesavināšanos, sieviešu tirdzniecību un nelegālām azartspēlēm. Minētajiem reģioniem ir daudz kopīgu pazīmju, piemēram, to funkcionēšanas nepārredzamība, zems nodokļu līmenis nerezidentiem, kas savukārt neveic nekādu darbību to teritorijā. Tādā veidā rodas kaitējoša konkurence ar slēptu struktūru, kas veido pilnībā nepārredzamu juridisko statusu.

2.2 Nodokļu oāžu temats jāanalizē no trim svarīgākajiem aspektiem: nodokļu noteikumi un no tiem izrietošā nodokļu nemaksāšanas iespēja, finanšu noteikumu nepilnības un ar tām saistītais finanšu stabilitātes apdraudējums, kā arī informācijas nepārredzamība un iespēja, ka oāzes izmanto noziedzīgām darbībām. Šo aspektu kopsaucējs, ko attiecīgi uzrauga ESAO, Finanšu stabilitātes padome (FSB) un FATF, ir slepenība un sarežģīta piekļuve informācijai. Informācijas nepārredzamības novēršana vai ierobežošana ļautu būtiski samazināt problēmas un nodokļu oāžu radīto apdraudējumu. ESAO ietvaros notiekošās debates par standartu izstrādi būtu jāturpina, lai samazinātu slogu, kas gulstas uz nodokļu un tiesas iestādēm. Reālais risks ir tas, ka tiks pieņemti pārāk zemi un sarežģīti standarti, lai vien apmierinātu sabiedrisko domu (*window dressing*). Vienkāršākais šīs problēmas risinājums būtu automātiska informācijas apmaiņa.

2.3 Nodokļu un finanšu oāzes ir daļa no kapitālisma vēstures, un piemērus var atrast jau viduslaikos. Franču un rūpniecības revolūcija bija izšķirošas finanšu oāžu straujākā izveidē un nostiprināšanā.

2.4 Pēc Otrā Pasaules kara to izplatība sasniedza plašus apmērus visā pasaulē, proti, Klusā okeāna reģionā, Karību un Atlantijas okeāna salās, kā arī Eiropas mazajās un vismazākajās valstīs. Tiek lēsts, ka tikai Eiropā vien nodokļu, finanšu un uzņēmējdarbības oāzēs izveidots viens miljons uzņēmumu un divas reizes vairāk trasta sabiedrību. *Global Finance Integrity* direktors *Raymond Baker* uzskata, ka Britu Virdžīnu salās vien ir reģistrēti 619 916 uzņēmumi, t. i., 20 uzņēmumi uz vienu iedzīvotāju.

2.5 Pašreizējo ekonomisko situāciju raksturo preču un pakalpojumu tirdzniecības globalizācija, kapitāla brīva aprīte un plaša jauno tehnoloģiju izmantošana starptautiskajos finanšu darījumos un tirdzniecībā. Lai arī lielākajā daļā finanšu iestāžu ir departaments, kas atbild par priekšrakstu izpildi, nav pietiekamu noteikumu, kas regulētu katru dienu veiktos darījumus, kuru apjoms ir milzīgs.

2.6 Eiropas iekšējais tirgus, finanšu un preču tirgu pareiza darbība un stabila ekonomikas attīstība, kurā tiek ņemti vērā kopīgie noteikumi vispārējo interešu ievērošanai, ir atkarīga no milzīgām naudas summām, kas atrodas "pretimnākošos" reģionos un valstīs un ko aizsargā ietekmīgas intereses, spēj korumpēt valdības un panākt labvēlīgu lēmumu pieņemšanu.

2.7 Nodokļu oāzes rada izkropļojumus gan makroekonomikas, gan mikroekonomikas līmenī. Makrolīmenī, kā jau iepriekš teikts, tās var apdraudēt finanšu sistēmu stabilitāti. Turklāt, nemaksājot nodokļus vai izvairoties no nodokļiem, ar ko apliek reālos un/vai finanšu ieguldījumus, samazinās valstu ienākumi, un tādēļ tie nenovēršami jāatgūst, uzliekot nodokli no darba gūtiem ienākumiem. Tāpēc nodokļu oāzes izjauc pareizo līdzsvaru starp kapitāla un darba aplikšanu ar nodokļiem. Mikroekonomikas līmenī tās rada kropļojumu starp lieliem un maziem uzņēmumiem, kā arī mikrouzņēmumiem. Šo trīs veidu uzņēmumiem ir aizvien mazāka iespēja izmantot nodokļu oāžu piedāvājumu, proti, izvairīties no nodokļu maksāšanas vai agresīvi plānot nodokļus.

2.8 Pēc XXI gadsimta pirmās desmitgades katastrofām, kuru epicentrs atradās ASV — teroristu uzbrukumi 2001. gada 11. septembrī Ņujorkā un Vašingtonā un finanšu krīze, kuru izraisīja *Lehman Brothers* sabrukums 2008. gadā, — starptautiskā līmenī ir īstenoti pasākumi, lai regulētu t. s. nodokļu un finanšu oāžu darbību.

3. Finanšu un nodokļu oāzes

3.1 Šādu režīmu radītā kaitējuma dēļ vairākkārt ir sākti kriminālprocesi saistībā ar starptautiskā terorisma un organizētās noziedzības finansēšanu, nodokļu nemaksāšanu un nelegāli iegūtu finanšu līdzekļu legalizāciju. Tās ir radījušas sistēmiskus riskus finanšu tirgos un kaitējušas, piemēram, brīvas konkurences pamatprincipiem.

3.2 Tādēļ, kā iepriekš minēts, pēdējos gados visā pasaulē ir īstenoti pasākumi un pieņemts lēmums ieviest struktūras un mehānismus, lai kopīgi reaģētu uz draudiem valstu drošībai un iedzīvotāju labklājībai.

Iespējams, ka dažādie starptautiskā līmenī pieņemtie lēmumi un Londonā notikušajā G20 valstu sanāksmē 2009. gada aprīlī panāktā vienošanās iezīmē būtiskas pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekš izmantotajām pieejām.

3.3 EESK atbalsta tādu pasākumu izstrādi, kuri palīdzētu apkarot nodokļu nemaksāšanu un citas nelegālas darbības, kas negatīvi ietekmē ES un dalībvalstu finansiālās intereses, un kuri nodrošinātu iestāžu sadarbību, izmantojot informācijas apmaiņu par nodokļu jautājumiem. EESK arī vēlas, ka ES būtu pilnvarota uzsākt sarunas par nolīguma noslēgšanu ar Šveices Konfederāciju, lai cīnītos pret tiešu krāpšanu nodokļu jomā un tiešu izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodrošinātu administratīvo sadarbību, apmainoties ar informāciju par nodokļu jautājumiem.

3.4 Pamatojoties uz G20 valstu vienošanos, iepriekšējos forumos un struktūrās, kas risina minēto problēmu, izmantoto analīzes un ieteikumu metodi aizstāj aicinājums sodīt t. s. sadarbībā neieinteresētās teritorijas, tostarp visas nodokļu un finanšu oāzes. Turklāt ir ierosināti priekšlikumi par vienpusējām, divpusējām un daudzpusējām sankcijām, par bankas noslēpuma pakāpenisku atklāšanu un ierosināts regulāri publicēt sarakstu ar valstīm un teritorijām, kas nesadarbojas.

3.5 Tomēr G20 saistību izpilde ir pavisam neapmierinoša. Tam ir vairāki iemesli.

3.6 Daudzas teritorijas, vienkārši parakstot vismaz 12 divpusējos nolīgumus par nodokļiem (piemēram, Lihtenšteinas un Monako nolīgums), ir spējušas izvairīties no iekļūšanas "sadarbībā neieinteresēto teritoriju" kategorijā.

3.7 Būtībā pietiek ar to, ka informācijas apmaiņu nodrošina, ja to pieprasa iestāde, kas piemēro konkrētu pasākumu (nodokļus, krimināllikumus u. c.), un attiecīgās teritorijas iestādes nevar atteikt šādu pieprasījumu, aizbildinoties ar valsts interesēm, bankas noslēpumu vai līdzīgiem iemesliem.

3.8 Neapšaubāmi ir skaidrs, ka šādos gadījumos divpusējais darbības modelis ir neefektīvs, tādēļ jācenšas uzlabot starptautisko (daudzpusējo) un pārvalstisko rīcību.

Tas izriet no organizācijas *Tax Justice Network* 2011. gada 4. oktobrī publicētā ziņojuma, kurā norādīts, ka faktiski gandrīz visi kopš 2009. gada parakstītie divpusējie nolīgumi ir nelietderīgi. Tādēļ minētā organizācija ir izstrādājusi finanšu slepenības indeksu, kura pamatā ir divi kritēriji, proti, šķēršļi pieprasītās informācijas saņemšanai no kompetentām iestādēm citā valstī un necaurredzamo jurisdikciju nozīmīgums pasaules finanšu tirgū.

3.9 Turklāt, kā norādīts dažādos speciālistu ziņojumos (piemēram, *Global Financial Integrity* izstrādātajā ziņojumā), nelegālā kapitāla plūsmas katru gadu turpina palielināties par 10 %, radot graužošanas sekas, kas, piemēram, pasliktina stāvokli pašreizējā valstu parādu krīzē, kura valda daudzās pasaules valstīs, un jo īpaši atsevišķās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

3.10 Diemžēl vienīgi ES ir izstrādājusi uzticamu sistēmu pasākumiem šajā jomā, tomēr šī sistēma vēl nav atbilstīgi ieviesta.

3.11 Uzskatāms piemērs ir Direktīva 2003/48/EK par tādu ienākumu aplikšanu ar nodokļiem, kas gūti kā procentu maksājumi no nerezidentu uzkrājumiem (fiziskajām personām).

3.12 Šīs nepilnības konstatētas, lai arī pēc direktīvas stāšanās spēkā ir izveidotas automātiskas informācijas apmaiņas sistēmas starp visām dalībvalstīm un parakstīti nolīgumi ar četrām Eiropas valstīm, proti, ar Andoru, Lihtenšteinu, Monako un Sanmarīno, kuras iepriekš uzskatītas par finanšu un nodokļu oāzēm.

3.13 Tomēr šīm Eiropas valstīm, tāpat kā Šveicei, ir atšķirīgas attiecības ar Eiropas Savienību, un tāpēc šo konvenciju piemērošana ir ļoti apgrūtināta. Piemēram, Lihtenšteina ir pievienojusies Eiropas Ekonomiskās telpas nolīgumam, bet minētajai valstij nav pienākuma sadarboties ar attiecīgajām administratīvajām iestādēm civillietās un komercietās, jo tā nav parakstījusi 2007. gada 30. oktobrī pieņemto Lugāno II konvenciju par jurisdikciju un tiesu nolēmumu atzīšanu civillietās un komercietās.

3.14 Jācer, ka drīzumā šie juridiskā statusa grozījumi radīs vēlamās pārmaiņas, ņemot vērā, ka Lisabonas līgums ir stājies spēkā un Līguma par Eiropas Savienību 8. panta 2. punktā, kā arī pievienotajā deklarācijā Nr. 3 paredzēta strukturālu attiecību veidošana ar nelielām kaimiņvalstīm.

3.15 Neapšaubāmi vispiemērotākais instruments, lai regulētu šo jautājumu, būtu daudzpusējs nolīgums, kas dabiskā ģeopolitiskajā, juridiskajā un ekonomiskajā telpā apvienotu vienā modelī tās valstis un teritorijas, kuras nesadarbojas.

3.16 Līdzīgā veidā Eiropas Komisija ir vērsusies Eiropas Savienības Tiesā ar prasību pret četrām dalībvalstīm saistībā ar to, ka netiek transponēta Direktīva 2005/60/EK par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas nepieļaušanu.

3.17 Lai veicinātu pasākumus ar reālu pārvalstisku ietekmi, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai būtu stingri jāatbalsta Eiropas Parlamenta 2011. gada aprīļa rezolūcijā⁽¹⁾ paustā nostāja, kurā citastarp atspoguļots atbalsts pasākumiem par pārredzamāku informāciju attiecībā uz starptautiskajiem finanšu darījumiem. Lai mudinātu ziņot par tādu rīcību un, samazinot uzliekamo sodu, ziņotājam nodrošinātu ekonomisku atalgojumu, varētu ieviest arī sūdzību instrumentu, kas līdzīgs apzēlošanas aktam konkurences jomā.

3.18 Papildus iepriekš minētajam pasākumam G20 ietvaros nekavējoties ir jāpieņem kopīgi mehānismi, lai novērstu juridiskās nepilnības attiecībā uz ārzonu uzņēmumu darbību, jo tās dod iespēju izvairīties no pasaules galvenajos finanšu centros spēkā esošajiem nodokļu tiesību aktiem.

3.19 Pamatojoties uz Eiropas Savienības stingri noteiktajām kompetencēm, steidzami jāpieņem saistoši *ad hoc* noteikumi sekundāro tiesību aktu veidā, kuros citastarp iekļauti noteikumi, kas aizliedz saņemt publiskos līdzekļus jebkurai fiziskai vai privātai personai, kura kontrolē līdzekļus vai uzņēmumus, kas reģistrēti nodokļu un finanšu oāzēs.

3.20 ESAO 2009. gadā aprēķināja, ka nodokļu oāzēs glabājas aptuveni 1,7 līdz 11 miljardi ASV dolāru, un izstrādāja sarakstu, kuru G20 izmantoja kā pamatu stingriem pasākumiem pret tām valstīm, kurās nepiemēroja vai piemēroja tikai dažas starptautiskās konvencijas par banku darbības un nodokļu pārredzamību.

3.21 ESAO ziņojumam sekoja plaši protesti, jo īpaši no Šveices, Luksemburgas un, protams, no Urugvajes. Notika plašas debātes par ASV štata (Delavēra) gadījumu.

3.22 Amerikāņi labi apzinās, ka Delavēra ir nodokļu oāzes piemērs: gandrīz puse no uzņēmumiem, kuru akcijas kotē *Wall Street* un *Nasdaq*, ir dibināti ASV viceprezidenta *Joe Biden* dzimtajā štatā. Šie uzņēmumi maksā zemākus vietējos nodokļus, un peļņa netiek aplikta ar nodokļiem. Mazāk zināms ir tas, ka šis mazais štats uz dienvidiem no Pensilvānijas piedāvā ļoti būtiskas priekšrocības ārzonas uzņēmumiem un popularizē štatu kā alternatīvu Kaimanu salām vai Bermudu salām, taču par to jau sen ir informēti tie, kuri darbojas šajā jomā. Delavēra dibināto uzņēmumu peļņu pārredzamības labad uzskata par piederošu īpašniekiem, kas, ja nav ASV pilsoņi un ja uzņēmums veic darbību ārpus ASV, nemaksā nodokļus Amerikas Savienotajās Valstīs.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta 2011. gada 6. aprīļa rezolūcija par Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību "Krāpšanas apkarošana: 2009. gada pārskats" (2010/2247(INI)).

3.23 Nozīmīgākie un izplatītākie šo oāžu darbības virzītājspēki ir nelegāli iegūtu līdzekļu legalizēšana, nodokļu nemaksāšana, līdzekļu korupcijai vai līdzekļu novirzīšana saviem uzņēmumiem. Šīs teritorijas vērsas pret grūtībās nonākušo valstu parādu un izvērš plaša mēroga kampaņas, kuru mērķis ir aizsargāt brīvu kapitāla apriti un kurās iesaistās plašsaziņas līdzekļi, politiskās partijas un iestāžu pārstāvji.

3.24 Slikta finanšu pārvaldība veicina krāpniecību un nodokļu nemaksāšanu un nopietni ietekmē valstu budžetus, kā arī Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu.

3.25 Daudzi starptautiskie uzņēmumi izveidoti tā, lai izmantotu iespēju izvairīties no nodokļu maksāšanas dažādajās jurisdikciju teritorijās, kurās tie darbojas. Atšķirīgā pieeja nodokļu jautājumiem dažādās jurisdikcijās ir izdevīgāka lieliem, starptautiskiem vai stabiliem uzņēmumiem nekā maziem, vietējiem vai jauniem uzņēmumiem (to veidošanas posmā). Šīs stratēģijas, kuru mērķis ir izvairīties no nodokļu maksāšanas, ir pretrunā ar taisnīgas konkurences un uzņēmumu atbildības principu. Turklāt minētās teritorijas kļūst par darbības pamatu tām organizācijām un uzņēmumiem, kas iekšējā tirgū ieved preces, kurām nav atbilstīgu izcelsmes sertifikātu vai garantiju, kādas pieprasa ES, un tādējādi nopietni kaitē patērētāju interesēm un dažreiz arī sabiedrības veselībai. Šim nolūkam ļaunprātīgi izmanto iekšējo cenu noteikšanu, jo cenas darījumiem grupas ietvaros nosaka atbilstīgi kritērijiem, kas izvērtē drīzāk grupas vajadzības maksājamo nodokļu ziņā, nevis normālos tirgus apstākļus.

3.26 Starptautiskajiem uzņēmumiem neapšaubāmi ir vajadzīgie resursi, lai bez lielām administratīvajām grūtībām sagatavotu publisku ziņojumu, kurā sniegta informācija par apgrozījumu, uzņēmuma peļņu, darbībām grupas ietvaros, peļņu pirms nodokļu nomaksas un nodokļiem katrā valstī. Ja šāda informācija būtu publiski pieejama, kļūtu skaidrāks, kas ļaunprātīgi izmanto iekšējo cenu noteikšanu un veic nodokļu agresīvu plānošanu.

3.27 Fiskālās kontroles trūkums vai nepilnīgi konsultatīvas uzraudzības noteikumi, nepārredzama informācija par fizisku vai juridisku personu identificēšanu vai citi juridiski vai administratīvi apstākļi dod iespēju uzņēmumiem, kuri veic darbības no šīm teritorijām, baudīt gandrīz pilnīgu nesodāmību un izmantot nepieņemamas konkurences priekšrocības, kā arī imunitāti pret trešo valstu administratīvo iestāžu rīcību.

3.28 EESK nepārprotami nosoda lomu, kāda nodokļu oāzēm ir nodokļu nemaksāšanas un kapitāla aizplūšanas veicināšanā un izmantošanā. ES ir jāpastiprina pasākumi, lai novērstu šādu praksi un piemērotu konkrētas sankcijas.

3.29 Starptautiskā sabiedrība, apzinoties būtisko kaitējumu, kādu starptautiskajai tirdzniecībai, valstu kasu interesēm, drošībai un sabiedriskajai kārtībai, un, kā to apliecina 2008. gada krīze, finanšu sistēmu stabilitātei, nodara šādu teritoriju esamību, ir īstenojusi dažus nenozīmīgus pasākumus, lai apziņātu šīs oāzes un panāktu to pakāpenisku izzušanu.

3.30 G20 un ANO apvienotie centieni, kā arī ESAO īstenotās iniciatīvas vēl aizvien nav devušas pietiekamus rezultātus, lai risinātu nodokļu oāžu un ārzonu finanšu centru radītās problēmas, un papildus būtu jāveic izlēmīgi, efektīvi un saskaņoti pasākumi.

3.31 Tomēr G20, FATF un ESAO līdz šim īstenotie pasākumi ir vienīgi mazinājuši nodokļu un finanšu oāžu radītos milzīgos zaudējumus.

3.32 Ir jānoskaidro tās jurisdikciju teritorijas, kuras nesadarbojas, un jāizvērtē noteikumu ievērošana, kā arī jāpiemēro preventīvi pasākumi, lai veicinātu noteikumu ievērošanu. Turklāt EESK uzskata, ka ESAO ir nepietiekama struktūra nodokļu oāžu apkarošanai un ka rādītājs, kuru izmanto, lai piešķirtu sadarbības ieinteresētās teritorijas statusu, jāuzlabo, piešķirot tam kvalitatīvu vērtību. Ir svarīgi, lai ESAO nepieļautu, ka valdības, tikai apsolut ievērot informācijas apmaiņas principus, bet nenodrošinot šo principu faktiski īstenošanu praksē, var izvairīties no iekļūšanas tās melnajā sarakstā.

3.33 Ir pietiekami pierādījumi tam, ka finanšu krīzi daļēji izraisīja sarežģīti un nepietiekami pārredzami darījumi, ko veica kādā no teritorijām, kur spēkā ir nodokļu slepenības saglabāšana, reģistrēti finanšu uzņēmumi, tādējādi radot nopietnu kaitējumu ieguldītājiem un šādu finanšu produktu pircējiem. Nodokļu oāzēs darījumi notiek ārpus finanšu iestāžu bilances un ar sarežģītiem finanšu produktiem, kas neveicina finanšu nozares inovāciju, bet gan apdraud finanšu stabilitāti. Pietiekami pierādījumi liecina, ka daudzi tiešie ārvalstu ieguldījumi, ko veic galvenokārt jaunattīstības valstīs, nāk no nodokļu oāzēm.

3.34 Eiropas Savienība apzinās šo situāciju un ar dažādu iestāžu starpniecību regulāri nosoda šādu praksi. Diemžēl tā nav spējusi izveidot starptautisku juridisko un administratīvo sistēmu, kas dotu iespēju mazināt nesodāmību.

3.35 ES pasākumi ir virzīti uz to, lai izzustu aptuveni 100 kaitējošu nodokļu režīmu, kas eksistē dalībvalstu jurisdikcijās ar nepietiekamu kontroli vai ārpus ES, t. i., trešo valstu teritorijās.

Šajā sakarā Eiropas Komisija 2009. un 2010. gadā pieņēma divus paziņojumus par labu pārvaldību nodokļu jomā, kā arī rīcības kodeksu. Turklāt ir spēkā trīs direktīvas, konkrēti, par ieņēmumiem, kas atgūti saistībā ar nodokļu nemaksāšanas apkarošanu, par administratīvo sadarbību un par uzkrājumu aplikšanu ar nodokli (tiek pārskatīta). Turklāt ES un trešo valstu asociācijas, tirdzniecības un sadarbības nolīgumos ir ļoti bieži minēta klauzula par labas prakses un labas pārvaldības ieviešanu nodokļu jomā.

3.36 Neraugoties uz to, panākts ir tikai nenožīmīgs progress, jo izmeklēšana un sankciju piemērošana ir dalībvalstu kompetencē.

3.37 Pēc banku viedokļa, iepriekš minētais ASV likums ir skaidri apliecinājis, ka šāda veida pasākumu vienpusēja ieviešana var radīt neatrisināmas problēmas finanšu iestādēm, jo ar FATCA noteiktie ziņošanas, kontu arestēšanas un slēgšanas pienākumi nav savienojami ar ES tiesību aktiem un/vai tās valsts iekšējiem tiesību aktiem, kurā ir reģistrēta finanšu iestāde.

3.38 Toreizējais Lielbritānijas ministru prezidents 2009. gada 4. martā ar nozīmīgu runu uzstājās ASV Kongresā, aicinot partnervalsti iesaistīties kopīgos centienos izveidot pasaules līmenī regulētu ekonomikas sistēmu, kas ļautu cīnīties pret finanšu sistēmu izmantošanu personīgās bagātības vairošanai.

Briselē, 2012. gada 24. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Apvārsnis 2020”: ceļveži attiecībā uz sabiedrības novecošanu” (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 229/03)

Ziņotāja: **Renate HEINISCH**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2011. gada 14. jūlijā nolēma sagatavot pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Apvārsnis 2020”: ceļveži attiecībā uz sabiedrības novecošanu”

(pašiniciatīvas atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 8. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 184 balsīm par, 3 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Lai atrisinātu lielās problēmas un izmantotu ar demogrāfiskajām pārmaiņām saistītās turpmākās sociālās un saimnieciskās attīstības iespējas, Eiropas Savienības dalībvalstīm nākošajos gados būs jāīsteno daudzi atbilstoši pasākumi dažādos līmeņos un daudzās jomās.

1.2 Koordinēti pētījumi, kas nodrošina stabilu pamatu plānošanai un lēmumu pieņemšanai, var būtiski sekmēt atbilstošu pasākumu īstenošanu reģionu, valstu un Eiropas līmenī.

1.3 EESK pilnībā atbalsta jau vairākkārt pausto viedokli, ka Eiropas pētījumiem sabiedrības novecošanas un demogrāfisko pārmaiņu jomā jābūt ilglaicīgiem, jāaptver dažādas disciplīnas, jāaptver dažādas valstis vai tie vismaz jāveic tā, lai tie būtu salīdzināmi.

1.4 Lai panāktu Eiropā veiktās pētniecības izcilību, būtisks priekšnosacījums ir arī atbilstoša infrastruktūra un integrēta pētniecības darbību koordinācija. Centralizēta koordinācija ir arī vajadzīga, lai varētu izstrādāt budžetu un sadalīt līdzekļus. Komiteja tāpēc iesaka izveidot Eiropas Gerontoloģijas centru, kas varētu veikt koordināciju.

1.5 Ceļveži attiecībā uz ilgtermiņa pētniecības programmu izstrādi ir lietderīgi instrumenti, lai noteiktu turpmākās pētniecības prioritātes. Jaunākajos ceļvežos, kas attiecas uz sabiedrības novecošanu un demogrāfiskajām pārmaiņām, jau minēti svarīgi aspekti, kuri saistīti ar programmu “Apvārsnis 2020”⁽¹⁾.

1.6 Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Astatās pētniecības un izstrādes pamatprogrammas daļā “Sabiedrības problēmu

risināšana” noteikta pētniecības prioritāte “Veselība, demogrāfiskās pārmaiņas un labklājība”⁽²⁾.

1.7 Komiteja iesaka līdztekus jaunākajos ceļvežos un programmā “Apvārsnis 2020” minētajām jaunajām pētniecības prioritātēm Eiropā veikt pētījumus arī daudz novatoriskākās un, iespējams, problemātiskākās sabiedrības novecošanas un demogrāfisko pārmaiņu jomās. Te jāmin tādas tēmas kā veselības saglabāšana un rehabilitācija, darba dzīves pagarināšana, cilvēku rosināšana pašiem uzņemties atbildību un justies līdzatbildīgiem par savas dzīves veidošanu, mācība, kā pagarināt mūžu, tehnikas nozīmes palielināšanās dažādās dzīves jomās un Eiropas sabiedrībā risināmās problēmas, kuras radījušas demogrāfiskās, sociālās un tehnoloģiskās pārmaiņas.

2. Pamatojums / Vispārīgas piezīmes

2.1 Lai atrisinātu problēmas un izmantotu iespējas, kas saistītas ar demogrāfiskajām pārmaiņām, turpmākajos gados būs steidzami jānodrošina stingrs pamats, kas ļaus plānot stratēģiskas nozīmes pasākumus un lemt par to īstenošanu. Mums īpaši vajadzīgi atbilstoši pētījumi, lai varētu izveidot šādu pamatu. Iepriekšējos gados īstenoja Eiropas pētniecības programmu, piemēram, Piektās, Sestās un Septītās pētniecības pamatprogrammas⁽³⁾, kopīgās programmas “Interaktīva automatizēta dzīvesvide”⁽⁴⁾ (AAL JP)⁽⁵⁾, Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammas (CIP)⁽⁶⁾ un ERA-Net darbības rezultāti skaidri liecina par pētniecības lietderību. Tāpēc pētniecība var būtiski sekmēt ar demogrāfiskajām pārmaiņām saistīto problēmu risināšanu un šo pārmaiņu sniegto priekšrocību izmantošanu reģionu, valstu un Eiropas līmenī.

⁽²⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

⁽³⁾ OV L 26, 1.2.1999., 1. lpp., OV L 232, 29.8.2002., 1. lpp., OV L 412, 30.12.2006., 1. lpp., kā arī OV C 65, 17.3.2006., 9. lpp.

⁽⁴⁾ <http://www.aal-europe.eu>.

⁽⁵⁾ Skatīt <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1726&format=HTML&aged=1&language=LV>

⁽⁶⁾ OV L 310, 9.11.2006., 15. lpp. un OV C 65, 17.3.2006., 22. lpp.

⁽¹⁾ COM(2011) 809 final.

2.2 Ceļveži (*roadmaps*) ir lietderīgs līdzeklis, lai izstrādātu pētniecības programmas ilgākam laikam. Tie ļauj analizēt turpmāk iespējamās attīstības tendences vai scenārijus, norādīt uz nepieciešamību veidot saikni starp dažādām disciplīnām, apzināt sadarbības partnerus un dalībniekus, analizēt politiskās rīcības jomas un finansēšanas iespējas un izstrādāt procesu un rezultātu ieviešanas stratēģijas.

2.3 Pēdējos gados daudzās jomās ir izstrādāti un izmantoti ar pētniecību saistīti ceļveži. No daudziem jaunajiem valstu un starptautiskajiem ceļvežiem šajā atzinumā minēsim tikai dažus, piemēram, Šveices ceļvedi "Pētniecības infrastruktūra" (7), Vācijas Izglītības un pētniecības ministrijas projektu "Ceļvedis "Vides tehnoloģijas 2020" " (8), ASV republikāņu ceļvedi "Amerikas nākotne" (9), Eiropas pētniecības telpas ceļvežus, kas attiecas uz ēku energoefektivitātes paaugstināšanu (10), pētniecības ceļvedi "Virtual Physiological Human-Future and Emerging Technologies(VPH-FET)" (11).

2.4 Izstrādātajos ceļvežos, kas attiecas uz turpmāko pētniecību un inovāciju sabiedrības novecošanas un demogrāfisko pārmaiņu jomā, galvenā prioritāte ir visdažādākie veselības aspekti. Te jāmin ar Eiropas projektiem saistītie ceļveži "Future BNCI: Future Directions in Brain/Neuronal Computer Interaction (BNCI) Research (2010–2011)"; DIAMAP: "Road Map for Diabetes Research in Europe (2008–2010)"; WhyWeAge: "A road map for molecular biogerontology (2008–2010)" (12), kā arī valstīs izstrādātie ceļveži, piemēram, Vācijas federālās valdības ceļvedis "Pētniecības programma veselības jomā" (13).

2.5 Arī tajos ceļvežos, kas attiecas uz novecošanu un demogrāfiskajām pārmaiņām un aptver plašāku jautājumu loku, piemēram, saistībā ar Eiropas projektu FUTURAGE izstrādātajā ceļvedī "A Road Map for Ageing Research" (14) un saistībā ar projektu BRAID izstrādātajā ceļvedī "Bridging Research in Ageing and ICT Development (2010–2012)" (15) noteikts, ka pētniecības prioritātes ir arī veselības aspekti. FUTURAGE ceļvedī minētas trīs ar veselību saistītas prioritātes: "Healthy Ageing for More Life in Years", "Maintaining and Regaining Mental Capacity" un "Biogerontology: from Mechanisms to Interventions" (16). BRAID projektā noteikta prioritāte "Health and Care in Life".

(7) Šveices Konfederācija, Konfederācijas Iekšlietu departaments, Valsts izglītības un pētniecības sekretariāts, Valsts pētniecības nodaļa, 2011. gads, "Schweizer Roadmap für Forschungsinfrastrukturen". Lejupielāde: http://www.sbf.admin.ch/htm/dokumentation/publikationen/forschung/11.03.30.NFO.RoadmapForschungsinfrastrukturen_d.pdf

(8) Schippl, J. un līdzautori: "Roadmap Umwelttechnologien 2020 — Endbericht". Karlsrūe: Karlsrūes Pētniecības centrs. 2009. gads (Karlsrūes Pētniecības centra zinātniskie ziņojumi 7519).

(9) <http://www.roadmap.republicans.budget.house.gov>.

(10) <http://www.eracobuild.eu>.

(11) https://www.biomedtown.org/biomed_town/VPHFET.

(12) <http://future-bnci.org>; <http://www.diamap.eu>; <http://www.roamer-mh.org>; <http://www.whyweage.eu>.

(13) Federālās izglītības un pētniecības ministrijas padome "Pētniecība veselības jomā" (izdevējs), 2007. gads: "Roadmap für das Gesundheitsforschungsprogramm der Bundesregierung". Bonna/Berlīne: Federālā izglītības un pētniecības ministrija.

(14) <http://futurage.group.shef.ac.uk/road-map.html>.

(15) <http://www.braidproject.eu>.

(16) "The Future of Ageing Research in Europe. A Road Map."

2.6 Komisija iecerējusi, ka publiskā un privātā sektora partnerība un publiskā–publiskā sektora partnerība (17) ir papildu līdzekļi, ko varētu izmantot, lai risinātu aktuālās sociālās problēmas (18). Īpaši kopīgo ierosmju piemēri ir "Eiropas partnerības inovācijas jomā", tostarp Eiropas Inovācijas partnerības aktīvām un veselīgām vecumdienām (19), Eiropas digitalizācijas programma (20), kopīgās plānošanas ierosme "Ilgāks mūžs, labāka dzīve — ar demogrāfiskajām pārmaiņām saistītās iespējas un problēmas" (21), kā arī plānotā programma "Apvārsnis 2020" (22).

2.7 Neraugoties uz šīm vajadzīgajām un svarīgajām iecerēm veidot partnerības pētniecības un inovācijas jomā, steidzami jāīsteno tālejošāki pētniecības pasākumi. Pasaule, sabiedrība, tehnika, medicīna un cilvēki, kas noveco, nepārtraukti mainās. Tāpēc visu laiku ir vajadzīgi jauni pētījumi, lai ar atbilstošiem (politiskiem) pasākumiem varētu savlaicīgi pielāgoties jaunajiem apstākļiem un reaģēšana uz attīstības tendencēm nebūtu novēlota.

2.8 EESK tāpēc atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija atbalsta kopīgās plānošanas ierosmes un centienus izstrādāt ceļvežus turpmākajai pētniecībai sabiedrības novecošanas un demogrāfisko pārmaiņu jomā (23), un pauz gandarījumu par to, ka programmas "Apvārsnis 2020" daļā "Sabiedrības problēmu risināšana" (24) noteikta pētniecības prioritāte "Veselība, demogrāfiskās pārmaiņas un labklājība".

3. Īpašas piezīmes

3.1 Vajadzīgā infrastruktūra

3.1.1 Jau ilgu laiku izskan viedoklis, ka Eiropā veiktajiem pētījumiem jābūt ilglaicīgiem, jāaptver dažādas disciplīnas, jāaptver dažādas valstis vai tie vismaz jāveic tā, lai tie būtu salīdzināmi (25). Šajā atzinumā vēlreiz norādām, ka pilnībā atbalstām šo viedokli. Pats par sevi saprotams, ka salīdzināmajā pētniecībā ir jāievēro attiecīgie strukturālie nosacījumi.

3.1.2 Ar sabiedrības novecošanu saistītajā pētniecībā arī jāiesaista visas ieinteresētās personas, kas iesaistītas šī jautājuma risināšanā. Te jāmin biologi, sociologi un citu dzīvības zinātņu pētnieki, inženieri un dizaineri, ražotāji un pakalpojumu sniedzēji, tautsaimniecības un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji

(17) Kā publiskā–publiskā sektora partnerības piemēri tiek minēti arī ERA-NET un ERA-NET Plus, ierosmes saskaņā ar 185. pantu un kopīgā plānošana (*joint programming*). Pētniecības un izstrādes jomā, piemēram, publiskā un privātā sektora partnerības ir kopīgās tehnoloģiju ierosmes un "Nākotnes internets".

(18) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2011) 572 final, 21.9.2011.).

(19) Skatīt IP/10/1288.

(20) Skatīt IP/10/581, MEMO/10/199 un MEMO/10/200.

(21) Skatīt <http://www.jp-demographic.eu>.

(22) MEMO-11-435.

(23) Skatīt arī OV C 132, 3.5.2011., 39. lpp., COM(2010) 546 galīgā redakcija.

(24) COM(2011) 809 final.

(25) Skatīt arī OV C 74, 23.3.2005., 44. lpp.

un, īpaši svarīgi, paši vecāka gadagājuma cilvēki. Tāpēc atzinīgi vērtējama iecere integrēt dažādos Eiropas finansēšanas instrumentus (*ERA-Net*, *ERA-Net Plus*, *INNOVA* un *PRO INNO*) un izveidot elastīgāku *ERA-Net* instrumentu, lai vienkāršotu attiecīgo ieinteresēto personu līdzdalību.

3.1.3 Lai Eiropas pētniecības telpā panāktu Eiropas pētniecības izcilību, būtisks priekšnosacījums ir arī atbilstoša infrastruktūra un integrēta pētniecības darbību koordinācija. Centralizēta koordinācija ir arī vajadzīga, lai varētu izstrādāt budžetu un sadalīt līdzekļus. Tā noteikti neaizstās pētniecības pasākumus valstu līmenī. Taču jācenšas panākt pēc iespējas lielāku atsevišķo valstīs veikto pētniecības darbību atbilstību, lai varētu salīdzinoši analizēt un novērtēt rezultātus. Komiteja tāpēc iesaka izveidot Eiropas Gerontoloģijas centru, kas varētu veikt koordināciju.

3.2 Turpmāk veicamie pētījumi

3.2.1 Līdztekus minētajām vispārējām vajadzībām jānorāda uz tematiskām jomām, kurās turpmāk jāveic aktīva pētniecība. Pašlaik saskaramies ne tikai ar līdz šim nepieredzētām demogrāfiskām pārmaiņām, bet arī tehnikas attīstību, kas ilgākā laikā var mainīt sabiedrības dzīvi, veselības aprūpi un mūsu attieksmi pret vidi.

3.2.2 Veselības saglabāšana

Pirmajā lielajā pētniecības jomā būtu jāaptver visi jautājumi, kas saistīti ar veselības saglabāšanu, jo fiziskā un garīgā veselība ir svarīgākie priekšnosacījumi, lai cilvēks vecumā varētu pats uzņemties atbildību un dzīvot aktīvi. Pētījumos būtu jāmeklē atbildes, piemēram, uz šādiem jautājumiem:

- Kā, jau sākot ar bērnību, cilvēkus varētu rosināt izvēlēties veselīgu dzīvesveidu?
- Kādas stratēģijas vajadzīgas, lai panāktu mērķtiecīga atbalsta sniegšanu un profilakses pasākumu plašu īstenošanu?
- Kuras pasaulē lietotās ārstniecības un rehabilitācijas metodes ir īpaši efektīvas? Kurās jomās vērojama atpalcība vai jāveic papildu pētījumi un izstrāde?
- Kā var palielināt pacientu izpratni?
- Kā var novērst vai vismaz savlaicīgāk diagnosticēt un ārstēt pārrobežu veselības apdraudējumus, retas slimības, hroniskas slimības, demenci un citas neirodeģeneratīvās slimības?
- Jāturpina pētīt medikamentu iedarbība un to mijiedarbība, ja tos lieto gados vecāki cilvēki, jo īpaši gados vecākas sievietes. Līdz šim medikamentus galvenokārt izmēģina gados jaunāki cilvēki, bet tos galvenokārt lieto gados vecāki cilvēki.

— Jāuzsver hronisku sāpju ietekme uz gados vecāku cilvēku veselības stāvokli un jo īpaši tas, kā varētu mazināt ES gados vecāko iedzīvotāju sāpes/slikto labsajūtu.

— Līdz šim maz pētīts ir alkoholisms un narkomānija vecumdienās, to cēloņi un ar alkohola un narkotiku lietošanu saistītās fiziskās, psihiskās un sociālās sekas.

3.2.3 Aktīvās darba dzīves pagarināšana

Tā kā iedzīvotāju vecuma struktūrā notiek pārmaiņas un vidējais mūža ilgums pieaug, noteikti jāpanāk, ka cilvēki strādā ilgāk. Tāpēc pētījumos būtu jāmeklē atbildes, piemēram, uz šādiem jautājumiem:

- Kāds ir darba ņēmēju viedoklis par elastīgāku pieeju pensionēšanās vecuma noteikšanai? Kas ietekmē attiecīgā cilvēka viedokli (piemēram, darba veids / sociālās labklājības priekšnosacījumi / reģionālie apstākļi utt.)?
- Kādi ar izglītību un profilaksi saistītie pamatnosacījumi ir jārada, lai varētu nodrošināt un palielināt elastību pensionēšanās vecuma noteikšanā? Kāda pieredze uzkrāta citās valstīs, un vai to var izmantot?

— Kā būtu jāpielāgo darbavietas, jāorganizē darba laiks un jāmazina slodze, lai darba ņēmēji varētu pagarināt darba ņēmēju aktīvās darba dzīves posmu? Kāda nozīme šā mērķa sasniegšanā ir tehniskiem jauninājumiem?

— Kādas iespējas pilsoniskās sabiedrības aktivitātes veicināšanai uzņēmumi izmanto vai varētu izmantot, lai pilsoniskās sabiedrības aktivitāti veicinātu jau profesionālās darbības laikā? Kāda pieredze uzkrāta dažādās valstīs?

3.2.4 Dzīvot patstāvīgi, pašiem uzņemties atbildību un justies līdzatbildīgiem par savas dzīves veidošanu

Tā kā gados jaunu cilvēku skaits samazinās, gados vecākiem cilvēkiem būs mazāk iespēju saņemt atbalstu. Tādēļ gados vecākiem cilvēkiem turpmāk pašiem būs jāuzņemas lielāka atbildība par patstāvības saglabāšanu un līdzdalību sabiedrības dzīvē. Šajā jomā veikto pētījumos būtu jāmeklē atbildes, piemēram, uz šādiem jautājumiem:

- Kāda dažādās valstīs ir izpratne par gados vecāko cilvēku patstāvību un kā tā ietekmē sistēmu pūliņus atbalstīt un veicināt attiecīgu dzīvesveidu?
- Kāda dažādās valstīs ir izpratne par gados vecāko cilvēku līdzatbildību (piemēram, par nākamajām paaudzēm, vidi) un kā tā ietekmē sistēmu pūliņus atbalstīt un veicināt attiecīgu dzīvesveidu? Kā gados vecākie cilvēki organizē savu dzīvi un kā viņi organizē centienus sniegt kaut ko savas paaudzes pārstāvjiem un jaunākajām paaudzēm? Ko viņi dara, lai palīdzētu līdzcilvēkiem un kopienai, kurā viņi dzīvo, un saudzētu vidi?

- Kāds vietējā līmeņa atbalsts veicinātu šādu patstāvīgu dzīves organizēšanu? Pētījumos šis jautājums jāanalizē, aplūkojot līdzīgas struktūras (vietējās pašvaldības, reģionus).
- Kopumā jāatzīmē, ka pētījumos būtu jāaplūko dažādas, bet līdzīgas struktūras (piemēram, dažādu valstu pilsētas un lauku teritorijas), lai noskaidrotu, kā vietējās pašvaldības varētu veicināt gados vecāku cilvēku aktīvu un atbildīgu dzīvesveidu, piemēram, īstenojot dažāda vecuma cilvēku interesēm atbilstošu pilsētvides, mājokļu un transporta politiku.
- Kā varētu veidot un atbalstīt “gādīgas kopienas”, kas liecina par atbildības uzņemšanos? Kāda jau pašlaik ir ģimeņu, pilsoniski aktīvu cilvēku un profesionāli nodarbinātu cilvēku sadarbība aprūpes jomā (piemēram, to personu aprūpē, kas slimo ar hroniskām slimībām vai demenci)? Kā šādas kopienas var atbalstīt, izmantojot tehniskās palīdzības sistēmas? Kāda ir uzņēmumu attieksme pret šādu kopienu vajadzībām? Kādas ir līdzatbildības izpausmes dažādās valstīs? Kā šīs “gādīgās kopienas” saistītas ar valstu sociālo politiku un sociālās struktūras plānošanu vietējās pašvaldībās?
- Kādi mājokļi un dzīves veidi — atkal jāsalīdzina dažādu valstu pieredze — ir piemēroti gados vecākiem cilvēkiem, jo īpaši tiem, kas dzīvo vientuļi vai slimo ar demenci, un kādu pieredzi varētu izmantot citviet?

3.2.5 Izglītība

Pašlaik ir atzīts, ka novecojošā sabiedrībā katram cilvēkam ir jānodrošina visu mūžu. Tāpēc pētījumos būtu jāmeklē atbildes, piemēram, uz šādiem jautājumiem:

- Kā mūžizglītība var kļūt par mācīšanos, kas nodrošina ilgu mūžu?
- Kādas izglītības iespējas, līdztekus profesionālai tālākizglītībai, ir jānodrošina novecojošai sabiedrībai? Kādas iespējas varētu veicināt aktīvu mācīšanos?
- Kādas īpašas izglītības iespējas vajadzīgas cilvēkiem, kas vēlas veikt brīvprātīgo darbu?
- Kā estētiskā izglītība var sekmēt gados vecāko cilvēku kognitīvo un emocionālo spēju saglabāšanu un radošumu? Ko var secināt, ja salīdzinām attiecīgās izglītības iespējas dažādās valstīs?
- Kāda ir dažādu izglītības iestāžu (universitāšu, tautas augstskolu utt.) loma centienos uzlabot dažādas prasmes, piemēram, izmantot jaunās tehnoloģijas, veikt brīvprātīgo darbu un nodrošināt aprūpi, nodot sociālās un profesionālās zināšanas utt.?

3.2.6 Tehnikas nozīmes palielināšanās visās dzīves jomās

Ļoti maz pētīts, kāda ietekme ilgākā termiņā būs tam, ka visās sociālajās jomās palielinās tehnikas nozīme un jāizmanto tehniskas sistēmas, lai atbalstītu gados vecāko cilvēku centienus dzīvot patstāvīgi, būt aktīviem un iesaistīties. Tāpēc pētījumos steidzami būtu jāmeklē atbildes, piemēram, uz šādiem jautājumiem:

- Kādi tehniskie un organizatoriskie, kā arī ar lēmumu pieņemšanu un izpratnes palielināšanu saistīti pasākumi būtu jāveic, lai, cenšoties uzlabot veselības aprūpi, efektīvi un ētikas normām atbilstoši varētu izmantot iespējas, ko paver teleuzraudzības, televeselības un telerehabilitācijas pakalpojumi?
- Kādas organizatoriskās, tiesiskās, ar datu aizsardzību saistītās un ētiskās prasības ir jāievēro vietējā, reģionālā, valstu un Eiropas līmenī, lai organizētu un regulētu šādu sistēmu visaptverošu ieviešanu?
- Kā ilgākā termiņā tehnisko sistēmu plašāka izmantošana ietekmēs attiecības starp gados vecākiem cilvēkiem un viņu piederīgajiem, ārstiem un pacientiem, aprūpējamām personām un (profesionāliem vai citiem) aprūpētājiem?
- Maz pētītas arī psiholoģiskās, sociālās un ētiskās sekas, kas saistītas ar arvien biežāk veikto sensoru un citu tehnisku ierīču implantāciju cilvēka ķermenī. Kā šīs iespējas ietekmē, pirmkārt, attiecīgo personu pašvērtējumu un identitāti un, otrkārt, sabiedrības attieksmi pret slimībām, veselību vai invaliditāti?

Maz arī zināms par iespējām izmantot tehniskus līdzekļus, piemēram, mūziku un apgaismojumu, lai emocionāli palīdzētu cienīga dzīves noslēguma posmā.

3.2.7 Eiropas sabiedrība nākotnē

Pēdējai pētniecības jomai jāaptver visi jautājumi, kas saistīti ar pašreizējām un turpmākajām pārmaiņām Eiropas sabiedrībā. Attiecīgie pētniecības temati skar, piemēram, attieksmi pret novecošanu, kultūras atšķirības, nevienādo pieredzi un Eiropā pastāvošo dzīves apstākļu atšķirības:

- Kādi demogrāfisko pārmaiņu apstākļos ir dažādu Eiropas valstu iedzīvotāju priekšstati par aktīvām vecumdienām un vecumu? Kā apmaiņa starp valstīm var ietekmēt centienus panākt, ka attieksme pret gados vecākiem cilvēkiem ir patiesāka un nav balstīta uz aizspriedumiem?
- Kā cilvēki noveco dažādās kultūrās, kuru arvien lielākā daudzveidība izpaužas dalībvalstīs? Kāda attiecīgajā kultūrā ir nāves, slimību un nāves nozīme? Kā var organizēt pieredzes apmaiņu, kas veicina savstarpēju sapratni un bagātināšanos?

- Kāda nozīme novecošanas procesā dažādās kultūrās ir mūzikai un vizuālai mākslai? Kādi ir gūtie secinājumi un kā panākt, ka pozitīvo pieredzi var izmantot arī citi?
- Tā kā pieaug vidējais mūža ilgums un notiek straujas sociālas un tehnoloģiskas pārmaiņas, arvien palielinās gan dažādu paaudžu pārstāvju, gan vienas paaudzes pārstāvju pieredzes atšķirības. Kā šīs atšķirības varētu mazināt? Kā šajos apstākļos nodrošināt savstarpēju sapratni un mācīšanos?
- Līdzīgi jautājumi rodas saistībā ar pastāvošajām — daļēji pat pieaugošajām — dzīves apstākļu atšķirībām starp Eiropas valstīm un atšķirībām attiecīgo valstu teritorijā.
- Vēl nav arī izpētīts, kā valstīs vērojamā dažādā attieksme pret nāvi ietekmē indivīdu un sabiedrību kopumā. Tieši novecojošā sabiedrībā būtu jāanalizē šis jautājums un iespējamās sekas, kas var būt ar to saistītas.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "2011. gada uzraudzības ziņojums par Eiropas Savienības stratēģiju ilgtspējīgai attīstībai: EESK novērtējums" (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 229/04)

Ziņotājs: **PALMIERI kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2011. gada 25. oktobrī saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"2011. gada uzraudzības ziņojums par Eiropas Savienības stratēģiju ilgtspējīgai attīstībai: EESK novērtējums".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 11. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 138 balsīm par, 9 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzskata, ka Eurostat uzraudzības ziņojums (2011. gada uzraudzības ziņojums par ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju) ir nodevīgs un nozīmīgs instruments, lai:

- apzinātu līdzšinējos sasniegumus virzībā uz Eiropas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķu sasniegšanu;
- pārskatītu un pilnveidotu minētās ES ilgtspējīgās attīstības stratēģijas mērķus, darbības un pasākumus, kā arī uzlabotu pašlaik izmantotās ilgtspējīgas attīstības novērtēšanas metodes un instrumentus;
- risinātu jaunās problēmas, īpaši saistībā ar pasaules ekonomikas un finanšu krīzes izraisīto ietekmi uz ilgtspējīgās attīstības stratēģiju.

1.2 Šajā saistībā EESK pauž nožēlu, ka Komisija nav izstrādājusi ziņojumu par ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijas īstenošanu, un aicina Komisiju un citas ES iestādes reaģēt uz Eurostat ziņojuma secinājumiem, kurš ir pašas stratēģijas neatņemama sastāvdaļa un nozīmīgs instruments, lai veiktu līdz šim īstenoto pasākumu politisko novērtējumu un noteiktu turpmākās rīcības pamatnostādnes.

1.3 Tāpēc EESK uzskata: lai īstenotu stratēģijas mērķus, ir vajadzīga efektīvāka politiska rīcība, sākot ar centieniem pareizi izvērtēt ilgtspējīgas attīstības stāvokli; tas nozīmē, ka vienlaikus ir jāveic gan zinātnisks, gan politisks novērtējums par ilgtspējīgas attīstības atbalsta pasākumu efektivitāti.

1.4 Šajā sakarā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja vēlreiz aicina ņemt vērā ilgtspējīgas attīstības novērošanas centrā par šiem jautājumiem izstrādātās norādes un apsvērumus, lai

ļautu pilsoniskajai sabiedrībai paust savu nostāju. Pāreja uz ilgtspējīgākas attīstības modeli izdosies tikai tad, ja, izvērsot dialoga struktūras starp pilsonisko sabiedrību un politikas veidotājiem, tiks uzsākti demokrātiski procesi, kas veicina sabiedrības izpratni un iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā.

1.5 EESK uzsver, ka jāstiprina ilgtspējīgas attīstības stratēģijas saiknes ar citām nozīmīgām ES politikas iniciatīvām. Pārnozaru un visaptveroša ilgtspējīgas attīstības jēdziena būtība ir izveidot ciešu saistību ar visām citām jaunajām politikajām prioritātēm (sociālā vienlīdzība, cīņa pret nabadzību un bezdarbu, sociālais taisnīgums, efektīva resursu izmantošana, dabas kapitāla aizsardzība, sociālā kohēzija, sadarbība attīstības jomā).

1.5.1 Šī nepieciešamība savstarpēji saistīt dažādas ES politiskās stratēģijas ir īpaši svarīga tieši pašreizējā vēsturiskajā brīdī. Pasaules ekonomikas krīzes izraisītās smagās sekas liek nodalīt globālā ekonomikas stāvokļa ietekmi no sīki izstrādātu un strukturētu ilgtermiņa ilgtspējīgas attīstības stratēģiju izstrādes.

1.5.2 Īpaši EESK uzsver Eiropas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un stratēģijas "Eiropa 2020" labākas sadarbības un integrācijas nepieciešamību, lai nodrošinātu, ka stratēģijas "Eiropa 2020" darbības ir efektīvi orientētas uz ilgtspējīgākas attīstības īstenošanu. Jaunu rādītāju analīze un izpēte ļauj novērtēt ilgtspējīgu patēriņa un ražošanas modeļu veicināšanas pasākumu efektivitāti, kā arī sekmēt "Eiropa 2020" pārraudzības procesu.

1.6 EESK iesaka stiprināt ilgtspējīgas attīstības sociālo dimensiju, galvenokārt ņemot vērā ekonomikas krīzes ietekmi uz sociālajiem jautājumiem, jo īpaši bezdarba, nevienlīdzības un sociālās atstumtības riska pieaugumu, kas visvairāk skar visneaizsargātākās grupas un rada ilgtermiņa ķēdes veida ietekmi uz cilvēku dzīves apstākļiem, kā arī ierobežo rīcības brīvību vides aizsardzības jomā.

1.7 EESK īpaši atbalsta tādas ekonomikas attīstības veicināšanu, kas varētu nodrošināt ekonomikas izaugsmi, mazinot negatīvu ietekmi uz vidi, un ņemtu vērā vienlīdzības, sadarbības un sociālā taisnīguma pamatprincipus (kuri ir ilgtspējīgas attīstības jēdziena pamatā).

1.7.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atbalsta vidi saudzējošas izaugsmes un ekonomikas koncepciju, kas tiek īstenota ilgtermiņa ilgtspējīgas attīstības kontekstā, samazinot iespēju nevienlīdzību vai vienādojot priekšnoteikumus pārejā uz zema oglekļa emisiju līmeņa attīstības modeli ⁽¹⁾.

1.7.2 Tāpēc EESK atzinīgi vērtē Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) ieteikumus attiecībā uz zaļajām darba vietām, lai pārejā uz zaļo ekonomiku darba ņēmējiem un ņēmējām būtu nodrošināti pienācīgi darba apstākļi un ļoti kvalitatīvas darba vietas, tādējādi novēršot to, ka zaļā ekonomika atkal rada sociālo sašķeltnību, kas novērota citos pārmaiņu posmos.

1.8 Pārejā uz ilgtspēju ir svarīgi palielināt ieguldījumus pētniecībā un inovācijā, galvenokārt enerģētikas jomā, lai veicinātu tādu attīstības modeli, kas pārsvarā izmanto atjaunojamās enerģijas avotus un ir mazāk atkarīgs no fosilo kurināmo patēriņa, turpinātu ekonomikas energointensitātes samazināšanu, kā arī lai radītu pozitīvu ietekmi uz izaugsmi un nodarbinātību, ko var panākt, uzsākot jaunas darbības un veicinot ekonomikas konkurētspēju.

1.9 Līdztekus pētniecības un tehnoloģiju inovācijas kvalitātei būtiska nozīme ir arī izglītībai — tā pavada pilsonisko sabiedrību ceļā uz citādu attīstības modeli, piedāvājot atbilstošus instrumentus, lai efektīvi risinātu attīstības radītos uzdevumus un stiprinātu tās pārmaiņu katalizatora lomu.

1.10 Tāpēc nozīmīgs mērķis ir atbilstīga informētība un izglītošana ilgtspējīgas attīstības jomā, kam jāīstenojas līdztekus efektīvāku rādītāju ieviešanai, lai mērītu sasniegto progresu virzībā uz lielāku ilgtspēju.

1.11 Īpaši lietderīgi ir turpināt EESK uzsāktu iniciatīvu atbalstīt jaunu rādītāju izstrādāšanu ekonomiskā progresa noteikšanai papildus IKP ⁽²⁾ un jāizmanto kā kvantitatīvo, tā kvalitatīvo analīžu jomas un jāņem vērā arī sociālo dalībnieku redzējums un vērtējums par ilgtspējas jautājumiem.

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu "EESK nostāja par gatavošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas konferencei par ilgtspējīgu attīstību (Rio + 20)", ziņotājs: Wilms kgs, OV C 143, 22.5.2012., 39. lpp.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu "IKP un ne tikai. Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība papildu rādītāju izvēlē", OV C 181, 21.6.2012., 183. lpp.

1.12 Tikai iesaistot speciālistus, politiskos un sociālos spēkus un pilsonisko sabiedrību kopējā procesā, būs iespējams veidot jaunu politisko un sociālo kultūru, kas spēs radīt tādas attīstības jēdzienu, kura ietvers un apvienos trīs jomas — ekonomikas, sociālo un vides jomu, kas ir cilvēces progresa kvalitātes un ilgtspējas jēdziena pamatā.

2. Ievads

2.1 Pašreizējais Eurostat uzraudzības ziņojums (2011. gada uzraudzības ziņojums par ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju), atspoguļojot ES 2011. gada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, sniedz detalizētu apskatu par stāvokli Savienības dalībvalstīs divus gadus pēc krīzes un attiecīgi ļauj kritiski novērtēt gan sabiedrībā notiekošās dziļās pārmaiņas, gan pašreizējās debates par iespēju, ka pāreja uz ekonomiku ar zemām oglekļa emisijām var novērst lejupslīdi, veicinot ražošanas atsākšanos un novēršot bezdarbu.

2.2 EESK, ņemot vērā savu starpnieka lomu starp ES iestādēm un organizēto pilsonisko sabiedrību, vēlas sniegt ieguldījumu pārdomās par minēto ziņojumu, veicinot Eiropas iedzīvotāju pārstāvības iestāžu piedalīšanos to tematu un projektu novērtēšanā, kas ir svarīgi attīstības ekonomiskās, sociālās un vides ilgtspējas īstenošanai.

2.3 Šajā atzinumā ņemti vērā arī iepriekšējie EESK atzinumi, kas izstrādāti, gatavojoties ilgtspējīgai attīstībai velītājai ANO konferencei (UN Conference on Sustainable Development — UNCSD), kura notiks Riodežaneiro ("Rio + 20") 2012. gada jūnijā.

2.3.1 Šis atzinums ir pilsoniskās sabiedrības ieguldījums "Rio + 20" sammita sarunās, īpaši attiecībā uz vienu no diviem galvenajiem uzdevumiem, kas būs sammita uzmanības centrā — institucionālā sistēma ilgtspējīgai attīstībai.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Datu analīze 2011. gada ziņojumā liecina, ka daži virzība uz ES ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu sasniegtie rezultāti ir vairāk saistīti ar pašreizējā globālās ekonomikas stāvokļa ietekmi, nevis ar ilgtermiņa strukturētu stratēģiju ieviešanu, kuru mērķis ir ilgtspējīga attīstība. Viena no prioritātēm ir analizēt un mazināt pašreizējās atšķirības starp dalībvalstīm, īstenojot virzību uz šiem mērķiem.

3.1.1 Attiecībā uz **labvēlīgu attīstību**, kas uzsvērta ziņojumā par laika posmu no 2000. gada līdz pašreizējam brīdim, uzsvērti šādi aspekti:

— ir samazinājies potenciālo nabadzīgo un sociāli atstumto personu skaits (lai gan ir palielinājies nabadzīgo darba ņēmēju skaits);

- ir palielinājies dzīves ilgums un uzlabojusies sabiedrības vispārējā veselība (lai gan joprojām pastāv nevienlīdzīga piekļuve veselības aprūpei);
- ir samazinājušās siltumnīcefekta gāzes emisijas un pieaugusi atjaunojamo enerģijas avotu izmantošana;
- ir stabilizējies biežāk sastopamo putnu sugu skaits un daudzveidība, kas labi atspoguļo bioloģiskās daudzveidības un dabas sistēmu integritātes vispārējo stāvokli.

3.1.2 Attiecībā uz **nelabvēlīgu attīstību** norādīts, ka:

- ir paaugstinājies pieprasījums pēc izejvielām, taču ir apstiprināta pozitīva tendence resursu produktivitātes jomā;
- ir palielinājies vecāka gadagājuma darbinieku skaits, tomēr nav sasniegts 2010. gadā paredzētais mērķis;
- zvejniecības darbība joprojām pārsniedz zivju krājumu ilgtspējīgas ieguves apjomu;
- ir notikusi tikai relatīva ekonomikas attīstības un transporta enerģijas patēriņa atsaiste, kā arī preču un pasažieru transports nav novirzīts uz tādiem transporta veidiem, kas pēc iespējas mazāk ietekmē vidi;
- nav sasniegts 2010. gadam izvirzītais mērķis — 0,56 % no nacionālā kopienākuma novirzīt oficiālam attīstības atbalstam.

3.2 Saistībā ar krīzes ietekmi uz *Eurostat* ziņojumā analizēto labvēlīgu un nelabvēlīgu tendenču attīstību norādīts, ka klimata pārmaiņas izraisīto gāzes emisiju samazināšana, no vienas puses, ir panākta ar enerģijas efektīvāku izmantošanu un kurināmā ar zemu oglekļa emisiju plašāku lietojumu, bet, no otras puses, to nosaka arī krīzes radītās sekas.

3.2.1 Enerģija, būdama visu saimniecisko darbību priekšnoteikums, ir ar ekonomikas izaugsmi visciešāk saistītais mainīgais lielums, ko pierāda galīgā enerģijas patēriņa samazināšanās, samazinoties IKP. Tas norāda, ka ir svarīgi turpināt atsaistīt ekonomikas izaugsmi no spiediena uz vidi, nodalot labklājības gūšanu no enerģijas patēriņa.

3.3 Kopumā no *Eurostat* ziņojuma izriet, ka Eiropas Savienība ir sasniegusi ievērojamu progresu virzībā uz vides, ekonomikas un sociālo ilgtspēju, tomēr ES ekonomika joprojām intensīvi patērē enerģiju un tās oglekļa emisijas ir augstas, tāpēc ir jāpieliek vairāk pūļu, lai panāktu dziļas strukturālas pārmaiņas un uzsāktu ilgtermiņa pāreju, ko neietekmētu pašreizējais globālās ekonomikas stāvoklis.

4. Īpašas piezīmes

4.1 To rādītāju analīze, ar kuriem mēra **sociāli ekonomiskās attīstības** līmeni no 2000. līdz 2011. gadam, īpaši norāda uz pasaules ekonomikas krīzes radītās lejupslīdes ietekmi. Īpaši tas ir redzams, pārbaudot IKP, ieguldījumus un darba produktivitāti.

4.1.1 Negatīva virzība novērota saistībā ar bezdarbu un nodarbinātību; īpašas bažas rada jauniešu bezdarba līmenis. Toties pozitīva tendence vērojama ģimeņu taupīguma atjaunošanā kā reakcija uz krīzi, pētniecības un attīstības izdevumu paaugstināšanā un energointensitātes uzlabošanā, kurā vērojama pilnīga atsaistīšana.

4.1.2 Sociāli ekonomiskās attīstības jomā novērots progress uz novatorisku un ekoeftīvu ekonomiku balstītas sabiedrības veidošanā, kas nodrošina augstu dzīves līmeni pilsoniskajai sabiedrībai. Ekonomikas krīze ir negatīvi ietekmējusi šo mērķu sasniegšanu. Tomēr attīstība, padarot ekonomiku saudzīgāku pret vidi, var radīt spēcīgu sviras efektu cīņā ar lejupslīdi, tādējādi veicinot ražošanas un nodarbinātības atjaunošanu.

4.2 Analizējot panākto progresu **ilgtspējīgas ražošanas un patēriņa** modeļu jomā, vērojamas pretrunīgas norises. Kaut arī ES ir sākusi efektīvāk izmantot resursus, pastāvīgi palielinās pieprasījums pēc izejvielām. Enerģētikas jomā palielinās elektroenerģijas patēriņš, bet samazinās enerģijas galapatēriņš. Atkritumu apsaimniekošanas jomā ir palielinājusies bīstamo atkritumu ražošana, bet samazinājies neminerālo atkritumu daudzums un palielinājusies atkritumu pārstrāde. Turklāt ir novērots pastāvīgs automobiļu skaita pieaugums, bet samazinājušās piesārņojošo vielu emisijas, kas lielā mērā ir saistīts ar lejupslīdi transporta nozarē un efektīvāku motoru izstrādi.

4.2.1 Kontrastainā aina, kas izriet no analizētajiem rādītājiem, rāda, ka, neskatoties uz sasniegto progresu, nepieciešami turpmāki centieni, lai sasniegtu mērķi pārraut saikni starp ekonomikas izaugsmi un resursu izmantošanu, ņemot vērā ekosistēmu noslogojuma kapacitāti. Turklāt ir svarīgi ņemt vērā patēriņa un ražošanas savstarpējo atkarību un veicināt produktu dzīves cikla jēdzienu. Tāpēc pūles galvenokārt ir jāiegulda informēšanas pasākumos, lai attiecībā pret vidi veicinātu atbildīgākus ražošanas un patēriņa modeļus.

4.3 Rādītāji, kas attiecas uz **sociālo iekļaušanu**, liecina par pārsvarā labvēlīgu attīstības tendenci un nabadzības riska vai sociālās atstumtības mazināšanos. Tomēr vērojama nabadzības riska palielināšanās vecuma grupā no 25 līdz 49 gadiem un, lai gan mazākā mērā, bezdarba līmeņa paaugstināšanos jauniešu vidū (vecumā no 18 līdz 24 gadiem). Savukārt ir samazinājusies nabadzības intensitāte, ienākumu nevienlīdzība, ilgstoša bezdarba līmenis un atalgojuma atšķirības atkarībā no dzimuma.

4.3.1 Kā nelabvēlīgas tendences var minēt šādas: ir paaugstinājusies nodarbināto personu nabadzība; ir nepietiekami palielinājusies daļība mūžizglītībā, lai sasniegtu 2010. gadam paredzēto mērķi; ir būtiski jāsamazina priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmenis.

4.3.2 Lai arī Eurostat ziņojumā attēlota diezgan labvēlīga aina, ir jāuzlabo rezultāti, kas attiecas uz priekšlaicīgu skolas pamešanu un mūžizglītību. Nabadzības risks vairāk skar tieši personas ar zemu izglītības līmeni. Turklāt izglītībai un apmācībai ir liela nozīme, lai varētu izmantot nodarbinātības iespējas, kas saistītas ar zaļās ekonomikas attīstību, kurai nepieciešama jaunu ekoeфекtīvu tehnoloģiju izstrāde un zināšanu pielāgošana atbilstoši tehnoloģiju inovāciju procesiem. Tāpēc izglītības pasākumi ir ļoti nozīmīgi gan, lai veicinātu darba uzsākšanas iespējas jauniešiem, gan tādēļ, lai reaģētu uz jau strādājošo personu vajadzībām, kurām jāpārvar ar notiekošajām pārmaiņām saistītās problēmas.

4.4 **Demogrāfisko pārmaiņu** analīze liecina par vērtīgu uzlabojumu attiecībā uz vecāka gadagājuma personu nodarbinātības līmeni, uz dzīves ilgumu, kas pārsniedz 65 gadus, un nabadzības riska samazināšanos personām, kas vecākas par 65 gadiem.

4.4.1 Tomēr pretstatā minētajiem uzlabojumiem labklājības izdevumu un valsts parāda kvantitatīvais un kvalitatīvais līmenis turpina celties. Pašreizējās demogrāfiskās pārmaiņas, it īpaši zems dzimstības līmenis un paredzamā dzīves ilguma pieaugums, kā arī ar to saistītā nelīdzsvarotība starp paaudzēm, liek risināt uzdevumu izveidot savstarpēji iekļaujošu sabiedrību, nodrošinot valsts izdevumu ilgtspējīgu līmeni un pielāgojot izdevumus labklājības jomā uz mainītu vajadzību pamata, kas ietver lielāku pieprasījumu pēc pensijām, veselības aizsardzības un ilgtermiņa aprūpes.

4.5 **Sabiedrības veselības** analīze liecina par uzlabojumiem attiecībā uz ilgāku un veselīgāku dzīvi — palielinās dzīves ilgums, samazinās hronisku slimību dēļ mirušo personu un pašnāvību skaits; turklāt ir apstiprināts, ka ir samazinājusies toksisku ķīmisko vielu ražošana, smagu negadījumu darbā līmenis un saskarsme ar trokšņa piesārņojumu. Neskatoties uz šo labvēlīgo ainu, dažādām sociāli ekonomiskajām grupām tomēr joprojām nav vienlīdzīga piekļuve medicīniskajai palīdzībai.

4.5.1 Sabiedrības veselības koncepcija ietver dažādus sociālās, ekonomiskās un vides attīstības aspektus (veselība un drošība darba vietās, finansējums veselības aprūpei, saskarsme ar piesārņošām vielām utt.), un tā ir viens no svarīgākajiem ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijas uzdevumiem, kura risināšanā jāpieliek vairāk pūļu virzībā uz integrētu analītisku pieeju, lai apvienotu trīs ilgtspējas jomas, kuras bieži tiek uztvertas atsevišķi.

4.6 **Klimata pārmaiņu un enerģijas** rādītāju analīze liecina par dažiem būtiskiem uzlabojumiem; taču, ņemot vērā ciešo saikni starp enerģiju un ekonomikas attīstību, šīs tendences ir ievērojami ietekmējusi arī ekonomikas krīze. Ir novērotas šādas pozitīvas pārmaiņas: siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanās, kas ir pietuvinājusi ES mērķim līdz 2020. gadam samazināt šīs emisijas par 20 % un Kioto mērķim 2012. gadam; atjaunojamo enerģijas avotu īpatsvara pieaugums, kas līdz 2020. gadam varētu sasniegt mērķi — 20 % enerģijas no atjaunojamiem avotiem, nosedzot kopējo iekšējo enerģijas patēriņu, un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanas pieaugums transporta jomā. Visbeidzot jākonstatē, ka ir samazinājies pieprasījums pēc enerģijas.

4.6.1 Savukārt ir novērotas šādas nelabvēlīgas pārmaiņas: 2000.–2009. gadā ir pieaugusi atkarība no importētās enerģijas; nav sasniegts 21 % atjaunojamo enerģijas avotu līmenis elektrības ražošanā; progress koģenerācijas jomā un nodokļu sloga pārlikšanā no darbaspēka uz resursu izmantošanu ir nepietiekams.

4.6.1.1 Enerģijas ražošana un patēriņš rada visvairāk CO₂ emisiju un tādējādi visvairāk globāli ietekmē vidi. Tāpēc ļoti svarīga ir tehnoloģiju inovācija enerģētikas nozarē. Turklāt atjaunojamo enerģijas avotu plašāka izmantošana un energoefektivitātes palielināšana ne tikai samazina klimatu mainošo gāzu emisijas, bet var arī radīt ekonomiskus un sociālus ieguvumus saistībā ar jaunām darbības jomām, kurās rodas darba vietas un kurās vides aizsardzības prasības tiek apvienotas ar ekonomikas izaugsmes un darba prasībām.

4.6.1.2 Tādēļ ir jānodrošina, lai ekonomikas krīze neapdraudētu pašlaik notiekošo ekonomikas pielāgošanu vides prasībām, jo lejupslīdes periodā šis process ir īpaši neaizsargāts.

4.7 Arī **ilgtspējīga transporta** jomā vērojamas pārmaiņas daļēji saistītas ar ekonomikas krīzes sekām. Īpaši no tām izrietošā transporta apjoma samazinājuma dēļ ir samazinājies ceļa negadījumu skaits, kā arī siltumnīcefekta gāzu emisiju līmenis un enerģijas patēriņš, attiecībā uz kuriem ir konstatēta tikai relatīva atsaistīšana.

4.7.1 Starp pozitīvām tendencēm novērojams progress gan oglekļa emisiju samazinājumā, ko radījuši jaunās paaudzes automobiļi, gan gaisu piesārņojošo emisiju samazinājumā. Savukārt starp negatīvajām tendencēm novērots, ka ne preču, ne pasažieru transporta jomā nenotiek pāreja uz transportu ar mazāku ietekmi uz vidi.

4.7.1.1 Transports ir sarežģīta joma, un tās problemātiskie aspekti ir saistīti ar dažādiem cēloņiem, tostarp ar dzīves stilu un patēriņa kultūras modeļiem. Šajā ziņā transports ir piemērs

tam, ka cīņa ar klimata pārmaiņām, lai tā būtu efektīva, nedrīkst aprobežoties tikai ar politisku rīcību un tehniskiem risinājumiem, bet galvenokārt jāņem vērā iedzīvotāju ikdienas ieradumi.

4.8 Centieni **dabas resursu** aizsardzības jomā ir devuši dažus pozitīvus rezultātus, bet joprojām ir veicami nozīmīgi uzdevumi. Biežāk sastopamo putnu sugu skaits un dažādība ir stabila, bet zivju krājumi joprojām tiek izmantoti pārmērīgi⁽³⁾. Palielinās aizsargājamo dabas teritoriju skaits, bet uz lauksaimniecības un daļēji dabisko zemju rēķina turpinās arī pilsētu zonu paplašināšanās.

4.8.1 Dabas resursi ir ne tikai priekšnoteikums ražošanas darbības un cilvēku patēriņa attīstībai, bet no tiem ir atkarīgs arī ekosistēmu līdzsvars, kura izmaiņas var neatgriezeniski ietekmēt visu planētu. Tāpēc jāpieliek lielākas pūles, lai saglabājot zemes dabiskos resursus un to bioloģisko daudzveidību, apturētu vides degradēšanos.

4.8.2 Ir steidzami jānovērs pašreizējās atšķirības attiecībā uz ekoloģiskajiem rādītājiem, izstrādājot papildu rādītājus, lai tādējādi labāk atspoguļotu bioloģisko resursu stāvokli, kā arī no ekosistēmām izrietošo pašreizējo un turpmāko labumu sabiedrībai.

4.9 Lai gan krīze ir negatīvi ietekmējusi tirdzniecības plūsmas (sakarā ar lielāku importu no jaunattīstības valstīm un subsīdiu samazināšanu ES lauksaimniecībai), finansējumu ilgtspējīgas attīstības jomā un dabas resursu apsaimniekošanu, 2000. gadā aizsāktās **globālās partnerības** attīstībā var vērot pozitīvas norises.

4.9.1 Tomēr nacionālā kopienākuma daļa, ko izmanto oficiālam atbalstam jaunattīstības valstu attīstībai, ir palielinājusies pārāk maz, un 2010. gadam izvirzītais mērķis nav sasniegts. Turklāt ir samazinājusies oglekļa emisiju atšķirība starp ES un jaunattīstības valstīm, jo, samazinoties emisijām Savienības valstīs, jaunattīstības valstīs tās ir palielinājušās.

4.9.2 Globālās partnerattiecības ir nozīmīga ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijas joma — izplatītās nabadzības apkarošana,

nevienlīdzība un resursu nepieejamība mazāk attīstītajās valstīs un jaunattīstības valstīs — tie ir galvenie uzdevumi ilgtspējīgas attīstības jomā. Tāpēc ir jāpalīdz nabadzīgākajām valstīm kopsolī īstenot taisnīgu pāreju uz ilgtspēju, ņemot vērā iedzīvotāju skaita pieaugumu pasaulē, arvien augstākās prasības attiecībā uz dzīves līmeni un izejvielu patēriņa pieaugumu.

4.10 **Labas pārvaldības** rādītāji atspoguļo gan pozitīvas, gan negatīvas tendences. Attiecībā uz labvēlīgu attīstību jānorāda uz to, ka: a) ES likumu pārkāpumu gadījumu skaits valstu līmenī ir ievērojami samazinājies; b) no 2007. līdz 2009. gadam Eiropas direktīvu transponēšana ir pārsniegusi mērķi — 98,5 %; c) ir paaugstinājusies e-pārvaldības pieejamība galvenajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem un to izmantošana dalībvalstu iedzīvotāju vidū; d) puse no aptaujātajiem iedzīvotājiem uzticas Eiropas Parlamentam. Attiecībā uz nelabvēlīgu attīstību ir novērots, ka: e) aizvien mazāk cilvēku piedalās valstu vēlēšanās, kā arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kurās dalība ir zemāka nekā valstu vēlēšanās (vairāk nekā 20 % atšķirība 27 valstīs, izņemot vienu, kurā ir pretēja situācija); f) joprojām nav veikti pietiekami pasākumi, lai pārveidotu nodokļu sistēmu, palielinot vides nodokļu īpatnību kopējos nodokļu ieņēmumos.

4.10.1 Pārvaldības jēdziens ir cieši saistīts ar ilgtspējīgu attīstību un sociālā un paaudžu taisnīguma principu, saskaņā ar kuru līgumos, ko noslēdz pašreizējās paaudzes, jāņem vērā nākamo paaudžu intereses. Labai pārvaldībai ir vajadzīga demokrātiskas sabiedrības veidošana, kurā, izmantojot dialoga struktūras starp iedzīvotājiem un politikas veidotājiem, pilnībā iesaistās ekonomikas aprindas, sociālie partneri un pilsoniskā sabiedrība.

4.11 EESK uzskata, ka pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana un līdzdalība ir ļoti svarīga, lai gūtu lielākus panākumus ilgtspējīgas attīstības īstenošanā un konsolidētu iepriekš minēto ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju. Lai nodrošinātu pilsoniskās sabiedrības līdzdalību un dotu tai iespēju palīdzēt īstenot ilgtspējīgu attīstību, jāpaplašina piekļuve zināšanām un informācijai par ilgtspējas jautājumiem.

4.12 Lai uzlabotu saziņu, jāievieš arī efektīvāki parametri, ar kuriem mēra panākumus ilgtspējīgas attīstības jomā. Īpaši jāturpina EESK uzsāktā iniciatīva atbalstīt jaunu rādītāju izstrādāšanu ekonomiskā progresa noteikšanai papildus IKP⁽⁴⁾, kuri vides un sociālās kvalitātes novērtējumā ļautu iekļaut ekonomikas novērtējumā; turklāt ir jāapvieno kvantitatīvās un kvalitatīvās analīzes aspekti, kā arī jāņem vērā sociālo dalībnieku viedoklis un vērtējums ilgtspējas jautājumos.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par zvejas un akvakultūras produktu tirgu kopīgo organizāciju", OV C 181, 21.6.2012., 14. lpp..

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu "IKP un ne tikai. Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība papildu rādītāju izvēlē", OV C 181, 21.6.2012., 14. lpp.

4.13 Derīgas informācijas sistēmas izstrāde, ne tikai izziņas nolūkā, faktiski ir lēmumu pieņemšanas un politiskā procesa daļa un rada pamatu sociālo prioritāšu sistēmas izveidei. Tāpēc sociālā un vides progresa nozīmīgums jāapspriež un attiecīgi jauni rādītāji un interpretācijas instrumenti jāizstrādā, demokrātiskā lēmumu pieņemšanā aktīvi iesaistot speciālistus, politiskos un sociālos spēkus un pilsonisko sabiedrību.

4.14 EESK atzīmē arī to, ka nav izstrādāts no Eurostat darba izrietošs ziņojums par nākotnes perspektīvām, un pieprasa paskaidrot, kā turpmākie politikas pasākumi un virzieni tiks ietverti Komisijas un dalībvalstu darbā.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

481. PLENĀRĀ SESIJA 2012. GADA 23. UN 24. MAIJĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Atlantijas okeāna reģiona jūrlietu stratēģijas izstrāde””

COM(2011) 782 final

(2012/C 229/05)

Ziņotājs: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2011. gada 13. jūlijā saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“ES stratēģija attiecībā uz Atlantijas okeāna reģionu”.

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 21. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Atlantijas okeāna reģiona jūrlietu stratēģijas izstrāde””

COM(2011) 782 final.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs 2011. gada 6. decembrī uzdeva Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētajai nodaļai sagatavot dokumentu par šo tematu, pašiniciatīvas atzinuma vietā izstrādājot atzinumu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 7. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (24. maija sēdē), ar 151 balsi par, 2 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Jāpastiprina Atlantijas okeāna Eiropas piekrastes, Eiropas rietumu vārtu, svarīgā nozīme, un jāizvairās no riska atrasties ārpus Eiropas politikas un ekonomikas centra. Pāri Atlantijas okeānam tiek veidoti Eiropas ekonomiskie un politiskie sakari ar Ameriku un Āfriku.

1.2 Atlantijas makroreģionā ietilpst reģioni un salas, kas atrodas Atlantijas okeāna Īrijas, Apvienotās Karalistes, Francijas,

Spānijas un Portugāles piekrastē. Jāiesaista arī Islande, kas gatavojas pievienoties ES, Norvēģija, kas ir EEZ valsts, kā arī Grenlande un Fēru salas. Lai gan Ziemeļjūras reģioni arī ir ieinteresēti Atlantijas okeāna teritorijā, nākotnē tās varētu īstenot īpašu stratēģiju.

1.3 Atlantijas okeāna Eiropas reģionam ir vērā ņemamas politiskās sadarbības tradīcijas kopēju interešu iniciatīvu veicināšanai Eiropas starptautisko programmu projektos. Šajā sadarbībā iesaistās gan reģionālās pašvaldības, gan pilsoniskā sabiedrība.

1.4 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu Atlantijas okeāna reģionam, kas izstrādāts integrētas Eiropas Savienības jūrniecības politikas ietvaros, un tas nozīmē atbalstu gan nesen izveidotām tautsaimniecības nozarēm, gan jaunām iniciatīvām tradicionālajās nozarēs saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības pieeju.

1.5 Tomēr EESK ierosina tālejošāku un vērienīgāku pieeju, proti, makroreģionālu stratēģiju, kurā līdz ar jūrniecības pilāru iekļautu teritoriālo pilāru, ņemot vērā Baltijas jūras reģiona un Donavas reģiona pieredzi.

1.6 EESK priekšlikumu papildina Eiropas Parlamenta, Atlantijas loka komisijas reģionu valdību, Atlantijas starptautiskā tīkla ekonomikas un sociālo lietu padomju, kā arī daudzu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju (uzņēmēju, arodbiedrību, tirdzniecības palātu, pilsētu u.c.) paustā nostāja.

1.7 EESK uzskata, ka Atlantijas okeāna reģiona jūrlietu stratēģijā paredzētais Atlantijas forums būtu pirmais solis ceļā uz Atlantijas okeāna reģiona jūrlietu stratēģijas pārveidi par makroreģionālo stratēģiju. Šis forums izmantotu pieredzi, kas iegūta, risinot, uzraugot un izvērtējot ar jūrlietām saistītus jautājumus, lai kļūtu par turpmāko makroreģionālo forumu, kas izstrādā kopīgas stratēģiskās pamatnostādnes rīcībai un prioritārus projektus Atlantijas okeāna reģionu teritoriālajai kohēzijai.

1.8 EESK, kas ir Atlantijas foruma līderības grupas (*Leadership Group of the Atlantic Forum*) dalībniece, ierosina, lai šajā forumā piedalītos ekonomikas un sociālo lietu padomju Atlantijas starptautiskā tīkla pārstāvji, jo viņi ir galvenās ieinteresētās puses, kuru iesaistīšanās projektu noteikšanā un īstenošanā ir būtiska. Lai rīcības plānu varētu īstenot sekmīgi, tā izstrādē ir jāpiedalās nozīmīgākajiem sociālajiem un reģionālajiem partneriem.

1.9 Atlantijas okeāna makroreģiona prioritārie mērķi ir jādefinē, pamatojoties uz stratēģijas "Eiropa 2020" tematiskajiem pilāriem. EESK uzskata, ka Atlantijas okeāna reģiona stratēģija ir ļoti nozīmīga ne tikai attiecīgajiem reģioniem, bet arī visai Eiropas Savienībai.

1.10 Atlantijas okeāna reģiona stratēģija ir jāiekļauj gan nozaru politikā, gan kohēzijas politikā, un tādēļ EESK ierosina pārsniegt "trīs "nē" principu" noteiktos ierobežojumus, lai nākotnē makroreģionālajām stratēģijām būtu atbilstīgi tiesību akti, konkrēts finansējums un vajadzīgās administratīvās struktūras.

2. ES makroreģionālās stratēģijas — jauni sadarbības un teritoriālās kohēzijas instrumenti

2.1 Eiropas Komisija 2009. gada jūnijā nāca klajā ar Eiropas Savienības stratēģiju Baltijas jūras reģionam ⁽¹⁾, ar kuru, veicinot

⁽¹⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Eiropas Savienības stratēģiju Baltijas jūras reģionam, (COM(2009) 248 final), 2009. gada 10. jūnijs.

teritoriālo kohēziju, nosaka visaptverošu daudznazaru ģeogrāfiski stratēģisku satvaru, izvirzot īpašus mērķus kopīgu problēmu risināšanai. Pēc tam sāka īstenot stratēģiju Donavas reģionam ⁽²⁾.

2.2 Komisija par makroreģionu uzskata teritoriju, kas ietver vairākus administratīvos reģionus, kuriem ir pietiekami daudz kopīgi risināmu jautājumu, lai izmantotu vienotu stratēģisko pieeju ⁽³⁾. Pamatojoties uz ģeogrāfisko aspektu, makroreģionus nosaka funkcionālā līmenī.

2.3 Administratīvo, reglamentējošo un finansēšanas nosacījumu pamatā ir "trīs "nē" princips": "nē" papildus finansējumam, "nē" jaunām administratīvām struktūrām un "nē" jauniem tiesību aktiem. Lai gan šo noteikumu Padomei izvirzīja dalībvalstis, EESK neatbalsta minētos ierobežojumus.

2.4 Stratēģijā Baltijas jūras reģionam ir iesaistītas astoņas ES dalībvalstis un trīs kaimiņvalstis.

2.5 2011. gadā tika uzsākta ES stratēģija Donavas reģionam, kurā ir iesaistītas astoņas ES dalībvalstis un sešas trešās valstis ⁽⁴⁾.

2.6 Stratēģijas Baltijas jūras reģionam ⁽⁵⁾ darbības sākotnējais novērtējums apliecina, ka tā ir pietiekami labs instruments makroreģionālās sadarbības uzlabošanai, lai rastu risinājumus un izmantotu iespējas, kas pārsniedz reģiona un valsts mērogu, un tā ir ļoti lietderīgs instruments teritoriālās kohēzijas mērķa un stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanai.

2.7 EESK atbalsta ierosinājumu šādus instrumentus izmantot arī citos makroreģionos, kas var sniegt pievienoto vērtību.

2.8 Lisabonas līgumā līdztekus ekonomiskajai un sociālajai kohēzijai ietverti arī teritoriālās kohēzijas mērķi, un ir radīts stimuls makroreģionālo stratēģiju izstrādei.

2.9 Teritoriālās attīstības programmā 2020. gadam ⁽⁶⁾, kuru pieņēma 2011. maijā Gedellē, ir ierosināta novatoriska vietai piesaistīta pieeja (*place-based approach*), ņemot vērā pašreizējās makroreģionālās stratēģijas.

⁽²⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Eiropas Savienības stratēģiju Donavas reģionam, (COM(2010) 715 final).

⁽³⁾ Skatīt 1. punktu.

⁽⁴⁾ Skatīt EESK atzinumus par Eiropas Savienības stratēģiju Donavas reģionam, OV C 48, 15.2.2011, 2. lpp., un OV C 248, 25.8.2011, 81. lpp.

⁽⁵⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Eiropas Savienības stratēģiju Baltijas jūras reģionam (EUSBSR), (COM(2011) 381 final).

⁽⁶⁾ Eiropas Savienības teritoriālās attīstības programma 2020. gadam. "Ceļā uz iekļaujošu, gudru un ilgtspējīgu Eiropu ar dažādiem reģioniem", 2011. gada 19. maijs.

2.10 Kohēzijas politika ir ES reģionālās politikas problēmu risināšanas pamatinstruments un makroreģionu endogēnās attīstības stimuls.

2.11 Pašlaik tiek izstrādāta ES jaunā daudzgadu finanšu shēma 2014.–2020. gadam un kohēzijas politikas satvars.

2.12 Teritoriālā sadarbība joprojām ir kohēzijas politikas mērķis, kas palielina tās budžetu. Tai būs veltīta atsevišķa regula, un tā jo īpaši ietvers “jaunus teritoriālās sadarbības veidus, proti, konkrētai situācijai pielāgotas atbildes makroreģionālu problēmu risināšanai” (7).

3. Atlantijas okeāna reģions

3.1 Atlantijas okeāna Eiropas piekraste (I pielikums) ir plaša ģeogrāfiska teritorija, ko no ziemeļiem līdz dienvidiem savieno Atlantijas okeāns. Atlantijas makroreģionā ietilpst reģioni un salas, kas atrodas Atlantijas okeāna Īrijas, Apvienotās Karalistes, Francijas, Spānijas un Portugāles piekrastē. Ieinteresēta ir arī Islande, ar kuru uzsāktas sarunas par pievienanos ES, Norvēģija, kas ir EEZ valsts, kā arī Grenlande un Fēru salas.

3.2 Reģiona izvietojums Eiropas kontinenta rietumos un okeāna piekrastē daudzus gadsimtus ir bijis būtisks dinamiskas attīstības un labklājības aspekts.

3.3 Jūrlietu aspekts šo reģionu raksturo vislabāk, jo tā saimnieciskais, tehnoloģiju un kultūras mantojums ietver tādas jomas kā zvejniecība, kuģubūve, metālapstrādes rūpniecība, inženier-tehniskās izstrādes, pētniecība un zinātne, ostas, tirdzniecība un jūras transports.

3.4 Atlantijas okeāna Eiropas piekraste atrodas tālu no Eiropas politiskā un ekonomikas centra, turklāt tai raksturīga apgrūtināta piekļuve, kā arī transporta, elektroenerģijas un sakaru infrastruktūru trūkums starp Atlantijas okeāna piekrastes reģioniem un attīstītākiem Eiropas apgabaliem.

3.4.1 Lielākajā daļā Atlantijas okeāna piekrastes reģionu ienākumu līmenis ir zemāks par ES vidējo ienākumu līmeni, un uz dažiem reģioniem attiecas kohēzijas politikas konverģences mērķis (II pielikums).

3.4.2 Situācija pasliktinās, jo būtiski samazinājies Atlantijas okeāna piekrastes reģionu tradicionālo darbību skaits — pārzvejas dēļ ir strauji samazinājies zvejniecības nozarē nodarbināto skaits, nozvejas apjoms un kuģu būvētavu daudzums, kā arī netiek pietiekami izmantots jūras un ostu transports.

(7) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par īpašiem noteikumiem par atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda saistībā ar Eiropas teritoriālās sadarbības mērķi, (COM(2011).611 final).

3.5 No otras puses raugoties, Atlantijas okeāna reģionam ir vērtīgi un joprojām neizmantojami resursi, kas varētu veicināt labklājību, ekonomikas dažādību, jaunu darbavietu izveidi un vides apstākļu uzlabošanu, un tie ir: atjaunojamā jūras enerģija, pazemes resursi, jūras biotehnoloģijas, ar atpūtu un tūrismu saistītas jūrniecības darbības u.c.

3.6 EESK uzskata, ka Atlantijas okeāna reģions ietver dažādus apgabalus, kuriem katram ir savi attīstības uzdevumi un kuru neatkārtojamības un īpatnību pamatā ir jūrniecības aspekts un atvērtība pasaulei, kā arī nepietiekami savienojumi ar Eiropas ekonomikas un politisko centru.

4. Paziņojums “Atlantijas okeāna reģiona jūrlietu stratēģijas izstrāde”

4.1 Pēc Padomes un Parlamenta pieprasījuma Eiropas Komisija 21. novembrī publicēja paziņojumu “Atlantijas okeāna reģiona jūrlietu stratēģijas izstrāde” (8).

4.2 Līdztekus galvenajam mērķim — veicināt ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību — **stratēģija** ietver Atlantijas okeāna reģionam raksturīgās problēmas un iespējas, kas iedalītas piecās savstarpēji saistītās tematiskajās grupās.

4.2.1 **Ekosistēmas pieejas piemērošana**, kas paredz, ka darbības, kurām ir ietekme uz jūru, tiek pārvaldītas tā, lai saglabātu veselu un produktīvu ekosistēmu. Stratēģijā pievērsta uzmanība šādu trīs jomu pilnveidošanai: zvejniecība, akvakultūra un novērošanas sistēmas.

4.2.2 Eiropas **oglekļa dioksīda pēdas samazināšana**, izmantojot šādus trīs faktoros: jūras vēja enerģija, jūras enerģijas veidi un jūras transports.

4.2.3 Atlantijas okeāna **gultnes dabas resursu** ilgtspējīgas izmantošanas mērķis ir veicināt ilgtspējību, pētniecību un zināšanas.

4.2.4 Reaģēšana uz **apdraudējumiem un ārkārtējās situācijās** (neatkarīgi no tā, vai cēlonis ir avārijas vai dabas katastrofas), uzlabojot drošību un saskaņotību.

4.2.5 **Sociāli iekļaujoša izaugsme**, jo daudzām Atlantijas okeāna piekrastes kopienām ir jārada jaunas darbavietas jaunos nodarbinātības veidos, lai aizvietotu tradicionālos darbības veidus, kuros nodarbinātība samazinās.

4.3 **ES instrumenti** ir ES finanšu un tiesību aktu instrumentu stratēģisks apvienojums.

(8) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Atlantijas okeāna reģiona jūrlietu stratēģijas izstrāde”, 21.11.2011., COM(2011) 782 final.

4.4 Stratēģijas īstenošana: rīcības plāna pieņemšana līdz 2013. gada beigām.

4.4.1 Stratēģijas īstenošanas instrumenti ir: politiska sadarbība, mērķtiecīgas darbības, kurām izmanto pašreizējos nolīgumus un struktūras, kā arī finanšu un leģislatīvo instrumentu apvienošana.

4.4.2 Tiks izveidots **Atlantijas forums**, kurā darbosies dalībvalstis, Eiropas Parlaments, reģionālās pašvaldības, pilsoniskā sabiedrība un nozaru pārstāvji. Forums, kura darbība sāksies 2012. gadā un beigsies 2013. gadā, ietvers tematiskus darbseminārus un ideju laboratorijas izveidi.

5. Vispārējās piezīmes

5.1 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu, kurā, pamatojoties uz integrēto Eiropas Savienības jūrlietu politiku (IJP), tiek ierosināta pieeja attiecībā uz Atlantijas okeāna reģionu. IJP nodrošina kopīgu satvaru visām nozaru politikajām nostādņām, kurām ir ietekme uz jūru, novēršot neatbilstību un neefektivitāti.

5.2 EESK uzskata, ka IJP konkrēta piemērošana Atlantijas okeāna reģionam nodrošinātu jaunu pieeju ar jūru saistītu politisko nostādņu izstrādei un ļautu izmantot Atlantijas okeāna reģiona ekonomiskās un sociālās attīstības iespējas.

5.3 EESK atzīst stratēģijas pamatpieeju: gan atbalsts nesēn izveidotām tautsaimniecības nozarēm, gan jauns stimuls iniciatīvām tradicionālajās nozarēs saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības pieeju.

5.4 EESK aicina ES iestādes sniegt iespējami lielāku politisku un finansiālu atbalstu atjaunojamo jūras enerģijas avotu izmantošanai, jo tie ļauj samazināt Eiropas oglekļa dioksīda pēdu un veicina ļoti svarīgu ar tiem saistītu rūpniecisko un saimniecisko darbību, kas pārsniedz piekrastes reģionus, kuri atrodas līdzās uzstādītajiem vēja generatoriem.

5.5 Šai stratēģijai ir jābūt jūras enerģijas nozares, tās palīgozaru, kā arī Atlantijas okeāna piekrastes reģionu loģistikas tīklu pētniecības, tehnoloģiskās attīstības un ražošanas dzinulim. Tādējādi tiks sekmēta gan ekonomikas struktūras dažādošana, gan izzūdošo nozaru pārorientēšana.

5.6 Tas attiecas ne tikai uz stacionārajām vēja turbīnām, bet arī uz peldošajiem generatoriem.

5.7 Viļņi un plūdmaiņas (paisumi un bēgumi) ir enerģijas ekonomikas resurss ar milzīgu potenciālu, jo Atlantijas okeāns nodrošina pasaulē labākos resursus šajā jomā. EESK ierosina ar Atlantijas stratēģiju palielināt atbalstu šo pasākumu pētniecībai un attīstībai.

5.8 Jūras atjaunojamās enerģijas avotiem ir vajadzīga saikne starp galvenajiem ražošanas un patēriņa centriem. Šos centrus savienojošie tīkli ir būtiski jūras enerģijas potenciāla izmantošanā, proti, ir jāizmanto jūras elektrotīkli, kas ir savienoti ar sauszemes elektrotīkliem.

5.9 Arī kuģubūve ir viens no Atlantijas okeāna piekrastes reģionu tradicionālajiem nodarbinātības veidiem, kam vajadzīgs stimuls, taču jāizmanto jauna pieeja. Atlantijas okeāna reģiona kuģu būvētavu turpmāku darbību var nodrošināt tādas jaunas nozares kā tehnoloģiski attīstītāku un videi labvēlīgāku kuģu būve, kuri atbilst stingrajām tiesību aktu prasībām attiecībā uz emisijām un piesārņojuma līmeni, kā arī tādu kuģu būve, kas darbojas ar jūras vēja enerģiju.

5.10 Daudzu Atlantijas okeāna piekrastes kopienu, īpaši dažu salu ģeogrāfiski attālais novietojums nosaka to, ka ir vajadzīgas jaunas sakaru tehnoloģijas, kas veicina novatorisku saimnieciskās darbības veidu attīstību, tīklu izveidi un sakarus ar tirgiem.

5.11 EESK ierosina pastiprināt sociāli iekļaujošas izaugsmes pasākumus Atlantijas okeāna piekrastes reģionos. Apmācībai, īpaši jauniešu apmācībai, ir liela nozīme. Ir jānodrošina zināšanu un prasmju nodošana no paaudzes paaudzē. Ir jāuzlabo sadarbība starp augstskolām, uzņēmumiem un vidusskolām. Ir jāveicina sociālais dialogs.

5.12 Zvejniecība ir nozare, kurā pēdējās desmitgadēs ir bijis ļoti liels darbavietu zudums, tāpēc EESK uzskata, ka piekrastes reģioniem, kuros šīs darbības ir tradicionālas, ir vajadzīgi pasākumi, ar kuriem varētu dažādot un ieviest jaunus nodarbinātības veidus. Nerūpnieciska piekrastes zveja, gliemeņu zveja un akvakultūra ir ilgtspējīgākas darbības, kas ir īpaši svarīgas dažu piekrastes reģionu ekonomiskajai un sociālajai attīstībai, un tām ir arī būtiska nozīme kultūras jomā.

5.13 EESK ierosina veicināt jūras kravu pārvaldījumus, samazinot sauszemes transporta izmantošanu. Ir jāsekmē jūras maģistrāļu izmantošana, un šajā nolūkā jāuzlabo vairāku veidu pārvaldījumu kombinēšanas sistēmas starp ostām un dzelzceļu.

5.14 Vairāki negadījumi liecina par to, ka ir būtiski garantēt drošību ārkārtas situācijās un apdraudējuma gadījumos. Ir jāievieš noteikumi un sistēmas uzraudzības un drošības pastiprināšanai. EESK aicina palielināt Eiropas Jūras drošības aģentūras nozīmi, uzlabot koordināciju starp dalībvalstīm, kā arī pieņemt atbilstīgus tiesību aktus, tādējādi dodot iespēju novērst pašreizējos riskus.

5.15 Atlantijas stratēģija sniegtu iespējas iesaistītajiem reģioniem. EESK aicina to izvērst iespējami plašāk, lai mobilizētu visus resursus.

5.16 **Atlantijas forumam** ir jānodrošina visu iesaistīto dalībnieku pienācīga līdzdalība Atlantijas stratēģijas izstrādē. Ir ļoti svarīgi, lai līdztekus dalībvalstīm un ES iestādēm tiktu iesaistītas arī reģionālās iestādes un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

5.17 EESK, kas ir Atlantijas foruma līderības grupas (*Leadership Group of the Atlantic Forum*) dalībniece, ir ierosinājusi, lai šajā forumā piedalītos ekonomikas un sociālo lietu padomju Atlantijas starptautiskā tīkla (RTA) pārstāvji, jo viņi ir galvenās ieinteresētās puses, kuru iesaistīšanās projektu noteikšanā un īstenošanā ir būtiska. Lai rīcības plānu varētu īstenot sekmīgi, tā izstrādē ir jāpiedalās nozīmīgākajiem sociālajiem un reģionālajiem partneriem.

5.18 Forumam varētu būt liela nozīme rīcības plāna un stratēģijas īstenošanas uzraudzībā un novērtēšanā, tāpēc EESK pauž nožēlu par to, ka Komisija paredzējusi pārtraukt foruma darbību laikā, kad sākas projektu īstenošanas posms. Komiteja ierosina turpināt Atlantijas foruma darbību arī pēc tam, kad būs izstrādāts rīcības plāns.

6. Atlantijas okeāna reģiona valstu sadarbība — starptautiskie sadarbības tīkli un projekti

6.1 Lai veicinātu līdzsvarotu ES attīstību, ir izveidoti tīkli, kas aptver reģionus Īrijā, Apvienotajā Karalistē, Francijā, Spānijā un Portugālē, kā arī šo reģionu pilsētas un pilsonisko sabiedrību — ekonomikas un sociālo lietu padomes, tirdzniecības palātas, arodbiedrības, uzņēmēju organizācijas, sociālās ekonomikas organizācijas, NVO, augstskolas u.c.

6.2 Atlantijas loka komisija⁽⁹⁾ ir viena no sešām Eiropas Perifēro piejūras reģionu konferences (CRPM) ģeogrāfiskajām komisijām, kas aptver 24 Atlantijas okeāna piekrastes reģionus. Tas ir valstu un Eiropas iestāžu politisks forums, kas veicina starptautisko sadarbību kopīgos projektos Atlantijas okeāna reģionā. Arī reģiona pilsētas cenšas īstenot mērķus, kas ir līdzvērtīgi Atlantijas loka pilsētu konferences darbības jomā ietvertajiem⁽¹⁰⁾.

6.3 Starptautiskais atlantiskais tīkls (RTA)⁽¹¹⁾, kurā iesaistīti ekonomikas un sociālās jomas dalībnieki, tika izveidots 2003. gadā; tā ir Atlantijas okeāna reģiona pilsoniskās sabiedrības sadarbības platforma, kas aptver ekonomikas un sociālo lietu padomes un līdzīgas iestādes, kuras atrodas Atlantijas okeāna piekrastē Apvienotajā Karalistē, Francijā, Spānijā un Portugālē. Tīkla mērķis ir veicināt sadarbību un tās politiskās nostādnes, kurām saistībā ar Eiropas integrāciju ir labvēlīga ietekme uz Atlantijas okeāna piekrastes reģionu attīstību, uzlabojot konkurētspēju, kā arī sociālo un teritoriālo kohēziju un novēršot ar reģionu ģeogrāfisko atrašanās vietu saistītos trūkumus.

⁽⁹⁾ <http://arcatlantique.org>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.atlanticcities.eu>.

⁽¹¹⁾ *Welsh Economic Forum, Conseils Économiques, Sociaux et Environnementaux Régionaux de Basse-Normandie, Bretagne, Pays de la Loire, Poitou-Charentes, Aquitaine, Centre y Limousin; Consejos Económicos y Sociales de País Vasco, Cantabria, Asturias, Galicia y Canarias; Instituto de Soldadura e Qualidade de Lisboa, USALGARVE.*

6.4 RTA ir izstrādājis dažādus pētījumus un priekšlikumus inovāciju, tehnoloģiju nodošanas un vairākveidu pārvadājumu kombinēšanas jomā, īpašu uzmanību pievēršot jūras transportam, ostām un tām piegulošajām teritorijām, kā arī kuģošanas drošībai Atlantijas okeāna reģionā. RTA darbība pēdējā laikā ir saistīta ar attīstību atjaunojamās jūras enerģijas jomā un ES stratēģiju Atlantijas okeāna reģionam.

6.5 Pastāv arī citi atlantiskie tīkli, piemēram, Atlantijas loka lauksaimniecības kameras, AC3A un tīkli augstskolu līmenī. Kopš 2007. gada Atlantijas loka komisija uz savu koordinācijas komiteju aicina visu minēto tīklu pārstāvjus, tā radot iespēju kopīgi apspriest Atlantijas okeāna reģiona stratēģiskos jautājumus.

6.6 Sadarbība sākās 1989. gadā INTERREG programmas ietvaros. Pašreizējā plānošanas periodā tiek izstrādāti vērienīgi un iekļaujoši projekti transporta jomā, kā arī veidoti jūras atjaunojamās enerģijas klasteri Atlantijas okeāna reģiona mērogā.

6.7 EESK ir vienisprātis ar iesaistītajiem dalībniekiem: sadarbību Atlantijas okeāna reģionā nelabvēlīgi ietekmējuši starptautiskās teritoriālās sadarbības ierobežojumi kopumā, stratēģiska redzējuma un projektu saskaņotības trūkums un tam sekojošais sinerģiju zudums, kā arī neīstenojamu projektu izplatība⁽¹²⁾.

6.8 EESK uzskata, ka šāda iepriekšēja dinamiska un daudzveidīga sadarbība starp Atlantijas okeāna reģiona dalībniekiem ir ļoti stingrs pamats, lai ieviestu jaunas sadarbības iniciatīvas ar lielāku vērienu un stratēģisko dimensiju.

7. EESK priekšlikums — makroreģionāla stratēģija Atlantijas okeāna reģionam

7.1 EESK uzskata, ka Atlantijas okeāna reģionam piemērots instruments ir makroreģionāla stratēģija. Veicinot Atlantijas makroreģiona endogēnu attīstību ar vispusīgu stratēģiju, Atlantijas okeāna reģionam tiks nodrošinātas labākas iespējas ES mērķu sasniegšanā un stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanā.

7.2 Padome ir aicinājusi dalībvalstis un Komisiju turpināt pašreizējo makroreģionālo stratēģiju īstenošanu un apsvērt citu stratēģiju ieviešanu nākotnē.

7.3 EESK uzskata, ka ES teritoriālā līdzsvara aspekts ir labs stimuls, lai izstrādātu makroreģionālu stratēģiju Atlantijas okeāna reģionam, tādējādi sekmējot starptautiska mēroga reģiona problēmu risināšanu. Atlantijas loka stāvokli Eiropas rietumos uzlabo atbalsts, kas ES ziemeļu un vidusdaļas reģioniem piešķirts divu pašreizējo makroreģionālo stratēģiju ietvaros.

⁽¹²⁾ *Schéma de Développement de l'Esace Atlantique (SDEA), Atlantijas loka (CRPM) komisija.*

7.4 Jaunās daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam izstrāde un politisko nostādņu pārskatīšana nākamajā periodā pašlaik rada iespēju pieņemt atbilstīgus lēmumus.

7.5 Makroreģionālā stratēģija ir iespēja izmantot bagātīgo un plašo sadarbības pieredzi un dot kvalitatīvu stimulu sarežģītākām un vērienīgākām sadarbības formām, jo Atlantijas reģionā ir jāīsteno liela mēroga kopīgi projekti, un tas nav iespējams, izmantojot pašreiz pieejamos instrumentus.

7.6 Atlantijas okeāna reģionā daudzas problēmas un arī iespējas ir saistītas ar jūrniecību, taču, ņemot vērā, ka tā sakariem ar kontinentu ir būtiska nozīme, EESK ierosina līdztekus jūrniecības dimensijai iekļaut arī teritoriālo aspektu. Kontinentālais reģions pārvalda un attīsta ostām blakus esošās teritorijas, bez kurām jūrniecības potenciālam nav nekādas vērtības. Jūras piekrastē ir vajadzīga darbīga un dinamiska ostai piegulošā teritorija, kā arī sinerģija, kas veicina pastāvīgu visa reģiona attīstību.

7.7 Eiropas Parlaments arī ir paudis atbalstu makroreģionālai pieejai, kas ietvertu jūrniecības un teritoriālos pīlārus Atlantijas okeāna reģionā⁽¹³⁾.

8. Struktūra un tematiskie pīlāri

8.1 EESK iesaka par paraugu ņemt stratēģiju Baltijas jūras reģionam.

8.1.1 Tā ir skaidrs un uz rīcību vērst stratēģisks dokuments, kas ietver tematiskos pīlārus.

8.1.2 Tas ir arī rīcības plāns, kurā ietilpst prioritārās darbības tematisko pīlāru un galveno projektu izstrādei.

8.1.3 EESK uzskata, ka ir jāiekļauj stratēģijas īstenošanas novērtējuma sistēmas, jo īstenošana ir dinamiska un novatoriska darbība, kurai jāietver uzraudzības, novērtēšanas un pārskatīšanas mehānismi.

8.2 EESK ierosina makroreģionālo stratēģiju Atlantijas okeāna reģionam balstīt uz trijiem stratēģijas "Eiropa 2020" pīlāriem. Tādējādi tiks nodrošināta tematiskā satura un nozaru politisko nostādņu pilnīga saskaņotība.

8.3 Starptautiskā dimensija

8.3.1 Islande un Norvēģija ir divas Eiropas valstis, kuras arī atrodas Atlantijas reģionā, un tām, kā arī Grenlandei un Fēru salām ir jāiesaistās makroreģionālās stratēģijas izstrādē. ES dalībvalstis Ziemeļu jūras reģionā arī varētu būt ieinteresētas makroreģionālās stratēģijas īstenošanā minētajā jomā.

8.3.2 Atlantijas okeāna reģiona ģeopolitiskā atrašanās vieta, vēsturiskās un kultūras saiknes, kā arī sadarbības pieredze ir aspekti, kas jāiekļauj Atlantijas makroreģionālajā stratēģijā. Transatlantijas dimensija ir ļoti svarīga, jo Eiropas Savienībai attiecības ar ASV, Centrāl- un Dienvidamerikas, kā arī Āfrikas valstīm ir stratēģiski nozīmīgas.

8.4 Ilgtspējīga izaugsme

8.4.1 Atlantijas okeāna reģionam ir vajadzīga ilgtspējīgāka pārvaldājumu sistēma, lai samazinātu atkarību no sauszemes transporta, kas rada visvairāk CO₂ emisiju, salīdzinot ar citiem transporta veidiem. Satiksme jānovirza uz jūras ceļiem, veicinot jūras transporta iespējas, proti, jūras maģistrāles un ostu sauszemes savienojumus, izmantojot galvenokārt dzelzceļu. Tas ietver ostu teritoriju, ostu un pilsētu savienojumu, tīklu kopuma un transporta platformu plānošanu. Ir jāiekļauj tādi aspekti kā kuģošanas drošība un sadarbība katastrofu novēršanas un reaģēšanas jomā.

8.4.2 Jūras vides ilgtspēja ir saistīta ar dažādām cilvēku darbībām un ir ļoti lielā mērā pakļauta to sekām, tostarp izklīdētajam piesārņojumam, kas rodas sauszemē un iekšzemes ūdeņos un tiek noplūdināts Atlantijas okeānā.

8.4.3 Piekrastes reģionu ilgtspējai un integrētai piekrastes teritoriju pārvaldībai ir jāietver ne tikai tādi aspekti kā saimnieciskā darbība un piesārņojums piekrastes teritorijās, bet arī būtiskā pilsētvides attīstības koncentrācija tajās, kā arī sakari starp piekrastes un iekšzemes teritorijām.

8.4.4 Jāiekļauj pasākumi klimata pārmaiņu pielāgošanai un novēršanai, kā arī to seku mazināšanai piekrastes pilsētās un lauku teritorijās.

8.4.5 Atlantijas okeāna atjaunojamās enerģijas potenciāls ir milzīgs tīras vietējās enerģijas avots, kas netiek pietiekami izmantots.

8.5 Gudra izaugsme

8.5.1 Sakari starp Atlantijas okeāna ziemeļu un dienvidu reģioniem, kā arī to saikne ar Centrāleiropas un Austrumeiropas tirgiem ir būtisks konkurētspējas aspekts, kas jāīsteno, izveidojot Atlantijas dzelzceļa un ostu koridoru. Nepietiekami ir arī gaisa satiksmes savienojumi Atlantijas okeāna reģionā.

8.5.2 Tādu Atlantijas okeāna reģiona resursu izmantošana kā atjaunojamā jūras enerģija, jūras biotehnoloģijas un citi okeāna gultnes resursi rada iespēju izveidot sekmīgas un ļoti novatoriskas tautsaimniecības nozares, kas var veicināt labklājību un nodarbinātību.

⁽¹³⁾ Eiropas Parlamenta 2011. gada 9. marta rezolūcija par Eiropas Savienības stratēģiju Atlantijas okeāna reģionam.

8.5.3 Šo politisko nostādņu īstenošanā līdztekus zinātnes, tehnoloģiju un finanšu jomas dalībnieku darbībai liela nozīme ir ekonomikas un sociālo dalībnieku iesaistei. Ir jānosaka mērķi tādās jomās kā infrastruktūra, rūpniecība, apmācība, pētniecības, attīstības un inovāciju politika, sadarbība starp augstskolām, tehnoloģiskajiem centriem un uzņēmumiem, klasteru veidošana u.c.

8.5.4 Pētniecība mūsdienīgu vides aizsardzības tehnoloģiju jomā paver ceļu jaunām stratēģijām un iespējām attiecībā uz tādām izzūdošām tradicionālajām nodarbinātības jomām Atlantijas okeāna reģionā kā zvejniecība un kuģubūve. Kuģniecības nozare ir ļoti spēcīga un ir iekļauta attīstības stratēģijās.

8.5.5 Jūras un brīvdienu tūrisms Atlantijas okeāna reģionā ir pievilcīga nozare, kas jāstimulē, pievēršot uzmanību gan ar vēsturisko, gan ar kultūras mantojumu saistītiem aspektiem. Tūrisms rada saimniecisko darbību un nodarbinātību, kā arī dod iespēju attīstīt Atlantijas reģiona un Eiropas identitāti.

8.6 Iekļaujoša izaugsme

8.6.1 Atlantijas stratēģijā ir jāiekļauj spēcīga sociālā dimensija. Ekonomikas attīstībai un jaunu darbavietu izveidei ir jāveicina Atlantijas okeāna piekrastes reģionu iedzīvotāju dzīves līmeņa uzlabošanās un vēlme turpināt dzīvot attiecīgajā apgabalā.

8.6.2 Reģionālajām iestādēm ir jāsekmē sociālais dialogs, kā arī sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības līdzdalība.

8.6.3 Prioritāte ir šāda: uzlabot apmācību jūrniecības un kuģniecības jomā, kā arī sadarbību starp augstskolām un mācību centriem.

8.6.4 Straujāk jāattīsta informāciju tehnoloģijas, īpaši Atlantijas okeāna reģiona attālākajos apgabalos, un jāuzlabo savienojumi ar šiem apgabaliem.

8.6.5 Pamatojoties uz integrētu pieeju teritoriālajai kohēzijai, ir jāņem vērā stāvoklis mazajos piekrastes ciematos, salās, pilsētās, lielpilsētu teritorijās un lauku apvidos.

9. Pārvaldība un finansēšana

9.1 EESK uzskata, ka Līgumā ir pietiekami plašs juridiskais pamats, uz kuru balstīt šīs politikas, tostarp, 174.-178. pants (Kohēzija), 38. un 39. pants (Lauksaimniecība un zivsaimniecība), 90.-100. pants (Transports), 170.-171. pants (Eiropas transporta tīkli), 173. pants (Rūpniecība), 191.-193. pants (Vide), 194. pants (Enerģētika), 195. pants (Tūrisms), 349. pants (Tālākie reģioni).

9.2 Tai ir jābūt Eiropas stratēģijai, kuru izstrādā Komisija, par kuru vienojas Padome un Parlaments un kuru atbalsta EESK un RK. Ir vajadzīga Atlantijas reģiona piekrastes ES dalībvalstu stingra apņemšanās, lai to īstenotu.

9.3 Stratēģija jāīsteno kā daļa no plašāka sabiedriskās apspriešanas procesa un dialoga ar visiem iesaistītajiem dalībniekiem valsts, reģionu un vietējā mērogā gan institucionālā, gan organizētas pilsoniskās sabiedrības līmenī.

9.4 Ir jāiesaista dažādi dalībnieki, un tos var mobilizēt vienīgi, izmantojot attiecīgo vairāklīmeņu pārvaldības modeli, kas sekmē to līdzsvarotu un strukturālu līdzdalību un ieguldījumu.

9.5 EESK uzskata, ka ir jāsvīturo "trīs "nē" princips", ņemot vērā pieredzi, kas gūta, īstenojot stratēģijas Baltijas jūras un Donavas reģioniem, jo turpmāk būs vajadzīgi jauni juridiski, administratīvi un finanšu instrumenti, lai makroreģionālās stratēģijas darbotos veiksmīgi.

9.6 Eiropas Komisijai ir jāveic darbību vienkāršošanas un saskaņošanas funkcijas.

9.7 Jāizveido augsta līmeņa grupa, kurā būtu pārstāvētas dalībvalstis, Komisija, Parlaments, EESK un Reģionu komiteja.

9.8 Katrā no piecām iesaistītajām dalībvalstīm ir jābūt kontaktpunktiem, kuros tiek koordinētas ar stratēģiju saistītās darbības valsts līmenī.

9.9 Katrā prioritārajā jomā un projektā ir jābūt koordinatoriem, kuri var būt gan no valsts, gan no reģionālajām vai vietējām pašvaldībām.

9.10 EESK vēlas uzsvērt Atlantijas foruma nozīmi, kurš tiek rīkots, pamatojoties uz vairāklīmeņu pārvaldības pieeju, un kurā tiek pievērsta uzmanība visu ieinteresēto pušu līdzdalībai un ieguldījumam ne tikai stratēģijas izstrādes, bet arī uzraudzības, novērtēšanas un pārskatīšanas posmā. Atlantijas forumā jāpieņem reģionālo pašvaldību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem, proti, uzņēmumu, arodbiedrību, sociālās ekonomikas nozares, augstskolu, tehnoloģisko centru pārstāvjiem un citiem dalībniekiem aktīvi jāiesaistās foruma norisēs.

9.11 "Nē" princips attiecībā uz jaunu finansējumu paredz, ka kohēzijas politikas fondi ir svarīgākais makroreģionālās stratēģijas finansējuma avots, tomēr EESK uzskata, ka nākotnē būs vajadzīgs īpašs finansējums.

9.12 EESK uzskata, ka pašreiz izmantotajiem fondiem ir daži ierobežojumi attiecībā uz atsevišķu stratēģisku projektu īstenošanu. Ir jāpaplašina finansēšanas instrumenti, izmantojot arī Kopienas līdzekļus saistībā ar citām nozaru politikām.

9.13 Eiropas Investīciju banka arī var piešķirt finansējumu konkrētiem projektiem. Ar valstu, reģionālo un pašvaldību iestāžu līdzekļiem vajadzētu līdzfinansēt projektus, kā arī publiskā un privātā sektora sadarbību.

9.14 Ņemot vērā to, ka pašlaik tiek īstenota Kopienas daudzgadu finanšu shēmas pārveide, kā arī ES reģionālās politikas reforma, ir piemērots brīdis nodrošināt to, ka līdzekļu izmantošanas noteikumos paredzēta iespēja finansēt makroreģionālās stratēģijas.

9.15 Lai Atlantijas makroreģionālās stratēģijas darbības un projektus varētu iekļaut 2014.–2020. gada plānošanas perioda finanšu plānojumā, 2013. gadā vajadzētu pieņemt lēmumus, kas nodrošinātu makroreģionālās stratēģijas darbības sākumu vienlaikus ar jaunā plānošanas perioda sākumu.

Briselē, 2012. gada 24. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam"

COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP)

un par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Budžets stratēģijai "Eiropa 2020"""

COM(2011) 500 final

(2012/C 229/06)

Ziņotājs: **PALMIERI kgs**

Līdzziņotājs: **KRAWCZYK kgs**

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 29. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes regulai, ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam"

COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP)

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 19. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Budžets stratēģijai "Eiropa 2020"""

COM(2011) 500 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 7. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (2012. gada 24. maija sēdē), ar 165 balsīm par, 9 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) saprot, ka sarežģītos sociālajos, saimnieciskajos un politiskajos apstākļos Eiropas Komisija jaunās daudzgadu finanšu shēmas sakarā cenšas panākt līdzsvaru starp divām pretējām vajadzībām. Pirmām kārtām tā ir dažu dalībvalstu vēlme krīzes dēļ ierobežot publisko resursu izmantošanu, jo krīze neizbēgami ietekmēs debašu norisi un galīgās vienošanās saturu. Otrā ir nepieciešamība atbilstoši un efektīvi risināt vērēnīgos ES uzdevumus, ko paredz Lisabonas līgums un stratēģija "Eiropa 2020".

1.2 Eiropa faktiski nonākusi grūtībās gan akūtās finanšu un ekonomikas krīzes, gan dalībvalstu kopējas rīcības trūkuma dēļ šādas krīzes pārvarēšanai. Tas varētu likt apšaubīt Eiropas Savienības (ES) darbību kopumā un pat tās perspektīvas.

1.3 EESK jau iepriekšējos atzinumos ir apstiprinājusi un šajā atzinumā atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Reģionu komitejas

nostājai uzsver, ka šo vērēnīgo ES uzdevumu dēļ Kopienas budžeta palielināšana ir ne vien vēlama, bet arī nepieciešama, kas ļautu atjaunot ekonomikas un nodarbinātības augšupeju. EESK piekrīt vēstījumam, ka Savienībai vajag "vairāk Eiropas (un labāku Eiropu), nevis mazāk". Turpretī reāla daudzgadu finanšu shēmas iesaldēšana pašreizējā līmenī lielā mērā būtu atteikšanās no uzdevumiem, kas ES būs jāveic turpmākajos gados.

1.4 Tāpēc Komisijas priekšlikums, šķiet, ir pārmērīgi orientēts uz pašreizējā stāvokļa saglabāšanu gan attiecībā uz piešķiramiem līdzekļiem, gan budžeta struktūru. Šāda pieeja rada neatbilstību starp jauno ES uzdevumu vērēnu un būtību, no vienas puses, un pieejamajiem resursiem, no otras puses, vai, citiem vārdiem sakot, neatbilstību starp Eiropas mērķiem un to īstenošanai nepieciešamajiem līdzekļiem.

1.5 Turklāt EESK uzskata, ka debatēs par Eiropas budžeta pārskatīšanu galvenā uzmanība jāpievērš jautājumam, cik efektīvi tas kalpos ES politiskajam projektam, kas pašlaik krīzes dēļ

tiek nopietni apšaubīts. Daudzgažu finanšu shēmas novērtēšanā galvenokārt jāņem vērā tas, vai shēma nodrošina Eiropas Savienībai vajadzīgos līdzekļus stratēģisko prioritāšu īstenošanai, nepalielinot nodokļu nastu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, proti, vai tā Eiropas līmenī spēj radīt pievienoto vērtību ⁽¹⁾ atbilstoši Eiropas iedzīvotājiem radītajam slogam.

1.6 Runājot par priekšlikuma detalizētu saturu, EESK atbalsta ES budžeta struktūras uzlabošanu un vienkāršošanu, lai noklusinātu debates par taisnīgu atdevi un horizontālu vienlīdzību starp dalībvalstīm un tā vietā pievērstos efektīvai Eiropas stratēģisko mērķu īstenošanai.

1.7 Attiecībā uz ienākumiem būtisks jauninājums ir priekšlikums ieviest jaunu pašu resursu sistēmu, kuras pamatā būtu gan PVN saskaņošana, gan finanšu darījumu nodokļa (FDN) ieviešana. EESK jau ir atbalstījis atgriešanos pie Romas līguma ⁽²⁾ sākotnējās nostājas, kas varētu nodrošināt faktisku ES finansiālo autonomiju.

1.7.1 EESK atbalsta grozījumus pašu resursos (PVN), jo tie ļaus izveidot ES iekšējo tirgu un novērsīs ekonomisko izkropļojumu rašanos starp dalībvalstīm. Tomēr Komiteja uzsver, ka Komisijas priekšlikumā nav precīzu datu par PVN struktūrā veicamajiem grozījumiem un to, kādas būtu to finansiālās sekas katrai dalībvalstij. Lai arī EESK uzsver, ka finanšu darījuma nodoklis jāpiemēro visā pasaulē, tā uzskata, ka FDN ieviešana ES līmenī, pateicoties visām dalībvalstīm noteiktai minimālajai likmei, ļautu finanšu nozarei sniegt lielāku ieguldījumu ES budžetā un dalībvalstu budžetos un samazināt ekonomikas nestabilitāti, ko rada visnotaļ spekulatīvi darījumi.

1.8 Lai sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus, būs vajadzīgi lielāki resursi nekā paredzēts daudzgažu finanšu shēmā. Tāpēc EESK iesaka rūpīgāk izvērtēt, vai iespējams izveidot novatoriskus finanšu instrumentus, lai segtu ieguldījumus (projektu obligācijas), taču vispirms būtu sīki jāizanalizē iespējamās sekas un tas, vai risks netiks novirzīts uz publisko sektoru.

1.9 Ja runa ir par izdevumiem, Eiropas Komisijas noteikto prioritāšu sasniegšanai nepieciešama rīcība, kas iespējama tikai Kopienas līmenī un ir Eiropas pievienotās vērtības piemērs, pierādot, ka Kopienas līmenī iztērēts *euro* dod lielāku labumu par valsts līmenī iztērēto. Tas attiecas uz Eiropas sabiedriskajiem labumiem, kuru nodrošināšana valsts līmenī nav optimāla (tirgus nepilnības vai apjomradīti ietaupījumi, ko nevar sasniegt valsts līmenī), un tāpēc tiem ir vajadzīga efektīva Kopienas intervence.

⁽¹⁾ "(.) vērtība, kas izriet no ES intervences, kas ir papildus tai vērtībai, ko sasniegtu ar dalībvalstu rīcību vien (.)" COM(2010) 700 final; SEC(2011) 867 final.

⁽²⁾ 201. pants.

1.10 Tāpēc EESK pozitīvi vērtē kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) reformu, kuras mērķis ir garantēt efektīvu un rezultatīvu Eiropas lauksaimniecības modeli, vienlaicīgi nodrošinot reālu pievienoto vērtību Eiropas Savienībai. EESK jau ir paudusi savu pārliecību un vēlreiz uzsver, ka KLP tāpat kā kopējā zivsaimniecības politika (KZP) jāveido tā, lai stiprinātu saikni starp lauksaimniecību, mežsaimniecību un zivsaimniecību, no vienas puses, un vides aizsardzību un dabas resursu ilgtspēju, no otras puses. Tas ļaus veicināt labu vides aizsardzības praksi, nemazinot atbalstu ekonomikas dzīvotspējai un lauksaimniecības un zivsaimniecības uzņēmumu konkurētspējai laikā, kad lauksaimniecības preču izejvielu tirgū ir ļoti svārstīgas cenas.

1.11 Attiecībā uz tiešo maksājumu sistēmu EESK uzsver, ka ES lauksaimnieku konkurences apstākļu saskaņošana un jauno dalībvalstu integrācijas uzlabošana jāīsteno, rūpīgi izvērtējot sekas, ko varētu izjust visas dalībvalstis. Lai novērstu konkurences kropļojumus, kam var būt sociālas sekas, jāpanāk, lai 2014.–2010. gada finanšu shēmas termiņa beigās tiešo maksājumu līmenis nevienā dalībvalstī nebūtu zemāks par 90 % no ES 27 dalībvalstu vidējā līmeņa.

1.12 Par turpmākās kohēzijas politikas galveno principu būtu jāklūst Lisabonas līguma 174. pantam: "... Savienība jo īpaši tiecas mazināt būtiskas dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un vismazāk attīstīto reģionu atpalicību."

1.13 Attiecībā uz kohēzijas politiku Komiteja norāda: lai gan minētās politikas pievēršanās attiecīgajām Kopienas prioritātēm šķiet pārliecinoša, tā noraida ideju, ka kohēzijas politikai paredzēto līdzekļu saņemšana tiek piesaistīta makroekonomikas nosacījumu izpildei. Turklāt EESK uzskata, ka pārejas atbalsta mehānisma (*phasing in* un *phasing out*) aizstāšana ar jaunu kategoriju jeb "pārejas reģioniem" nedrīkstētu samazināt mazāk attīstītajiem reģioniem paredzētos līdzekļus un ka Kohēzijas fonds būtu jāizmanto vienīgi tiem uzdevumiem, kas ietilpst tā sākotnējā darbības jomā. Tomēr izņēmuma kārtā 2007.–2013. gada budžeta līdzekļu atlikumu varētu izmantot, lai finansētu Eiropas izaugsmes plānu, ko Eiropas Savienībai vajadzētu uzsākt. Tādā pašā veidā noteiktu laikposmu, piemēram, pirmos 3 gadus, varētu rīkoties ar nākamā 2014.–2020. gada finanšu plāna līdzekļiem.

1.14 EESK uzskata: lai varētu sasniegt jaunās daudzgažu finanšu shēmas mērķus, ES budžetam jābūt parauga cienīgam, efektīvam, rezultatīvam un pārredzamam tā, lai iegūtu Eiropas iedzīvotāju uzticību un viņiem uzskatāmi parādītu Eiropas ieguvumus un zaudējumus, kādi rastos bez Eiropas integrācijas. Šajā saistībā EESK atgādina par nepieciešamību izstrādāt un ieviest sistēmas, kas ļautu uzraudzīt visu Kopienas politikas pasākumu rezultātus, lai pārbaudītu to sociālo, ekonomisko un reģionālo ietekmi.

1.15 Uzskatot Komisijas priekšlikumu par pašreiz notiekošo debašu pamatu un pamatojoties uz piezīmēm šajā atzinumā, EESK apņemas turpmāk uzraudzīt kārtību, kādā tiks ieviesti grozījumi tiesību aktos, un veikt atbilstošus pasākumus.

2. Komisijas priekšlikums daudzgadu finanšu shēmai 2014.–2020. gadam

2.1 Šis atzinums attiecas uz priekšlikumu Padomes regulai (COM(2011) 398 final), ar ko, izveidojot daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam, Eiropas Komisijas 2011. gada 29. jūnija paziņojumu (COM(2011) 500 final) "Budžets stratēģijai "Eiropa 2020"" transponē tiesību aktā.

2.2 Kopumā daudzgadu finanšu shēmas apjoms ir EUR 1 025 miljardi, kas ir 1,05 % no Eiropas Savienības (ES) nacionālā kopienākuma (NKI) un kuriem tiks pieskaitīti EUR 58,5 miljardi citiem izdevumiem, kas nav iekļauti daudzgadu finanšu shēmā (Eiropas Attīstības fonds un Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonds). Kopējā summa, ņemot vērā inflāciju, ir tāda pati kā iepriekšējās daudzgadu finanšu shēmas (2007.–2013. gads) summa, proti, EUR 994 miljardi.

2.3 Attiecībā uz izdevumiem izmaiņas ir šādas:

- pateicoties mazākam skaitam programmu un mērķu, veikt vienkāršošanu, lai samazinātu administratīvo slogu saņēmējiem un atvieglotu ietekmes novērtējuma veikšanu;
- samazināt līdzekļus struktūrfondi (ERAF, ESF, Kohēzijas fonds), kas, neieskaitot Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, no EUR 355 miljardiem samazinās līdz EUR 336 miljardiem, izveidojot jaunu pārejas reģionu kategoriju, ar kuru aizstāj tagadējo pārejas atbalsta mehānismu (*phasing-out* un *phasing-in*);
- izveidot struktūrfondu kopēju stratēģisko satvaru un kopējas lauku attīstības un zivsaimniecības stratēģisko satvaru, kā arī pamatprogrammu "Apvārsnis 2020" pētniecības un inovācijas jomā, kurā svarīga loma būs Eiropas Tehnoloģiju institūtam;
- jauns instruments, proti, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments, kas paredzēts transportam plašā nozīmē, enerģijas un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju tīkliem (EUR 40 miljardi + EUR 10 miljardi no Kohēzijas fonda);
- uzsākt KLP reformu un nedaudz samazināt tai paredzēto līdzekļu īpatsvaru kopējā budžetā (EUR 60 miljardu gadā) un reālā izteiksmē⁽³⁾, tādējādi panākot ciešāku saikni ar vides aizsardzības pieeju (*greening*) un centieniem sasniegt lielāku elastību;

⁽³⁾ KLP budžeta nominālā vērtība nav samazināta, bet gan paliek nemainīga plānošanas periodā, savukārt reālā izteiksmē samazināsies salīdzinājumā ar 2012. gadu.

— palielināt līdzekļus pētniecībai un inovācijai, izglītībai un apmācībai (EUR 80 miljardi).

2.4 Attiecībā uz ienākumiem ieteikts pakāpeniski pāriet no budžeta, ko pārsvarā veido no nacionālo kopienākumu (NKI) balstīti ienākumi, uz vienkāršotāku budžetu, kura pamatā ir pašu resursi un pārstrādātie korekcijas mehānismi. Komisija, piemēram, iesaka atteikties no pašreizējiem pašu resursiem, kas balstīti uz PVN, un to vietā ne vēlāk kā no 2018. gada ieviest pašu resursu sistēmu, kura balstīta uz finanšu darījuma nodokļa (FDN) un jauna pievienotās vērtības nodokļa (PVN) ieviešanu, lai pastiprinātu dažādu valstu režīmu saskaņošanu un atceltu atvieglojumus un izņēmumus.

3. Vispārīgi apsvērumi

3.1 Ir skaidrs, ka ES darbībai un nākotnei īpaši grūtos apstākļos, ko radījis gan finanšu un ekonomikas krīze Eiropā, gan dalībvalstu nesaskaņotā rīcība attiecībā uz Eiropas politiku, Eiropas Komisija cenšas panākt līdzsvaru jaunās daudzgadu finanšu shēmas sakarā. Tas ir līdzsvars starp pretējām, taču vienlīdz neatliekamām vajadzībām: no vienas puses, taupības režīms, kas izriet no krīzes un līdz ar to no vēlmes ierobežot publisko resursu izmantošanu un kas nenovēršami turpinās ietekmēt debašu gaitu un galīgās vienošanās saturu, un, no otras puses, pienācīgi finanšu resursi, kam jābūt pieejamiem, lai efektīvi risinātu ES priekšā esošos vērienīgos uzdevumus.

3.2 Tāpēc Komisijas priekšlikums "Budžets stratēģijai "Eiropa 2020"" noteikti jāskata pašreizējās ekonomiskās un politiskās situācijas kontekstā. Lai gan jebkādas debatēs par to, kādam jābūt ES budžetam, nevar izvairīties no jautājuma par Eiropas integrācijas lomu mūsdienās, lai būtu iespējams risināt jaunās pārmaiņu izraisītās problēmas, taču jāsaprot, kāda ir dalībvalstu faktiskā gatavība atzīt un atbalstīt šādu ES lomu.

3.2.1 Grūtais pārrunu process, kura rezultātā tika izveidota daudzgadu finanšu shēma 2007.–2013. gadam, kā arī grūtības apstiprināt ES budžetu 2011. gadam un Komisijas priekšsēdētājam J. M. Barroso kgam 2011. gada vasarā adresētā vēstule, ko parakstījuši deviņu dalībvalstu valdību vadītāji⁽⁴⁾, liek domāt, ka vismaz būtisks skaits dalībvalstu vēlas uzņemties pēc iespējas mazākas saistības Eiropas finansēšanai, tādēļ arī šoreiz pārrunas būs delikātas un sarežģītas.

3.3 Tomēr laikā, kad vērojama tendence kvantitatīvi un kvalitatīvi palielināties Eiropas Savienībā risināmajām problēmām (ekonomikas, finanšu un sociālā krīze, konkurētspēja, klimata izmaiņas utt.), Komisijas priekšlikums šķiet pārāk orientēts uz pašreizējā stāvokļa saglabāšanu. Tādā veidā priekšlikumā izpaužas zināma neatbilstība starp jauno ES uzdevumu vērienu un būtību, no vienas puses, un pieejamajiem resursiem, no otras puses, vai, citiem vārdiem sakot, neatbilstību starp Eiropas mērķiem un to īstenošanai nepieciešamajiem līdzekļiem.

⁽⁴⁾ www.euractiv.com/euro-finance/eu-countries-call-slim-eu-budget-news-507532

3.4 EESK jau ir apstiprinājusi⁽⁵⁾ un vēlreiz uzsver, ka Kopienas budžeta palielināšana ir ne tikai vēlama, bet arī nepieciešama, ņemot vērā to, cik vērienīgi ir jaunie uzdevumi, kas jārisina kopīgi: “ES budžeta pārskatīšana nav skaitļu jautājums, bet gan politiska projekta instruments. Pašlaik Eiropas Savienībai nav budžeta līdzekļu, ne lai īstenotu politisko stratēģiju, ne lai pildītu savas saistības, kuras noteiktas Lisabonas līgumā.”

3.4.1 EESK atgādina Eiropas Parlamenta izteikto viedokli, ka krīzes un ES problēmjautājumu risinājums ir pieeja “vairāk Eiropas, nevis mazāk”. Parlaments uzskata, ka reāla daudzgadu finanšu shēmas iesaldēšana pašreizējā līmenī, kā to iesaka Komisija, lielā mērā ir atteikšanās risināt problēmjautājumus, kas Eiropas Savienībai būs jāpārvar turpmākajos gados. Šā iemesla dēļ tas nākamajā daudzgadu finanšu shēmā ir pieprasījis par 5 % vairāk līdzekļu un aicinājis Padomi — ja tās viedoklis atšķiras — norādīt politiku prioritātes un programmas, no kurām 2014.–2020. gadā būs jāatsakās, neraugoties uz pierādīto pievienoto vērtību, ko tās rada Eiropai⁽⁶⁾.

3.4.2 Līdzīgi arī Reģionu komiteja “uzskata, ka ierosinātais finansējuma apmērs ir mazākais iespējamais, lai sasniegtu Savienības mērķus, par kuriem dalībvalstis vienojušās”, un turklāt uzskata, ka “ir jāmaina attieksme, jo īpaši valstu kasēs, un ES pamatuzdevumu finansēšana jāuzskata drīzāk par ieguldījumu, ne izdevumiem”⁽⁷⁾.

3.4.3 Turklāt ar izmaiņām, kas ieviestas ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību, daudzgadu finanšu shēmas izstrāde 2014.–2020. gadam vairs nav tikai Komisijas un dalībvalstu valdību atbildība, jo, īstenojot lielāku demokrātisko atbildību, Eiropas Parlamentam ir spēcīgāka ietekme. Šajā jaunajā rīcības plānā paveras iespējas pilsoniskajai sabiedrībai — un attiecīgi arī Komitejai — uzraudzīt jaunās daudzgadu finanšu shēmas izstrādāšanas gaitu un ciešā sadarbībā ar Eiropas Parlamentu aktīvi piedalīties debatēs.

3.5 Tāpēc EESK aņņemas veikt uzraudzību un pasākumus saistībā ar pārrunu procesu, ar ko Komisijas priekšlikumu ievieš kā konkrētus grozījumus tiesību aktos. Daudzgadu finanšu shēmas uzdevums ir dot Eiropas Savienībai līdzekļus, kas nepieciešami, lai īstenotu tās prioritātes, nepalīelinot nodokļu slogu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, un daudzgadu finanšu shēmas novērtēšanā šis aspekts ir jāņem vērā.

3.6 Tāpēc, vairāk orientējoties uz rezultātiem, uzmanība no formālas noteikumu ievērošanas attiecībā uz izdevumu apjomu jāvērs uz reālu kontroli, cik kvalitatīvi un efektīvi tiek izmantoti

līdzekļi un sasniegti rezultāti, īpaši attiecībā uz kohēzijas politiku un KLP. Šai redzējuma maiņai, kas skaidrota ar Eiropas izdevumu pievienotās vērtības palielināšanu, attiecīgi nepieciešama atbilstoša pieeja pārvaldības un kontroles līmenī.

3.7 Jāņem vērā tas, ka, lai gan ES budžets ir aptuveni 1 % no ES NKI, 2007.–2013. gadā tie ir ievērojami ieguldījumiem paredzēti līdzekļi, kas, pareizi izmantoti, var radīt būtisku sviras efektu ES ekonomikas izaugsmē. Tāpēc EESK cer, ka Eiropas svarīgāko stratēģisko mērķu īstenošanas laikā pastiprināsies atbilstīga sinerģija starp ES budžetu un valstu budžetiem.

3.8 EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai daudzgadu finanšu shēmas (2014.–2020. gadam) izstrādāšanas gaitā tiktu iegūta Eiropas iedzīvotāju uzticība un apliecināta tās ticamība, vienlaicīgi uzsverot Eiropas ieguvumus un zaudējumus, kādi būtu bez Eiropas integrācijas. Lai to panāktu, ES budžetam jābūt

— labi pārvaldītam, un tam nav jārada pārmērīgas administratīvās izmaksas;

— salīdzinājumā par pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu efektīvam ietaupījumam ziņā;

— efektīvam tā, lai atvieglotu izvirzīto mērķu īstenošanu un jūtami ietekmētu ES iedzīvotāju dzīvi;

— pārredzamam un pārbaudāmam visos aspektos attiecībā uz izdevumiem, izmantotajiem resursiem un sasniegtajiem rezultātiem;

— virzītam uz Kopienas solidaritātes, godīgas konkurences un konkurētspējas principa ievērošanu.

3.9 EESK uzskata: lai varētu apspriest Komisijas iesniegto priekšlikumu, jāveic tā novērtējums, kas ļautu noteikt

— Eiropas dimensijas pievienoto vērtību un pareizas stratēģiskās prioritātes;

— spēju reaģēt uz krīzes radītajiem problēmjautājumiem un virzīt Eiropu uz solidaritātes principam atbilstīgas attīstības stratēģiju, ņemot vērā dalībvalstu tendenci samazināt valstu izdevumus.

3.9.1 Attiecībā uz Eiropas pievienoto vērtību Komisijas priekšlikumā noteiktas būtiskas prioritātes, kuru īstenošanai

⁽⁵⁾ OV C 248, 25.8.2011., 75. lpp.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta 2011. gada 8. jūnija Rezolūcija INI/2010/2211 “Par ieguldījumu nākotnē — jauna daudzgadu finanšu shēma (DFS) konkurētspējīgai, ilgtspējīgai un iekļaujošai Eiropai”.

⁽⁷⁾ RK atzinums “Jaunā daudzgadu finanšu shēma pēc 2013. gada”; OV C 54, 23.2.2012, 40. lpp.

nepieciešama rīcība, kas iespējama tikai Kopienas līmenī. Tie ir tā sauktie Eiropas sabiedriskie labumi — rīcības jomas, kurās *euro*, kas iztērēts Kopienas līmenī, ir efektīvāks par valsts līmenī iztērēto.

3.9.2 Eiropas sabiedriskie labumi ir, piemēram, pētniecība un izstrāde, kopējā aizsardzība, pārtikas nodrošinājums, imigrācija un patvēruma tiesības, risinājumi attiecībā uz klimata pārmaiņām, Eiropas ieguldījumi enerģētikas, sakaru un iekšējā tirgus infrastruktūrā (saraksts nav izsmelošs). Šajās stratēģiskajās jomās budžeta izdevumi 2014.–2020. gadam, salīdzinot ar daudzgadu finanšu shēmu 2007.–2013. gadam, ir ievērojami palielināti, neskatoties uz budžeta ierobežojumiem.

3.9.3 Lai arī EESK atzīst Komisijas priekšlikumā ieviesto būtisko jauninājumu, tā tomēr norāda, ka šīs prioritātes vispār netika apspriestas. Tas rada risku, ka ar ES budžetu neizdosies risināt pašreizējās ekonomikas un finanšu krīzes radītu kritisko situāciju un tas arī turpmāk būs pakļauts konkrētu interešu grupu spiedienam.

3.10 Šajā delikātajā kontekstā EESK uzsver⁽⁸⁾, ka Eiropas budžeta politika jāizstrādā atbilstīgi skaidrai izvēlei starp federālismu un starpvaldību sistēmu, tas ir, atbilstīgi vēlamajam integrācijas līmenim. It īpaši atsevišķām dalībvalstīm paredzētas taisnīgas atdeves princips izriet no finanšu resursu aprēķināšanas attiecībā pret valsts IKP, taču tas ir pretrunā ES Līgumu noteikumiem un būtībai.

3.10.1 Pašreizējā resursu sistēma, kuras pamatā ir dalībvalstu iemaksas, ir sarežģīta un nepietiekami pārredzama, un tāpēc vājina demokrātisku sistēmas uzraudzīšanu. Minētā sistēma nepalīdz uzsvērt apņemšanos īstenot Eiropas integrāciju, rada sajūtu, ka iemaksas ES budžetā vēl vairāk noslogo valstu budžetus, un tādējādi ierobežo Kopienas politikas pasākumiem pieejamos resursus. Sistēma neatbilst prasībai veidot tiešu saikni starp ES un iedzīvotājiem.

3.11 EESK turpretim uzsver⁽⁹⁾, ka, neuzliekot papildu nodokļu slogu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, jaunajā sistēmā ES budžeta ienākumi un izdevumi jāsašķir ar ES politiskās stratēģijas un jaunā Lisabonas līguma saistību īstenošanu, jānodrošina vienlīdzīga attieksme pret dalībvalstīm, un tai jābūt daudz pārredzamākai, vienkāršākai un iedzīvotājiem saprotamākai.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Ar jauno daudzgadu finanšu shēmu Komisija ierosina ieviest būtiskus grozījumus ES budžeta finansēšanā. Grozījumi

⁽⁸⁾ EESK atzinums par tematu "Eiropas Savienības pašu resursu sistēma", OV C 181, 21.6.2012., 45. lpp.

⁽⁹⁾ OV C 248, 25.8.2011., 75. lpp.

ir balstīti galvenokārt uz finanšu autonomijas stiprināšanu, pateicoties jaunai pašu resursu sistēmai, kas varētu nodrošināt vienlīdzīgāku attieksmi pret dalībvalstīm. Ar jauno priekšlikumu tiek izmainīts vispārējais modelis, proti, tiek pārvarēta Savienības atkarība no dalībvalstu iemaksām un pakāpeniski panākta finansiāla neatkarība.

4.1.1 Jaunās pašu resursu sistēmas priekšlikuma pamatā ir PVN reforma un FDN ieviešana. Tā būtu sistēma, kas ļautu izveidot līdzsvarotāku ES budžetu, kuru aptuveni 40 % apmērā finansētu no jaunajiem pašu resursiem, 20 % apmērā — no tradicionālajiem pašu resursiem un 40 % apmērā — no dalībvalstu iemaksām, kas balstītas uz NKI⁽¹⁰⁾. Jaunās sistēmas priekšrocība būtu tā, ka varētu mazināt dalībvalstu valdību priekšstatu, ka valstu iemaksas ir nodoklis par to iekšzemes kopproduktam un tādēļ ir pamats pieprasīt un saņemt taisnīgu atdevi un panākt līdzsvaru ekonomisko ieguvumu ziņā.

4.1.2 EESK uzsver, ka tā atbalstīs⁽¹¹⁾ jauna PVN resursa radīšanu, kas aizstās pašreizējo, kurš tagad nav atbilstīgs, jo tas veicinās ES iekšējā tirgus attīstību un novērsīs ekonomisko izkropļojumu rašanos starp dalībvalstīm. Tomēr Komiteja uzsver, ka Komisijas priekšlikumā nav precīzu datu par PVN struktūrā veicamajiem grozījumiem un to, kādas būtu to finansiālās sekas katrai dalībvalstij. Tā uzskata, ka papildus noteikti ir vajadzīgi arī pasākumi, kuru mērķis ir novērst krāpšanu saistībā ar PVN.

4.1.3 Lai arī joprojām par to notiek diskusijas, Komisijas priekšlikumā ir ieviests jauns interesants elements, proti, finanšu darījuma nodoklis (FDN). Lai gan EESK ir uzsvērusi, ka FDN jāpiemēro pasaules mērogā, tā atzinīgi vērtē finanšu darījuma nodokļa ieviešanu ES līmenī⁽¹²⁾. EESK uzsver, ka ir jāpievēršas makroekonomiskām un mikroekonomiskām sekām, ko radītu FDN piemērošana, un tāpēc aicina pastāvīgi uzraudzīt un attiecīgi katru gadu izvērtēt ar tā piemērošanu saistītās sekas.

4.1.4 Finanšu darījuma nodoklis ļautu īstenot vismaz trīs mērķus:

— palielinātu finanšu nozares ieguldījuma īpatsvaru ES budžetā un dalībvalstu budžetos (aplēses liecina, ka tā piemērošana nodrošinātu aptuveni EUR 57 miljardus)⁽¹³⁾;

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 510 final, 5. lpp. Pašlaik dalībvalstu iemaksas, kas balstītas uz NKI, sasniedz 70 % no kopējiem ES budžeta līdzekļiem, tradicionālie pašu līdzekļi (muitas nodevas un cukura nodoklis) veido 14,1 %, pievienotās vērtības nodoklis — 11,2 % un citi līdzekļi (pārpalikums no iepriekšējiem gadiem) — 4,7 % (SEC(2011) 876 final).

⁽¹¹⁾ EESK atzinums par tematu "Eiropas Savienības pašu resursu sistēma", OV C 181, 21.6.2012., 45. lpp.

⁽¹²⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par kopīgu finanšu darījuma nodokļa sistēmu un grozījumiem Direktīvā 2008/7/EK" OV C 181, 21.6.2012., 55. lpp.

⁽¹³⁾ SEC(2011) 1103 final.

— ļautu mainīt finanšu operatoru izturēšanos un tādējādi samazinātu ļoti bieži un ļoti ātri veiktu finanšu darījumu apjomu (*high frequency and low latency trading*), kas ES dalībvalstīs sasniedz 13 % līdz 40 % kopējo darījumu (¹⁴);

— noteiktu minimālo finanšu nodokļa likmi visām dalībvalstīm.

4.1.5 Arī korekcijas mehānismu reforma un pašreizējo vienotas likmes atlīdzinājuma mehānismu aizstāšana ir virzība uz cerēto vienkāršošanu un labāku pārredzamību, kaut vai tāpēc, ka dalībvalstu ekonomiskais stāvoklis tagad ir pilnīgi atšķirīgs no tā, kāds tas bija šīs sistēmas ieviešanas laikā 1984. gadā. EESK jau ir uzsvērusi (¹⁵), ka vēl joprojām vajag precīzāk izpētīt šādas reformas sekas, jo pašlaik nav skaidrs ne izmantojamo resursu apjoms, ne pašreizējās situācijas salīdzinājums ar to, kāda izveidosies, ieviešot sistēmu.

4.2 EESK ļoti pozitīvi vērtē ES budžeta struktūras uzlabošanu atbilstīgi ES iedzīvotājiem uzliktajam slogam, jo tas ļauj ievērojami noklusināt debates par taisnīgu atdevi un horizontālu vienlīdzību starp dalībvalstīm un koncentrēties uz ES izdevumu efektivitātes un lietderības novērtējumu (lai noskaidrotu, vai iedzīvotāju un Eiropas uzņēmumu vajadzības tiek apmierinātas un kāda ir ieguvumu un izdevumu attiecība). EESK tomēr pauž nožēlu (¹⁶), ka Komisijas priekšlikumā uzmanība ir pievērsta vienīgi budžeta iekšējai uzbūvei un nav izmantota jaunu pašu resursu ieviešana, kas ļautu risināt svarīgāko problēmu, proti, budžeta apjoma jautājumu, ņemot vērā, ka budžets ir funkcionāls instruments ES politiskā projekta un tālejošo mērķu sasniegšanai.

4.3 Kā uzsvēris Eiropas Parlaments, ES budžets būtībā ir ieguldījumu kopums, kas ļauj iegūt jaunus publiskos un privātos līdzekļus (¹⁷). Šajā saistībā EESK uzskata: lai pārvarētu Eiropas budžeta kvantitatīvos un tiesiskos ierobežojumus, varētu izmēģināt noteiktus projektu obligāciju veidus, lai finansētu konkrētus infrastruktūras un izglītības projektus (¹⁸) saskaņā ar Komisijas uzsāktu stratēģijas “Eiropa 2020” projektu obligāciju iniciatīvu (¹⁹).

4.3.1 Pateicoties domino (*spillover*) efektiem, kuriem pašlaik neļauj izpausties budžeta neelastība dalībvalstīs, kas cīnās ar ekonomikas krīzes sekām un cenšas ievērot Stabilitātes un izaugsmes paktu, projektu obligācijas varētu izraisīt sviras efektu Eiropas ekonomikas attīstībā.

(¹⁴) Eiropas Komisijas 2010. gada 8. decembrī rīkota sabiedriskā apspriešana par tematu “Tirgu un finanšu instrumentu direktīvas (TFID) pārskatīšana”, Iekšējā tirgus un pakalpojumu ģenerāldirektors.

SEC(2011) 1226 final.

(¹⁵) EESK atzinums par tematu “Eiropas Savienības pašu resursu sistēma”, OV C 181, 21.6.2012., 45. lpp.

(¹⁶) EESK atzinums par tematu “Eiropas Savienības pašu resursu sistēma”, OV C 181, 21.6.2012., 45. lpp.

(¹⁷) Eiropas Parlamenta rezolūcija (sk. iepriekš).

(¹⁸) Haug J. et al., 4. nodaļa.

(¹⁹) http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/index_en.htm.

4.3.2 EESK tomēr uzsver, ka sīki jāizvērtē, kā iespējamā jaunā finansēšanas kārtība, kuras pamatā ir ārējie resursi, ietekmēs daudzgadu finanšu shēmu, jo publiskā un privātā sektora partnerību pieredze liecina, ka risks varētu tikt novirzīts uz publisko sektoru (²⁰).

4.4 Komisijas priekšlikumā nav apspriestas ES izdevumu svarīgākās jomas, proti, kohēzijas politika un kopējā lauksaimniecības politika (KLP), taču, ņemot vērā stratēģiju “Eiropa 2020”, uzsvars likts uz jauniem stimuliem, kas ļauj nodrošināt efektīvu un lietderīgu izdevumu politiku, kā arī uz esošo izdevumu instrumentu pievienoto vērtību.

4.4.1 EESK atzinīgi vērtē KLP reformu, kuras mērķis ir pārskatīt tās izdevumu īpatsvaru ES kopējā budžetā un uzlabot saikni starp Kopienas izdevumiem un lauksaimniecības nozarē ražotajiem ikdienas produktiem, kā to Komisija ieteikusi dokumentā “KLP 2020. gada perspektīvā” (²¹). Patlaban ierobežotu līdzekļu dēļ KLP, tāpat kā kopējā zivsaimniecības politika (KZP), būtu jānovērtē saistībā ar Lisabonas līgumā noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem: vides kvalitātes (bioloģiskā daudzveidība, ūdens, zeme, gaiss), ainavu aizsardzības, lauku apvidu dzīvotspējas, dzīvnieku labturības, pārtikas nekaitīguma un nodrošinājuma uzlabošana (²²).

4.4.2 EESK jau ir apstiprinājusi (²³), ka lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un zivsaimniecībai ir būtiska nozīme vides aizsardzībā un dabas resursu ilgtspējīgā apsaimniekošanā. Tāpēc EESK, lai arī atzinīgi vērtē Komisijas ieviesto vides aizsardzības pieeju (*greening*) kopējā lauksaimniecības politikā, uzsver, ka jāpievērš īpaša uzmanība tam, lai pārskatīšanas gaitā netiktu sagrauti KLP mērķi un finansēšanas mehānismi un attiecīgais atbalsts uzņēmējiem, kas darbojas lauksaimniecības, pārtikas un vides jomā.

4.4.3 EESK pauž bažas, ka Komisija cenšas samazināt KLP paredzētos budžeta līdzekļus, tos novirzot citu instrumentu, piemēram, Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda, jaunajiem uzdevumiem saistībā ar pārtikas un lauksaimniecības mērķiem.

4.4.4 EESK uzskata, ka Eiropas lauksaimnieku konkurences apstākļu saskaņošana un jauno dalībvalstu integrācijas uzlabošana, izmantojot tiešo maksājumu sistēmu, ir mērķis, kas būtu jāīsteno, rūpīgi izvērtējot iespējamo ietekmi uz visām dalībvalstīm. EESK uzsver, ka svarīgi ir censties samazināt atšķirības starp dažādu valstu lauksaimniekiem piešķirtā atbalsta apjomu. Komiteja jau iepriekš pieņemtā atzinumā (²⁴) ir ieteikusi valstu

(²⁰) OV C 143, 22.5.2012., 134. lpp.

(²¹) COM(2010) 672 final.

(²²) Hart K., Baldock D. (red.): “What Tools for the European Agricultural Policy to Encourage the Provision of Public Goods”, Eiropas Parlaments, 2011. gada jūlijs.

(²³) OV C 132, 3.5.2011., 63. lpp.

(²⁴) EESK par tematu “KLP 2020. gada perspektīvā”, OV C 191, 29.6.2012., 116. lpp.

līdzekļus tiešajiem maksājumiem sadalīt saskaņā ar objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem un noteikt piemērotus pārejas periodu plānotajai taisnīgajai konverģencei, ar kuru atsakās no vēsturiskās atsaucē principiem. Mērķis ir nodrošināt, lai 2014.–2020. gada finanšu shēmas beigās nevienā valstī tiešie maksājumi nebūtu mazāki par 90 % no ES 27 dalībvalstu vidējā rādītāja.

4.4.5 EESK uzskata, ka jaunajai daudzgadu finanšu shēmai būs jāgarantē tāda KLP un KZP, kas var spēj pildīt šādus uzdevumus:

- pārtikas nodrošinājuma drošība;
- konkurētspējīga un novatoriska pārtikas nozare;
- lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares ienesīgums;
- pienācīgi ieņēmumi ES lauksaimniekiem un zvejniekiem.

Pamatojoties uz šīm rīcības pamatnostādņēm (laikā, kad lauksaimniecības preču izejvielu cenas ir ļoti svārstīgas), būs iespējams uzsvērt KLP divējādo raksturu. Tādējādi varēs popularizēt labu videi draudzīgu praksi, neatstājot novārtā atbalstu ekonomikas dzīvotspējai un lauksaimniecības uzņēmumu konkurētspējai, un atgriezties pie tās vēsturiskā uzdevuma, proti, ražot veselīgu un uzturvielām bagātu pārtiku pietiekamā daudzumā par ES iedzīvotājiem pieņemamām cenām.

4.5 Efektivitāte jānodrošina arī projektos, ko finansē saskaņā ar kohēzijas politiku, kas vēl joprojām ir svarīga jauno dalībvalstu integrācijas palielināšanai un kas, kā apstiprināts *Barca* ziņojumā⁽²⁵⁾, jākoncentrē uz nedaudzām atbilstošām Kopienas prioritātēm un kuras sociālā, ekonomiskā un teritoriālā ietekme rūpīgi jānovērtē, veicot *ex ante*, *in itinere* un *ex post* novērtējumu. Minētie novērtējumi nekādā gadījumā nedrīkstētu radīt lielāku birokrātisko slogu.

4.5.1 EESK turpretim noraida ideju, ka kohēzijas politikai paredzētos līdzekļus saņemšana jāpiesaista makroekonomikas

nosacījumi izpildei. Pretējā gadījumā dalībvalstīm sociāli un ekonomiski sarežģītos apstākļos būtu jāuzņemas papildu slogs. Komiteja turklāt uzskata, ka pārejas atbalsta mehānisma (*phasing in* un *phasing out*) aizstāšana ar jaunu kategoriju jeb "pārejas reģioniem" nedrīkstētu radīt nelabvēlīgu situāciju mazāk attīstītajiem reģioniem. Lai arī EESK atbalsta priekšlikumu par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, tā uzsver, ka minētais instruments nebūtu jāfinansē no Kohēzijas fonda aptuveni EUR 10 miljardu apmērā, jo šā fonda līdzekļi nebūtu jāizmanto uzdevumiem, kas neietilpst tā sākotnējā darbības jomā.

4.6 Par turpmākās kohēzijas politikas galveno principu būtu jāklūst Lisabonas līguma 174. pantam: "...Savienība jo īpaši tiecas mazināt būtiskas dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un vismazāk attīstīto reģionu atpalicību."

Tāpēc:

- Jāsauglabā un jāpalielina ieguldījumi kohēzijas politikā, koncentrējoties uz konverģences mērķi.
- Dalībvalstīm, kuru vidējais IKP pieaugums laika posmā no 2007. līdz 2009. gadam bija negatīvs un kuras pašreizējā periodā ir uzrādījušas augstu fondu apgūšanas līmeni, nepārsniedzamā likme attiecībā uz kohēzijas politiku tiks noteikta vismaz pašreizējā līmenī.

4.7 EESK cer, ka tiks labāk uzraudzīti Kopienas politikas pasākumu rezultāti — it īpaši saistībā ar KLP un Kohēzijas fonda līdzekļiem, ņemot vērā to ievērojamo daļu kopējā budžetā —, lai varētu novērtēt ES izdevumu efektivitāti un spēju sasniegt svarīgākos mērķus, kurus ES pati sev noteikusi, sākot ar stratēģiju "Eiropa 2020"⁽²⁶⁾. To var izdarīt arī ar sankcijām, kas paredzētas izvērīto mērķu nesasniegšanas gadījumā, un finanšu stimuliem dalībvalstīm, kuras sasniegušas labākos rezultātus.

4.7.1 Šajā saistībā EESK cer, ka vietējās un reģionālās pārvaldes iestādes jebkurā gadījumā tiks atbalstītas un lielākā mērā iesaistītas valsts un Eiropas līmenī, lai tām būtu lielākas iespējas darboties un īstenot programmas, kuras finansē no kohēzijas politikas un KLP līdzekļiem. Tas var notikt, izmantojot atbilstošas profesionālās apmācības programmas par ES procedūram plānošanas, atbalsta, uzraudzības un novērtēšanas jomā.

Briselē, 2012. gada 24. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽²⁵⁾ Barca, F. (red.): "An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations", Reģionālās politikas ĢD uzdevumā izstrādāts ziņojums, 2009. gads.

⁽²⁶⁾ Chambon, N. un Rubio, E.: "In search of "the best value for money": analyzing current ideas and proposals to enhance the performance of CAP and cohesion spending; workshop "The post 2013 financial perspectives: Re-thinking EU finances in times of crisis", Turīna, 2011. gada 7. un 8. jūlijs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Partnerības pētniecībā un inovācijā"

COM(2011) 572 final

(2012/C 229/07)

Ziņotāja: **Renate HEINISCH** kdze

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 21. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Partnerības pētniecībā un inovācijā"

COM(2011) 572 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 8. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 191 balsi par, 2 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK tāpat kā Komisija uzskata, ka partnerības nodrošina daudzveidīgas priekšrocības un to potenciālu varētu izmantot vēl vairāk. Tāpēc Komiteja noteikti atbalsta Komisijas ierosmi, īstenojot pamatiniciatīvu "Inovācijas savienība", veidot un atbalstīt Eiropas inovācijas partnerības (EIP), kuru mērķis ir padarīt Eiropas pētniecības un inovācijas ciklu efektīvāku un saīsināt laiku, kas nepieciešams pētniecības rezultātu nonākšanai tirgū.

1.2 Lai nodrošinātu partnerību ilgstošu darbību un ilgtspējīgu ietekmi, jāizstrādā pamatnosacījumi, kas ir piemēroti ar pārvaldi, finansēšanu un īstenošanu saistīto jautājumu risināšanai.

1.3 Viens no pamatnoteikumiem ir: partnerībām jābūt vienkāršām, elastīgām, iekļaujošām un atvērtām; vadības grupām — reprezentatīvām un līdzsvarotām, un jau pašā sākumā jānoskaidro attiecības starp esošajām iniciatīvām un instrumentiem.

1.4 EESK uzsver, ka sociālās inovācijas ir svarīgs instruments inovācijām labvēlīgas vides izveidei, lai motivētu uzņēmumus, publisko sektoru, sociālos partnerus un citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas sadarboties un tādējādi paaugstināt savu inovācijas spēju un veikspēju.

1.5 Partnerattiecību pieejas tālākā attīstīšanā ir nepieciešams noskaidrot un nemitīgi pārbaudīt saikni starp EIP un citām politiskajām ierosmēm (paziņojuma 2.3.2. punkts).

1.6 Eiropas un valstu programmu īstenošanas un finansēšanas koordinācijas nepieciešamajā atvieglošanā, lai efektīvāk risinātu sabiedrības problēmas (paziņojuma 3.1.3. un 3.3.3.

punkts), būtu jāietver dalībvalstu administratīvo procedūru, atbalsta piešķiršanas vadlīniju un finansēšanas noteikumu pielāgošana.

1.7 Komiteja arī iesaka vairāk apvienot esošos resursus, uzraudzīt, lai dažādās (līdz)finansējuma iespējas būtu pārskatāmākas, viennozīmīgākas un tematiski labāk sadalītas, līdzekļus izmantot mērķtiecīgi, kā arī centralizēti un sistemātiski informēt par to.

1.8 Komiteja turklāt iesaka iesaistīt visus valsts un Eiropas līmeņa dalībniekus un iniciatīvas, kas var veicināt atbilstīgu regulatīvo kontroli un partnerību dzīvotspēju, kā arī partnerību rezultātu īstenošanu.

1.9 Lai palielinātu Eiropas pievilcīgumu starptautiskajā arēnā, arī turpmāk jāatbalsta trešo valstu iesaistīšana pētniecības un inovācijas partnerībās.

1.10 Pamatojoties uz līdzšinējo pieredzi partnerību jomā, jānoskaidro, kāds saistību veids un pakāpe nepieciešama, lai, nodrošinātu gan elastīgumu, atvērtību un inovācijas spēju, gan arī ilgstošas un stabilas partnerattiecības un ilgtspējīgu ietekmi.

1.11 Lai taupītu cilvēkresursus, laiku un līdzekļus, turpmāk jācenšas panākt augstāku efektivitāti. Tādēļ pasākumi labāk jākoordinē, regulāri jāizvērtē un saskaņoti jāīsteno.

1.12 Lai varētu ņemt vērā valsts un reģionālās īpatnības, jāparedz daudz ciešāka saikne ar valsts, reģionālā un vietējā līmeņa dalībniekiem. Vienlaikus nedrīkst aizmirst aktuālo problēmjaucājumu globālās dimensijas nozīmi.

2. Komisijas paziņojums

2.1 Komisijas paziņojumā par tematu "Partnerības pētniecībā un inovācijā" ⁽¹⁾ izskatīts jautājums par to, kā optimizēt esošos resursus tā, lai, neraugoties uz pašreizējo ekonomikas un finanšu krīzi, būtu iespējams līdz 2014. gadam pabeigt Eiropas pētniecības telpas izveidi, īstenot Inovācijas savienību, Digitalizācijas programmu, kā arī stratēģijas "Eiropa 2020" citas pamatiniciatīvas" ⁽²⁾.

2.2 Komisija ar paziņojumu atgriežas pie tādu partnerību koncepcijas, kuru spēku apvienošanas nozīme uzsvēta Komisijas 2010. gada oktobra paziņojumā par Inovācijas savienību ⁽³⁾. Veidojot publiskā-publiskā (P2P), kā arī publiskā-privātā sektora (PPP) partnerības ⁽⁴⁾, Eiropas un valstu līmeņa publiskā sektora dalībniekiem jāapvienojas, lai atrisinātu galvenās problēmas, ar kurām sastopas sabiedrība, un nostiprinātu Eiropas konkurētspēju.

2.3 Lai nonāktu pie kopīga redzējuma par pētniecības un inovācijas partnerību iespējamo ieguldījumu gudrā un ilgtspējīgā izaugsmē Eiropā, partnerības modeļus izstrādāja un izmēģināja Septītajā pētniecības pamatprogrammā, Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammā (CIP), Eiropas pētniecības telpas (ERA) regulējumā un Inovācijas savienības politikas ietvaros.

2.4 Kopvērtējumā Komisija secina, ka partnerības nodrošina daudzveidīgas priekšrocības un to potenciālu varētu izmantot vēl vairāk.

2.5 Eiropas inovāciju partnerības (EIP) var veidot vispārēju satvaru dažādiem partnerības modeļiem, jo tajās ir apvienojušies visi nozīmīgie pētniecības un inovācijas cikla dalībnieki, kas aptver gan piedāvājuma, gan pieprasījuma pusi un veicina politisko atbalstu saskaņotajiem pasākumiem. Partnerības ir arī efektīva metode, ar kuru mazos un vidējos uzņēmumus (MVU) vairāk iesaistīt pētniecībā un inovāciju izstrādē.

2.6 Tomēr partnerības nedarbojas pašas no sevis. Lai nodrošinātu partnerību ilgstošu darbību un ilgtspējīgu ietekmi, jāizstrādā pamatnosacījumi, kas ir piemēroti ar partnerību pārvaldi, finansēšanu un īstenošanu saistīto jautājumu risināšanai.

⁽¹⁾ COM (2011) 572 final, 21.9.2011.

⁽²⁾ COM(2010) 546 final. Sk. arī IP/10/225. Desmit gadiem paredzēto programmu Lisabonas stratēģijas turpināšanai Eiropadome pieņēma 2010. gada jūnijā. Tās mērķis ir gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme ar valstu un Eiropas ekonomikas labāku koordināciju.

⁽³⁾ COM(2010) 546 final; sk. arī EESK atzinumu OV C 132, 3.5.2011., 39. lpp.

⁽⁴⁾ Cita starpā kā P2P piemēri minēti ERA-NET un ERA-NET plus, ierosmes saskaņā ar 185. pantu un Kopīga plānošana (KP). Publiskā-privātā sektora partnerība pētniecības un inovācijas jomā ir, piemēram, Kopīgās tehnoloģiju iniciatīvas (KTI) un Nākotnes internets.

2.7 Dažādu partnerību darbības rezultāti jau ir ļāvuši izdarīt svarīgus secinājumus par partnerību veidošanu un noteikt iepriekš minēto problēmu risināšanas iespējas ⁽⁵⁾.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Lielākās problēmas Eiropas Savienības dalībvalstu turpmākajā attīstībā ir demogrāfiskās pārmaiņas, klimata pārmaiņas, kā arī ar globalizāciju saistītās pārmaiņas rūpniecībā, tautsaimniecībā un darba tirgū. Lai minētās problēmas pārvarētu, ir vajadzīgi kopīgi pūliņi, visu potenciālo dalībnieku iesaiste un piemērotu pasākumu centralizēta koordinēšana. Steidzami jāķeras pie to risināšanas, izmantojot mijiedarbību starp pētniecību, uz zinātnei un tehnoloģijām balstītām inovācijām un sociālajām inovācijām.

3.2 Centralizēta koordinācija vajadzīga arī nolūkā apvienot resursus, izveidot pienācīgu budžetu un sadalīt līdzekļus, lai pētniecībā un inovācijā varētu efektīvi izmantot arī iespējas, kas paveras saistībā ar demogrāfiskajām pārmaiņām un globālajiem uzdevumiem.

3.3 Tāpēc EESK noteikti atbalsta Komisijas ierosmi, īstenojot pamatiniciatīvu "Inovācijas savienība" ⁽⁶⁾, veidot un atbalstīt Eiropas inovācijas partnerības (EIP), kuru mērķis ir padarīt Eiropas pētniecības un inovācijas ciklu efektīvāku un saīsināt laiku, kas nepieciešams pētniecības rezultātu nonākšanai tirgū ⁽⁷⁾.

3.4 No Septītajā pētniecības pamatprogrammā ⁽⁸⁾, Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammā (CIP) ⁽⁹⁾, Eiropas pētniecības telpas (ERA) regulējumā ⁽¹⁰⁾, Inovācijas savienības politikas ietvaros ⁽¹¹⁾ un Eiropas izmēģinājuma projektā "Aktīva un veselīga novecošana" (AHA) izmēģināto partnerības modeļu analīzes jau var izdarīt pirmos secinājumus par partnerību veidošanu ⁽¹²⁾.

3.5 Viens no secinājumiem ir: partnerībām jābūt vienkāršām, elastīgām, iekļaujošām un atvērtām; vadības grupām — reprezentatīvām un līdzsvarotām, un jau pašā sākumā jānoskaidro attiecības starp esošajām iniciatīvām un instrumentiem. Lai partnerības varētu ilgi un stabili attīstīties, tām ir vajadzīgi arī skaidri pamatnosacījumi par struktūrām, finansējumu un procesiem.

⁽⁵⁾ Sk. Komisijas dienestu darba dokumentu SEC(2011) 1028 final, 1.9.2011.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final, 6.10.2010.

⁽⁷⁾ COM(2011) 572 final, 21.9.2011.

⁽⁸⁾ OV L 412, 30.12.2006., 1. lpp. un OV C 65, 17.3.2006., 9. lpp.

⁽⁹⁾ OV L 310, 9.11.2006., 15. lpp., un OV C 65, 17.3.2006., 22. lpp.

⁽¹⁰⁾ COM(2000) 6 final un OV C 204, 18.7.2000., 70. lpp.

⁽¹¹⁾ Sk. 6. zemsvītras piezīmi.

⁽¹²⁾ Sk. Komisijas dienestu darba dokumentu SEC(2011) 1028 final, 1.9.2011.

3.6 EESK atzīst un atbalsta Komisijas centienus, lai minētos secinājumus pārvērstu konkrētos priekšlikumus un pamatnostādņēs un iekļautu attiecīgus aspektus programmā "Apvārsnis 2020". Paziņojumā izklāstītie priekšlikumi ir nepieciešami, tomēr, pēc Komitejas domām, tie vēl ir jāpapildina.

4. Īpašas piezīmes par Komisijas priekšlikumiem

4.1 Eiropas inovācijas partnerību (EIP) mērķi

4.1.1 Komiteja atzinīgi vērtē un atbalsta Komisijas paziņojumā norādīto mērķi ar EIP palīdzību sasaitīt pārbaudītus "pieāvājuma puses" (pētniecība un tehnoloģijas) instrumentus un "pieprasījuma puses" (lietotāju, iestāžu, standartizācijas) instrumentus (2.3.1. punkts). Tā piekrīt Komisijas uzskatam, ka EIP apvieno galvenos publiskā sektora un pilsoniskās sabiedrības — gan valsts, gan reģionālā līmeņa — dalībniekus, lai varētu veikt intensīvāku apmaiņu, un tādējādi tiek optimizēti instrumenti, vairota sinerģija un apvienoti resursi, kā arī veicinātas inovācijas (it īpaši sabiedrības inovācijas) un jauni uzņēmējdarbības modeļi⁽¹³⁾ un pastiprināts politiskais atbalsts.

4.1.2 Šajā saistībā Komiteja uzsver, cik svarīgi ir Komisijas priekšlikumi, kas pamatojas uz Komisijas dienestu darba dokumentā izdarītajiem secinājumiem par EIP izmēģinājuma projektu "Aktīva un veselīga novecošana" (AHA-Pilot-EIP) un citām partnerībām⁽¹⁴⁾. Tie uzskatāmi parāda: lai pētniecības un inovācijas partnerības varētu attīstīties ilgi un efektīvi, pārvaldei, īstenošanai un finansēšanai ir nepieciešami skaidri pamatnosacījumi.

4.2 Partnerības pieejas plašāka ieviešana

4.2.1 Lai partnerības pieeju ieviestu plašāk, Komiteja uzskata, ka īpaši svarīgi ir šādi punkti, un ierosina tos attiecīgi papildināt.

4.2.2 Noskaidrot saikni starp EIP un ierosmēm citās politikas jomās (paziņojuma 2.3.2. punkts): minētā saikne būtu nemitīgi jāpārbauda un jāprecizē, it īpaši saistībā ar jaunām EIP.

4.2.3 Iesaistīt visus dalībniekus, kuri var nodrošināt atbilstīgu regulatīvo kontroli (paziņojuma 2.3.2. punkts): šajā nolūkā jānosaka un jāņem vērā dažādo dalībnieku attiecīgā loma un vajadzības inovācijas procesā. Tikpat svarīga ir arī iespēja izbeigt pasākumu, vai nu tāpēc, ka ar tā palīdzību ir veiksmīgi sasniegti mērķi, vai arī pasākums tā norises gaitā izrādījies nepiemērots.

4.2.4 Atvieglot Eiropas un valstu programmu īstenošanas un finansēšanas koordinēšanu, lai efektīvāk risinātu sabiedrības problēmas (3.1.3. punkts): Komiteja uzskata, ka šajā aspektā ietilpst arī iespējami plašāka valstu atbalsta pamatnostādņu un finansēšanas noteikumu pielāgošana. Komisijas paziņojumā jau

ir minēta nepieciešamība savstarpēji saskaņot dalībvalstu administratīvās procedūras (3.3.3. punkts).

4.3 Pašreizējās partnerības pētniecībā un inovācijā

4.3.1 Partnerības modeļus izmēģināja Septītajā pētniecības pamatprogrammā, CIP, Eiropas pētniecības telpas regulējumā un Inovācijas savienības politikas satvarā⁽¹⁵⁾.

4.3.2 No pašreizējām kopīgajām iniciatīvām it īpaši var minēt Eiropas inovācijas partnerību "Aktīva un veselīga novecošana" (EIP AHA)⁽¹⁶⁾, Digitālo programmu Eiropai⁽¹⁷⁾, kopīgās plānošanas ierosmi "Ilgāks mūžs, labāka dzīve — demogrāfisko izmaiņu iespējas un problēmas"⁽¹⁸⁾ un plānoto programmu "Apvārsnis 2020"⁽¹⁹⁾.

4.3.3 Lai izvairītos no tirgus sadrumstalošanas un darba pārklāšanās, ir noteikti jāiesaista citi nozīmīgi dalībnieki un ierosmes gan valsts, gan Eiropas līmenī. Pētniecības un inovācijas partnerības iespējas vai vismaz sinerģija paveras, piemēram, saistībā ar Eiropas aktīvu vecumdienu un paaudžu solidaritātes gadu (2012)⁽²⁰⁾, PVO Vecāka gadagājuma cilvēkiem draudzīgas vides programmu⁽²¹⁾ un ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām⁽²²⁾.

4.3.4 Pastiprināta uzmanība jāvelta arī citu gan valsts, gan Eiropas līmeņa dalībnieku veiktajiem attiecīgajiem priekšdarbiem. Pie tiem pieder, piemēram, Veselības un patērētāju ĢD, Eiropas Tehnoloģijas institūta (ETI)⁽²³⁾ un Perspektīvo tehnoloģiju pētījumu institūta (IPTS)⁽²⁴⁾ dažādās programmas un iniciatīvas.

4.3.5 EESK uzsver arī, ka partnerība ir svarīga, lai vairotu Eiropas kā globāla pētniecības un inovācijas partnera pievilcību. Palīdzot paplašināt mērogu un darbības jomu, partnerība pasaules līmeņa dalībnieku ieguldījumus pētniecībā Eiropā padara efektīvākus un rezultatīvākus⁽²⁵⁾. EESK aicina turpināt attīstīt partnerattiecību veidošanu šajā virzienā.

⁽¹⁵⁾ Sk. 4. zemsvītras piezīmi. Attiecīgs P2P partnerības piemērs ir interaktīvas automatizētas dzīvesvides kopīgā programma, kuras apjoms ir vairāk nekā 600 miljoni EUR. Konkrēts PPP piemērs ir kopīgu tehnoloģiju iniciatīva ARTEMIS (iegultās datorsistēmas).

⁽¹⁶⁾ Sk.: IP/10/1288.

⁽¹⁷⁾ Sk. IP/10/581, MEMO/10/199 un MEMO/10/200.

⁽¹⁸⁾ Sk. <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽¹⁹⁾ Pētniecības un inovācijas pamatprogramma (2014–2020); MEMO-11-435. Sk. arī provizorisko atzinuma projektu INT/614-615-616-631 "Apvārsnis 2020", ziņotājs — Gerd Wolf.

⁽²⁰⁾ Sk. <http://europa.eu/ey2012/>

⁽²¹⁾ Sk. http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities/.

⁽²²⁾ Sk. <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=150>

⁽²³⁾ Sk. <http://eit.europa.eu>.

⁽²⁴⁾ Sk. <http://ipts.jrc.ec.europa.eu>.

⁽²⁵⁾ Minēsim tikai divus piemērus: pateicoties kopīgās plānošanas iniciatīvai neirodeģeneratīvo slimību jomā, Kanāda ir pārorientējusi savu pētniecības programmu šajā nozarē uz koordināciju ar Eiropu un tagad ir kļuvusi par partneri eksperimentālā projektā, kas saistīts ar izcilības centriem; Indija ir ieinteresēta aktīvi piedalīties kopīgajā plānošanas iniciatīvā "Ūdens".

⁽¹³⁾ OV C 132, 3.5.2011., 22.–25. lpp.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 1028 final.

4.3.6 Lai partnerības pētniecībā un inovācijā būtu ilgtspējīgas, līdztekus strukturāliem pamatnoteikumiem svarīgs ir vadošs un noturīgs kopīgs redzējums. Komiteja uzskata, ka tāpēc līdztekus visiem iespējamajiem dalībniekiem, pilsoniskās sabiedrības un vecākās paaudzes pārstāvjiem partnerībā jāiesaista arī sociālie partneri, kā arī jauni cilvēki vai viņu pārstāvji, lai viņu enerģisko atbalstu izmantotu ilgtspējīgās norisēs un īstenošanā.

4.3.7 Inovācijas ne vienmēr rodas lineāra procesa rezultātā, bet gan sazarojoties un integrējoties nozarēm, sistēmām un koncepcijām. Biežākie faktori, kas veicina, piemēram, ar pakalpojumiem saistītas inovācijas, ir pārmaiņas sabiedrības struktūrā, jaunas klientu vajadzības un uzņēmumu reakcija uz šādām pārmaiņām. Šādi faktori jāņem vērā it īpaši saistībā ar sabiedrības inovācijām.

4.4 Citi priekšlikumi par papildinājumiem

4.4.1 Finansēšana un īstenošana — Komisijas paziņojuma 3.2. pants

4.4.1.1 Lai partnerības darbotos ilgi, ir nepieciešams pastāvīgs finansējums. Komisijas priekšlikumi par esošo Eiropas un valsts līmeņa finansēšanas instrumentu vienkāršošanu un koordinēšanu šajā saistībā ir ļoti vērtīgi, un tie noteikti jāņem vērā.

4.4.1.2 Turklāt būtu vēlams dažādās (līdz-)finansējuma iespējas sakārtot pārskatāmāk, viennozīmīgāk un tematiski skaidrāk, lai iniciatīvu plānošanu un īstenošanu varētu balstīt uz stingra pamata. Tāpēc Komiteja iesaka vairāk apvienot esošos resursus, tos mērķtiecīgi izmantot, kā arī centralizēti un sistemātiski informēt par to.

4.4.2 Turpmāko partnerību saistību apmēra noteikšana

Attiecībā uz saistībām līdzšinējās partnerības ietver gan brīvu sadarbību konkrētās aktuālajās jomās, gan saistošas, taču ilguma un finansējuma ziņā ierobežotas atsevišķu partneru apņemšanās, gan visu partnerībā iesaistīto dalībnieku ilgtermiņa saistības. Runājot par programmu "Apvārsnis 2020", uz līdzšinējās pieredzes pamata jānoskaidro, kāds saistību veids un pakāpe nepieciešama, lai, nodrošinātu gan elastīgumu, atvērtību un inovācijas spēju, gan arī ilgstošas un stabilas partnerattiecības ar nolūku panākt ilgtspējīgu ietekmi.

4.4.3 Īstenošana

Par galveno prioritāti pētniecības un inovācijas partnerībā būtu jāizvirza par piemērotiem atzīto pasākumu nekavējoša un konsekventa īstenošana. Tāpēc jāpastiprina gan zinātnes un prakses mijiedarbība, gan lietotāju orientēšana un iesaistīšana

inovācijas partnerībās. Lai nelietderīgi netērētu vērtīgo laiku, kā arī humānos un finanšu resursus, turpmāk jāpievērš uzmanība augstākai efektivitātes pakāpei un pasākumi labāk jākoordinē, atbilstoši noteiktiem kritērijiem nemitīgi jāvērtē un konsekventi jāīsteno.

4.4.4 Intelektuālā īpašuma produkti

Ja projektā vai partnerībā piedalās vairāki dalībnieki, svarīgs aspekts ir jautājums par intelektuālā īpašuma tiesībām uz kopīgā darba rezultātiem. Arī turpmākajās inovācijas partnerībās jau no sākuma jānodrošina taisnīgi šā jautājuma risinājumi, lai visi dalībnieki, arī iesaistītie galalietotāji, saņemtu pienācīgu daļu no atbalsta līdzekļiem un iespējamās vēlākās peļņas.

4.4.5 Reģionālā lokalizācija

Partnerībām vienmēr jāīstenojas un sevi jāaplicina konkrētos apstākļos. Tāpēc ir noteikti ieteicams izveidot ciešas saiknes ar valsts, reģionālā un vietējā līmeņa dalībniekiem un ņemt vērā valsts un reģionālās īpatnības, jo priekšnoteikumi gan pašās dalībvalstīs, gan to starpā ir ļoti dažādi. Tomēr šādā kontekstam piesaistītā pieejā nedrīkst aizmirst aktuālo problēmjautājumu globālās dimensijas nozīmi.

4.4.6 Labas prakses piemēri

4.4.6.1 Jāapkopo un jāizplata informācija par sekmīgām esošajām partnerībām, lai tās kalpotu par izdevušos partnerību modeli. EESK ierosina papildināt līdzšinējos informācijas izplatīšanas veidus, piemēram, *CORDIS* tīmekļa vietni, ar, piemēram, savu tīmekļa portālu vai ikgadējiem pasākumiem, kuru laikā apbalvo veiksmīgākās partnerības.

4.4.6.2 Taču tikpat noderīga var būt partnerību neizdošanās cēloņu noskaidrošana un mācīšanās no tiem. Tāpēc Komiteja iesaka apkopot un aktīvi izplatīt informāciju gan par priekšzīmīgiem modeļiem, gan neveiksmīgiem projektiem un to attiecīgajiem priekšnoteikumiem.

4.4.7 Jēdzienu satura precizēšana

4.4.7.1 Jēdzienu "inovācija", "pētniecība" un "partnerības" saturs nav precīzi noteikts. Attiecībā uz "partnerībām" Komisijas paziņojumā gan ir definēti svarīgi pamatnosacījumi⁽²⁶⁾, un jēdziens "inovācija" ir skaidrots dažādos paziņojumos un atzinumos⁽²⁷⁾, savukārt tas, uz ko būtu jāattiecas turpmākajai pētniecībai, līdz šim norādīts neskaidri vai piemēru veidā. Ņemot vērā demogrāfiskās pārmaiņas un globālos uzdevumus, kas jārisina sabiedrībai, ir noteikti nepieciešama izcili fundamentālie pētījumi.

⁽²⁶⁾ Sk. arī IP/11/1059 un 2011. gada 21. septembra MEMO/11/623.

⁽²⁷⁾ COM(2010) 546 final. Sk. arī OV C 132, 3.5.2011., 39. lpp.

4.4.7.2. Sīkāks minētās tēmas izklāsts pārsniegtu šā atzinuma robežas. Komiteja par to izstrādā atsevišķu pašiniciatīvas atzinumu "Astoņā pētniecības un izstrādes pamatprogramma: vadlīnijas rīcībai novecojošā sabiedrībā" ⁽²⁸⁾.

4.4.8 Labāk izmantot potenciālu

Tieši iedzīvotāju novecošanās ir piemērs veiksmīgai mijiedarbībai starp medicīniski tehnisko pētniecību un izstrādi, no vienas puses, un sociālo progresu, no otras puses. Visu pieejamo intelektuālo, finanšu un praktisko resursu apvienošanas gaitā arī nākotnē var attīstīties ievērojami spēki pašreizējo problēmu pārvarēšanai.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON*

⁽²⁸⁾ "Apvārsnis 2020": ceļveži attiecībā uz sabiedrības novecošanu" (pašiniciatīvas atzinums) Skatīt šā Oficiālā Vēstneša 13. lpp (CESE 1290/2012).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Sociālās uzņēmējdarbības iniciatīva. Labvēlīgu apstākļu izveide sociālajiem uzņēmumiem – sociālās ekonomikas un sociālo inovāciju pamatam””

COM(2011) 682 final

(2012/C 229/08)

Ziņotājs: **GUERINI kgs**

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 25. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Sociālās uzņēmējdarbības iniciatīva. Labvēlīgu apstākļu izveide sociālajiem uzņēmumiem – sociālās ekonomikas un sociālo inovāciju pamatam””

COM(2011) 682 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2012. gada 8. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 193 balsīm par, 4 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atbalsta Komisijas iniciatīvu, kas attiecīgi saistīta ar šo paziņojumu un tajā paustajiem 11 pamatpasākumiem. Tāpat EESK ir gandarīta par to, ka Komisija ir pārņēmusi vairākas idejas no izpētes atzinuma par sociālo uzņēmējdarbību ⁽¹⁾.

1.2 EESK uzskata, ka ir jāatbalsta sociālie uzņēmumi, jo tiem varētu būt svarīga nozīme sociālo inovāciju veicināšanā gan tāpēc, ka tie ieviestu jaunas metodes pakalpojumu un pasākumu īstenošanai ar mērķi uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti, gan tāpēc, ka tie veicinātu jaunu produktu radīšanu sabiedrības jauno vajadzību apmierināšanai. EESK vēlas uzsvērt milzīgās iespējas, ko piedāvā sociālais uzņēmums, lai uzlabotu piekļuvi darba tirgum un darba apstākļus, jo īpaši sievietēm un jauniešiem, kā arī citām nelabvēlīgākā stāvoklī esošām darba ņēmēju kategorijām.

1.3 Minētā Komisijas iniciatīva ir nozīmīga iespēja atbalstīt pasākumus, kas veicina lielāku skaidrību par terminoloģiju, tādējādi novēršot pārklāšanos starp jēdzieniem “sociālā ekonomika”, “sociālais uzņēmums” un “sociālā uzņēmējdarbība”. Tas konsolidētu iniciatīvas mērķus un uzdevumus, kā arī palielinātu efektivitāti. Tādēļ EESK iesaka Eiropas Savienības iestādēm ievērot konsekventu jēdziena “sociālais uzņēmums” lietojumu gan politiskajos priekšlikumos, gan ziņā.

1.4 EESK atzinīgi vērtē Komisijas nodomu izstrādāt instrumentus, kas uzlabotu zināšanas par nozari un sociālā uzņēmuma redzamību, kā arī atbalsta mērķi izstrādāt pasākumu plānu, kas sociālajiem uzņēmumiem ļautu nostiprināt uzņēmējdarbības spējas, profesionālismu un pieredzes apvienošanu. Tas arī veicinātu ieguldījumus gudras, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes sekmēšanai.

1.5 EESK augstu vērtē un atzīst Komisijas mērķi uzlabot piekļuvi finansējumam un tiesisko regulējumu. Attiecībā uz šiem diviem mērķiem Komiteja uzsver, ka sociālo uzņēmumu veicināšanai ir nepieciešama labvēlīga ekonomiskā un tiesiskā vide.

1.6 EESK atzinīgi vērtē paziņojumā izteikto aicinājumu veicināt un sekmēt pasākumus, kas atvieglotu sociālo uzņēmumu piekļuvi publiskajiem iepirkumiem.

1.7 EESK aicina dalībvalstis izstrādāt nacionālo regulējumu sociālo uzņēmumu izaugsmei un attīstībai, ņemot vērā attiecīgās svarīgākās jomas, lai nodrošinātu atbalstu un attīstību, un jo īpaši iesaka īstenot pasākumus, kas atsevišķām dalībvalstīm ļautu nesadalīto peļņu atbrīvot no aplikšanas ar nodokli, tādējādi veicinot sociālo uzņēmumu kapitāla konsolidāciju.

⁽¹⁾ OV C 24, 28.1.2012., 1. lpp.

1.8 Lai nodrošinātu efektīvāku atbalstu paziņojumā ierosinātajām darbībām, vajadzētu veicināt sociālās ekonomikas nozares radošo rezultātu un ieguvumu novērtēšanas pasākumus.

2. Ievads

2.1 Pēdējos gados ir palielinājusies sociālo uzņēmumu nozīme ekonomikas politikas un kohēzijas politikas jomā. Vairākas organizācijas ir bijušas daudzu un dažādu iniciatīvu veicinātājas. Arī pati EESK ir izstrādājusi dažus pašiniciatīvas atzinumus, kas pilnībā saskan un veido vienotu kopumu ar šo dokumentu. Šajā sakarā var minēt, piemēram, 2009. gada atzinumu par tematu "Uzņēmējdarbības formu daudzveidība" ⁽²⁾ un jaunāko svarīgo izpētes atzinumu "Sociālā uzņēmējdarbība un sociālais uzņēmums" ⁽³⁾, kas izstrādāts pēc Eiropas Komisijas pieprasījuma, lai veicinātu sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvas sagatavošanu, un kas aptver vairākas svarīgas jomas sociālo uzņēmumu attīstībai un izaugsmei.

2.2 Jau vairākus gadus Eiropā un citviet tiek apkopota stabila akadēmiskā un zinātniskā pieredze par sociālā uzņēmuma tematiku, rosinot darboties arī Eiropas Savienības iestādes.

2.3 Ir svarīgi atgādināt Eiropas Parlamenta 2009. gada 19. februāra rezolūciju par sociālo ekonomiku (2008/2250(INI)), kā arī 400 Eiropas augstskolu pasniedzēju aicinājumu "From Words to Action: European Scholars in Support of Social Economy Enterprises", ko 2012. gada 13. oktobrī izskatīja Eiropas Parlaments, piedaloties komisāriem *Barnier* un *Tajani*.

2.4 Sociālās uzņēmējdarbības jēdziena nozīme laika gaitā ir mainījusies, pakāpeniski paplašinot tā semantiku atkarībā no autoriem, kuri šo jēdzienu lietoja. Sākotnēji to izmantoja, lai apzīmētu bezpeļņas organizāciju veiktu uzņēmējdarbību ar nolūku gūt peļņu, ko atkal ieguldīt šo pašu bezpeļņas organizāciju finansēšanai. Ir svarīgi saglabāt sociālā uzņēmuma jēdzienu, lai novērstu tā sajaukšanu ar uzņēmumu sociālās atbildības jēdzienu. Tas būtu jāuzsver turpmākajās ES iestāžu iniciatīvās šajā jomā.

3. Sociālā uzņēmuma definīcija

3.1 Sociālā uzņēmuma definīcija, kas ierosināta paziņojumā par sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvu, ir pozitīvs solis virzībā uz šādu organizāciju specifikas atzīšanu, un tai jābūt standarta aprakstam, ko izmanto Eiropas Savienības iestādes. Definīcijā attiecīgi ir ņemti vērā šādi trīs galvenie sociālam uzņēmumam raksturīgi aspekti: sociālais mērķis/uzdevums, uzņēmējdarbība un līdzdalības pārvaldība. EESK uzsver, ka šis apraksts jāizmanto priekšlikumā regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem.

3.2 Tāpat ir svarīgi atcerēties, ka pati Eiropas Komisija priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par

Eiropas Savienības Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmu ir noteikusi vairākus kopīgus kritērijus, kas raksturo sociālo uzņēmumu.

3.3 EESK atbalsta to, ka Komisija nenosaka vienu oficiālu sociālā uzņēmuma definīciju, ņemot vērā dažādos noteikumus valstu līmenī, kas ir jāievēro, lai nodrošinātu, ka sociālā uzņēmuma definīcija netiek ļaunprātīgi izmantota.

3.4 EESK norāda uz nesen pieņemto izpētes atzinumu par tematu "Sociālā uzņēmējdarbība un sociālais uzņēmums", kurā iekļautas šādas sociālā uzņēmuma pazīmes:

— uzņēmumiem galvenie ir sociālie mērķi, nevis peļņas mērķi, un tie rada sociālos labumus visas sabiedrības vai tās locekļu interesēs;

— uzņēmums ir pārsvarā bezpeļņas struktūra un pāri palikušos līdzekļus galvenokārt investē atkārtoti, nevis sadala privātiem akcionāriem vai īpašniekiem;

— uzņēmumiem ir dažādas juridiskās formas un modeļi (piemēram, kooperatīvi, brīvprātīgas apvienības, bezpeļņas apvienības, fondi, peļņas vai bezpeļņas uzņēmējdarbības); uzņēmumi bieži apvieno dažādas juridiskās formas un dažreiz maina minēto formu atbilstoši savām vajadzībām;

— uzņēmumi ir ekonomikas jomas dalībnieki, kas ražo preces un sniedz pakalpojumus (bieži vispārējas nozīmes), un tiem bieži ir spēcīgs sociālās inovācijas aspekts;

— uzņēmumi darbojas kā neatkarīgas vienības, tajos ir spēcīgi izteikta līdzdalība un koplēmuma procedūra (darbinieki, lietotāji, locekļi), pārvaldība un demokrātija (pārstāvības vai atklāta demokrātija);

— uzņēmumi bieži rodas no pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

3.5 Attiecībā uz minēto raksturojumu ir svarīgi pievērst uzmanību šādām atsevišķām prasībām:

— **Bezpeļņas mērķis** jāparedz statūtos, nosakot pienākumu piešķirt uzņēmuma peļņu un pārpalikumu obligāto pasākumu veikšanai vai uzņēmuma kapitāla palielināšanai, izmantojot starp īpašniekiem nedalāmu fondu gan uzņēmuma darbības laikā, gan pēc tā likvidēšanas. Sociālajā uzņēmumā peļņu un pārpalikumu, kā arī fondus un rezerves ir aizliegts tieši sadalīt vadītāju, akcionāru, dalībnieku, darbinieku un līdzstrādnieku vidū, tāpat minētais aizliegums attiecas uz netiešu sadali, piemēram, izmaksāt vadītājiem

⁽²⁾ OV C 318, 23.12.2009., 22. lpp.

⁽³⁾ OV C 24, 28.1.2012., 1. lpp.

un darbiniekiem lielākas kompensācijas nekā uzņēmumos, kas darbojas tādā pašā vai līdzīgā jomā un apstākļos. Lai garantētu atbilstošu sociālā uzņēmuma kapitalizāciju, arī atļūdzībai ar finanšu instrumentu starpniecību jābūt ierobežotai un tā nedrīkst pārsniegt noteiktos procentus.

— **Uzmanība uz kopējo labklājību un vispārējām sabiedrības interesēm.** Sociālo uzņēmumu bieži vien definē, aplūkojot divus dažādus aspektus: plašāks sociālais mērķis attiecībā uz *vispārējām* vietējās sabiedrības vai īpašu dažādos nelabvēlīgos stāvokļos esošu sociālo grupu *interesēm* un saskaņā ar iepriekš minēto mērķi realizēti preču vai pakalpojumu veidi.

— **Sociālās kohēzijas veicināšanas funkcija,** kas izpaužas, nodrošinot preces un pakalpojumus, kuri veicina ekonomikas, sociālās jomas un vides ilgtspēju.

4. Piezīmes par Komisijas priekšlikumu

4.1 Paziņojumā ir minēti dažādi aspekti, kā uzlabot piekļuvi finanšu līdzekļiem (3.1. punkts), palielināt sociālā uzņēmuma redzamību (3.2. punkts) un uzlabot tiesisko regulējumu (3.3. punkts).

4.2 Attiecībā uz iespējām uzlabot piekļuvi finanšu līdzekļiem Komiteja piekrīt Eiropas Komisijas vērtējumam par sociālo uzņēmumu finansējuma nepieciešamību. Tas izskaidrojams ar to, ka gan kredītiestādēm, gan valsts iestāžu īstenoto kredītbalsta pasākumu organizatoriem trūkst atbilstīgu instrumentu, kas ļautu novērtēt sociālo uzņēmumu kredīspēju. Diemžēl daudzos gadījumos nākas konstatēt, ka sociālo uzņēmumu darbības vērtību un ekonomisko stabilitāti atzīst nelabprāt.

4.3 Lai nodrošinātu sociālo uzņēmumu priekšrocību lielāku redzamību, jāsāk ar sociālo, nevis ekonomisko sasniegumu novērtēšanu. EESK uzsver, ka nepieciešami līdzekļi, kas ļautu novērtēt un veicināt sociālo uzņēmumu darbības sociālo ietekmi un efektivitāti.

4.4 Sociālo pārskatu izveidošanas praksei ir būtiska nozīme sociālās ekonomikas organizācijā. Ir vairāki uzņēmuma sociālo rezultātu novērtēšanas instrumenti, ko pārsvarā izstrādājušas labāk strukturētas organizācijas, tomēr būtu jāizpēta un jāizstrādā arī tādi instrumenti, kurus varētu izmantot mazāki sociālie uzņēmumi. Komisijai būtu jāuzsāk pētījumi, ka ļautu salīdzināt patlaban pieejamos modeļus, veicināt šo sistēmu lietošanu un izstrādāt vienotu Eiropas rīcības kodeksu, kuru varētu izmantot plašs sociālo uzņēmumu loks.

4.5 Lai palielinātu uzticēšanos un paļāvību sociālajiem uzņēmumiem, ir svarīgi izveidot uzticību sociālajiem uzņēmumiem, salīdzinot visus Eiropas Savienības sociālos "marķējumus". EESK uzskata, ka saskaņā ar 6. pamatpasākumā minētajiem Komisijas ierosinājumiem, būtu jāizveido publiska datubāze, kas ļautu salīdzināt sociālo rezultātu novērtēšanas modeļus un to, kā tiek piemērotas pašreizējās metodes.

4.6 EESK atbalsta ieceri uzlabot Eiropas sociālās uzņēmējdarbības tiesisko vidi (9. pamatpasākums), gan vienkāršojot regulu par Eiropas kooperatīvo sabiedrību statūtiem, gan apsverot iespēju izveidot Eiropas fonda statūtus. Labāka tiesiskā vide sociālajiem uzņēmumiem varētu balstīties uz pamatnostādņiem, kas paredzētas, lai izstrādātu statūtus labdarības un brīvprātīgo apvienībām, no kurām bieži rodas sociālie uzņēmumi. Tādēļ EESK aicina Padomi un Parlamentu apstiprināt ierosināto regulu.

4.7 Šajā sakarā EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas apņemšanos visās dalībvalstīs uzsākt pētījumu par savstarpējo apdrošināšanas sabiedrību stāvokli, lai pirmām kārtām aplūkotu šo apvienību pārrobežu darbības. Savstarpēju apdrošināšanas sabiedrību sistēmas kā sociālās aizsardzības instrumentu atklāšana un veicināšana ir svarīgs aspekts iekļaujošas labklājības sistēmas saglabāšanai.

4.8 Atbalsts sociālajiem uzņēmumiem veicinātu iespējas iesaistīt ieinteresētās personas un sekmētu iedzīvotāju līdzdalību pašorganizētos palīdzības pasākumos, kas veicina pieprasījuma apkopšanu un sekmē savstarpējās palīdzības pieredzi.

4.9 Ja sociālie uzņēmumi, kas pievēršas darbā iekārtošanai, tiek pareizi atbalstīti, tie var būt mērķtiecīgs aktīvas nodarbinātības politikas instruments, kurš sekmētu nelabvēlīgā stāvoklī esošu personu nodarbinātību, kā arī pašreizējās nodarbinātības krīzes apstākļos būtu svarīgi ikvienam, kas zaudējis darbu.

4.10 Darba ņēmēju līdzdalība var būt svarīgs līdzeklis dažu rūpniecības krīžu novēršanai un varētu sekmēt uzņēmumu pārpirkšanu, kuru veic darba ņēmēji, kas izveidojuši dažādus sociālos uzņēmumus.

4.11 Sociālajiem uzņēmumiem ir būtiska nozīme sociālo inovāciju jomā. Sociālo kooperatīvu pieredze iesaistīšanai darbā ir uzskatāms piemērs, bet, neatkarīgi no juridiskās formas, sociālās inovācijas nozīmē jaunas pakalpojumu sniegšanas metodes, jaunu novatorisku produktu radīšanu un pakalpojumus, kas apmierina sabiedrības jaunās vajadzības. Tādēļ Eiropas iestādēm jārikojas saskaņoti, koordinējot pasākumus attiecībā uz sociālo uzņēmumu, sociālo inovāciju un sociālajām pārmaiņām.

4.12 Lielu atbalstu inovācijai sniedz organizācijas, kas veicina sociālo uzņēmumu tīklu rašanos un attīstīšanos, tādējādi sekmējot līdzdalību partnerības procesos un sociālo uzņēmumu darbības apvienošanā konsorcijs. Svarīgs ir Komisijas priekšlikums, ar ko 5. pamatpasākumā ierosina pasākumus sociālo uzņēmumu apvienošanai un tīklu izveidei, lai veicinātu paraugprakses apmaiņu, apjomražtos ietaupījumus un kopīgu pakalpojumu sniegšanu (apmācība, plānošana, pārvalde utt.).

4.13 EESK atzinīgi vērtē Komisijas ierosināto pasākumu, proti, izstrādāt instrumentus nozares zināšanu un sociālās uzņēmējdarbības redzamības uzlabošanai (5., 6. un 8. pamatpasākums). Lai veicinātu sociālo un parasto uzņēmumu sadarbību, ir lietderīgi labāk izprast sociālo uzņēmējdarbību.

4.14 Ir svarīgi attīstīt iniciatīvas, kas sociālajiem uzņēmumiem palīdzētu nostiprināt uzņēmējdarbības spējas, profesionālismu un pieredzes apvienošanu. Šajā ziņā būtu lietderīgi veicināt platformas, kas ļautu apmainīties ar paraugpraksi, kā arī paaugstinātu sociālo uzņēmumu internacionalizācijas līmeni.

4.15 EESK uzskata, ka Komisijai, uzsākot izziņošu pētījumu, prioritāte jāpiešķir sociālo uzņēmumu jauno juridisko formu salīdzinājumam. Ņemot vērā, ka valsts modeļiem ir vai nav nepieciešams uz savām īpašībām un tradīcijām pamatots tiesiskais regulējums, subsidiaritātei vajadzētu būt galvenajam vadmotīvam.

4.16 Ir būtiski veicināt valsts iestāžu tiešanos uz subsidiaritātes principa ievērošanu, mērķtiecīgu stimulu pasākumiem un tādu uzņēmējdarbības apvienību iniciatīvu radīšanu, kurām ir izšķiroša nozīme sociālo uzņēmumu izaugsmē.

4.17 Ir jānodrošina, ka atbalsta politika neizkropļo konkurences principus, bet atzīst sociālā uzņēmuma īpatnības. Ar minētajiem uzņēmumiem nevar oportunistiski manipulēt, lai iegūtu priekšrocības.

4.18 Attiecībā uz finanšu uzlabošanas instrumentu izstrādi EESK uzdevums būtu apkopot un izplatīt dalībvalstu inovatīvās pieejas. Būtu lietderīgi atbalstīt šādus ar uzņēmējdarbību saistītos aspektus:

— kredīta garantijas instrumenti sociālajiem uzņēmumiem (savstarpēji garantiju tīkli vai publiski garantiju fondi);

— kapitalizācijas instrumenti sociālajiem ieguldījumiem vidējā un ilgā termiņā (ētiskie fondi, sociālo inovāciju fondi, sociālā riska kapitāla fondi);

— regulatīvi vai nodokļu instrumenti, kas vērsti uz sociālo uzņēmumu kapitalizācijas atbalstu, mudinot vai veicinot dažādu ieinteresēto pušu līdzdalību.

4.19 Īpaša uzmanība būtu jāpievērš hibrīdiem ieguldījumiem, kas ir piemērotāki sociālajiem uzņēmumiem, jo tajos apvienoti solidāri vērtējuma elementi un finanšu elementi. Tāpat ir svarīgi, ka līdztekus sociālajiem uzņēmumiem tiek veicināta labāka banku un kredītiestāžu pieredze kopā ar spēcīgu kopienas un līdzdalības struktūru, kā tas ir kooperatīvu kredītbanku vai ētisku un sociālu banku gadījumā.

4.20 Ir lietderīgi atbalstīt mikrokredītu jomas (2. pamatpasākums), taču ir svarīgi nošķirt mikrokredīta nozīmīgās sociālās funkcijas, no vienas puses (mikrokredīts ir spēcīgs līdzeklis, kas palīdz cilvēkiem izkļūt no nabadzības slazda), un sarežģītus un strukturētus uzņēmuma izveides instrumentus, no otras puses. Turklāt daži sociālie uzņēmumi piesaista ieguldījumus simtiem tūkstošu eiro apmērā, ko attiecīgi nevarētu panākt ar mikrokredītiem.

4.21 EESK atzinīgi vērtē sociālās inovācijas, uzņēmējdarbības un uzņēmuma atbalsta iespējas, ko piedāvā jaunās struktūrfondu programmas, kuras minētas 3. un 4. pamatpasākumā un sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvā. EESK uzsver, ka dalībvalstīm valstu reformu programmās jāpiešķir prioritāte minētajām jomām, lai šīs jomas varētu iekļaut nākamajā Eiropas Sociālā fonda plānošanas periodā. Bez tam atzinīgi jāvērtē, ka ierosinātā "Sociālo pārmaiņu un inovāciju programma" varētu sniegt papildu atbalstu sociālo uzņēmumu spēju attīstībai un finansējumam.

4.22 Atsaucoties uz 1. pamatpasākumu (fonds sociālajai uzņēmējdarbībai), EESK atzinīgi vērtē iniciatīvu, bet vērš uzmanību uz nepieciešamību saglabāt to pašu aprakstu, kas iekļauts sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvā. Šāds fonds jāuzskata par vienu no vairākiem ieguldījumu instrumentiem, kas paredzēti sociālajiem uzņēmumiem.

4.23 EESK uzskata, ka *de minimis* regulai vajadzētu būt mazāk ierobežojošai attiecībā uz sociālajiem uzņēmumiem (11. pamatpasākums), jo īpaši tiem, kas pievēršas darbā iekārtošanai, arī tad, ja valsts atbalstus var piešķirt tieši uzņēmumam, nevis darba ņēmējiem. Šis nostājas pamatojums meklējams Lielbritānijā, konkrēti, nesenoajā "Big Society Fund" lietā par fondu, kas tika līdzfinansēts ar ievērojami lielu daļu valsts līdzekļu, bet Komisija to neuzskatīja par valsts atbalstu, ņemot vērā iniciatīvas acīmredzamo sociālo vērtību.

4.24 Pozitīvi vērtējams ir nodoms veicināt sociālo uzņēmumu piekļuvi publisko iepirkumu sistēmai (10. pamatpasākums). Eiropas Komisijai pēdējos gados ir bijusi svarīga nozīme

sociālās klauzulas veicināšanā publiskajos iepirkumos. Jau vairāk nekā desmit gadus ES iestādes pastiprināti pievēršas sociālās kohēzijas un ilgtspējīgas attīstības tematikai un apzinās, ka labklājīgas un taisnīgas sabiedrības mērķa sasniegšanai ir nepieciešams, ka ekonomiskā izaugsme veicina vides ilgtspēju un sociālo kohēziju.

4.25 Komisijai būtu apņēmīgi jāturpina uzsāktais ceļš, lai veicinātu sociālo un vides kritēriju iekļaušanu publisko iepirkumu līguma piešķiršanas kritērijos, kā arī būtu jāapkopo un jāizplata labākie dalībvalstu piemēri, kad piešķiršanas kritērijos ņemti vērā sociālie un vides aspekti. Turklāt arī Eiropas Kopienu Tiesa savos spriedumos ir atzinusi šādu noteikumu nozīmi.

4.26 EESK atzinīgi vērtē Komisijas 6. pamatpasākumu par sertifikātu datubāzes izveidi, kas veicinātu minēto sistēmu salīdzināšanu. Turklāt, lai panāktu sinerģiju un dalītos gūtajās zināšanās, Komisijai būtu jāveic pētījumi par šādām sistēmām. Šajā

izpētes dokumentā EESK uzsver, ka ir vajadzīga salīdzināma un konsolidēta statistika, pētījumi un dati par sociālajiem uzņēmumiem. Komisijai un Eurostat jāuzņemas vadība, lai Eiropas Savienībā sekmētu mācīšanos vienam no otra.

4.27 Priekšlikums par vienotu piekļuves vietu datiem (8. pamatpasākums) tiek vērtēts atzinīgi un būtu jāpapildina ar līdzīgām iniciatīvām dalībvalstīs, lai nodrošinātu atbilstību un sinerģiju.

4.28 Eiropas Komisijai ir svarīga loma, jo tā nodrošina, ka atbalsts sociālajiem uzņēmumiem tiek saglabāts politiskajā darba kārtībā un ka šādi uzņēmumi vienmēr tiek atbilstoši ņemti vērā. Tādēļ svarīgs ir ierosinājums izveidot padomdevēju grupu par sociālajiem uzņēmumiem; šī grupa uzraudzītu paziņojumā iekļauto pasākumu turpmāko īstenošanas gaitu. Dalībvalstis būtu jāveicina veidot līdzīgas struktūras.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Mazi uzņēmumi, liela pasaule – jaunas partnerattiecības, lai palīdzētu MVU izmantot globālās iespējas""

COM(2011) 702 final

(2012/C 229/09)

Ziņotājs: **Ivan VOLEŠ kgs**

Eiropas Komisija 304. pantu 2011. gada 9. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Mazi uzņēmumi, liela pasaule – jaunas partnerattiecības, lai palīdzētu MVU izmantot globālās iespējas""

COM(2011) 702 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 8. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 195 balsīm par, 2 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) potenciāla izmantošana, lai ienāktu trešo valstu tirgos, īpaši tajos, kur vērojama strauja izaugsme, var būt nozīmīgs faktors, kas ļauj sekmēt izaugsmi un nodarbinātību. Tāpēc MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšana jāiekļauj visās ES politikas jomās, kas attiecas uz MVU.

1.2 MVU uzņēmējdarbības veicināšana starptautiskā mērogā ietver plašu darbību klāstu: eksports, imports, tiešie ārvalstu ieguldījumi, apakšuzņēmumi, tehniskā sadarbība u.c. Komiteja pauž nožēlu, ka paziņojumā galvenokārt apskatīts atbalsts tikai eksportētājiem un ieguldītājiem.

1.3 Ņemot vērā starptautiskās uzņēmējdarbības un inovācijas ciešo saikni, Komiteja iesaka jaunās programmas "Apvāršnis 2020" un COSME padarīt pieejamākas un vieglāk izmantojamas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Lai atbalstītu starptautisko uzņēmējdarbību, jāizmanto arī Eiropas Sociālā fonda līdzekļi.

1.4 Piešķirot ES atbalstu MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanai (to internacionalizācijai), jāņem vērā valsts līmenī piešķirtais atbalsts, jo abu veidu atbalsts nedrīkst pārkļauties, bet valsts sniegtais atbalsts jāpapildina ar ES atbalstu ES kompetences jomās, proti, tirgu liberalizēšana, divpusējie un daudzpusējie nolīgumi, reglamentējošo šķēršļu likvidēšana, informācijas sniegšana muitas, intelektuālā īpašuma aizsardzības, ieguldījumu aizsardzības, standartu, regulējuma, publiskā iepirkuma, korupcijas apkarošanas un citās jomās.

1.5 EESK aicina MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanas politiku labāk koordinēt un Komisijas ģenerāldirektorātiem, Padomei, ES Ārējās darbības dienestam, Eiropas Parlamentam un valstu MVU sūtņu tīklam to pārvaldīt kopīgi.

1.6 Ierosinātais tiešsaistes portāls būs efektīvs tad, ja tas aptvers visus pieejamos informācijas avotus, būs savienots ar valstu portāliem un svarīgāko informāciju turpmāk sniegs visās ES oficiālajās valodās.

1.7 EESK norāda, ka nepietiekami tiek izmantotas Eiropas Biznesa atbalsta tīkla iespējas, un atbalsta priekšlikumu tā administratīvajā struktūrā ieviest izmaiņas. Komiteja prasa tīkla pārvaldībā iesaistīt uzņēmumu organizācijas.

1.8 Vajadzētu izveidot ciešu saikni starp ES atbalsta politiku MVU piekļuvei trešo valstu tirgiem un MVU pārrobežu darbu vienotajā tirgū, jo pieredzi, kas saistīta ar ārvalstu tirgiem, vairums MVU gūst tieši vienotajā tirgū; šādā politikā jāietver arī atbalsts MVU darbībai vienotajā tirgū un jānovērš šķēršļi, kas to kavē.

1.9 Viens no pašreizējo ES un valstu atbalsta mehānismu lielākajiem trūkumiem ir tas, ka MVU gandrīz nav informēti par šādu mehānismu esamību, tiem ir grūti atrast noderīgu informāciju, tie nesaprot izmantotos formulējumus un ar grūtībām atrod precīzus norādījumus par procedūram, kuras ir jāievēro. Tāpēc EESK iesaka informācijas darbībā prioritāri iesaistīt MVU pārstāvības organizācijas.

1.10 Būtisks priekšnoteikums MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanai ir finansējuma pieejamība, īpaši krīzes periodā. Tāpēc EESK aicina Komisiju izveidot jaunus finanšu atbalsta instrumentus MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanai, piemēram, finanšu garantijas eksportam, starptautiskās darbības apdrošināšana, kredīta vienkāršota piešķiršana, izmantojot garantētas kredītkartes.

1.11 Komiteja aicina vienādot dažādiem pasaules reģioniem paredzēto programmu, piemēram, *East Invest*, *AL Invest*, *MedInvest* u.c., noteikumus, lai tās būtu vieglāk izmantojamas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Komiteja arī aicina pārskatīt pašreizējo noteikumu, ka vienīgi partnervalstu MVU var saņemt atbalstu dalībai programmas pasākumos.

1.12 EESK ierosina vairākus konkrētus pasākumus, kas ES līmenī varētu atbilstīgi papildināt pašreizējo atbalstu: iedibināt Eiropas eksporta balvu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, izmantot Eiropas mēroga pasākumus, piemēram, Eiropas Uzņēmējdarbības balvu, MVU nedēļas ietvaros popularizēt MVU darbību starptautiskā mērogā, izveidot un regulāri atjaunināt datu bāzi, kurā apkopota atbalsta sniedzēju labākā pieredze, atjaunot tādas uzņēmumu tuvināšanas un sadarbības veicināšanas programmas kā *Europartenariat* un *Interprise*.

1.13 EESK atbalsta ideju ik gadus sasaukt forumu starptautiskās uzņēmējdarbības rezultātu izvērtēšanai un aicina to izveidot par pastāvīgu forumu, kurā būtu aktīvi iesaistīti sociālie partneri un citas ieinteresētās puses, tostarp EESK.

1.14 EESK iesaka papildināt izvēlēto prioritāro ģeogrāfisko zonu (BRIC valstis — Brazīlija, Krievija, Indija, Ķīna) sarakstu, iekļaujot tajā arī citus nozīmīgus tirgus, piemēram, Persijas līča valstu un Dienvidaustrumāzijas valstu tirgus.

2. Komisijas dokumenta kopsavilkums

2.1 Eiropas Savienībai ir jāatrod jauni izaugsmes un nodarbinātības avoti. Lielie tirgi ārpus ES, piemēram, Ķīnas, Indijas, Krievijas un Brazīlijas tirgi, kurus raksturo strauji izaugsmes tempi vai izaugsmes potenciāls, paver ievērojamas iespējas ES uzņēmumiem. Tāpēc atbalsts MVU uzņēmējdarbībai ārpus ES ir saistīts ar stratēģijā "Eiropa 2020" un citos dokumentos ⁽¹⁾ izvirzīto mērķi palielināt ES konkurētspēju.

2.2 Komisija 2011. gada novembrī publiskoja paziņojumu "Mazi uzņēmumi, liela pasaule — jaunas partnerattiecības, lai palīdzētu MVU izmantot globālās iespējas" ⁽²⁾, kurā tā ierosina

⁽¹⁾ Skatīt paziņojumu par integrētu ES rūpniecības politiku (COM(2010) 614 final), paziņojumu par "Eiropas mazās uzņēmējdarbības akta" pārskatīšanu (COM(2011) 78 final), paziņojumu par tirdzniecības politiku (COM(2010) 612 final) un paziņojumu par vienotā tirgus aktu (COM(2010) 608 final).

⁽²⁾ Skatīt dokumentu COM(2011) 702 final, 9.11.2011.

pilnībā pārskatīt ES sistēmu MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanas atbalstam, lai šis atbalsts būtu efektīvāks, pārredzamāks un plašāks.

2.3 Pēdējos trīs gados 25 % Eiropas Savienības MVU eksportēja iekšējā tirgū un tikai 13 % ES MVU izvēršusi uzņēmējdarbību ārpus ES robežām; tas liecina par nozīmīgu neizmanto tu potenciālu darbības paplašināšanai trešo valstu tirgos, tostarp inovatīvajās ražošanas nozarēs un radošajās nozarēs.

2.4 Paziņojumā Komisija norāda, kādus mērķus tā vēlas sasniegt: nodrošināt MVU viegli pieejamu informāciju, uzlabot atbalsta pasākumu saskaņotību, uzlabot atbalsta pasākumu izmaksu efektivitāti, novērst nepilnības publiskā un privātā sektora valsts līmenī sniegtajos pakalpojumos, nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi visiem MVU no visām ES dalībvalstīm.

2.5 Lai to panāktu, Komisija vēlas izmantot šādus instrumentus: sniegt informāciju tieši MVU, pievienot Eiropas dimensiju pakalpojumu sniegšanai MVU prioritārajos tirgos, atbalstīt kopas un tīklus, racionalizēt jaunus pasākumus prioritārajos tirgos, publiskā finansējuma izmantošanā ievērojot trīs principus — papildināmību, stabilitāti un efektivitāti, šajā nolūkā nosakot tā dēvētos SMART mērķus, proti, konkrētus, izmērāmus, sasniedzamus, atbilstīgus mērķus noteiktam termiņam. Pamatojoties uz konkrētiem kritērijiem, Komisija noteiks prioritārās ģeogrāfiskās zonas. MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanu jeb to internacionalizāciju vajadzētu iekļaut arī citās ES politikas jomās.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 EESK atzinīgi vērtē izskatāmo Komisijas paziņojumu un piekrīt lielākajai daļai analīžu un secinājumu. Komiteja secina, ka paziņojumā lielākā uzmanība pievērsta atbalsta piešķiršanas mehānismam, nevis atbalsta saturam un mērķiem. Komiteja norāda, ka jautājumā par MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanu tā savu nostāju paudusi šādos nesen sagatavotos atzinumos: "Pārskats par Eiropas Mazās uzņēmējdarbības aktu" ⁽³⁾, "Atbalstīt MVU pielāgošanos pārmaiņām pasaules tirgū" ⁽⁴⁾ un "Eiropas rūpniecības politikas ārējā dimensija" ⁽⁵⁾.

3.2 EESK piekrīt, ka atbalsta politika, kuras mērķis ir veicināt MVU piekļuvi trešo valstu tirgiem, būtu jāiekļauj ES konkurētspējas stratēģijā, stratēģijā "Eiropa 2020" un citās ES politikas jomās, un uzsver nepieciešamību koordinēt minētās politikas jomas attiecībā uz to izmantošanu MVU uzņēmējdarbības veicināšanai starptautiskā mērogā.

⁽³⁾ OV C 376, 22.12.2011., 51. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 255, 22.9.2010., 24. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 218., 23.7.2011., 25. lpp.

3.3 Komiteja pauž nožēlu, ka paziņojumā skarts gandrīz tikai atbalsts eksportētājiem un ieguldītājiem. Starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšana ietver eksportu, importu, tiešos ārvalstu ieguldījumus, tehnisko sadarbību, apakšlīgumus, kā arī citas darbības, ar kuru palīdzību MVU iesaistās vērtību radīšanas ķēdē.

3.4 Atbalsts informēšanas un apmācības pasākumiem jāpaplašina, tajā iekļaujot pārējās minētās starptautiskās uzņēmējdarbības jomas, lai atbalsts dotu labumu iespējami lielākam skaitam lietotāju, un vienlaikus jānoskaidro dažādu uzņēmumu kategoriju vajadzības, ņemot vērā uzņēmumu lielumu un pieredzi starptautiskajā uzņēmējdarbībā.

3.5 Pamatojoties uz publiskotajiem statistikas datiem ⁽⁶⁾, reāli jāizvērtē, kāds būtu to MVU skaits, kuri varētu izvērst savu darbību starptautiskā mērogā, ņemot vērā, ka daudzu MVU darbības mērķis ir apmierināt vietējā tirgus pieprasījumu, piemēram, pēc nelieliem pakalpojumiem, amatniecības izstrādājumiem vietējām vajadzībām u.c.

3.6 EESK uzsver, ka pastāvīgi un mērķtiecīgi jāveido MVU labvēlīga uzņēmējdarbības vide, kurā jāsamazina administratīvais slogs un nevajadzīgu noteikumu apjoms, kas apdraud ES uzņēmumu konkurētspēju trešo valstu tirgos, kā arī sistemātiski jānovērš visi šķēršļi, kuri kavē MVU internacionalizāciju.

3.7 Inovācija stimulē uzņēmumu darbību starptautiskā mērogā un vienlaikus starptautiskā uzņēmējdarbība var uzlabot uzņēmumu darbības rādītājus ⁽⁷⁾. Pašreizējās ES daudzgadu finanšu shēmas ietvaros MVU izmanto tikai 15 % no 7. pamatprogrammas Sadarbības programmā pieejamā finansējuma ⁽⁸⁾. Jaunās programmas "Apvāršnis 2012", COSME un Eiropas Sociālā fonda 4. pīlārs paver plašas iespējas ar inovācijas palīdzību palielināt konkurētspēju un tādējādi radīt labvēlīgākus apstākļus Eiropas Savienības MVU uzņēmējdarbībai starptautiskā mērogā, tātad arī straujākai izaugsmei un darba vietu radīšanai. Taču vienlaikus jāpanāk, ka MVU ir informēti par programmām, ka tās ir pieejamas MVU un ar programmu izmantošanu saistītās administratīvās procedūras tiek vienkāršotas.

⁽⁶⁾ Skatīt EIM pētījumu, 5. lpp. MVU eksports veido 25 % no ES 27 dalībvalstu eksporta kopapjoma, gandrīz puse MVU eksporta (13 %) paredzēta tirgiem ārpus vienotā tirgus; MVU imports veido 29 % no ES 27 dalībvalstu importa kopapjoma, un arī šajā gadījumā puse MVU importa (14 %) nāk no trešo valstu tirgiem. 7 % no ES 27 dalībvalstu MVU sadarbojas ar ārvalstu partneriem tehnoloģiju jomā, 7 % ir ārvalstu partneru apakšuzņēmēji, vēl 7 % MVU noslēguši līgumus ar ārvalstu apakšuzņēmējiem, un 2 % MVU darbojas tiešo ārvalstu ieguldījumu jomā.

⁽⁷⁾ MVU darbības rādītāju tabula. Vai MVU var radīt vairāk un labākas darba vietas? EIM, 2011. gada novembris, 77. lpp.

⁽⁸⁾ Pārskats par MVU līdzdalību 7. pamatprogrammā no 2007. līdz 2014. gadam, Eiropas Komisija, 2012. gada janvāris.

3.8 Lai MVU starptautiskās uzņēmējdarbības atbalsta pasākumi būtu efektīvi, piegādātājiem kā ES, tā arī valstu līmenī jāmaina pieeja un no vienotas likmes un standartizētiem pakalpojumiem jāpāriet uz individualizētiem, mērķtiecīgiem un pielāgotiem pakalpojumiem, kuros ņemta vērā uzņēmuma darbības nozare, dzīves cikls, resursu pieejamība, konkurētspējas līmenis un iekšējie apstākļi, piemēram, valodu prasmes un zināšanas par vietējās uzņēmējdarbības kultūru un vidi ⁽⁹⁾.

3.9 Uzņēmējdarbības mērķis ir gūt peļņu, paplašināties un palielināt uzņēmuma tirgus daļu; šos mērķus var sasniegt, uzņēmumam ienākot ārvalstu tirgos; taču šī ienākšana ne vienmēr ir veiksmīga. Pusei, t.i., 50 % MVU, kas darbojas ārvalstu tirgos, apgrozījums ir pieaudzis, taču ne pārējiem. Piešķirtā atbalsta mērķis ir pēc iespējas samazināt neveiksmes risku, ko varētu radīt informācijas un pieredzes trūkums.

3.10 Atbalsts MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanai ir dalībvalstu kompetencē; tās piedāvā ļoti daudz publiskā un privātā sektora finansētu atbalsta programmu (vairāk nekā 300 programmu) ⁽¹⁰⁾; lai novērstu dublēšanos un pārklāšanos ar pašreizējiem atbalsta pasākumiem, ir ļoti rūpīgi jāizvērtē, kādu pievienoto vērtību varētu dot jauni atbalsta pasākumi ES līmenī. Šajā nolūkā būtu lietderīgi, ka valstu struktūras, kuras atbalsta MVU starptautisko uzņēmējdarbību, regulāri apmainītos ar informāciju un savu darbību koordinētu ar Komisijas kompetentajiem direktoriem.

3.11 ES atbalsts galvenokārt jāvirza uz tirgu liberalizēšanu, piekļuves veicināšanu, divpusējo un daudzpusējo nolīgumu slēgšanu, tarifu un ar tarifiem nesaistītu šķēršļu novēršanu, informācijas sniegšanu (izmantojot datu bāzi par piekļuvi tirgiem (MADB)), tostarp tādās specializētās un kopējās jomās kā intelektuālā īpašuma aizsardzība, standarti, muitas tarifi, eksporta un importa administratīvās veidlapas, regulējums, sanitārās, fitosanitārās un veterinārās prasības, korupcijas apkarošana un publiskais iepirkums. ES vajadzētu stingri prasīt partnervalstīm, lai tās atzīst vienotajā tirgū atzītos dalībvalstu sertifikātus, lai nepieļautu atsevišķu dalībvalstu diskriminēšanu.

3.12 ES atbalstu vajadzētu arī izmantot, lai nodrošinātu vienlīdzīgus nosacījumus MVU no mazajām un jaunajām dalībvalstīm, kurām nav iespēju būt pārstāvētām trešo valstu tirgos.

⁽⁹⁾ Fabio Antoldi "Vai MVU ir gatavas iesaistīties starptautiskajā darbībā, lai panāktu strauju izaugsmi?", 2012. gada 24. janvāra seminārs Eiropas Parlamentā, 31. lpp.

⁽¹⁰⁾ Iespējas, kas jāizmanto, lai veicinātu MVU uzņēmējdarbību starptautiskā mērogā, 7. lpp.

3.13 Būtu stingri jāievēro publisko iestāžu un uzņēmumu pārstāvības struktūru (tirdzniecības kameru, MVU interešu aizstāvības apvienību, uzņēmumu un nozaru federāciju) partnerības princips. Sociālo partneru iesaistīšana, tostarp reģionālajā un vietējā līmenī, varētu palīdzēt noskaidrot, kāda politika un līdzekļi vajadzīgi, lai MVU uzņēmējdarbību atbalstītu starptautiskā mērogā, kā arī uzraudzīt, lai līdzekļi tiktu izmantoti efektīvi. Partnerības principa īstenošanā būtu jāņem vērā valstu intereses un dažādi atbalsta veidi, kā arī uzņēmumu un atbalsta sniedzēju brīva konkurence. Taču nedrīkstētu pieļaut, ka dalībvalstu publisko iestāžu sniegtie un uz internacionalizāciju virzītie pakalpojumi konkurē ar uzņēmumu pārstāvības organizāciju sniegtajiem pakalpojumiem.

3.14 EESK pauž nožēlu, ka izskatāmajā paziņojumā nav izteikts priekšlikums uzlabot internacionalizācijas stratēģijas koordināciju un to vadīt kopīgi ES līmenī. Attiecībā uz MVU uzņēmējdarbības veicināšanu starptautiskā mērogā nav precīzi noteiktas Komisijas ģenerāldirektorātu (Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD, Tirdzniecības ĢD, Iekšējā tirgus un pakalpojumu ĢD, Attīstības un sadarbības ĢD, Nodokļu politikas un muitas savienības ĢD) kompetences jomas. Vajadzētu arī pilnveidot attiecīgo Komisijas ģenerāldirektorātu un ES Ārējās darbības dienesta sadarbību ar Padomi, MVU sūtņu tīklu, Eiropas Parlamentu, ES dalībvalstu diplomātiskajām pārstāvniecībām trešās valstīs, kā arī ar citām struktūrām, kas iesaistītas MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanas politikas izstrādē un īstenošanā.

4. Īpašas piezīmes un ieteikumi saistībā ar Komisijas priekšlikumiem

4.1 Ierosinātā pārskata mērķim vajadzētu būt šādam: novērtēt pašreizējo ES atbalsta pasākumu un instrumentu efektivitāti un noskaidrot nepilnības valstu atbalsta sistēmās un tās papildināt ar ES atbalsta pasākumiem.

4.2 Jautājums par jauna ES informācijas portāla izveidi ļoti rūpīgi jāizvērtē no izmaksu viedokļa, ņemot vērā šādus principus:

- jaunais portāls nedrīkst dublēt ar jau izveidotajiem valstu portāliem;
- portālam jānodrošina savstarpējā saikne starp visiem pašreizējiem ES un valstu informācijas avotiem, lai tie būtu pieejami no viena vienīga piekļuves punkta;
- no ES avotiem gūto kopīgo informāciju vajadzētu sniegt oficiālajās valodās;

- informācija no ES avotiem jāorientē uz to, lai apzinātu un novērstu šķēršļus, kas kavē piekļuvi tirgiem, informētu par muitas, sertificēšanas, sanitārajiem, fitosanitārajiem un veterinārajiem noteikumiem, kā arī par stimuliem ieguldījumu veikšanai un to aizsardzībai, rūpnieciskā un intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību, publisko iepirkumu u.c.

- MVU būtu jāinformē par dažādiem ESAO pamatnostādņu attiecībā uz daudz nacionāliem uzņēmumiem aspektiem, kuri attiecas arī uz MVU ⁽¹⁾;

- būtu jāņem vērā visu starptautiskajā uzņēmējdarbībā iesaistīto dalībnieku, t.i., eksportētāju, importētāju, ieguldītāju un piegādātāju vajadzības, kā arī dažādu nozaru specifika.

4.3 EESK pauž nožēlu, ka nav paredzēti pasākumi e-komercijas atbalstam, jo tā varētu kļūt par nozīmīgu nozari MVU starptautiskajā uzņēmējdarbībā. Šajā saistībā ir svarīgi īstenot ES mērķus ātrdarbīga interneta pakalpojumu jomā, īpaši, lai nodrošinātu lauku teritoriju un tālāko reģionu pārklājumu, tādējādi veicinot MVU piekļuvi informācijai, kas tiem nepieciešama darbības izvēršanai starptautiskā mērogā.

4.4 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Biznesa atbalsta tīkla darbību ar mērķi veidot kontaktus un tirdzniecības attiecības starp ES uzņēmumiem dažās valstīs, pat ja Komiteja uzskata, ka tīkla potenciālu varētu izmantot daudz plašāk, jo lielākā daļa Eiropas MVU vispār nezina, ka tas pastāv. Tīkla pakalpojumu pamatā cik vien tas iespējams jābūt MVU pieprasījumiem un faktiskajām vajadzībām. Daudzos reģionos MVU pārstāvības organizācijas Eiropas Biznesa atbalsta tīklā nav iesaistījušās. Tāpēc EESK uzsver, ka jāveido jauna tīkla administratīvā struktūra, un aicina tā pārvaldībā iesaistīt arī uzņēmējdarbības organizācijas, kuras visciešāk pārstāv MVU intereses.

4.5 ES atbalstā MVU piekļuvei trešo valstu tirgiem jāparedz arī dažāda veida atbalsts MVU vienotajā tirgū un pasākumi, lai novērstu šķēršļus, kas kavē mazajiem un vidējiem uzņēmumiem izmantot visas vienotā tirgus iespējas, kas paredzētas Vienotā tirgus aktā. MVU savu starptautisko uzņēmējdarbību parasti uzsāk vienotajā tirgū un tikai pēc tam to izvērš trešo valstu tirgos.

4.6 Visas aptaujas un pētījumi liecina, ka MVU gandrīz nemaz nav informēti par pieejamo atbalstu un programmām. ES un valstu iestādēm jāsniedz skaidra, saprotama un MVU īpatnībām pielāgota informācija. EESK iesaka sagatavot īsu un

⁽¹⁾ ESAO pamatnostādnes attiecībā uz daudz nacionāliem uzņēmumiem, 2000. gads.

saprotamu ceļvedi, kas palīdzētu orientēties daudzajos atbalsta pasākumos, un uzlabot ES iestāžu sniegto informāciju par pieejamajiem atbalsta pasākumiem. Informācijas un zināšanu par atbalsta pasākumiem izplatīšanā jāiesaista MVU interešu pārstāvības organizācijas, piemēram, tirdzniecības kameras, nozaru apvienības, MVU savienības, un jāsniedz tām finansiāls atbalsts vajadzīgo konsultatīvo pakalpojumu sniegšanā.

4.7 Atsaucoties uz Komisijas rīcības plānu ⁽¹²⁾, EESK vēlas, lai tiktu uzlabota MVU piekļuve finansējumam, jo tas ir svarīgs priekšnoteikums iespējamai uzņēmējdarbības izvērsšanai starptautiskā mērogā, īpaši pašreizējos ekonomikas un finanšu krīzes apstākļos Eiropas Savienībā. Tāpēc EESK aicina Komisiju MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanai izstrādāt jaunus finanšu atbalsta instrumentus, piemēram, finanšu garantijas eksportam, starptautiskās darbības apdrošināšana, kredīta vienkāršota piešķiršana, izmantojot garantētas kredītkartes ⁽¹³⁾.

4.8 Atšķirībā no tādām pašreizējām programmām kā *East Invest*, *AL Invest* un citām, jauno programmu, kuras paredzētas konkrētam pasaules reģionam, sagatavošanā jāpiemēro vienādi finanšu un administratīvie nosacījumi. Komiteja aicina Komisiju pārskatīt pašreizējos noteikumus, ar kuriem saskaņā vienīgi partnervalstu MVU var saņemt atbalstu dalībai programmas pasākumos. Ar minētajiem noteikumiem jāveicina arī dalībvalstu MVU iesaistīšanās programmu īstenošanā, paredzot atbalstu, kas segtu sākotnējās izmaksas, kas rodas saistībā ar MVU dalību programmu pasākumos.

4.9 EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieceri nodrošināt to dalībvalstu MVU, kurām nav pārstāvniecības nozīmīgākajās trešās valstīs, piekļuvi atbalstam un informācijai, ko sniedz citas ES dalībvalstis. Komiteja vienlaikus norāda, ka šādas sadarbības īstenošana nav viegls uzdevums. Jāprecizē, vai vienas dalībvalsts publiskā sektora finansētos pakalpojumus varēs izmantot citu dalībvalstu MVU.

4.10 Minēto šķērslī varētu pārvarēt, nozīmīgākajās partnervalstīs pakāpeniski izveidojot ES MVU tirdzniecības sakaru atbalsta centrus. Jāpanāk, ka MVU pārstāvības organizācijas tiek tieši iesaistītas lēmumu pieņemšanā par to darbības būtību un veidu. EESK iesaka MVU pārstāvības organizācijām valstu un ES līmenī piešķirt atbilstīgu finansējumu, lai palielinātu to sniegto pakalpojumu atpazīstamību.

⁽¹²⁾ Skatīt dokumentu "Rīcības plāns, lai uzlabotu MVU piekļuvi finansējumam", COM(2011) 870 final.

⁽¹³⁾ Skatīt valsts garantēto "Szechenyi karti" Ungārijā; tā ļauj MVU izmantot kredītu bez nodrošinājuma garantijas: www.iapmei.pt/conferencia/1_Laslo_Krisan.ppt.

4.11 EESK prasa, lai organizētu pilsonisko sabiedrību (darba devējus, arodbiedrības, patērētājus, MVU apvienības, brīvo profesiju kameras un apvienības u.c.), tai skaitā EESK un Eiropas Tirdzniecības un rūpniecības kameru apvienību (*Eurochambres*), Eiropas Amatniecības, mazo un vidējo uzņēmumu asociāciju (*UEAMPE*), *Business Europe*, Eiropas Arodbiedrību konfederāciju un, iespējams, Eiropas nozaru apvienības tajās jomās, kas svarīgas uzņēmējdarbības izvērsšanai starptautiskā mērogā, iesaistītu ikgadējā forumā, kurā novērtē MVU starptautiska mēroga uzņēmējdarbību. Šim forumam būtu jāklūst par pastāvīgu koordinācijas forumu, kas uzraudzītu apjomīgā finansējuma sadalījumu dažādām programmām un atbalsta pasākumiem un izvērtētu to efektivitāti pēc noteiktiem kritērijiem.

4.12 EESK ierosina iedibināt ES balvu veiksmīgākajam mazajam un vidējam uzņēmumam eksporta jomā un pasniegt šo balvu katru gadu, piemēram, foruma norises laikā.

4.13 Lai popularizētu publiskās pārvaldes iestāžu veiksmīgu darbību MVU starptautiskās uzņēmējdarbības sekmēšanā, varētu efektīvāk izmantot Eiropas Uzņēmējdarbības balvu un Reģionu komitejas piešķirto balvu "Eiropas reģions, kas veicina uzņēmējdarbību".

Ikgadējo MVU nedēļu ietvaros vajadzētu rīkot pasākumus MVU uzņēmējdarbības veicināšanai starptautiskā mērogā, kā arī dalībvalstu paraugprakses apmaiņu šajā jomā.

EESK aicina izveidot tiešsaistes datu bāzi, kurā apkopota Eiropas tirdzniecības kameru, MVU pārstāvības apvienību un savienību, nozaru organizāciju labākā pieredze MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanā, un mērķtiecīgi izplatīt šo pieredzi ar MVU pārstāvības organizāciju starpniecību.

4.14 EESK iesaka atjaunot Eiropas līmeņa uzņēmumu tuvināšanas un sadarbības veicināšanas pasākumus, piemēram, programmas *EUROPARTENARIAT* un *INTERPRISE*, kurām bija pozitīvi rezultāti un kuras savulaik palīdzēja daudziem kandidātvalstu MVU izvērst darbību starptautiskā mērogā.

4.15 Jautājumā par MVU starptautiskās uzņēmējdarbības ģeogrāfisko orientāciju EESK piekrīt, ka tā jāvirza uz BRIC valstīm, kurās ir strauja ekonomikas izaugsme, tomēr iesaka pievērsties arī citiem nozīmīgiem tirgiem Persijas līča, Dienvidaustrumāzijas un citās valstīs. Lai veicinātu MVU uzņēmējdarbību starptautiskā mērogā, EESK iesaka noteikt arī prioritātes sadalījumā pa nozarēm.

4.16 Komiteja iesaka, lai katrā konkrētajā dalībvalstī, kur darbojas "MVU sūtņi", viņus plašāk iesaistītu MVU starptautiskās uzņēmējdarbības veicināšanā, kam jāklūst par vienu no galvenajām prioritātēm valstu politikā MVU atbalstam.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem”

COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD)

(2012/C 229/10)

Ziņotāja: **Ariane RODERT**

Padome 2012. gada 20. janvārī un Eiropas Parlaments 2012. gada 17. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem”

COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 17. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 194 balsīm par, 1 balsi pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu Regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem, ar kuru paredzēts regulēt šādu fondu attīstību un panākt skaidrību un drošību visiem dalībniekiem; vienlaikus paredzēts vienkāršot pārrobežu kapitāla piesaistīšanu.

1.2 Sociālie uzņēmumi pārstāv augošu nozari, kas sniedz ievērojamu ieguldījumu stratēģijas “Eiropa 2020” mērķu sasniegšanā. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija pievērš uzmanību šai nozarei un vēlas veicināt tās attīstību un izaugsmi.

1.3 Nodrošināt sociāliem uzņēmumiem labākas iespējas piekļūt atbilstošam kapitālam ir prioritārs uzdevums. EESK tomēr vēlas uzsvērt, ka minētā iniciatīva ir tikai viens no daudziem steidzami nepieciešamiem un īpaši pielāgotiem finanšu instrumentiem, kuru attīstīšana ir jāturpina.

1.4 EESK rosina Komisiju neizstrādāt jaunu jēdziena “sociālais uzņēmums” definīciju, bet turpmāk izmantot jau Sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvā pieņemto definīciju. Sevišķi svarīgi ir skaidri norādīt un precizēt regulā minētos dažādos gadījumus, kad ir atļauta peļņas sadale īpašniekiem. Tas ir jā dara, lai skaidri norādītu uz sociālo uzņēmumu īpašo pozīciju salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kuru mērķis ir tikai peļņas gūšana, un uz fonda darbības virzienu salīdzinājumā ar citiem vairāk tradicionāliem riska kapitāla fondiem.

1.5 EESK uzskata, ka daži no ierosinātajiem pašu kapitāla instrumentiem spēj tikai ierobežotā apmērā ietekmēt ieguldījumus sociālajos uzņēmumos, jo ierosināto ieguldījumu instrumentu struktūra kā priekšnosacījumu izvirza tādas īpašumattie-

cības, kas bieži nav savienojamas ar daudzu sociālo uzņēmumu darbības juridisko formu. Šīm uzņēmumu juridiskajām formām drīzāk ir piemēroti tādi ierosinātie instrumenti kā ilgtermiņa aizņēmums vai arī “jebkāda cita veida dalības” iespēja, un tie būtu jāattīsta tālāk.

1.6 Jāņem vērā arī citas sociālo uzņēmumu īpatnības. Uzmanība jāpievērš tādiem faktoriem kā grūtības saistībā ar ieguldījumu izņemšanu no uzņēmumiem, kas sniedz sociālos pakalpojumus neaizsargātākajām grupām, ietekme uz sociālo uzņēmumu neatkarības pašnovērtējumu, šo uzņēmumu īpašie pārvaldības modeļi, nepieciešamība drīzāk pēc ilgtermiņa nekā īstermiņa ieguldījumiem, kā arī mazākas līdzekļu atgūšanas iespējas.

1.7 Lai paaugstinātu šādu sociālo uzņēmumu fondu efektivitāti, tie jāuzskata par hibrīdkapitāla risinājuma elementu, kas ir vispiemērotākais sociālo uzņēmumu finansējuma veids. Hibrīdkapitālā finansiālais atbalsts tiek apvienots ar “pacietīgiem” ilgtermiņa aizdevumiem un citiem instrumentiem, kuru ilgtermiņu un noturību nodrošina atrašanās valsts īpašumā vai arī valsts izsniegtas garantijas. Jāņem vērā arī kombinācijas ar citām privātā kapitāla formām, piemēram, pabalstiem un dotācijām, tāpat kā piemērotākas dalības formas “portfeļuzņēmumos” (regulā lietotais termins attiecībā uz ieguldījumu objektiem, proti, sociālajiem uzņēmumiem), piemēram, dalība bez balsstiešībām.

1.8 Regulā ierosināts šos jaunus fondus sākotnēji orientēt uz profesionāliem klientiem un finansiāli nodrošinātām privātpersonām, par minimālo ieguldījumu summu nosakot 100 000 *euro*. EESK tomēr vēlas uzsvērt: ilgtermiņā jānodrošina, ka šie fondi, ieviešot drošus nosacījumus, ir pieejami arī mazākiem ieguldītājiem un plašākai sabiedrībai.

1.9 Lielākais izaicinājums šajā priekšlikumā ir saistīts ar nepieciešamību novērtēt portfeļuzņēmumu radīto sociālo ietekmi un ietekmi uz sabiedrību, kā arī sagatavot ziņojumu par šo jautājumu. EESK iesaka sākt ar kopīga pētījuma veikšanu un sadarbošanos ES līmenī, savukārt valstu līmenī, sadarbojoties ar iesaistītajām personām, izstrādāt kritērijus un rādītājus atbilstoši uzņēmumu veidam, darbības virzienam un mērķiem.

1.10 Pēc iespējas ātrāk un balstoties uz plašām un atklātām konsultācijām ar ieinteresētajām personām, proti, kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu, ieguldītāju un sociālo uzņēmumu pārstāvjiem, Komisijai būtu jāīsteno pilnvaras pieņemt deleģētus tiesību aktus, kuros definēti pamatjēdzieni.

1.11 Jāuzsāk visiem dalībniekiem paredzētas programmas, kas veicina gatavību veikt ieguldījumus, un citādi jācenšas uzlabot veikspēju, lai radītu uzticēšanos un veidotu kopīgas struktūras, kas piemērotas tieši šādiem sociālo uzņēmumu fondiem.

2. Ievads

2.1 Komisija Vienotā tirgus aktā⁽¹⁾ ir apņēmusies īstenot virkni pasākumu sociālo uzņēmumu attīstības un izaugsmes veicināšanai Eiropā. Viens no šādiem pasākumiem ir priekšlikums Eiropas līmeņa tiesiskā ietvara izveidošanai sociālajiem uzņēmumiem, kas arī Sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvā minēts kā viens no galvenajiem pasākumiem⁽²⁾.

2.2 Sociālie uzņēmumi pārstāv augošu nozari Eiropas Savienībā, un aplēses liecina, ka sociālie ieguldījumi ātri vien varētu izveidot tirgu, kurš būtu daudz vairāk nekā 100 miljardus *euro* vērts⁽³⁾, un tas skaidri liecina par šīs augošās nozares potenciālu. Šīs nozares izaugsmes un uzplaukuma nodrošināšana būtu vērtīgs ieguldījums stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanā. Taču normatīvās prasības ES un valstu līmenī nav izstrādātas tā, lai atvieglotu kapitāla piesaisti šādiem uzņēmumiem. Uz šo aspektu EESK skaidri norādīja izpētes atzinumā "Sociālā uzņēmējdarbība un sociālais uzņēmums" (INT/589)⁽⁴⁾.

2.3 Minētajā priekšlikumā regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem (turpmāk tekstā "regula") ir paredzēti vienoti noteikumi un prasības attiecībā uz kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem, kuri vēlas izmantot nosaukumu "Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fonds". Regulā paredzēti noteikumi attiecībā uz šiem fondiem, lai panāktu ieguldītāju uzticību, drošību un uzticēšanos un vienlaikus, uzlabojot privāto ieguldītāju kapitāla piesaistes efektivitāti, veicinātu sociālo uzņēmumu attīstību. Pirms regulas priekšlikuma izstrādes 2011. gadā tika rīkota atklāta apspriešanās, kā arī veikts ietekmes novērtējums.

2.4 Šajā atzinumā aplūkotas prioritārās jomas un sniegti ieteikumi precizējumiem, kurus nepieciešams veikt, lai priekšlikums par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem sasniegtu iecerēto rezultātu.

3. EESK piezīmes par priekšlikumu regulai

3.1 1 nodaļa — Priekšmets, darbības joma un definīcijas

3.1.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieceri atbalstīt sociālo uzņēmējdarbību Eiropā un pievērst tai uzmanību, kā arī faktu, ka piekļuve kapitālam attīstības un izaugsmes vajadzībām ir viena no noteiktajām prioritārajām jomām. EESK uzskata, ka priekšlikums var atvieglot privātā kapitāla piesaisti daļai sociālo uzņēmumu. Tā ir vajadzīga iniciatīva līdztekus citiem priekšlikumiem Sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvas ietvaros, kurā minēta arī nepieciešamība rast citus finansējuma avotus.

3.1.2 Kapitālam ir izšķiroša nozīme sociālo uzņēmumu izaugsmē un visas nozares attīstībā, taču kapitāla formas dēļ sociālajiem uzņēmumiem, it sevišķi sociālajā ekonomikā, ir īpaši sarežģīti piekļūt atsevišķiem regulā aprakstītajiem kapitāla veidiem. Tāpēc minētā regula uzskatāma par vienu no vairākiem pasākumiem, kas veicami, lai uzlabotu sociālo uzņēmumu piekļuvi attīstības kapitālam.

3.1.3 No regulā minētajiem finanšu instrumentiem (3. panta 1. punkta c) apakšpunkts) galvenā uzmanība jāpievērš aizdevumu instrumentiem, piemēram, aizdevumiem ar zemām procentu līkēm jeb tā dēvētajiem "pacietīgajiem" aizdevumiem (angliski — "*patient capital*"), jo atsevišķi dalībnieki varētu saskarties ar grūtībām pašu kapitāla instrumentu izmantošanā. Daudzi sociālie uzņēmumi Eiropā pieder to dalībniekiem, partneriem, fondiem vai bezpeļņas organizācijām, kas daudzos gadījumos apgrūtina ārēju līdzdalību. Būtu jāuzskata, ka citas, piemērotākas īpašumtiesību formas, kuras dažās dalībvalstīs jau pastāv, piemēram, īpašas un citām personām brīvi nododamas akcijas bez balsstiesībām un dažāda veida parāda instrumenti, ir sociālo uzņēmumu vērtspapīri un citi finanšu aktīvi. Būtu rūpīgāk jāapsver, vai nodokļu atvieglojumi nevar būt viens no ieņēmumu gūšanas modeļa elementiem.

3.1.4 Regulā (3. panta 1. punkta c) apakšpunkta v) daļa) norādot uz ieguldījumu instrumentiem, vairāk uzmanības būtu jāvelta instrumentiem, ko parasti lieto sociālie uzņēmumi un kas ir vairāk piemēroti to īpatnībām, piemēram, kapitāla vērtspapīriem, īpašām finanšu sektora iniciatīvām (kooperatīvās bankas⁽⁵⁾, ētiskās un sociālās bankas⁽⁶⁾, komercbankas ar sociālām programmām⁽⁷⁾), tādiem novatoriskiem instrumentiem kā "*social impact bonds*" (obligācijas, kurām ir sociāla

⁽¹⁾ COM(2011) 206 final.

⁽²⁾ COM(2011) 682 final.

⁽³⁾ Sk. J.P. Morgan "*Impact Investments: An Emerging Asset Class*", 2011. gads.

⁽⁴⁾ OV C 24, 28.1.2012., 1. lpp.

⁽⁵⁾ www.eurocoopbanks.coop.

⁽⁶⁾ www.triodos.be.

⁽⁷⁾ Piem., www.bancaprossima.com, <https://www.unicredit.it/it/chisiamo/per-le-imprese/per-il-non-profit/universo-non-profit.html> un www.ubibanca.com/page/ubi-comunita.

ietekme)⁽⁸⁾, kā arī izdevīgiem risinājumiem, kurus finansē no nodokļiem. Šie un citi finanšu aktīvi var būt daļa no "hibrīdkapitāla", ko parasti lieto sociālie uzņēmumi.

3.1.5 Būtu jāveicina valsts dalība šajos fondos, tostarp, "fondu fondos" vai pensiju fondos, jo tādējādi ieguldījumiem tiktu garantēta ilgtermiņa perspektīva. Vienlaikus EESK norāda, ka ir svarīgi nejaukt valsts dalību šajos fondos ar struktūrfondu līdzekļiem, kuriem ir citi politiski mērķi.

3.1.6 "Kvalificētu portfeļu uzņēmumu" definīcijā, kā regulā tiek dēvēti sociālie uzņēmumi, noteikts, ka gada apgrozījuma maksimālā vērtība ir 50 miljoni *euro* (3. panta d) punkts). Būtu jāapsver iespēja atcelt šo augšējo robežu, jo tā drīzāk kavē attīstības centienus. Turklāt šāda maksimālā vērtība varētu izslēgt arī sociālos uzņēmumus, kas darbojas noteiktās jomās, piemēram, veselības un aprūpes vai sociālo mājokļu jomā.

3.1.7 EESK uzskata, ka ir būtiski, lai tiktu saglabāta tāda sociālās uzņēmējdarbības un sociālo uzņēmumu definīcija, kas atbilst Sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvā minētajai definīcijai. Regulā ierosināta mazliet grozīta definīcija, proti, tā dēvētie "kvalificētie portfeļu uzņēmumi" (3. panta 1. punkta d) apakšpunkts). Definīciju atšķirība attiecas uz darbības aprakstu (3. panta 1. punkta d) apakšpunkta i) daļa). EESK uzskata, ka šeit būtu precīzāk jāapraksta uzņēmuma mērķis, jo sociālo uzņēmumu joma ir pietiekami sarežģīta un aptver dažādas darbības.

3.1.8 Saistībā ar peļņu (3. panta 1. punkta d) apakšpunkta ii) daļa) EESK vēlas norādīt uz atzinumu INT/589, kurā skaidri uzsvērts, ka sociālie uzņēmumi "ir pārsvarā bezpeļņas struktūras un pārpalikumus galvenokārt investē atkārtoti nevis sadala privātajiem akcionāriem vai īpašniekiem". Jāprecizē regulā minētais formulējums attiecībā uz to, ka peļņas gūšana ir atļauta un ka to var sadalīt privātajiem akcionāriem un īpašniekiem, tālāk paskaidrojot, ka peļņa jāizmanto uzņēmuma prioritāro sociālo mērķu sasniegšanai un ka attiecībā uz ārkārtīgi retajiem izņēmuma gadījumiem ir jāizstrādā noteikumi, lai nodrošinātu, ka netiek apdraudēta sociālo mērķu sasniegšana. Regulā jāprecizē šī pieeja un ar to saistītie noteikumi, lai regulu nošķirtu no paralēli notiekošā darba saistībā ar regulu par riska kapitāla fondiem, kura attiecas uz maziem un vidējiem uzņēmumiem⁽⁹⁾.

3.1.9 To preču vai pakalpojumu veidu, preču ražošanas vai pakalpojumu sniegšanas metožu un darbības mērķgrupu definīcijas, kurām ir sociāls mērķis (3. panta 1. punkta d) apakšpunkta i) daļa un 3. panta 2. punkts), jāizstrādā kopīgi ar darba grupu, kurā pārstāvēti arī sociālie uzņēmumi. Būtiski, lai

šajā darba grupā būtu atspoguļota Eiropas sociālo uzņēmumu daudzveidība.

3.1.10 Attiecībā uz "kvalificētiem portfeļu uzņēmumiem" būtu piemērojama arī vēl ceturtā prasība, proti, sociālā uzņēmuma likvidēšanas gadījumā tā neto aktīvu lielāko daļu (piemēram, vismaz 60–70 %) nedrīkst sadalīt starp partneriem, akcionāriem, īpašniekiem vai darbiniekiem, bet tā ir jāizmanto sociālas ietekmes mērķiem.

3.1.11 Regula sākotnēji ir orientēta uz profesionāliem klientiem un finansiāli nodrošinātām privātpersonām. Šeit jāpieskaita arī specializētie ieguldītāji, kas pārstāv valsts sektoru un bezpeļņas organizācijas, piemēram, kooperatīvās bankas un komercbankas ar sociālām programmām. EESK tomēr iesaka Komisijai pēc iespējas ātrāk izstrādāt laika grafiku fondu atvēršanai arī visai sabiedrībai, jo šāda veida dalībā arī sabiedrība būtu ļoti ieinteresēta.

3.2 II nodaļa — Nosacījumi nosaukuma "Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fonds" izmantošanai

3.2.1 EESK uzskata, ka prasība, lai vismaz 70 % fonda kapitāla nāktu no kvalificētiem portfeļu uzņēmumiem, sākuma posmā ir atbilstoša. Taču, lai vēl vairāk uzsvērtu fonda orientēšanos uz sociālajiem uzņēmumiem, būtu ieteicams arī noteikt, kāda kapitāla klātbūtne nav pieļaujama atlikušajos 30 %. Vienmēr ir jāpieprasa pārbaude par to, vai ir piemērota tādu aktīvu iegāde, kas nav būtiski ieguldījumi (5. panta 1. punkts). Lai stabilizētu fondu, jāveicina stabili ilgtermiņa ieguldījumi, piemēram, valsts obligāciju iegāde. Tā paša iemesla dēļ jāprecizē arī skaidras naudas un tās ekvivalentu definīcija.

3.2.2 Regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem ir daudz kopīga ar Direktīvu par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU direktīva)⁽¹⁰⁾. Skaidri būtu jānorāda gan šo direktīvu līdzības, gan atšķirības. Tas vispirms attiecas uz profesionālo klientu (6. pants), pārvaldnieku darbības (7. pants) un fondu līdzekļu izmantošanas (8. pants) definīcijām. Tā kā sociālie uzņēmumi bieži vien ir mazi vietējā līmeņa uzņēmumi, ir svarīgi, lai tiktu nodrošināti piemēroti apstākļi arī mazu fondu darbībai šajā tirgū. Tāpēc ilgtermiņā būtu jāpārskata minimālais ieguldījumu apmērs (100 000 *euro*) (6. pants).

3.2.3 Būtiski ir ātri apzināt, novērst, pārvarēt un uzraudzīt iespējamus interešu konfliktus, kā arī par tiem informēt. Pirms regulas stāšanās spēkā jāīsteno pasākumi interešu konfliktu novēršanai. Komisijai jau tagad būtu skaidri jānorāda, ko tā vēlas panākt ar šiem pasākumiem (8. panta 5. punkts). Skaidri būtu arī jānorāda, kādi noteikumi piemērojami gadījumā, ja starp portfeļu uzņēmumu un ieguldītājiem un/vai fonda pārvaldniekiem rodas interešu konflikts.

⁽⁸⁾ www.socialfinance.org.uk/sib.

⁽⁹⁾ COM(2011) 860 final.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/65/EK, 2009. gada 13. jūlijs.

3.2.4 Regula par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem ir ļoti lielā mērā atkarīga no tā, vai iespējams izmērīt sociālo ietekmi un ietekmi uz sabiedrību, kas ir ļoti grūti izdarāms. Šobrīd nav vienas viennozīmīgas metodes, ko varētu vienkārši piemērot apstākļiem, kādos darbojas Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondi. Būtiskāk ir mērīt nevis portfeļu uzņēmumu, bet gan to darbības sociālo ietekmi (gan kvalitāti, gan kvantitatīvi). Tā vietā, lai meklētu **vienu** metodi sociālās ietekmes uzraudzīšanai un novērtēšanai, lietderīgāk būtu izstrādāt ES sistēmu, kuras kritēriji un izmērāmie rādītāji tiktu noteikti valstu līmenī. Komisijai jau tagad būtu skaidri jānorāda, ko tā vēlas panākt, izmērot sociālo ietekmi un ietekmi uz sabiedrību, tāpēc sadarbībā ar sociālajiem uzņēmumiem, pētniekiem un kapitāla ieguldītājiem tā varētu uzsākt pētījumu par dažādajām mērījumu metodēm un uzkrāto pieredzi.

3.2.5 Viens no sociālo uzņēmumu darbības stūrakmeņiem ir to neatkarība. Tāpēc procedūras, kuras fondu pārvaldniekiem saskaņā ar regulu “ir jāizveido [...], lai mērītu un uzraudzītu labvēlīgu sociālo ietekmi”, ir jādefinē precīzāk kā pārvaldnieku pienākums ziņot ieguldītājiem par sociālo ietekmi, lai nodrošinātu, ka kapitāls patiešām tiek ieguldīts sociālās darbības (9. panta 1. un 2. punkts). Nepietiekama skaidrība šai ziņā veicina pārpratumus par fondu pārvaldnieku lomu, tāpēc šis trūkums ir jānovērš. Ne tikai neatbilstoša, bet arī neizpildāma ir prasība, lai sociālo ietekmi vērtētu un uzraudzītu fondu pārvaldnieki, jo tādējādi, no vienas puses, tiktu ierobežota sociālo uzņēmumu neatkarība un, no otras puses, trūkst piemērotu metožu, kas ļautu veikt efektīvus mērījumus un uzraudzību.

3.2.6 Ar mērīšanu saistītās problēmas izpaužas arī noteikumos par gada pārskatu un metodi, kas izmantojama sociālo rezultātu izmērīšanai (12. panta 2.punkta a) apakšpunkts). Būtu jāprecizē, kādā veidā šo pārskatu sagatavošana ir saistīta ar mērījumu tehniskajiem aspektiem, kurus Komisija iecerējusi noteikt.

3.2.7 Gada pārskata sagatavošana turklāt sniedz fondu pārvaldniekiem iespēju izņemt ieguldījumus no portfeļu uzņēmumiem (12. panta 2. punkta b) apakšpunkts). Regulā skaidri jānosaka, kādi noteikumi attiecas uz ieguldījumu izņemšanu no kvalificētiem sociālajiem uzņēmumiem. Ieguldījumus no sociāliem uzņēmumiem, kas sniedz sociālos pakalpojumus neaizsargātām mērķgrupām, šo uzņēmumu īpaši nozīmīgās darbības jomas dēļ nevar izņemt ar tādiem pašiem noteikumiem kā aktīvus no komercuzņēmuma. Ieguldītājiem un fondu pārvaldniekiem ir jāapzinās šāda veida uzņēmumu darbības īpašās pazīmes un līdz ar to arī nozīmība, un jārikojas atbilstoši. Komisijai būtu arī jānorāda, kā būtu jāattiecas pret sekundāro tirgu, ko rada ieguldījumu izņemšana no šādiem uzņēmumiem. Daudziem sociāliem uzņēmumiem, lai paplašinātu darbību, ir vajadzīgi stabili ilgtermiņa ieguldījumi.

3.2.8 Skaidri jānorāda, kāda saistība pastāv starp mērījumu metodēm, kuras Komisijas plāno izstrādāt, un metodi, kas fondu

pārvaldniekiem jāizmanto, izstrādājot pārskatus un sagatavojot informāciju, ko tie nosūta ieguldītājiem (13. panta 1. punkta c) un d) apakšpunkts). Būtiski ir arī definēt to kapitālu, kas nav ieguldījumi kvalificētos portfeļu uzņēmumos, kā arī sniegt informāciju par kritērijiem, pēc kuriem šie ieguldījumi izvēlēti. Regulā jāiekļauj arī noteikumi par to, kādi aktīvi un ieguldījumi nav uzskatāmi par atbilstošiem šai fonda daļai (13. panta 1. punkta e) apakšpunkts). Saistībā ar fonda novērtēšanas procedūru un cenu noteikšanas metodoloģiju (13. panta 1. punkta g) apakšpunkts) EESK norāda, ka ir jāizstrādā modelis, kas būtu tieši piemērots sociālo uzņēmumu veidiem un darbībai.

3.3 III nodaļa — Uzraudzība un administratīvā sadarbība

3.3.1 Noteikumiem par administratīviem pasākumiem un sankcijām, kas piemērojamas minētās regulas noteikumu pārkāpšanas gadījumā, jābūt saskaņotiem visā ES teritorijā. Tāpēc šādi noteikumi jāpieņem ES līmenī, nevis jāatstāj dalībvalstu ziņā (20. panta 2. punkts). Šiem noteikumiem jābūt efektīviem, samērīgiem un preventīviem. Tāpēc līdztekus aizliegumam izmantot nosaukumu “Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fonds” jāizstrādā vēl papildu noteikumi, jo iniciatīvas mērķis ir arī radīt uzticību un tādējādi ierobežot nosaukuma neatbilstošu izmantošanu. Būtu jāizstrādā arī aizsardzības mehānismi fonda portfeļu uzņēmumiem, lai tie varētu turpināt darbību arī tad, ja pret fonda pārvaldnieku tiek noteiktas sankcijas.

3.4 IV nodaļa — Pārejas un nobeiguma noteikumi

3.4.1 Regulā vairākās vietās noteikts, ka Komisijai pēc regulas stāšanās spēkā 2013. gadā uz četriem gadiem tiek piešķirtas pilnvaras izstrādāt deleģētus tiesību aktus. Daudzām no šīm pilnvarām ir būtiska nozīme fonda veidošanā, piemēram, attiecībā uz darbības jomu (preces, pakalpojumi un to ražošanas metodes), iespējamo peļņas sadali un interešu konfliktiem. Šādu tiesību aktu izstrādē jāiesaista visas ieinteresētās personas, proti, kolektīvo ieguldījumu uzņēmumi, ieguldītāji un sociālie uzņēmumi. Šajā procesā nozīmīga loma var būt Sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvā minētajai “ieinteresēto personu grupai”.

4. Citas piezīmes

4.1 Minētās regulas ietekme ir pastāvīgi jānovērtē, lai nodrošinātu, ka sociālo uzņēmumu (kas bieži vien pārstāv sociālo ekonomiku) galvenās mērķgrupas patiešām gūst labāku piekļuvi atbilstošam kapitālam. Ar sociālajiem uzņēmumiem un sociālo ekonomiku saistītajā darbībā EESK katru gadu pievērsīs uzmanību šim jautājumam.

4.2 Tā kā sociālo fondu jēdziens plašākā nozīmē (privāti vai valsts fondi) lielākajā daļā dalībvalstu ir nepazīstams un salīdzinoši ierobežots, būtu jāizstrādā stratēģija, lai palielinātu informētību par šiem fondiem. Daudzās Eiropas valstīs nepastāv šādi fondi, savukārt tajās valstīs, kurās tādi darbojas, tie plašākā

sabiedrībā nav īpaši pazīstami. Šai sakarā Komisijai ir ievērojama loma, jo tā varētu apkopot un izplatīt zināšanas par šiem novatoriskajiem un efektīvajiem instrumentiem, kas sekmē Eiropas sociālo uzņēmumu izaugsmi un darbības paplašināšanu.

4.3 Nepieciešams arī atbalsts un programmas ieguldījumu gatavības un veikspējas uzlabošanai (attiecībā uz struktūru un izpratni), kas orientētas uz visām iesaistītajām personām — ieguldītājiem, fondu pārvaldniekiem un portfeļuzņēmumiem — gan ES, gan dalībvalstu līmenī. Šai sakarā ievērojama loma ir “finanšu starpniekiem”, kuri jau eksistē vairākās dalībvalstīs, un tāpēc būtu jāveicina to attīstība. Jāpiemin arī fakts, ka

ieguldījumi sociālajos uzņēmumos vairākos aspektos uzskatāmi par zema riska ieguldījumiem ⁽¹¹⁾, un tas šajās programmās būtu jāuzsver.

4.4 Regulā iekļautas ļoti daudzas nepareizas norādes uz sociālo uzņēmumu “akcionāriem”, radot priekšstatu, ka publiskas akciju sabiedrības ir visizplatītākā sociālo uzņēmumu juridiskā forma. Tas neatbilst patiesībai un var būt maldinoši. Pareizi būtu lietot jēdzienu “biedri” vai “partneri” sociālos uzņēmumos, kas galvenokārt ir kooperatīvi, apvienības, fondi un sabiedrības ar ierobežotu atbildību (kurām nav akciju, bet gan sociālās līdzdalības daļas un sociālie dalībnieki).

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ *Banca d'Italia* dati liecina, ka 2011. gadā bezpeļņas organizāciju saistību neizpildes rādītājs bija 4,3 %, kas ir ievērojami zemāks nekā visu nozaru saistību neizpildes vidējais rādītājs (5,4 %), ar finansēm nesaistīto uzņēmumu saistību neizpildes rādītājs (7,9 %) un mikrouzņēmumu saistību neizpildes rādītājs (10,3 %). Turklāt kooperatīvās bankas norāda, ka bezpeļņas organizāciju saistību neizpildes rādītājs ir tikai 0,6 % (avots: *Federcasse*, Itālijas kooperatīvo banku nacionālā apvienība).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes lēmumam par papildu pētniecības programmas pieņemšanu ITER projektam (2014.–2018. gadam)"

COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE)

(2012/C 229/11)

Ziņotājs: **Gerd WOLF**

Padome saskaņā ar *Euratom* līguma 7. pantu 2012. gada 3. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu:

"Priekšlikums Padomes lēmumam par papildu pētniecības programmas pieņemšanu ITER projektam (2014.–2018. gadam)"

COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 8. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 183 balsīm par, 7 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1 Komiteja vēlreiz uzsver tās iepriekšējos atzinumos sniegtos ieteikumus ieguldīt vairāk līdzekļu pētniecībā un izstrādē, ar mērķi nodrošināt mūsu pašreizējai enerģētikas sistēmai nepieciešamo un vērienīgo pāreju uz tehnoloģijām, kurām piemīt potenciāls, lai nodrošinātu pietiekamu, ilgtermiņa, ilgtspējīgu un klimatam nekaitīgu enerģiju. Tas ietver arī izstrādes darbus kodolsintēzes enerģijas izmantošanas jomā. Enerģija ir dzīvības eliksīrs mūsu tagadējam dzīvesveidam un kultūrai.

1.2 *ITER* kā starptautisks ES īstenots liela mēroga projekts ir aktuāls, izšķirīgs un visā pasaulē unikāls solis kodolsintēzes enerģijas turpmākai izmantošanai. Tādējādi *ITER* ir enerģētikas pētniecības un attiecīgi *SET* plānu svarīgs elements. Komiteja atkārtoti uzsver šā projekta nozīmi ne tikai attiecībā uz energoapgādes nodrošināšanu nākotnē, bet arī attiecībā uz Eiropas rūpniecības konkurētspēju visprogresīvāko jauno tehnoloģiju jomā.

1.3 Tāpēc EESK noteikti neatbalsta Komisijas priekšlikumu, kas atšķirībā no līdzšinējās prakses paredz izslēgt Eiropas saistības attiecībā uz *ITER* būvniecību no daudzgadu finanšu shēmas (DFS) un tajā saglabāt tikai pētniecību *ITER* jomā. Pretējā gadījumā tiktu mazināts ne tikai šā projekta nozīmīgums, bet arī Eiropas Savienības uzticamība starptautiskā līmenī. Tā vietā *ITER* būvniecība arī 2014.–2018. gadā būtu jā saglabā kā patstāvīga un no pārējiem programmas elementiem nodalīta sastāvdaļa/projekts ES *Euratom* pētniecības, attīstības un demonstrējumu pamatprogrammā DFS ietvaros.

1.4 Tā kā Komisija diemžēl to nav *a priori* iepļānojusi, EESK iesaka kopīgi ar Padomi, Parlamentu un EIB meklēt risinājumus, kas sniegtu šādu iespēju, būtiski neietekmējot citus programmas elementus, īpaši pētniecību enerģētikas jomā.

1.5 Kā vēlamu pieeju Komiteja iesaka izmantot neizlietos DFS līdzekļu pārpalikumus, kuri tiek atdoti atpakaļ dalībvalstīm, tāpat kā tas jau notiek attiecībā uz *ITER* finansējumu 2012.–2013. gadam.

1.6 EESK atbalsta Eiropas Parlamenta iniciatīvas par to, ka neizlietotajiem DFS līdzekļiem nevajadzētu būt par iemeslu DFS samazinājumam, bet gan, kā tiek ieteikts īpaši attiecībā uz *ITER*, kalpot ES programmas mērķiem.

1.7 Tikai tad, ja minētais pasākums nebūtu pietiekams vai pat nebūtu iespējams, varētu būt runa par samazinājumu DFS ietvaros ne vairāk kā par 0,3 %.

1.8 Lai varētu iekļauties noteiktajās laika un izmaksu robežās, ir nepieciešama spēcīga projekta vadība ar pietiekamām tehnisku un administratīvu lēmumu pieņemšanas pilnvarām, kā arī stingra projekta struktūra.

1.9 Attiecībā uz laikposmu pēc 2018. gada Komiteja atbalsta Komisijas ļoti pamatoto vēlmi jau drīzumā izveidot stabilu plānošanas un tiesisko pamatstruktūru Eiropas un jo īpaši starptautiskās plānošanas drošības garantēšanai.

2. Komisijas priekšlikuma un argumentācijas kopsavilkums

2.1 Komisijas priekšlikuma mērķis ir noteikt finansēšanas mehānismu ES iemaksas veikšanai *ITER* projektā laikposmā no 2014. līdz 2018. gadam, izmantojot *Euratom* līgumā noteikto papildu pētniecības programmu. Papildu pētniecības programmu atsevišķi finansē dalībvalstis (plus vairākas "asociētas trešās valstis") ārpus DFS. Minētā finansējuma apjoms ir 2,6 miljardi EUR jeb aptuveni 0,26 % no DFS līdzekļiem (sk. arī 4.7. un 4.7.1. punktu).

2.2 ITER projekta galvenais mērķis ir uzcelt kodoltermisku eksperimentālu reaktoru un nodrošināt tā darbību, un tas ir svarīgs solis, lai demonstrētu, ka kodolsintēze ir ilgtspējīgs enerģijas avots. ITER pētniecības programmas izvirzītais mērķis ir "veicināt enerģētikas sistēmas ilgtspējīgu, drošu un efektīvu dekarbonizāciju". Programmai jāsekmē stratēģijas "Eiropa 2020" un pamatiniciatīvas "Inovācijas Savienība" īstenošana.

2.3 ITER ietilpst Enerģotehnoloģiju stratēģiskajā (SET) plānā un veicinās stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanu, jo Eiropas augsto tehnoloģiju iesaistīšanai būtu jānodrošina ES pasaules mēroga konkurētspējas priekšrocība šajā īpaši svarīgajā un daudzsoļšajā nozarē.

2.4 ITER projektu regulē ar starptautisku nolīgumu par ITER Starptautiskās kodolsintēzes enerģijas organizācijas izveidi kopīgai ITER projekta īstenošanai (turpmāk "ITER nolīgumu")⁽¹⁾, kas noslēgts starp Eiropas Atomenerģijas kopienu (Euratom) un citām šādām sešām valstīm: Ķīna, Indija, Japāna, Koreja, Krievija un Amerikas Savienotās Valstis.

2.5 ES iemaksas ITER projektā pārvalda ar Eiropas Kopuzņēmuma ITER un kodolsintēzes enerģētikas attīstības vajadzībām (Fusion for Energy) starpniecību, ko izveidoja ar Padomes 2007. gada 27. marta lēmumu⁽²⁾.

2.6 ITER būvniecības izmaksas ir pārsniegušas sākotnējo aprēķinu⁽³⁾. Tāpēc ir vajadzīgi papildus finanšu līdzekļi (sk. 2.1. punktu). Pēc Komisijas domām, būtu jāpārdala DFS līdzekļi, kas jau ir atvēlēti citām prioritātēm, vai jāpārskata daudzgadu finanšu shēmā noteiktie ierobežojumi.

2.7 Ir vajadzīga atšķirīga pieeja, kas saistībā ar šo sarežģīto projektu nodrošina ilgtermiņa stabilitāti. Tāpēc ar 2011. gada 29. jūnija paziņojuma "Budžets stratēģijai "Eiropa 2020"⁽⁴⁾ starpniecību Komisija ierosināja pēc 2013. gada finansēt ES iemaksas ITER projektā ārpus DFS.

2.8 Euratom nolīgumā ir noteikts pētniecības programmu darbības laika ierobežojums, paredzot, ka tas nevar pārsniegt piecus gadus. Saskaņā ar ITER nolīgumu projekta sākotnējais darbības laiks būs 35 gadi (t. i., līdz 2041. gadam). Tādējādi, lai turpinātu finansēt ES iemaksas šajā projektā, būs vajadzīgi turpmāki Padomes lēmumi.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 Pamatojoties uz saviem iepriekšējiem paziņojumiem⁽⁵⁾ par to, cik svarīga nozīme ir kodolsintēzes iespējām, lai nākotnē

nodrošinātu energoapgādi ar zemu CO₂ līmeni, EESK piekrīt Komisijas vērtējumam, ka ITER⁽⁶⁾ tagad ir vajadzīgs, svarīgs un visā pasaulē unikāls solis virzībā uz kodolsintēzes enerģijas izmantošanu nākotnē. Tāpēc visu iespējamo tehnoloģiju kopumā enerģijas ieguve kodolsintēzes procesā ir vienīgā līdz šim neizmantotā un mūsu rīcībā esošā un zināmā iespēja, lai paveiktu šo ļoti grūto uzdevumu un garantētu drošu un videi nekaitīgu energoapgādi. ITER ir enerģētikas pētniecības un attiecīgi SET plānu svarīgs elements.

3.2 Savulaik pasaules vadošais kodolsintēzes eksperiments JET (Joint European Torus)⁽⁷⁾, izmaksu ziņā pārsniedza atsevišķo dalībvalstu iespējas šo projektu finansēt un īstenot valstu līmenī; Tādējādi izveidojās modelis un "mācību poligons" kopīgai un sekmīgai Eiropas rīcībai Euratom līguma ietvaros. JET kopš tā izveides kļuva par pamatu Eiropas kodolsintēzes programmai.

3.3 Uz visā pasaulē veiktās kodolsintēzes pētniecības un jo īpaši JET rezultātiem balstītais ITER projekts savu zinātniski tehnisko mērķu, apjomu un izmaksu ziņā ievērojami pārsniedz JET nepieciešamos izdevumus. Tādējādi radās nepieciešamība īstenot starptautisko sadarbību arī ārpus ES robežām. To sekmēja Reigana, Gorbačova un Miterāna iniciatīva, kas pārauga starptautiskā ITER projektā. ITER termiskās kodolsintēzes procesā ir paredzēts ražot 500 megavatus (!) enerģijas ar pozitīvu jaudas bilanci.

3.4 Septiņas līgumslēdzējas puses — Eiropas Atomenerģijas kopiena ("Euratom"), Ķīnas Tautas Republika, Indijas Republika, Japāna, Korejas Republika, Krievijas Federācija un Amerikas Savienotās Valstis — 2006. gada 26. novembrī parakstīja Nolīgumu par ITER Starptautiskās kodolsintēzes enerģijas organizācijas izveidi kopīgai ITER projekta īstenošanai. Komisija bija ne tikai ES pārstāvošā līgumslēdzēja puse, bet arī Eiropas ITER kopuzņēmuma ietvaros koordinēja turpmāko programmu, kā arī iepriekšējās kodolsintēzes programmas atlikušo daļu.

3.5 Līdz ar lēmumu par ITER izvietojumu ES (Kadarašā Francijas dienvidos) ir izdevies Eiropā piesaistīt vienu no svarīgākajiem nākotnes projektiem un izmantot tā sniegtās priekšrocības, rosinot labāko pētnieku un inženieru interesi, kā arī veicinot svarīgāko rūpniecības jomu attīstību. Arī pārvaldības un vadības ziņā vēl nekad nav bijis tik vērienīgs zinātniski tehniskās sadarbības projekts ar tik daudzu un dažādu starptautisko partneru līdzdalību, kura uzsākšanas perioda gaitā izrādījās, ka sākotnēji noteiktās izmaksas, t.sk. Euratom programmas daļa, dažādu iemeslu dēļ bija jāpalielina⁽⁸⁾. Komiteja uzskata, ka šie apstākļi Komisijai bija zināmi jau pirms Daudzgadu finanšu shēmas (DFS) sagatavošanas.

⁽¹⁾ OV L 358, 16.12.2006.

⁽²⁾ OV L 90, 30.3.2007.

⁽³⁾ OV C 181, 21.6.2012, lpp. 111, 5.5.3. punktu.

⁽⁴⁾ COM(2011) 500 final, 29.6.2011.

⁽⁵⁾ Sk. OV C 302, 7.12.2004., 27. lpp.; OV C 21, 21.1.2011., 49. lpp.; OV C 218, 23.7.2011., 87. lpp., OV C 181, 21.6.2012, lpp. 111..

⁽⁶⁾ Sk. arī <http://www.ITER.org/>.

⁽⁷⁾ Sk. arī www.jet.efda.org.

⁽⁸⁾ OV C 181, 21.6.2012, lpp. 111., 5.5.3. punktu.

4. Secinājumi un ieteikumi

4.1 EESK principā atbalsta Komisijas ieceri palielināt enerģētikas pētniecībai paredzēto pētniecības un attīstības budžetu, šajā gadījumā attiecībā uz *ITER Euratom* ietvaros. Jau savā atzinumā par SET plānu⁽⁹⁾ Komiteja norādīja: “Neskatoties uz pasaules iedzīvotāju skaita pieaugumu un viņu vajadzībām pēc enerģijas, neskatoties uz nepieciešamību īstenot vērienīgus pašreizējai situācijai atbilstošus pasākumus, kā arī neskatoties uz izsīkstošajiem fosilajiem primārās enerģijas avotiem un Eiropas aizvien lielāko atkarību no importa, ir acīmredzams, ka daudzi politiķi un daudzas iesaistītās puses joprojām nenovērtē ar enerģiju un klimatu saistīto problēmu nopietnību un to risināšanai nepieciešamās investīcijas.” Šo brīdinājumu Komiteja atkārtoja atzinumā par programmu “Apvārsnis 2020”⁽¹⁰⁾ un ieteica piešķirt pētniecībai enerģētikas jomā lielāku daļu no daudzgadu finanšu shēmas līdzekļiem.

4.1.1 Tādēļ Komiteja atbalsta⁽¹¹⁾ Komisijas diemžēl līdz šim nesekmīgos centienus paplašināt DFS iespējas, lai efektīvāk risinātu šo un citus svarīgus ES uzdevumus. Komiteja uzskata, ka to nevajadzētu īstenot paslepus kā *ad hoc* izņēmumu un atkāpi no esošās prakses, izveidojot papildu pētniecības programmu ārpus DFS, lai finansētu Eiropas līdzdalību *ITER* būvniecībā. Tā vietā *ITER* būvniecība arī 2014.–2018. gadā būtu jāsauglabā kā visnotaļ patstāvīga un no pārējiem programmas elementiem nodalīta sastāvdaļa un kā ES *Euratom* pētniecības, attīstības un demonstrējumu pamatprogrammas projekts DFS ietvaros.

4.2 Tas nav vienīgais arguments pret Eiropas saistību *ITER* celtniecībā nodalīšanu no DFS. Komiteja arī nesaskata pamatojumu Komisijas paziņojuma 2.6. punktā minētajai argumentācijai. Ja Komisija, zinādama DFS apstākļus, nāk klajā priekšlikumu un lēmumu, kurā apzināti izslēdz ar *ITER* būvniecību saistītās izmaksas, tā tādējādi pati ir radījusi tieši šādu situāciju, kurā tai jāieņem nostāja pret minēto izmaksu iekļaušanu DFS.

4.3 Turklāt pastāv arī citi būtiski argumenti pret *ITER* izslēgšanu no DFS.

4.3.1 Tas attiecas gan uz subsidiaritātes principu, no vienas puses, un ir Eiropas pievienotās vērtības jautājums, no otras puses. Šeit ir runa tieši ar tiem projektiem, kuri pārsniedz atsevišķu dalībvalstu potenciālu, piemēram, liela mēroga zinātniski tehniskā infrastruktūra un tādi projekti kā *Galileo* un *ITER*, kas ir Eiropas Savienības izvirzīti prototipa nozīmes uzdevumi DFS ietvaros un neapšaubāmi veido Eiropas pievienoto vērtību. Tieši šim nolūkam ir izveidotas pētniecības pamatprogrammas DFS ietvaros.

4.3.2 Tas arī skar ārējo ietekmi attiecībās ar starptautiskajiem partneriem. Ņemot vērā šās sadarbības politisko nozīmi, Komiteja uzskata Komisijas priekšlikumu par maldinošu signālu, kas varētu ietekmēt ES kā starptautisko līgumattiecību partnera uzticamību. Tas attiecas ne tikai uz kodolsintēzes programmu, bet arī uz centieniem veidot turpmākas starptautiskas partnerības vai pieņemt saistošas vienošanās, piemēram, drošības politikas vai enerģijas un klimata politikas jomā.

4.3.3 Tas attiecas arī uz vispārīgāku aspektu, kas ir minēts EESK atzinumā par tematu “Apvārsnis 2020”⁽¹²⁾. Šeit ir runa par tendenci nodot aģentūrām Komisijas līdzšinējos uzdevumus un darbības saistībā ar pētniecības un inovācijas finansēšanu un par Komisijas atkāpšanos no juridisku un finansiālu jautājumu risināšanas. Par to Komiteja pauž nopietnas bažas. Šādā veidā Komisija ne tikai atsakās no savas uz īpašām zināšanām balstītas kompetences un spējas pieņemt atbilstošus lēmumus (iesaistot nepieciešamos ekspertus), bet arī nespēj nodrošināt pietiekamu redzējumu par faktiskajiem apstākļiem un mērķiem. Minētajam aspektam ir būtiska nozīme, lai politiskā līmenī kompetenti, sekmīgi un pārliecinoši pārstāvētu svarīgo pētniecības, izstrādes un jauninājumu jomu. Pretējā gadījumā trauslajā “kontroles un līdzsvara” sistēmā zustu izšķirīgs politiskā līdzsvara kontroles faktors.

4.4 Tā kā Komiteja, kā jau iepriekš minēts, visnotaļ atbalsta Komisijas ieceri veidot stiprāku DFS un uzskata, ka *ITER* arī turpmāk būtu jāfinansē DFS ietvaros un jāsauglabā atbilstošā organizatoriskā piesaiste, EESK iesaka kopīgi ar Padomi, Parlamentu un EIB meklēt risinājumus, kas sniegtu šādu iespēju, būtiski neietekmējot citus programmas elementus, īpaši pētniecību enerģētikas jomā.

4.5 Kā vēlamu risinājumu Komiteja iesaka izstrādāt atbilstīgas procedūras, lai nodrošinātu, ka viss iepriekš apstiprinātais DFS budžets patiešām tiek izmantots Kopienas funkcijām, nevis tiek samazināts, novirzot neizlietotos DFS līdzekļus atpakaļ dalībvalstīm. Ar šo ieteikumu Komiteja atbalsta Eiropas Parlamenta 2010. gada 5. jūlijā pieņemto iniciatīvu⁽¹³⁾.

4.6 Attiecībā uz konkrēto jautājumu būtu ieteicams minētos neizlietotos pārpalikumus izmantot *ITER* finansējuma deficīta noseigšanai (kā acīmredzot ir noticis attiecībā uz 2012/2013. gadu⁽¹⁴⁾). Ciktāl šādu procedūrai ir vajadzīgi turpmāki oficiāli/tiesiska rakstura pasākumi, Komiteja iesaka apspriest šo jautājumu kopīgi ar EIB un ar attiecīgajām iestādēm.

⁽¹²⁾ OV C 181, 21.6.2012, lpp. 111, 3.12.1. punktu.

⁽¹³⁾ A7-0254/2011: Eiropas Parlamenta rezolūcija par Padomes nostāju attiecībā uz Eiropas Savienības 2011. finanšu gada budžeta grozījuma Nr. 3/2011 projektu, III iedaļa — Komisija (11630/2011 – C7-0166/2011 – 2011/2075(BUD)).

⁽¹⁴⁾ Eiropas Savienības Padome (Konkurētspējas Padome), 2011. gada 19. decembris, dok. Nr. 18807/11, PRESSE 508.

⁽⁹⁾ OV C 21, 21.1.2011., 49. lpp., 3.1.1. punkts.

⁽¹⁰⁾ OV C 181, 21.6.2012, lpp. 111, 4.2.1. punkts.

⁽¹¹⁾ OV C 143, 22.5.2012., 6. punkts.

4.7 Tikai tad, ja 4.6 punktā minētais risinājums izrādītos nepietiekošs vai pat neiespējams, Komiteja iesaka apspriežamās izmaksas, ieskaitot noteiktas "ārkārtas" izmaksas (sk. 4.7.1. punktu) nosegt ar nelieliem ("ārkārtas" izmaksas aptuveni 10 % apmērā nozīmētu 0,26 % vietā ne vairāk kā 0,3 %) samazinājumiem visas pārējās DFS pozīcijās.

4.7.1 Komiteja iesaka vairāk ņemt vērā ar šādu liela mēroga projektu īstenošanu saistīto pieredzi jaunu tehnoloģijas jomu apgūvē un paredzēt atbilstošu "ārkārtas" izdevumu rezervi 10 % apmērā; vajadzības gadījumā būtu jāgroza attiecīgais Komisijas noteiktais tiesiskais regulējums. Tādējādi 2.1. punktā minētie 0,26 % palielinātos aptuveni līdz 0,3 %. Šis "ārkārtas" izdevumu budžets tomēr būtu nodalāms no projekta pārvaldības un piešķirams tikai saskaņā ar stingriem kritērijiem, kā arī nevarētu tikt plānots *a priori* un izmantots neatbilstoši mērķim.

4.7.2 Komiteja 4.1.1. punktā iesaka, ka ITER Eiropas daļas būvniecība būtu jāsauglabā kā patstāvīga un no pārējiem kodol-sintēzes programmas elementiem nodalīta sastāvdaļa. Lai varētu iekļauties ITER Eiropas daļai paredzētajās laika un izmaksu robežās, ir nepieciešama spēcīga projekta vadība ar pietiekamām tehnisku un administratīvu lēmumu pieņemšanas pilnvarām, kā arī stingra projekta struktūra. Komiteja iesaka šajā ziņā orientēties uz CERN, ESA un ESO piemēriem.

4.8 Attiecībā uz projektiem laikposmā no 2014. līdz 2018. gadam EESK atbalsta Komisijas ļoti pamatoto vēlmi izveidot stabilu satvaru un drošu ilgtermiņa pamatu visam starptautiskā ITER projekta darbības laikam — pēc Komitejas domām, tomēr DFS ietvaros. Tādējādi tiktu sekmēta Eiropas iekšējā un starptautiskā plānošanas drošība, un starptautiskajiem partneriem tiktu parādīta ES uzticamība.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) un Direktīvu 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem saistībā ar pārāk lielu paļaušanos uz kredītreitingiem"

COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD)

(2012/C 229/12)

Ziņotājs: **Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH**

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 53. panta 1. punktu 2012. gada 9. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) un Direktīvu 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem saistībā ar pārāk lielu paļaušanos uz kredītreitingiem"

COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 8. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 130 balsīm par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Ar šo atzinumu EESK turpina darbu reitinga aģentūru regulējuma jomā, lai sniegtu ieguldījumu pēdējo gadu krīžu pārvarēšanā⁽¹⁾. Komiteja tikai nesen izstrādāja atzinumu, kurā tā atzinīgi vērtēja Komisijas centienus izstrādāt jaunus tiesību aktus, lai novērstu būtiskus trūkumus pārredzamības, neatkarības, interešu konflikta un reitingu un reitinga metožu kvalitātes jomā⁽²⁾. Vienlaikus Komiteja pauda nožēlu, ka reakcija uz kredītreitinga aģentūru nepietiekamo regulējumu bija tik novēlota un nekonsekventa.

1.2 Ar minēto priekšlikumu direktīvai oficiāli groza direktīvu par pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) un direktīvu par alternatīvo ieguldījumu fondu (AIF) pārvaldniekiem. Regulējumā galvenā uzmanība ir pievērsta izmaiņām riska pārvaldībā, un to mērķis ir ierobežot vai aizkavēt to, lai uz ārējiem reitingiem nepaļautos automātiski un mehāniski, neveicot analīzi. Papildus minētajiem noteikumiem ir izstrādāti grozījumi regulā par kredītreitingu aģentūrām, un Komiteja par to jau ir izstrādājusi atzinumu⁽³⁾. Abi priekšlikumi tiesību aktiem saturiski ir cieši saistīti.

1.3 Komiteja atzinīgi vērtē priekšlikuma mērķi risināt problēmas, kas saistītas ar tirgus dalībnieku pārlielo paļaušanos uz reitingiem, kuri ir noteikti pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) un alternatīvo ieguldījumu

fondu (AIF) pārvaldniekiem, un centienus nepieļaut finanšu nozares dalībnieku pakļaušanos "pūļa instinktam", ko izraisa neatbilstoši reitingi. Šiem pasākumiem jāaptver viss ES tiesiskais regulējums, valstu tiesību normas un arī privāttiesību līgumi.

1.4 Komiteja uzskata, ka regulējuma pieeja, kuras mērķis ir precizēt noteikumus par riska pārvaldību, ko veic PVKIU un AIF, ir pareiza. EESK norāda uz problēmām, kas varētu rasties mazajiem finanšu uzņēmumiem, ja tiem riska analīzei būtu jāizveido savas sistēmas. Tāpēc Komiteja ierosina deleģētos tiesību aktos paredzēt noteikumus attiecībā uz sadarbību, lai ārēji uzlabotu specializētās zināšanas un tā palielinātu mazo finanšu uzņēmumu neatkarību no ārējām reitinga aģentūrām. Komiteja noteikti neatbalsta ierosinājumus, ka jādod mazajiem un vidējiem uzņēmumiem iespēja uzticēt citiem pieņemt lēmumu par ieguldītāju kredītpēju.

1.5 Komiteja uzskata, ka ir jāvelta vairāk pūļu, lai riska pārvaldības jomā izstrādātu procedūras un kritērijus, ko var izmantot kā alternatīvu reitingiem.

1.6 Komiteja norāda, ka ir nepieciešama kopēja pieeja G-20 līmenī. Regulējuma trūkumus pasaulē varēs novērst tikai tad, ja vismaz minimāli būs saskaņoti valstu tiesību akti.

1.7 Komiteja vēlreiz norāda uz tās jau 2012. gada 12. marta atzinumā⁽⁴⁾ pausto skeptisko viedokli, ka pat ne pašu tirgus dalībnieku veiktais riska novērtējums un mazāka paļaušanās uz ārējiem reitingiem negarantē finanšu tirgus dalībnieku

⁽¹⁾ Sk. galvenokārt OV C 277, 17.11.2009., 117. lpp. un OV C 54, 19.2.2011., 37. lpp.

⁽²⁾ OV C 181, 21.06.2012., 68. lpp. par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām", COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽³⁾ Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

⁽⁴⁾ Skatīt 2. zemsvītras piezīmi.

pieņemto lēmumu objektivitāti un to, ka ir ņemti vērā visi nozīmīgie aspekti, kas saistīti ar novērtējuma sekām. EESK arī uzskata, ka viena no svarīgākajām riska novērtēšanas problēmām ir reitinga aģentūru noteikto reitingu ticamība (un neatkarība) — tie pēdējos gados atkārtoti ir izrādījušies nepareizi vai tos pārlieku ir ietekmējušas intereses, domāšanas veids un struktūras, kas raksturīgas trešo valstu vietējam tirgum, kur šīs aģentūras darbojas, vai finanšu emitenti, kuri tās finansē. Tāpēc Komiteja aicina arī turpmākajās debatēs par reitinga aģentūru regulējumu vienmēr ņemt vērā, ka reitinga aģentūras līdz pat nesenaī pagātnei atkārtoti — tieši vai netieši — ilgtermiņā ir kaitējušas visām sabiedrības grupām. EESK tāpēc pauž nozēlu, ka centieni izveidot neatkarīgu Eiropas reitinga aģentūru vēl joprojām nav bijuši sekmīgi.

2. Priekšlikuma kopsavilkums un vispārīga informācija

2.1 Priekšlikums ir viens no reitinga aģentūru uzraudzības pasākumiem, ko īsteno, lai reaģētu uz sākotnējo banku krīzi, kas izvērās par finanšu un beigās par valsts parāda krīzi. Kopš 2010. gada 7. decembra, kad pilnībā stājās spēkā Regula par kreditreitinga aģentūrām, tām ir jāievēro stingri darbības noteikumi, lai samazinātu iespējamu interešu konfliktus, nodrošinātu reitingu un reitingu piešķiršanas procesa augstu kvalitāti un pietiekamu pārredzamību. 2011. gada 11. maijā minēto regulu grozīja⁽⁵⁾, un līdz ar to Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādei (EVTI) tika piešķirtas ekskluzīvas pilnvaras uzraudzīt ES reģistrētās kreditreitinga aģentūras (KA).

2.2 Regula par kreditreitinga aģentūrām un tās 2011. gada maija grozījumi tomēr neatrisina problēmu, kas bija viens no krīzes cēloņiem, proti, risks, ka finanšu tirgus dalībnieki, īpaši pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumi (PVKIU) un alternatīvo ieguldījumu fondu (AIF) pārvaldnieki savās riska pārvaldības sistēmās pārāk daudz un mehāniski paļaujas uz ārējiem kreditreitingiem un paši neveic riska novērtējumu un rūpīgu analīzi. Finanšu nozares dalībniekus uz to varētu rosināt ar izmaksām un vienkāršošanu saistīti apsvērumi. Risku sabiedrībai tomēr rada tas, ka tirgus dalībnieki var pakļauties “pūļa instinktam”⁽⁶⁾. Ja reakcija ir automātiska un to ietekmē vieni un tie paši reitingi, ieguldījumu vērtības samazināšanās gadījumā var notikt daudzu parāda instrumentu paralēla pārdošana, un tas var ietekmēt finansiālo stabilitāti. Risku rada arī procikliskums un “ķēdes” efekti (viena vērtspapīra vērtības samazināšana zem noteikta sliekšņa izraisa citu vērtspapīru pārdošanu). Jau atkārtoti ir norādīts, ka šie riski ir steidzami jāsamazina⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ OV L 145, 31.5.2011., 30. lpp.

⁽⁶⁾ Sk. “Financial Cycle, Factors of Amplification and possible Implications for Financial and Monetary Authorities”, Banque de France, Bulletin No 95, 2001. gada novembris, 68. lpp.

⁽⁷⁾ COM(2010) 301 final; Eiropas Komisijas konsultāciju dokuments par KA direktīvas pārstrādāšanu, http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/cra_en.htm; Padomes secinājumi, 2011. gada 23. oktobris; Finanšu stabilitātes padomes principi, lai samazinātu iestāžu un finanšu iestāžu paļaušanos uz ārējiem reitingiem, 2010. gada oktobris.

2.3 Ar minēto Komisijas priekšlikumu tiek risināta problēma, ka tirgus dalībnieki pārlieku paļaujas uz reitingiem, kas noteikti pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) un alternatīvo ieguldījumu fondu (AIF) pārvaldniekiem. Citi priekšlikumi attiecas uz šīs pašas problēmas risināšanu kredītiestādēs, apdrošināšanas uzņēmumos un finanšu konglomerāta ieguldījumu sabiedrībās⁽⁸⁾. Noteikumi par riska pārvaldību, kas attiecas uz PVKIU un AIF, 1. un 2. pantā tiek precizēti, nosakot, ka sabiedrības nedrīkst paļauties vienīgi vai mehāniski uz ārējiem kreditreitingiem. Tā tiek papildināti jau spēkā esošie uzraudzības noteikumi par to, ka finanšu dalībniekiem jāizmanto riska pārvaldības sistēmas, kas tiem ļauj jebkurā brīdī kontrolēt un novērtēt ieguldījumu pozīciju risku un to daļu kopējā riska profilā. Vienlaikus tiek paplašinātas Komisijas pilnvaras ar deleģētiem tiesību aktiem noteikt kritērijus, ko izmanto, lai novērtētu riska pārvaldības sistēmu piemērotību un tā arī izvairītos no pārliekas paļaušanās uz ārējiem reitingiem.

2.4 Priekšlikums jāanalizē saistībā ar tajā pašā dienā publicēto priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kreditreitingu aģentūrām⁽⁹⁾. Tajā — kopā ar citiem punktiem — ir izteikti vairāki papildu priekšlikumi, lai novērstu tirgus dalībnieku pārlieku paļaušanos uz reitingiem, nosakot, ka reitinga aģentūrām ir pienākums finanšu tirgus dalībniekiem sniegt plašu informāciju, tostarp informāciju par reitinga metodēm, to pamatā esošajiem pieņēmumiem un reitingu veidiem. Arī strukturētu finanšu instrumentu emitentu pienākums ir sniegt tirgum plašāku informāciju par saviem produktiem (kredītkvalitāte, bāzes aktīvu rezultāti, vērtspapīrošanas darījuma struktūra, naudas plūsmas u.c.). Kopumā ņemot, kreditreitingu regulas grozījumu mērķis ir atvieglot instrumentu kredītkvalitātes novērtējumu, ko paši veic PVKIU un AIF. Tāpēc abus priekšlikumus nedrīkst analizēt atsevišķi.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Komisijas priekšlikums attiecas uz vienu aspektu, kas saistīts ar trūkumiem reitinga aģentūru regulējumā, proti, reitinga ietekmi uz finanšu tirgus dalībnieku rīcību un tās sekām, kas ietekmē tirgu. Priekšlikums ir izstrādāts, veicot analīzi par pēdējo gadu krīžu cēloņiem. Reitinga aģentūru darbība ir viens no šiem cēloņiem. Tās izsaka vērtējumu par kreditoru — vai tie ir privātpersonas, vai valstis — maksātspeju un gatavību maksāt. Aģentūrām ir ļoti liela ietekme uz pasaules finanšu tirgu, jo daudzi tirgus dalībnieki (PVKIU, AIF, kredītiestādes un apdrošināšanas sabiedrības), pieņemot lēmumus par ieguldījumiem, paļaujas uz reitingiem. Komiteja pēdējos

⁽⁸⁾ COM(2011) 453 final.

⁽⁹⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kreditreitingu aģentūrām (COM(2011)747 final – 2011/0361 (COD)).

gados — arī 2012. gada 12. marta atzinumā⁽¹⁰⁾ — atkārtoti ir norādījuši uz trūkumiem reitinga aģentūru regulējumā un paudusi skaidru viedokli, kas ir pamatā arī šim atzinumam, un uz ko tā vēlreiz norāda.

3.2 Nesenās pēdējo gadu krīzes skaidri liecina, ka kļūdaini reitingi ievērojami kaitē daudzām ekonomikas jomām, pat visām valstīm un sabiedrībai kopumā. Tās arī parādīja, ka tirgus nespēj aizkavēt pārmērības. Tāpēc kreditreitingu aģentūru jomā ir vajadzīgs stingrāks un saskaņots valsts līmeņa regulējums. Turklāt, ņemot G-20 līmenī notiekošos procesus, ir jāatbalsta ES līmeņa regulējums ar mērķi pasaulē nodrošināt noteikumu minimālu saskaņotību. Noteikti ir jāpanāk⁽¹¹⁾, ka reitingu izstrādē tiek ievēroti minimālie standarti, arī turpmāk respektējot integritātes, pārredzamības, atbildības un labas uzņēmējdarbības principus.

3.3 Komiteja atzīmē, ka pēdējos gados — lai arī ļoti vēlu — reitinga aģentūru regulējumā ir panākti ievērojami uzlabojumi. Ja tagad, pateicoties 2011. gada 15. novembra priekšlikumam par grozījumiem kreditreitingu aģentūru regulā⁽¹²⁾, šo aģentūru regulējumā tiek iekļauti tādi problēmjautājumi kā reitingu prognozes, reitinga aģentūru neatkarība, informācijas atklāšana, valstu reitingi, reitingu salīdzināmība, reitinga aģentūru rotācija, civiltiesiskā atbildība un ārējo reitingu izmantošana, tas ir jāvērtē atzīnīgi. EESK par to jau ir pieņēmusi atzinumus⁽¹³⁾ un sniegusi konkrētas norādes. Komiteja tomēr pauž nozēlu, ka pietiekami nav risinātas tādas problēmas kā lielo kreditreitinga aģentūru dominējošā pozīcija tirgū un alternatīvi maksāšanas modeļi.

3.4 Priekšlikumā — kā atbalsta pasākums — arī PVKIU un AIF līmenī ir pievērsta uzmanība ārēju reitingu automatiskas un mehāniskas pārņemšanas problēmai, kas — kā norādīts priekšlikumā — var izraisīt finanšu nozares dalībnieku pakļaušanos “pūļa instinktām” vai — kā norādīts Komitejas atzinumā — var būt cēlonis pašpietiekamiem “pareģojumiem”⁽¹⁴⁾. Šajā jautājumā priekšlikums saskan ar tajā pašā dienā ierosināto grozīto regulu par kreditreitingu aģentūrām. Šai divējādai pieejai ir loģisks pamatojums. Finanšu tirgus dalībnieku, kam (ārējie) reitingi ir paredzēti, automatiskā paļaušanās uz reitingiem ir jāizkavē vai jāierobežo, un reitinga aģentūru regulējumā ir jānodrošina, ka to darbība ir pietiekami pārredzama un tirgus dalībnieki saņem nepieciešamo informāciju.

⁽¹⁰⁾ Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

⁽¹¹⁾ Skat. 2. zemsvītras piezīmi, 1.2. punkts.

⁽¹²⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kreditreitingu aģentūrām (COM(2011)747 final – 2011/0361 (COD)).

⁽¹³⁾ Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁴⁾ Skat. 2. zemsvītras piezīmi, 1.7. punkts.

3.5 Jāņem vērā, ka PVKIU un AIF zināmā mērā paši ir atbildīgi par izvairīšanos no “pūļa instinkta” vai ķēdes reakcijas. Ja to izveidotās riska pārvaldības sistēmas pieļauj šāda efekta rašanos, tie ir daļa no problēmas. EESK atbalsta Komisijas viedokli šajā jautājumā. Tāpēc arī minētā priekšlikuma īstenošanā galvenokārt jāraugās, lai ar deleģētajiem tiesību aktiem tiktu mērķtiecīgi īstenota likumdevēja griba. Jāatzīmē arī, ka finanšu jomas regulējuma efektivitāti atspoguļo tikai tā ievērošana uzraudzības praksē.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Neapšaubāmi, ka mehāniska, automatiska ārējo reitingu pārņemšana, neveicot analīzi, izraisa vai var izraisīt attiecīgo vērtspapīru paralēlu pārdošanu, un tādējādi tirgū var rasties šoks, kas apdraud finanšu stabilitāti. Tas ir secināts arī plašajās ārējās konsultācijās, ko veica Komisija⁽¹⁵⁾, 2011. gada 8. jūnijā pieņemtajā Eiropas Parlamenta nelegislatīvajā rezolūcijā⁽¹⁶⁾ un Finanšu stabilitātes padomes (FSP) principos⁽¹⁷⁾.

4.2 Lai šo automatismu apturētu, jāveic vairāki pasākumi. Vispirms ir jānodrošina, ka tiek izmantotas un tālāk attīstītas visas iespējas, lai kā alternatīvu lielo aģentūru reitingiem varētu izmantot arī citus kredīspējas standartus. Vienlaikus jāpārbauda spēkā esošie uzraudzības noteikumi, kas, pamatojoties uz tiesību aktiem vai administratīviem noteikumiem, rada automatisku saikni starp ārējo reitingu un novērtējumu (arī kredītiestādēs un apdrošināšanas sabiedrībās). Īstenojot tādus pašus pasākumus, jānovērš arī automatisms finanšu jomas dalībnieku riska pārvaldības sistēmās. Kopumā jāatzīmē, ka ES un valstu tiesību aktos nedrīkst saglabāt noteikumus, kas izraisa šo automatismu. Turklāt ir jānodrošina, lai nedarbotos arī privāttiesību līgumi, kuros ir paredzēts šāds automatisms. Finanšu tirgus dalībniekiem ir arī jāsaņem pietiekama informācija, lai tiem pašiem būtu vieglāk veikt savu analīzi.

4.3 Priekšlikumā ir iekļauta vispārēja pamatnostādne, kas precizē, kā izveidojamas PVKIU un AIF riska pārvaldības sistēmas. Šī pieeja pamatā ir pareiza. Tomēr tā īstenosies praksē tikai tad, kad būs attiecīgi deleģētie tiesību akti, un tas nozīmē, ka galvenais darbs, lai novērstu ārējo reitingu automatisku pārņemšanu un tās negatīvo ietekmi, vēl ir jāveic.

⁽¹⁵⁾ Sk. 6. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁶⁾ Eiropas Parlamenta 2011. gada 8. jūnija rezolūcija par reitinga aģentūru nākotnes perspektīvām (2010/2302 (INI)).

⁽¹⁷⁾ Sk. 6. zemsvītras piezīmi.

4.4 Praksē pilnīgi attiekties no ārējiem reitingiem nebūs iespējams. Pašlaik ļoti trūkst vajadzīgo resursu, īpašo zināšanu un pieredzes, lai varētu aizstāt ārējos reitingus. Tieši mazajām finanšu iestādēm ne vienmēr ir vajadzīgie līdzekļi, lai izveidotu vai attīstītu savas analīzes struktūras. Līdztekus ieteikumam uzlabot iespējas veikt iekšēju riska novērtēšanu un līdz ar to palielināt neatkarību no ārējām reitinga aģentūrām Komiteja vēlreiz rosina nodrošināt mazajiem un vidējiem uzņēmumiem iespēju riska analīzes veikšanu uzticēt ārējiem pakalpojumu sniedzējiem. Atvieglējot piekļuvi ārējai informācijai, specializētos tirgos sadarbojoties var paplašināt speciālās zināšanas un panākt rentabilitāti. Tas dotu iespēju arī maziem un vidējiem uzņēmumiem būt neatkarīgākiem no reitinga aģentūrām. Attiecīgi pasākumi ir vērtējami atzinīgi. Komiteja tomēr uzskata, ka gala lēmums par ieguldītāju kredītspēju uzņēmumiem jāpieņem pašiem un to nedrīkst uzticēt ārējiem speciālistiem.

4.5 EESK uzskata, ka priekšlikuma īstenošana — dažkārt ievērojami — var paaugstināt ar šīs jomas regulēšanu saistītās izmaksas, jo vajadzēs paplašināt riska pārvaldības sistēmas, piemēram, izstrādāt un pilnveidot iekšējās procedūras. Taču, ņemot vērā pastāvošos draudus visai sabiedrībai, tas ir vienīgais risinājums.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu" (pārstrādāta redakcija)

COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD)

(2012/C 229/13)

Ziņotājs: PEZZINI

Padome 2012. gada 7. martā un Eiropas Parlaments 2012. gada 13. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 33., 114. un 207. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu" (pārstrādāta redakcija)

COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 8. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 135 balsīm par, 3 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja uzskata, ka efektīva muitas savienība ir svarīgs Eiropas integrācijas priekšnoteikums, lai visā ES teritorijā būtu efektīvi, droši un pārredzami nodrošināta brīva preču aprite, maksimāli aizsargājot patērētājus un vidi, kā arī efektīvi apkarota krāpšana un viltošana.

1.2 Tāpēc Komiteja aicina īstenot vienotu muitas politiku, kuras pamatā būtu vienādas, mūsdienīgas, pārredzamas, efektīvas un vienkāršotas procedūras un kura spētu sekmēt ES ekonomikas konkurētspēju pasaules mērogā, kā arī aizsargāt ES uzņēmumu un patērētāju intelektuālo īpašumu, tiesības un drošību.

1.3 Šajā sakarā Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija ir pieņēmusi priekšlikumu regulai, ar ko pārskata 2008. gada 23. aprīļa Regulu (EK) Nr. 450/2008, un cer, ka tiks nodrošināts precīzs laika grafiks, vienāda interpretācija, izsmelīga informācija un apmācība, kā arī pienācīgi dalībvalstu un Kopienas finanšu līdzekļi.

1.4 EESK, protams, piekrīt, ka attiecībā uz pilnvaru deleģēšanu un īstenošanas pilnvaru piešķiršanu kodeksa noteikumi **jāpieskaņo Lisabonas līgumam**, ievērojot taisnīgu līdzsvaru starp Parlamentu un Padomi un tādējādi nodrošinot abu iestāžu vienlīdzību deleģēto aktu jautājumā.

1.5 Komiteja uzskata: lai veicinātu tirdzniecisko darbību un labāk koordinētu preventīvo darbību un sankciju piemērošanu,

ir lietderīgi un svarīgi ieviest tādas **modernizācijas pasākumus kā muitas tiesību aktu vienkāršošanu** un muitas sistēmu **sadarbspējīga informatizācija**.

1.6 EESK pauž bažas, ka **dalībvalstīm ir iespēja atšķirīgi interpretēt ES muitas tiesību aktus** un tas var radīt birokrātijas slogu uzņēmumiem, it sevišķi maziem uzņēmumiem, un tādējādi negatīvi ietekmēt Eiropas konkurētspēju.

1.7 Šajā sakarā EESK pārliecinoši atbalsta **centralizētu muietošanu** ar atbilstīgu elektronisko sistēmu starpniecību, standartizētu darba metožu sistemātisku izmantošanu, **uzņēmējdarbības procesu modelēšanu**, visu to iniciatīvu izplatīšanu, kas saistītas ar elektronisko muitu, un Eiropas ātrās reaģēšanas grupas eksperimentālu izveidi novatorisku procesu atbalstam.

1.8 Komiteja atzīst, ka kodeksa ieviešana **būtu jāatliek**, lai būtu pietiekami daudz laika izveidot saskaņotas elektroniskas sistēmas un uzlabot muitas procedūru organizēšanu pie Eiropas Savienības ārējām robežām, taču, pirmām kārtām, lai varētu **informēt un attiecīgi apmācīt personālu** un tādējādi sekmēt starptautisko tirdzniecību, personu brīvu pārvietošanos un preču ātru apriti.

1.9 EESK uzskata, ka vajadzīga **ciešāka sadarbība** starp muitas pārvaldēm, tirgus uzraudzības iestādēm, Komisijas dienestiem un ES aģentūrām, lai labāk kontrolētu ieviesto preču kvalitāti.

1.10 Komiteja uzsver, ka ir svarīgi uzlabot uzņēmējiem un citām ieinteresētajām personām paredzēto pakalpojumu kvalitāti, un iesaka Komisijai ar konkrētu stimulu un vienkāršotu procedūru starpniecību mudināt uzņēmējus pretendēt uz **atzīta uzņēmēja statusu**.

1.11 Komiteja uzsver, ka ir jāsniedz attiecīga informācija un apmācība muitas darbiniekiem, ekonomikas dalībniekiem un muitas aģentiem, lai nodrošinātu noteikumu vienādu piemērošanu un interpretāciju un labāk aizsargātu patērētājus. Šajā saistībā būtu lietderīgi ciešā sadarbībā ar visas ES augstskolām un izpētes centriem dibināt arī **Žana Monē (Jean Monnet) katedras Eiropas muitas tiesībās**.

1.12 Komiteja ir pārliecināta, ka ir jāizmanto katras dalībvalsts spējas un iespējas, lai izveidotu **Eiropas Muitas augstskolu**, kas ļautu veicināt profesionālo izcilību muitas jomā, tādējādi laika gaitā īstenojot **vienotu Eiropas muitas sistēmu**.

2. Pašreizējā situācija

2.1 Muitām ir svarīga loma drošības un aizsardzības nodrošināšanā, patērētāju un vides aizsardzībā, visu ienākumu iekasēšanas garantēšanā, krāpšanas un korupcijas apkarošanā un intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanas nodrošināšanā. Viltotu preču imports Eiropas Savienībā rada ienākumu zudumu, pārkāpj intelektuālā īpašuma tiesības un nopietni apdraud ES patērētāju drošību un veselību.

2.2 Kopienas Muitas kodeksu, kas pieņemts 1992. gadā un vēl joprojām ir spēkā, piemēro ar procedūrām, kurās bieži izmanto papīra dokumentus, lai arī pirms zināma laika ar dalībvalstu sistēmu datorizācijas starpniecību ir ieviesta elektroniskā muietošana, taču Kopienas līmenī nav noteikts par pienākumu izmantot šādu sistēmu.

2.3 Muitu nozīme pa šo laiku ir pieaugusi, jo ir palielinājies tirdzniecības apjoms un parādījušies citi ar produktu drošumu un jaunām informācijas tehnoloģijām (IT) saistīti faktori, kas, arī pateicoties ar Lisabonas līgumu ieviestajām izmaiņām, ir uzlabojuši iekšējā tirgus konkurētspēju.

2.4 Modernizēto muitas kodeksu ⁽¹⁾ pieņēma 2008. gadā, lai risinātu tādus jautājumus kā lielāks tirdzniecības apjoms, jauna risku pārvaldība, likumīgas tirdzniecības aizsardzība un drošība, un izveidotu kopīgu IT vidi muitām un tirdzniecībai.

2.5 Modernizētā muitas kodeksa noteikumi ir stājušies spēkā, tomēr, lai tos varētu īstenot praksē, ir vajadzīgi piemērošanas noteikumi, kuriem jāstājas spēkā līdz 2013. gada 24. jūnijam. Tomēr tehnisku un praktisku iemeslu dēļ, kas saistīti ar juridisko, informātikas un ekspluatācijas jautājumu sarežģītību, līdz minētajam datumam tas nebūs iespējams.

⁽¹⁾ Sk. OV L 145, 4.6.2008., 1. lpp.

2.6 EESK iepriekš pieņemtos atzinumos šajā sakarā jau ir norādījusi, ka “šie termiņi (...) ir noteikti ar zināmu optimismu” ⁽²⁾, un uzsvērusi, ka “tas, ka nav piemērošanas regulas, par kuras izstrādi atbild Komisija, šobrīd rada neskaidrības attiecībā uz vairākiem noteikumiem” ⁽³⁾, tomēr EESK vienmēr ir uzskatījusi, ka “Muitas savienība, kas ir Eiropas ekonomiskās integrācijas dzinējspēks, šodien nedrīkst atpalikt no starptautiskās tirdzniecības norisēm” ⁽⁴⁾.

2.7 Attiecībā uz finanšu resursiem Komiteja uzsver viedokli, ko tā paudusi nesējā atzinumā par rīcības programmu muitas un nodokļu nozarei Eiropas Savienībā laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam (**FISCUS**) ⁽⁵⁾. Taču, kā EESK jau vairākkārt ierosinājusi ⁽⁶⁾, tam vajadzētu būt tikai sākumposmam strukturētā sadarbībā starp visiem tām aģentūrām — gan valstu, gan Eiropas līmeņa —, kuras iesaistītas cīņā pret krāpšanu un noziedzību finanšu jomā, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, organizēto noziedzību, terorismu, kontrabandu utt.

2.8 Turklāt, ņemot vērā, ka pēdējos gados izstrādātas divas programmas (“**Muita 2013**” un “**Fiscalis 2013**”), kas ir attīstījušās neatkarīgi viena no otras un tagad ir apvienotas vienā programmā **FISCUS**, Komiteja uzskata, ka **ir svarīgi saglabāt** šādas programmas galveno pozitīvo aspektu, proti, **cilvēkfaktora svarīguma atzīšanu**.

— “Jānodrošina valstu muitas un nodokļu administrāciju pietiekams aprīkojums, lai tās varētu risināt attiecīgās problēmas turpmākajos desmit gados.

— Nodokļu un muitas nozares jāapgādā ar mūsdienīgu un efektīvu IT sistēmu. Tas būtu arī, piemēram, modernizētais muitas kodekss.

— Komiteja vēlētos, lai tiktu veikti sīkāki novērtējumi par ietekmi uz ES un tās dalībvalstu budžetiem.” ⁽⁷⁾

2.9 Lai modernizētu muitas jomu, vajadzīgi atbilstīgi finanšu resursi procedūrām un procesiem, kas saistīti ar muitas darbību, it sevišķi ar elektroniskas sistēmas izveidi un attiecīgā personāla apmācību.

⁽²⁾ Sk. OV C 318, 23.12.2006., 47. lpp.

⁽³⁾ Sk. OV C 309, 16.12.2006., 22. lpp.

⁽⁴⁾ Sk. OV C 324, 30.12.2006., 78. lpp.

⁽⁵⁾ Sk. atzinumu CESE, OV C 143, 22.5.2012., 48. lpp.

⁽⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par krāpšanas apkarošanu pievienotās vērtības nodokļa jomā, OV C 347, 18.12.2010., 73. lpp.; atzinumu par tematu “Labas pārvaldības veicināšana nodokļu lietās”, OV C 255, 22.9.2010., 61. lpp.; atzinumu par nodokļu nemaksāšanu, kas saistīta ar importu, OV C 277, 17.11.2009., 112. lpp.; atzinumu par piedziņu saistībā ar nodokļiem, nodevām un citiem pasākumiem un par administratīvo sadarbību nodokļu jomā, OV C 317, 23.12.2009., 120. lpp.

⁽⁷⁾ Sk. 5. zemsvītras piezīmi.

2.10 Jaunajā regulas priekšlikumā minētie stratēģiskie mērķi joprojām ir tādi paši kā pārstrādājamajā Regulā (EK) Nr. 450/2008, t. i., mērķi atbilst pašreizējai politikai to preču tirdzniecības jomā, ko ievie Eiropas Savienībā un izved no tās. Komiteja jau ir paudusi viedokli par šiem mērķiem ⁽⁸⁾.

2.11 Eiropas Parlaments ir paudis viedokli 2011. gada 1. decembra rezolūcijā par muitas modernizāciju ⁽⁹⁾ un izskatījis tādas jautājumus kā muitas stratēģija, konkurētspējas nodrošināšanas un riska pārvaldības instrumenti, vienots kontaktpunkts, kontroles un sankciju sistēmu saskaņošana, procedūru vienkāršošana, finansiālas intereses un intelektuālā īpašuma tiesības, kā arī ciešāka sadarbība.

2.12 Savukārt Komisija ziņojumā par muitas savienības attīstības stratēģijas progresu ⁽¹⁰⁾ ir uzsvērusi, ka vajadzīga

- plašāka stratēģiskā pieeja, lai sadarbotos ar citām aģentūrām un starptautiskajiem partneriem drošības, veselības, drošuma un vides jomā;
- pārvaldības uzlabošana un atjaunināšana attiecībā uz struktūru un darba metodēm, uzmanību vēršot vairāk uz uzņēmējdarbību virzītu pieeju muitas procesos;
- spēju un iespēju apzināšana un apvienošana starp dalībvalstīm un Komisiju, lai uzlabotu efektivitāti un saskaņotību un ar *FISCUS* programmu realizētu apjomradītus ietaupījumus;
- darbības mērīšanas un novērtēšanas (rezultātu, kā arī iznākumu) pamatu definēšana, lai nodrošinātu, ka muitas savienība īsteno savus mērķus, un lai atklātu nepilnības.

2.13 Padome ar 2011. gada 13. decembra rezolūciju ⁽¹¹⁾ nolēma, ka jāizstrādā turpmākās sadarbības stratēģija, lai noteiktu pasākumus, kas jāveic, lai vēl vairāk uzlabotu muitas iestāžu savstarpējo sadarbību un sadarbību ar citām iestādēm, lai stiprinātu muitas kā galvenās iestādes nozīmi preču aprites kontrolē brīvības, drošības un tiesiskuma telpā un lai efektīvāk aizsargātu Savienības iedzīvotājus.

3. Komisijas priekšlikums

3.1 Komisija ierosina aizstāt Regulu (EK) Nr. 450/2008 (Modernizēts muitas kodekss) ar pārskatītu regulu, ar ko, citas-tarp,

- tekstu pieskaņo Lisabonas līgumam,

⁽⁸⁾ Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

⁽⁹⁾ Sk. EP 2011. gada 1. decembra rezolūcija (2011/2083/INI).

⁽¹⁰⁾ Sk. COM(2011) 922 final (2011. gada 20. decembris).

⁽¹¹⁾ Sk. OV C 5, 7.1.2012., 1. lpp.

- to pielāgo praktiskajiem aspektiem un tiesību aktu attīstībai muitas jomā un citās jomās, kas saistītas ar preču apriti starp Eiropas Savienību un trešām valstīm;

- paredz pietiekamu laiku nepieciešamo IT sistēmu izstrādei.

3.2 Regulas (EK) Nr. 450/2008 pārstrādāšana ļaus labāk saskaņot tiesību aktus ar uzņēmējdarbības praksi, atbalstot optimālu IT attīstības struktūru un plānošanu un vienlaikus saglabājot visas pārstrādājamās regulas priekšrocības, proti, administratīvo procedūru vienkāršošanu publiskajām iestādēm (ES vai dalībvalstu) un privātpersonām,

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija ir pieņēmusi priekšlikumu regulai, ar ko pārskata 2008. gada 23. aprīļa Regulu (EK) Nr. 450/2008, ar kuru izveido Modernizēto muitas kodeksu.

4.2 Lai arī Komiteja atbalsta jauno priekšlikumu, tā uzskata, ka jānodrošina šādi aspekti:

- konkrēti termiņi piemērošanas noteikumu īstenošanai, lai novērstu vēlreizēju pārstrādāšanu un kavēšanos;
- ES muitas tiesību aktu vienāda interpretācija; Eiropas Savienībai jādarbojas kā vienotai administrācijai, lai izveidotu **vienotu Eiropas muitas sistēmu**;
- vienāds kontroles līmenis un vienāda attieksme pret uzņēmējiem visā ES muitas teritorijā, standartizēta kontroles piemērošana, vienota kontaktpunkta pilnveidošana un atvieglota piekļuve atzīta uzņēmēja statusam;
- vispusīga informācija visiem ieinteresētajiem uzņēmējiem, lai, pamatojoties uz kopīgiem standartiem, kas nodrošina pilnīgu sadarbību, nodrošinātu jauno noteikumu un IT procedūru saskaņotu un vienādu piemērošanu;
- kvalitatīva apmācība muitas personālam un uzņēmējiem, kas balstās uz Eiropas forumiem un standartiem, lai paaugstinātu profesionalitāti un palielinātu atbildību, vienlaikus veicot attiecīgu uzraudzību saskaņā ar Eiropas kvalitātes parametriem;

- atbilstīgi dalībvalstu un Kopienas finanšu resursi, kas ļauj īstenot attiecīgās programmas (piemēram, *FISCUS*, *Kopienas programmas mūžizglītības jomā*), kurās uzmanība pievērsta arī svešvalodu apguvei un IKT, kā arī **Žana Monē katedrām**;

— spēju un iespēju apzināšana un apvienošana starp dalībvalstīm un Eiropas līmenī, lai izveidotu **Eiropas Muitas augstskolu**, kas ļautu veicināt profesionālo izcilību muitas jomā;

4.3 Komiteja uzskata, ka minētie jautājumi ir sevišķi svarīgi saistībā ar apmācību un kopīgām iniciatīvām IT jomā, ņemot vērā mērķi nodrošināt augstus muitas sistēmu sadarbības standartus un vienotu **Eiropas muitas tiesisko regulējumu** par kvalifikāciju un vienveidīgiem darbības standartiem.

4.4 Būtiskie ieguldījumi, kas jau ir veikti datorizētu un sadarbīgu muitas sistēmu izveidē, vēl nav spējuši novērst atšķirības tiesību aktos un datu izmantošanā. Komisijas priekšlikumā noteiktajos termiņos jāveic intensīvāka saskaņošana un jāizveido Eiropas muitas tiesiskais regulējums, kas būtu pamats Komitejas atbalstītajam mērķim, proti, vienotas **Eiropas muitas sistēmas** izveidei.

4.4.1 Ņemot vērā, ka jauno regulu jāpiemēro vienveidīgi, EESK iesaka eksperimentāli izveidot Eiropas ātrās reaģēšanas grupu, kas sniegtu atbalstu profesionālajā un sarežģītajā muitnieku darbā, it īpaši pie ārējām robežām.

4.5 EESK jau ir iepriekš apgalvojusi, ka “Kopienas muitas pārvaldībai jābūt vienam no Eiropas Savienības ilgtermiņa mērķiem. Šāda veida pārvaldībai ir priekšrocības vienkāršības, drošuma un izmaksu ziņā, kā arī raugoties no starpsavienojumu iespējām ar citām ES un trešo valstu sistēmām”⁽¹²⁾.

4.6 Komiteja uzsver, ka liela nozīme ir atjauninātām pamatnostādņēm par importa kontrolēm produktu drošuma jomā un publiskām datubāzēm par bīstamām precēm, kas pārtvertas muitā.

4.7 Komisijai vajadzētu ņemt vērā piezīmes, ko EESK ir formulējusi 2007. gada 13. decembra atzinumā par horizontālo tiesisko pamatu⁽¹³⁾ un kurās atspoguļojās vajadzība labāk koordinēt un paplašināt tirgus uzraudzību.

4.8 Runājot par tiesisko aizsardzību ES tirgū, noteikumi būtu jāorientē uz tādu jaunu sistēmu izveidi, kas ļautu noteikt produktu izcelsmi un garantēt to izsekojamību, lai tādējādi labāk informētu patērētājus un pastiprinātu pasākumus nelikumīgu un krāpniecisku darbību novēršanai muitas jomā.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ OV C 318, 13.9.2006., 47. lpp.

⁽¹³⁾ OV C 120, 16.5.2008., 1. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Zaļā grāmata par Eiropas Savienībā dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (Direktīva 2003/86/EK)”

COM(2011) 735 final

(2012/C 229/14)

Ziņotājs: **PÎRVULESCU kgs**

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 15. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Zaļā grāmata par Eiropas Savienībā dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (Direktīva 2003/86/EK)”

COM(2011) 735 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 18. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (2012. gada 23. maija sēdē), ar 131 balsi par, 5 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1 Gan Stokholmas programmā, gan Eiropas Imigrācijas un patvēruma paktā ģimenes atkalapvienošanās ir atzīta par jomu, kurā būtu jāturpina ES politikas izstrāde, pievēršot īpašu uzmanību integrācijas pasākumiem. 2003. gadā tika apstiprināti vienoti Eiropas imigrācijas noteikumi, kas paredz trešo valstu valstspiederīgo ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanas nosacījumus Eiropas Savienībā.

1.2 Direktīvā paredzēti iecelšanas un uzturēšanās nosacījumi, kas attiecas uz trešām valstīm piederīgiem ģimenes locekļiem, kuri pievienojas kādam trešo valstu valstspiederīgajam, kas jau likumīgi uzturas kādā no dalībvalstīm. Direktīva neattiecas uz ES pilsoņiem.

1.3 Komisijas pirmajā ziņojumā par direktīvas īstenošanu (COM(2008) 610 final) ir apzināti direktīvas trūkumi un problēmas, kas rodas, to piemērojot dalībvalstīs.

1.4 Komisija uzskatīja par nepieciešamu par ģimenes atkalapvienošanās jautājumiem uzsākt publiskas debates, uzsverot vairākus ar direktīvas īstenošanu saistītus aspektus. Tāds ir izskatāmās Zaļās grāmatas mērķis. Visas ieinteresētās puses tika uzaicinātas atbildēt uz dažādiem jautājumiem par to, kā stiprināt ģimenes atkalapvienošanās noteikumu efektivitāti Eiropas Savienības mērogā.

1.5 Atkarībā no šo konsultāciju rezultātiem Komisija nolems, vai turpmāk būtu jāveic konkrēti politiski pasākumi (piemēram, jāizstrādā direktīvas grozījumi, interpretējošas pamatnostādnes vai jāsauglabā *status quo*).

2. Vispārējās piezīmes

2.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu rīkot plašu direktīvas par ģimenes atkalapvienošanās sabiedrisko apspriešanu. Būdamā organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāve, EESK piedāvās savu atbalstu šīs apspriešanas rīkošanai un sagatavos atzinumu, kas balstīts uz tās gūto pieredzi.

2.2 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ar bažām norāda, ka ar imigrāciju saistītu problēmu apspriešana pašreizējā politiskajā, ekonomiskajā un sociālajā situācijā ir ļoti sarežģīts jautājums. Finanšu un ekonomikas krīzes apstākļos vājinājusies cilvēku savstarpējā solidaritāte. Krīze izraisījusi arī politiskā diskursa un rīcības radikalizāciju. Turklāt svarīgi ir uzsvērt, ka, ņemot vērā demogrāfisko un ekonomisko perspektīvu Eiropā, tai jābūt atvērtai attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem, kuri vēlas dzīvot Eiropas Savienībā. Neraugoties uz svārstībām darba tirgū, Eiropas sabiedrībai arī turpmāk jāpaliek atvērtai sabiedrībai. Debates par ģimenes atkalapvienošanās jautājumiem imigrācijas politikas ietvaros ir nepieciešamas, taču šāda apspriešana rada šaubas par esošajiem noteikumiem un pašreizējo praksi, taču abi minētie aspekti ir būtiski imigrācijas politikas mērķu sasniegšanas elementi.

2.3 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja apspriešanu atbalsta. Tā arī turpmāk centīsies nodrošināt, lai organizētās pilsoniskās sabiedrības viedoklis pozitīvi ietekmē politiskās norises šajā jomā. Neatkarīgi no tā, ar kādām politiskām vai ekonomiskām problēmām Eiropas sabiedrībai būs jāsakaras, Eiropas integrācijas procesa pamatā — it īpaši pamattiesību ieviešana — ir jāsaugā un jāstiprina.

2.4 EESK atzinīgi vērtē, ka Eiropas Komisija uzklausa pilsonisko sabiedrību un akadēmiskās aprindas, neraugoties uz vairākkārtējo kritisko direktīvas satura un piemērošanas vērtējumu. Šajā sakarībā uzsver Eiropas Integrācijas foruma pozitīvo

lomu, jo tas veicina Eiropas iestāžu un dažādu migrācijas un integrācijas problēmu risināšanā iesaistītu pušu strukturētu dialogu.

2.5 Komiteja uzskata, ka, pirmkārt, apspriežot direktīvu un tās ietekmi, ir jāpievēršas tās īstenošanas praktiskajiem aspektiem un ka, otrkārt, pēc atkārtotas apspriešanās ar ieinteresētajām pusēm būtu jānosaka piemērots rīcības veids un tā īstenošanas instrumenti.

2.6 Apspriežot direktīvu būtu jāņem vērā daudzie starptautiskie līgumi un vienošanās par privātās dzīves, ģimenes un tās locekļu, it īpaši bērnu, aizsardzību. Tiesības uz privātās un ģimenes dzīves respektēšanu ir vienas no pamattiesībām un par tādām tās arī ir uzskatāmas neatkarīgi no attiecīgās personas valstspiederības. Dažādos dokumentos tieši vai netieši tas arī noteikts, piemēram, Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā (12., 16. un 25. pantā), Konvencijā par bērna tiesībām, Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (7. pantā), Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (8., 9., 24. un 25. pantā) un Eiropas Sociālā hartā (16. pantā).

2.7 Komiteja uzskata, ka debates par direktīvu ir nepieciešamas un lietderīgas gan tāpēc, ka par ģimeņu atkalapvienošanu uzkrāti empīriski dati, gan arī tāpēc, ka jānodrošina direktīvas piemērošanas atbilstība tiem tehnoloģiskajiem līdzekļiem, kurus iespējams izmantot uzturēšanās atļauju piešķiršanas procesā (piemēram, DNS testi). Turklāt ir jāņem vērā arī Eiropas Savienības Tiesas prakse.

2.8 Lai gan migrācijas jomā uzkrāts daudz uzticamu datu, Komiteja uzskata, ka tādu problemātisku tematu jomā kā krāpšana vai piespiedu laulības, datu daudzums nav pietiekams, lai politikas izstrādē uz tiem varētu balstīties. Komiteja aicina turpināt datu, it īpaši kvalitatīvu datu, vākšanas darbu šādās īpaši sarežģītās un svarīgās jomās.

3. Īpašas piezīmes

3.1 *Piemērošanas joma. Kuras personas saskaņā ar direktīvu var kvalificēt kā apgādniekus?*

1 j a u t ā j u m s

— Vai šie kritēriji (pamatotas izredzes saņemt pastāvīgas uzturēšanās atļauju pieteikuma iesniegšanas laikā saskaņā ar 3. pantu un nogaidīšanas laiks, līdz atkalapvienošanās kļūst faktiski iespējama, saskaņā ar 8. pantu) ir pareiza pieeja un labākais apgādnieku atbilstības atzīšanas veids?

3.1.1 Komiteja uzskata, ka šis “pamatotu izredžu” kritērijs no juridiskā aspekta ir pārāk neprecīzs un ka tas var izraisīt ierobežojošu interpretāciju. Tāpēc tā iesaka saglabāt nosacījumu par to, ka nepieciešama uzturēšanās atļauja, kas uz vienu gadu vai ilgāku laiku, bet svītrot otru nosacījumu par pamatotām izredzēm.

3.1.2 Līdzīgi problēmas var radīt arī minimālais nogaidīšanas laiks. Tiesības uz ģimenes dzīvi un tiesības uz privāto dzīvi ir pamattiesības. EESK uzskata, ka, reāli piemērojot šīs tiesības, apgādniekam saskaņā ar šo direktīvu ir jābūt iespējai ģimenes atkalapvienošanās procedūru uzsākt no uzturēšanās atļaujas saņemšanas brīža un ka jāsvītrot minimālā likumīgās uzturēšanas laika kritērijs.

3.1.3 Komiteja saprot, ka augsti kvalificētiem un mazāk kvalificētiem imigrantiem tiek noteikts atšķirīgs aizsardzības statuss un aizsardzība. Taču Komiteja norāda: Eiropas tautsaimniecībai vienlīdz nepieciešamas abas minētās kategorijas, turklāt par iemeslu minot atšķirīgu kvalifikāciju starp šīm kategorijām nekādas atšķirības nedrīkstētu noteikt ne attiecībā uz privātās, ne ģimenes dzīves aizsardzību.

3.2 *Atbilstīgie ģimenes locekļi. Obligātie noteikumi — nukleārā ģimene*

2 j a u t ā j u m s

— Vai ir likumīgi, ka laulātā minimālais vecums atšķirtas no pilngadības vecuma attiecīgajā dalībvalstī?

— Vai ir citas iespējas ģimenes atkalapvienošanās kontekstā novērst piespiedu laulības, un, ja ir, tad kādas?

— Vai jūsu rīcībā ir skaidri pierādījumi par to, ka pastāv piespiedu laulību problēma? Apstipriņošas atbildes gadījumā — cik nopietna (statistiski) ir šī problēma un vai tā ir saistīta ar ģimenes atkalapvienošanās noteikumiem (minimālā vecuma atšķirības no pilngadības vecuma)?

3.2.1 Komiteja uzskata, ka noteikums par laulātā minimālo vecumu ir ne tikai neefektīvs piespiedu laulību apkarošanas instruments, bet ir arī pretrunā tiesībām uz ģimenes dzīvi. Šajā jomā viena no iespējām būtu pēc ģimenes atkalapvienošanās kādā no dalībvalstīm veikt laulības veida novērtējumu ar aptauju un/vai pārrunu palīdzību. Lai palielinātu iespējas atklāt piespiedu laulību gadījumus, kas skar gandrīz tikai sievietes, EESK iesaka izveidot stimulu sistēmu tām personām, kuras atzīst, ka bijušas spiestas laulāties. Viens no risinājumiem, bet nekādā gadījumā vienīgais, būtu attiecīgajām personām piešķirt uzturēšanās atļauju uz vismaz vienu gadu. Komitejas rīcībā nav skaidru pierādījumu par piespiedu laulībām un tā iesaka Eiropas Komisijai un citām specializētajām aģentūrām kopīgi iegūt ticamus datus.

3 j a u t ā j u m s

— Vai uzskatāt, ka būtu lietderīgi saglabāt *statu quo* klauzulas, ko dalībvalstis neizmanto, piemēram, ierobežojumu attiecībā uz bērniem, kuri vecāki par 15 gadiem?

3.2.2 Komiteja uzskata, ka šīs divas klauzulas saglabāt nav nepieciešams. Pirmā klauzula, kas saistīta ar integrācijas noteikumiem bērniem, kuri vecāki par 12 gadiem, tika izmantota tikai vienā dalībvalstī. Turklāt ir iespējams, ka nepieciešamie integrācijas noteikumi varētu tikt noteikti nevienādi un patvaļīgi un tādējādi var tikt skartas mazaizsargātā stāvoklī esošu personu, piemēram, nepilngadīgo tiesības. Otrā klauzula attiecas uz nepilngadīgajiem, kuri ir vecāki par 15 gadiem un arī tā var radīt problēmas. Šo ierobežojumu nav izmantojusi neviena dalībvalsts. Tā kā tiek pieņemts, ka atkalapvienošanās ir balstīta uz tiesībām, kas noteiktas visās starptautiskās bērnu tiesību aizsardzības konvencijās, prasība nepilngadīgo aicināt norādīt citus iemeslus, nevis ģimenes atkalapvienošanās, rada ētiska rakstura problēmas.

3.3 Fakultatīvs noteikums — citi ģimenes locekļi

4 jautājums

— Vai noteikumi par atbilstīgiem ģimenes locekļiem ir adekvāti un pietiekami plaši, lai ņemtu vērā ne vien nukleārās ģimenes definīciju, bet arī citas pastāvošas jēdziena “ģimene” definīcijas?

3.3.1 Šie noteikumi nav pietiekami, jo nav tādas vienotas jēdziena “ģimene” definīcijas, kas piemērojama gan trešās valstīs, gan ES dalībvalstīs. Lai gan Eiropas Savienībā nav juridiska pamata jēdziena “ģimene” definēšanai, tās rīcībā ir instrumenti diskriminācijas novēršanai. Noteikumiem par ģimenes atkalapvienošanās vajadzētu būt pietiekami elastīgiem, lai tie aptvertu dažādas valstu līmenī atzītas ģimeņu struktūras (tai skaitā divu viena dzimuma personu savienības, viena vecāka ģimenes, civilpartnerības u. c.) un ņemtu vērā citas radniecības saites.

3.3.2 Tā kā vairāk nekā puse dalībvalstu ir izmantojušas fakultatīvo noteikumu un atkalapvienošanai atbilstīgo ģimenes locekļu vidū ir iekļāvušas apgādnieka un/vai viņa laulātā vecākus, EESK uzskata, ka būtu lietderīgi saglabāt šo fakultatīvo klauzulu. Tādējādi dalībvalstīm, kuras to vēlas, būs iespēja attiecināt ģimenes atkalapvienošanu arī uz plašāku personu loku. Piemēram, ir iespējams to attiecināt arī uz laulātā vecākiem, kas var labvēlīgi ietekmēt mazbērnu jūtu un intelekta audzināšanu.

3.4 Prasības, lai īstenotu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās — integrācijas pasākumi

5 jautājums

— Vai šie pasākumi efektīvi sekmē integrāciju? Kā to var praktiski novērtēt?

— Kuri integrācijas pasākumi šajā ziņā ir vislietderīgākie?

— Vai uzskatāt, ka būtu lietderīgi plašāk definēt šos pasākumus ES līmenī?

— Vai jūs ieteiktu izmantot pasākumus pirms ieceļošanas?

— Kā tādā gadījumā nodrošināt, lai ar tiem *de facto* netiktu radīti nevajadzīgi ģimenes atkalapvienošanās šķēršļi (piemēram, nesamērīgi izdevumi vai prasības) un lai minētajos pasākumos tiktu ņemti vērā individuāli apstākļi, piemēram, vecums, analfabētisms, invaliditāte, izglītības līmenis?

3.4.1 Komiteja uzskata, ka šie integrācijas pasākumi ir vēlama, ja tie ir izveidoti vai tiek piemēroti nevis kā šķērslis ģimenes atkalapvienošanai, bet kā pozitīvs stimuls apgādniekiem un ģimenēm, kurās viņi dzīvo. EESK uzskata, ka integrācijas pasākumi ir jāveic uzņemšanas valsts, ES dalībvalsts, teritorijā nevis trešās valsts teritorijā.

3.4.2 Programmā trešo valstu pilsoņu integrācijai ir piedāvāts izmantojamo instrumentu kopums (*Integration Toolbox*). EESK uzskata, ka ar šo instrumentu kopumu uzsvars jāliek uz valodu mācīšanos, kā arī uz formālo un neformālo izglītību. EESK jau vairākkārt norādījusi, ka integrācijas procesā prioritāra nozīme ir izglītībai. Šo instrumentu izmantošana ir jāpielāgo ģimenes locekļu demogrāfiskajām un sociāli ekonomiskajām īpatnībām. Nepilngadīgiem bērniem ir ieteicams piedalīties formālās un neformālās izglītības programmu apgūšanā, savukārt pieaugušajiem un vecākiem cilvēkiem — valodu mācību programmu apgūšanā, profesionālās kvalifikācijas iegūšanā un e-iekļaušanas pasākumos. Šie pasākumi varētu palīdzēt ģimenes locekļiem veikt ieguldījumu uzņēmējas un izcelsmes valsts ekonomikā un sabiedrībā.

3.4.3 EESK uzskata, ka nevajadzētu noteikt pasākumus, kas jāveic pirms ieceļošanas. Ideālā variantā tiem ģimenes locekļiem, kuri atkalapvienojas ES teritorijā, būtu jābūt valodas zināšanām, kā arī izpratnei par kultūras un izglītības pamatiem, jo tādējādi viņu integrācija noritētu vieglāk. Taču šie aspekti nevar būt par nosacījumu ģimenes atkalapvienošanai. Līdztekus pārmērīgu ierobežojumu (piemēram, izdevumu) problēmai, iespējams, ka ES dalībvalstīm un trešām valstīm nav atbilstošas institucionālās infrastruktūras pirmsieceļošanas pasākumu veikšanai. Integrācijas pasākumus rīkojot uzņemšanas dalībvalsts teritorijā, ģimenes locekļiem iespējams nodrošināt augstāku aizsardzības līmeni, būtiskāku apgādnieka atbalstu un lielākas integrācijas iespējas. Iespējams, ka svarīga loma integrācijas procesā ir NVO, taču galvenais darbs ir jāveic publiskajām iestādēm, kuras ir juridiski atbildīgas un kuru rīcībā ir integrācijas nodrošināšanai nepieciešamie resursi.

3.5 Nogaidīšanas laiks atkarībā no uzņemšanas iespējām

6 jautājums

— Vai, ņemot vērā tā piemērošanu, direktīvā vajag un ir pamatoti saglabāt izņēmumu, kas ļauj noteikt trīs gadu nogaidīšanas laiku no pieteikuma iesniegšanas dienas?

3.5.1 Tā kā tikai viena dalībvalsts ir izmantojusi šo izņēmumu, EESK uzskata, ka nav pamata to saglabāt. Turklāt, lemjot par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu, ir jāņem vērā individuālie apstākļi nevis uzņemšanas iespējas. Uzņemšanas iespējas ir mainīgas un tās ir atkarīgas no politikas, kas nepieciešamības gadījumā var mainīties.

3.6 Ģimenes locekļu iecelšana un uzturēšanās

7 jautājums

— Vai būtu jāparedz īpaši noteikumi situācijai, kad apgādnieka uzturēšanās atļaujas atlikušais derīguma termiņš ir mazāks par vienu gadu, bet tā tūdaļ tiks atjaunota?

3.6.1 Apgādnieka un viņa ģimenes locekļu uzturēšanās atļauju derīguma termiņam ir jābūt vienādam. Lai novērstu uzturēšanās atļauju derīguma termiņu atšķirības, pirms visu uzturēšanās atļauju termiņa beigām būtu jāparedz iespēja iesniegt kopēju ģimenes locekļu pieteikumu.

3.7 Ar patvērumu saistīti jautājumi — alternatīvās aizsardzības saņēmēju izslēgšana no direktīvas darbības jomas

8 jautājums

— Vai Ģimenes atkalapvienošanās direktīvas noteikumi būtu jāpiemēro trešām valstīm piederīgu alternatīvās aizsardzības saņēmēju ģimenes atkalapvienošanās gadījumos?

— Vai alternatīvās aizsardzības saņēmējiem būtu jāpiemēro Ģimenes atkalapvienošanās direktīvas labvēlīgākie noteikumi, saskaņā ar kuriem bēgļi ir atbrīvoti no dažām prasībām (attiecībā uz pajumti, apdrošināšanu slimības gadījumā, stabiliem un pastāvīgiem ienākumiem)?

3.7.1 Komiteja uzskata, ka alternatīvās aizsardzības saņēmējiem būtu jāpiemēro Ģimenes atkalapvienošanās direktīvas labvēlīgākie noteikumi un tāpēc uz viņiem vajadzētu attiekties šīs direktīvas piemērošanas jomai. Alternatīvās aizsardzības saņēmēju izcelsmes valstis un reģioni ir atzīti par bīstamiem viņu drošībai un labklājībai. Tāpēc ir ļoti svarīgi rūpēties par šo abu statusu vienādošanu.

3.8 Citi ar patvērumu saistīti jautājumi

9 jautājums

— Vai dalībvalstīm arī turpmāk būtu jābūt iespējai direktīvas labvēlīgākos noteikumus piemērot tikai bēgļiem, kuru ģimenes attiecības ir izveidotas pirms bēgļa iecelšanas dalībvalsts teritorijā?

— Vai tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās būtu jāpiešķir arī citām ģimenes locekļu kategorijām, ja šie ģimenes locekļi ir atkarīgi no bēgļiem? Ja piekrītat, tad cik lielā mērā?

— Vai arī turpmāk būtu jāprasa, lai bēgļi apliecinā, ka ir izpildījuši prasības attiecībā uz pajumti, apdrošināšanu slimības gadījumā un ienākumiem, ja pieteikums par ģimenes atkalapvienošanās nav iesniegts trīs mēnešu laikā pēc bēgļa statusa piešķiršanas?

3.8.1 Komiteja uzskata, ka ģimenes definīcijai nav jāietver ilguma kritērijs. Daži cilvēki ģimeni veido uzņēmējā dalībvalstī nevis trešā izcelsmes valstī. Ģimeni jāvar apvienot, neskatoties uz tās dibināšanas laiku un vietu. Ģimenes atkalapvienošanās ir jāpaplašina tā, lai tā aptvertu visdažādākās personu kategorijas — it īpaši tas attiecas uz bērniem, kas sasnieguši 18 gadu vecumu vai brāļiem un māsām, ņemot vērā ar izcelsmes valstīm saistītos riska faktoros, kā arī kultūras faktoros. Turklāt ir jāsvīturo arī ierobežotais ģimenes atkalapvienošanās pieprasījuma termiņš vai tas jāpagarina, lai potenciālie apgādnieki varētu sazināties ar ģimenes locekļiem, kuri var atrasties attālos reģionos, un lai viņi kopā varētu sagatavot visus pieprasījuma iesniegšanai nepieciešamos dokumentus. Būtu jāizskata iespēja termiņu noteikt saistībā ar pagaidu uzturēšanās atļaujas beigu termiņu (piemēram, 6 mēneši).

3.9 Krāpšana, ļaunprātīga izmantošana, procesuāli jautājumi — pārrunas un izmeklēšana

10 jautājums

— Vai jūsu rīcībā ir skaidri pierādījumi par to, ka pastāv ar krāpšanu saistītas problēmas? Cik nopietnas (statistiski) ir šīs problēmas? Vai uzskatāt, ka noteikumi par pārrunām un izmeklēšanu, tostarp DNS testiem, var palīdzēt novērst šīs problēmas?

— Vai uzskatāt, ka būtu lietderīgi šo pārrunu un izmeklēšanas kārtību precīzāk reglamentēt ES līmenī? Ja piekrītat, kāda veida noteikumus jūs vēlētos apsvērt?

3.9.1 EESK rīcībā nav nepārprotamu krāpšanas pierādījumu. Tā uzskata, ka pārrunas un izmeklēšana ir likumīga, ja tā ģimenes atkalapvienošanās tiesības nepadara neefektīvas.

— EESK neatbalsta DNS testus. Ar šā zinātniski apstiprinātā līdzekļa palīdzību ir iespējams pierādīt personu bioloģisko saikni, taču to izmantojot netiek ņemts vērā emocionālo, sociālo un kultūras attiecību kopums, kas var rasties starp ģimenes locekļiem, pat ja bioloģiskas saiknes nav. DNS testi nav piemēroti adopcijas gadījumiem. Turklāt DNS testi var atklāt konfidenciālus ģimenes apstākļus (slepenu adopciju, laulības pārkāpumus). Līdz ar to DNS testi nepārprotami neatbilst tiesībām uz privāto dzīvi un tie var izraisīt personiskas traģēdijas, par kurām publiskās iestādes atbildību uzņemties nevar. Tāpēc EESK uzskata, ka jāizstrādā izmeklēšanu un pārrunu noteikumi, kas ietvertu visu pastāvošo juridisko un tehnoloģisko instrumentu klāstu. Šajā darbā būtu lietderīgi iesaistīt Pamattiesību aģentūru. Komiteja pauž gatavību sadarboties ar Eiropas iestādēm, kā arī ar

citām iestādēm un organizācijām, lai sagatavotu šādus noteikumus. Turklāt Komiteja pievērš uzmanību proporcionālītātes principam. Ģimenes atkalapvienošanās nevar uzskatīt par krimināltiesību jautājumu.

3.10 *Aprēķina laulības*

1 1 j a u t ā j u m s

— Vai jūsu rīcībā ir skaidri pierādījumi par to, ka pastāv ar aprēķina laulībām saistītas problēmas? Vai jūsu rīcībā ir statistikas dati par šādām laulībām (atklātiem gadījumiem)?

— Vai tās ir saistītas ar šīs direktīvas noteikumiem?

— Vai un kā būtu iespējams efektīvāk īstenot direktīvas noteikumus par pārbaudēm un kontroli?

3.10.1 EESK rīcībā nav nepārprotamu pierādījumu par aprēķina laulībām. Jaunie kontroles, pārbažu un pārrunu noteikumi var palīdzēt ierobežot šo parādību. EESK uzsver, ka šie noteikumi būs jāpagatavo, sadarbojoties ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru, lai nodrošinātu to saskaņu ar attiecīgo personu pamattiesībām.

3.11 *Izmaksas*

1 2 j a u t ā j u m s

— Vai ar procedūru saistītās administratīvās nodevas būtu jāreglamentē?

— Vai tādā gadījumā būtu jāparedz garantijas vai vēl precīzāki kritēriji?

3.11.1 EESK uzskata, ka nodevu atšķirības nav pamatotas. Tāpēc būtu jānosaka maksimālais šo nodevu apmērs, lai novērstu pretrunas ar šīs direktīvas būtību. EESK uzskata, ka

varētu noteikt vienotu zema līmeņa maksimālo apmēru vai arī noteikt nodevu summu atkarībā no ienākumiem uz vienu iedzīvotāju, vai arī atkarībā no cita — trešo valstu rādītāja. Tā kā atkalapvienošanās pieprasījums ir individuāla procedūra, izdevīgāk būtu šo maksimālo apmēru noteikt atkarībā no katra apgādnieka ienākumiem (piemēram, kā procentuālu apmēru no vidējiem ienākumiem). Taču nepilngadīgajiem nodevas būtu jāsamazina vai arī viņi būtu no tām jāatbrīvo.

3.12 *Procedūras ilgums — administratīvā lēmuma paziņošanas termiņš*

1 3 j a u t ā j u m s

— Vai direktīvā paredzētais pieteikumu izskatīšanas administratīvais termiņš ir pamatots?

3.12.1 EESK uzskata, ka direktīva būtu jāgroza, lai saskaņotu praksi un dalībvalstu līmenī nodrošinātu tās vienotību. Tā iesaka termiņu saīsināt no 9 mēnešiem līdz 6 mēnešiem.

3.13 *Horizontālie noteikumi*

1 4 j a u t ā j u m s

— Kā praksē būtu iespējams atvieglot un nodrošināt šo horizontālo noteikumu piemērošanu?

3.13.1 EESK uzskata, ka horizontālo noteikumu piemērošanai vislietderīgāk būtu noteikt īpašus vienotus noteikumus, kas nosaka visus izskatīšanas, kontroles un iespējamās izmeklēšanas veidus, jo ir jā rūpējas, lai tiktu ievērota gan nepilngadīga bērna interešu prioritāte, gan ievērots noteikums katru pieprasījumu izskatīt atsevišķi, turklāt šāda pieeja dos iespēju atrisināt arī citus ģimenes atkalapvienošanas problemātiskos aspektus. Šiem noteikumiem jābūt proporcionāliem un tiem ir jāatbilst cilvēka pamattiesībām.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai “Atjaunota ES stratēģija 2011.–2014. gadam attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību””

COM(2011) 681 final

(2012/C 229/15)

Ziņotāja: **Madi SHARMA kdze**

Līdzziņotājs: **Stuart ETHERINGTON kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 25. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai “Atjaunota ES stratēģija 2011.–2014. gadam attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību””

COM(2011) 681 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 18. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (2012. gada 24. maija sēdē), ar 203 balsīm par, 12 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos veicināt atbildīgu uzņēmējdarbības praksi, izmantojot dokumentu komplektā “Atbildīgi uzņēmumi”⁽¹⁾ izklāstītās politikas iniciatīvas. Minētais dokumentu kopums ir daļa no stratēģijas “Eiropa 2020”.

1.2 EESK norāda: Eiropas Komisija ir ņēmusi vērā to, ka korporatīvās sociālās atbildības (KSA) pasākumi ir brīvprātīgi (nevis “bez saistībām”, kas ir atšķirīgs jēdziens), uzsvērusi faktu, ka uzņēmumu līmenī pieaugusi izpratne par KSA, un atzinusi vajadzību pēc elastības, kas ļautu uzņēmumiem būt inovatīviem.

1.3 EESK norāda, ka jaunajā priekšlikumā KSA definīcija ir plašāka par pašreizējās sistēmas ietvariem. Tomēr palikuši neatbildēti vairāki jautājumi. Nav skaidri šādi aspekti:

— “uzņēmuma” definīcija, — lai nerastos pārpratumi, tajā būtu jāietver **visas privātās, publiskās un arī pilsoniskās sabiedrības ieinteresētās puses,**

— kultūras atšķirības pieejā KSA,

— atšķirība starp sociālo atbildību (saistīta tikai ar darba vietu) un atbildību pret sabiedrību (attiecināma arī uz darbībām ārpus darba vietas),

— par kādām brīvprātīgām darbībām obligāti sniedzami ziņojumi. Jāpatur prātā, ka visi KSA pasākumi ir brīvprātīgi un tāpat uz tiem neattiecas nekādas tiesību aktos noteiktas prasības,

— īpaši pasākumi, kas paredzēti MVU, — Komisija lieto “vienas mērauklas” pieeju,

— atšķirība starp KSA un korporatīvu pārvaldību, — abas šīs sistēmas ir būtiski nodalīt vienu no otras.

1.4 Komisijas rīcības plānā ir izmantota galvenokārt vecā (un vairs nelietotā) KSA definīcija, un pats plāns ir pēdējos desmit gados veikto popularizēšanas pasākumu vienkāršs turpinājums. Pamatojoties uz jauno KSA definīciju, Komiteja būtu vēlējusies redzēt plānus, kas attiecas uz jaunajiem aspektiem “atjaunotajā stratēģijā”, proti, plānus, kas rosinātu un atbalstītu uzņēmumus uzņemties atbildību par savu ietekmi uz sabiedrību un parādītu ieinteresētajām pusēm, kādā veidā uzņēmumi cenšas to panākt. Tā kā šādu plānu nav, Komitejai nav daudz sakāmā par “atjaunoto stratēģiju”. Tā var tikai atzīmēt Komisijas nodomu iesniegt priekšlikumu tiesību aktam par tās sociālās un vides informācijas pārredzamību, ko visu nozaru uzņēmumi sniegs līdz šā gada vasarai.

1.5 Komiteja atbalsta 2003. gada direktīvas pārskatīšanu⁽²⁾ un ierosina, lai uzņēmumi, kuri korporatīvo sociālo atbildību iekļāvuši savā stratēģijā vai komunikācijas politikā, katru

⁽¹⁾ COM(2011) 685 final.

⁽²⁾ Ceturtā direktīva par gada pārskatiem, 2003/51/EK.

gadu sniegtu sociālo un vides informāciju, tādējādi pārredzamā veidā apstiprinot korporatīvās sociālās atbildības īstenošanu. Plaši jāievieš prakse, kas balstīta uz starptautiskā līmenī atzītu novērtēšanas instrumentu izmantošanu.

1.6 Komiteja atgādina, ka ar korporatīvo sociālo atbildību nekādā gadījumā nevar aizstāt valsts tiesību aktus vai ierobežot sociālā dialoga rezultātā noslēgto līgumu noteikumus. Šajā saistībā Komiteja ļoti pozitīvi vērtē priekšlikumu izveidot datubāzi, lai analizētu un uzraudzītu to starpvalstu nolīgumu saturu, par kuriem notikušas sarunas un ar kuru palīdzību tiek nodrošināts globalizācijas regulējums sociālajā un vides aspektā.

1.7 KSA ir ārkārtīgi svarīga brīvprātīga darbība, kura dod iespēju veiksmīgi izmēģināt pilsonisko dialogu, kas ārējām ieinteresētajām pusēm ļauj izvērtēt atsevišķu uzņēmumu sociālo atbildību un ietekmi uz sabiedrību.

2. Ievads

2.1 Eiropas Komisija 2011. gada 25. oktobrī publicēja jaunu paziņojumu "Atjaunota ES stratēģija 2011.-2014. gadam attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību" ("KSA"). Stratēģijā izklāstīts rīcības plāns, kas nosaka, kādi mērķi sasniedzami laika posmā no 2011. gada līdz 2014. gadam.

2.2 Lai sasniegtu KSA politikas atjaunināšanas mērķi, Komisija paredz

- izstrādāt jaunu KSA definīciju,
- atjaunot patērētāju un pilsoņu uzticēšanos uzņēmējdarbībai Eiropā,
- popularizēt KSA, izmantojot priekšrocības un tirgus atbildību,
- uzlabot tiesisko regulējumu,
- ciešāk integrēt KSA izglītībā, apmācībā un pētniecībā,
- labāk saskaņot Eiropas un globālo pieeju KSA,
- veicināt sociālo dialogu un pārredzamību,
- izveidot starptautisko pamatnolīgumu datu bāzi.

2.3 Jaunajā, paplašinātajā definīcijā noteikts, ka KSA ir "uzņēmumu atbildība par savu ietekmi uz sabiedrību", un paredzēti vēl citi aspekti, kas uzņēmumiem būtu jāiekļauj savās KSA stratēģijās. Šī definīcija aizstās iepriekšējo, kurā uzņēmumu sociālā atbildība bija definēta kā "konceptija, kas nosaka, ka uzņēmumi

brīvprātīgi iekļauj sociālus un vides apsvērumus savā uzņēmējdarbībā un attiecībās ar ieinteresētajām personām".

2.4 Sadarbojoties ar dalībvalstīm, partnervalstīm un atbilstošiem starptautiskiem forumiem, Komisija paredz turpināt pilnveidot starptautiski atzītus principus un vadlīnijas, lai mudinātu uzņēmumus uzņemties stingrākas saistības šajā jomā.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Uzņēmums izstrādā savu KSA sistēmu, kas ir daļa no tā uzņēmējdarbības stratēģijas un instruments, kurš palīdz uzņēmumam piedalīties iekšējo un ārējo uzdevumu risināšanā sociālajā, vides un saimnieciskajā jomā. Ja uzņēmumi izstrādā KSA sistēmu, veidojot dialogu ar dažādām ieinteresētajām personām, nevis pamatojoties tikai uz regulatīvu pieeju, KSA var palīdzēt īstenot stratēģiju "ES 2020".

3.2 KSA ir **ilgtspējīgas attīstības pieeja**, un ieguvumiem no KSA pasākumiem būtu jāveicina tāda pozitīva uzņēmējdarbības nozīme sabiedrībā, kas pārsniedz ekonomikas vērtības. Jebkurā gadījumā ar KSA nedrīkst aizstāt sociālās tiesības, kuras garantē tiesību akti, valstu un starptautiska līmeņa instrumenti un kuras galvenokārt ir valstu un valdību atbildība.

3.3 Sarežģītajos ekonomiskajos un politiskajos apstākļos KSA politiskā iniciatīva ir iespēja veidot pozitīvu dialogu ar uzņēmējdarbības vidi, ciktāl ar KSA saprot uzņēmumu centienus palielināt savu pozitīvo ietekmi un novērst vai samazināt savu negatīvo ietekmi uz sabiedrību un šajā nolūkā veikt pasākumus, kas pārsniedz uzņēmumu juridisko saistību ietvarus. EESK vēlreiz norāda uz 2006. gadā pieņemtajā atzinumā⁽³⁾ pausto, ka korporatīvā sociālā atbildība ir jāuzņemas brīvprātīgi (nevis "bez saistībām", kas ir atšķirīgs jēdziens). EESK uzskata, ka dialogā par KSA uzņēmumi būtu konstruktīvi jādefinē kā **sabiedrības ieinteresētās puses**.

3.4 Pārskatot politiku, svarīgi ir atzīt, ka pašreizējā ekonomiskajā situācijā grūtības ir visām ieinteresēto personu grupām. Komisijas ierosinātajiem politikas priekšlikumiem būtu jāpapildina izaugsmes veicināšanas mērķi, jo izaugsme ir kvalitatīvas nodarbinātības un labklājības priekšnoteikums, turklāt liela uzmanība būtu jāvelta tam, lai atbildīgāka uzņēmējdarbības prakse būtu **vieglāk īstenojama**.

3.5 No dažādajiem KSA darbību **izpaušmes veidiem un motivācijām** atkarīga to ietekme uz sabiedrību. Politikas veidošanai būtu jāņem vērā gan atšķirīgās motivācijas, gan arī tas, kā uzņēmuma motivāciju ietekmē tā lielums, resursi, ienākumi, nozare, kurā uzņēmums darbojas, un tā darbības. Dažādajām nozarēm nepieciešamo atšķirīgo instrumentu un atbalsta apzīmēšana ļautu labāk pārskatīt un pārziņāt KSA politikas struktūras. Komiteja piekrīt Komisijai, ka piemērojamo tiesību aktu un

⁽³⁾ OV C 325, 30.12.2006., 53.–60. lpp.

sociālo partneru kolektīvo līgumu ievērošana ir priekšnosacījums, lai uzņēmumi būtu atbildīgi par savu ietekmi uz sabiedrību.

3.6 Pievēršot pastiprinātu uzmanību vides problēmām, pieaug arī aktivitāte KSA jomā. Tādējādi radusies iespēja nodrošināt līdzsvaru starp darba apstākļiem un sociālajām attiecībām, no vienas puses, un vides jautājumiem, no otras puses. Ņemot vērā pašreizējo krīzi, Komisijai būtu jāatbalsta KSA sociālais aspekts.

3.7 KSA programmā **sociālās ekonomikas nozares (tostarp NVO)** loma un nozīme nav ņemta vērā. Komisijai, pirmkārt, būtu jāatzīst, ka nozares iesaistei KSA programmā ir vērtība un nozīme, turklāt gan tad, ja darbības tiek īstenotas nozares ietvaros, gan arī **sadarbībā ar citām nozarēm**, un, otrkārt, jāizvērtē priekšlikumu **netiešā ietekme** uz sociālās ekonomikas nozari un saikņu veidošanu ar uzņēmumiem.

3.8 Ņemot vērā saistības, ko ES atbalstīja konferencē "Rio + 20", Komiteja uzsver, ka ir svarīgi veidot izpratni par informāciju, kas nav saistīta ar finanšu jomu, piemēram, ar periodiskiem pārskatiem par ilgtspējīgu attīstību, kurus publicē ne tikai visi noteikta lieluma uzņēmumi (kuros ir aptuveni 500 darbinieku), bet arī valsts pārvaldes iestādes un lielākās pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Šāda perspektīva varētu apliecināt, ka jāveic izpēte par citiem rādītājiem (ne tikai IKP) vai CO2 emisijas ietekmi, vai dzīves ciklu. Komiteja saskaņā ar Rio pieņemtajām saistībām jau īsteno praksē šo pasākumu, publicējot rezultātus atbilstīgi EMAS instrumentam.

3.9 Lai varētu rīkoties pakāpeniski, Komiteja rosina Komisiju konsolidēt Eiropas tiesisko regulējumu attiecībā uz sociālo un vides izvērtēšanu un informāciju, ko paredz 2003. gada direktīva, kas pašlaik tiek pārskatīta. Šādam Eiropas regulējumam, kas piemērojams ikvienam lielam uzņēmumam, kuram KSA īstenošana ir stratēģijas un komunikācijas pamatā, jābalstās uz starptautiski atzītiem vērtēšanas instrumentiem, un par paraugu būtu jāizmanto vairākās ES dalībvalstīs jau pastāvošie tiesību akti.

3.10 Ar aizvien pieaugošo paraugprakses piemēru skaitu, tostarp ar sociālā dialoga ietvaros izstrādātajiem nolīgumiem, KSA ir konkrēta ilustrācija tam papildu ieguldījumam, ko pilsoniskais dialogs sniedz sabiedrības problēmu izpētē un risināšanā. Pilsoniskā dialoga devumam ir būtiska nozīme labas KSA prakses attīstīšanā, lai varētu izstrādāt tādu novērtējumu, kāds vajadzīgs ieinteresētajām personām, proti, iegūt kvalitatīvu informāciju par brīvprātīgiem pasākumiem, ko īsteno atbildīgi uzņēmumi vai ieguldītāji.

3.11 EK paziņojumā nav atzīta ne sieviešu nozīme valdes amatos un KSA, ne arī saimnieciskā pievienotā vērtība, ko tā dod sabiedrībai. Sievietes vadošos amatos un KSA ir divas

tendences, kuru savstarpējā saistība ir pierādīta, jo tāds uzņēmuma vadības sastāvs, kurā ievērots dzimumu aspekts, pozitīvi ietekmē arī KSA ⁽⁴⁾.

3.12 Starptautiskās pakalpojumi palielina KSA darbības izaugsmes potenciālu un sabiedrisko vērtību, stratēģiski saskaņojot uzņēmumu vajadzības un prasmes, lai veidotu veiksmīgas partnerības, tādēļ šādi labas prakses piemēri būtu atbalstāmi.

3.13 Eiropas Savienība būtu jāmudina veicināt un aizsargāt autoritatīvu starptautisku tiesisko vidi attiecībā uz KSA. Uzņēmumiem šie instrumenti būtu jāievēro, jāizmanto kā pamatnostādnes savu KSA pasākumu izstrādē un jādemonstrē ieinteresētajām pusēm šādu instrumentu izmantošana.

4. Īpašas piezīmes

4.1 KSA definīcijas atjaunināšana

4.1.1 Viens no jaunā priekšlikuma pozitīvākajiem aspektiem ir aktualizētā KSA definīcija. EESK tomēr uzskata, ka Komisijai definīcijā jāprecizē termins "uzņēmums", lai izvairītos no nepareizas interpretācijas. Komisijai skaidrāk jānorāda arī tas, kādas jaunas politikas jomas tiks izvērstas, pamatojoties uz aktualizēto definīciju, ieskaitot arī tās izsludināto likumdošanas iniciatīvu. Komisijai vajadzētu arī precizēt savus plānus attiecībā uz KSA stimulēšanu dažādās uzņēmēju grupās, piemēram, lielajās uzņēmēj sabiedrībās, MVU un sociālās ekonomikas uzņēmumos.

4.1.2 Turklāt Komiteja norāda, ka paziņojums ir nepilnīgs, jo tajā nav mēģināts izvērtēt, kādi ir KSA stratēģijas rezultāti pēdējo desmit gadu laikā un kā tā ietekmējusi uzņēmumu rīcību, lai tādējādi radītu labāku informatīvo bāzi stratēģijas ietvaros ierosinātajām iniciatīvām un pasākumiem.

4.1.3 Ierosinātā ES definīcija brīvprātīgas rīcības koncepcijā iekļauj arī atbildības jēdzienu. Jaunajā definīcijā atspoguļots KSA daudzdimensionālais aspekts, kas izklāstīts arī paziņojumā ⁽⁵⁾. Taču Eiropas Savienībai vajadzētu būt piesardzīgai savos centienos veidot jaunu standartu, kas varētu neatbilst ISO 26000. Lai KSA programma palīdzētu sasniegt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus — panākt gudru un iekļaujošu izaugsmi —, tā jāizstrādā uzņēmējiem, iesaistot dialogā dažādas ieinteresētās puses.

4.1.4 Aizvien biežāk dažādas organizācijas produktus un pakalpojumus piedāvā ne vien sabiedrisko pakalpojumu jomā, bet arī uzņēmējdarbības, publiskajā un sociālās ekonomikas jomā kopumā. Ierosinātajā definīcijā šis nekomerciālo organizāciju aspekts ir iekļauts. Taču būtu precizējama gan pati definīcija, gan tās ietekme uz **visiem uzņēmumiem**, kuros KSA īstenojama.

⁽⁴⁾ Skatīt <http://newsforchangingtimes.com/2012/02/17/women-boardroom-csr-un-women-ingrid-kragl/>.

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final, 7. lpp.

4.1.5 Finanšu krīzes sekas sabiedrībā atklāj uzņēmējdarbības prakses tālejošo ietekmi. Tas, ka uzņēmumiem jāatbild par savas darbības sekām un KSA būtu jāiekļauj savas darbības stratēģijā, lai veicinātu atbildīgāku uzņēmējdarbības praksi, ir pareizi, it īpaši krīzes un paaugstinātas konkurences apstākļos. Taču KSA būtu jādefinē tā, lai uzsvertu uzņēmumu un sabiedrības **savstarpējo atkarību**.

4.1.6 Par **saikni, kas vieno uzņēmumus un sabiedrību**, jāklūst arī sociālajam dialogam un pārredzamībai. No tā izriet dažādi ar KSA saistīti uzdevumi:

- *no organizatoriskā (uzņēmumu iekšējā) aspekta* – koordinēt iekšējās struktūras, lai izpildītu saistības attiecībā uz darba ņēmēju labklājību un attīstību,
- *no ārējo ieinteresēto personu aspekta* – uzņēmuma interesēs sadarboties ar ieinteresētajām pusēm, patērētājiem un citiem partneriem, tostarp ar publiskajām un pašvaldību iestādēm,
- *no vietējās ietekmes aspekta* – izvērtēt un censties uzlabot uzņēmējdarbības ietekmi uz apkārtējo vietējo sabiedrību un vidi.

Lai maksimāli palielinātu finansiālo un sociālo vērtību visām ieinteresētajām pusēm, uzņēmumiem šīs saiknes būtu jāapzinās un proaktīvi jāiesaistās KSA īstenošanā, uzskatot to par svarīgu uzdevumu. Vietējo tīklu stiprināšana⁽⁶⁾ ļaus visām sabiedrības ieinteresētajām pusēm, arī publiskajām iestādēm, strādāt un sadarboties visas sabiedrības labā.

4.1.7 Komisijas pieeja MVU jautājumiem nebūt nav ideāla. Nav saiknes starp uzņēmējdarbību un MVU ietekmi uz KSA programmu visā Savienībā. Turklāt nav izmantota iespēja izstrādāt vispārēju politiku, kas atspoguļotu jaunus uzņēmējdarbības veidus, piemēram, tirdzniecību tiešsaistē, un nodrošinātu labāku MVU informēšanu par KSA programmu.

4.1.8 Programmas priekšlikumos MVU nav ņemti vērā. Paziņojumā nav paskaidrots, kas uzskatāms par “uzņēmumu”, taču izmantotais izteiksmes veids liek domāt, ka runa ir par lieliem uzņēmumiem. Visā Eiropas Savienībā MVU ir svarīgi jaunu darba vietu radītāji un izaugsmes un konkurētspējas veicinātāji, turklāt šie aspekti ir Lisabonas līguma uzmanības centrā, tāpēc attiecībā uz KSA nav pieņemama “vienas mērauklas” pieeja atšķirīgiem uzņēmumiem.

4.2 KSA sniegto priekšrocību un stimulu popularizēšana

4.2.1 Svarīgi būtu atzīt KSA darbību ekonomisko pamatojumu. Paziņojumā ir minētas dažādas priekšrocības, taču tās, tāpat kā labas prakses piemēri, būtu jāpopularizē, par tiem

būtu jāinformē un uzņēmumi būtu jāamudina uzņemties stingrākas saistības KSA jomā.

4.2.2 Tomēr KSA darbību ekonomiskās priekšrocības nevajadzētu vērtēt pārāk augstu. Uzņēmumos ir tirgvedības un pārdošanas nodaļas, kuras nodarbojas ar reklāmas un patērētāju vajadzību jautājumiem. **KSA faktiski ir ilgtspējīgas attīstības pieeja**, tā ietver ekonomisko izaugsmi, sociālos un vides aspektus. Ja par KSA panākumiem tiktu uzskatīti tikai ekonomiski ieguvumi, tas varētu izraisīt negatīvas sekas, piemēram, atteikšanos no šādas prakses, ja gūtie rezultāti neatbilstu cerētajām finanšu prognozēm.

4.2.3 Lai publisko iepirkumu varētu izmantot kā tirgus atbildības stimulu, tam nepieciešama pārdomāta un atbilstoša piemērošana. Sociālie kritēriji, tostarp SDO noteikumi, arī turpmāk būtu jāsaista ar līguma priekšmetu; tādējādi varētu gan novērst tīri simboliskas KSA darbības, gan arī nodrošināt sociālo labumu. Šāda pieeja varētu arī veicināt atbilstošākas un efektīvākas KSA darbības rūpniecības nozarēs.

4.2.4 Piešķirot līgumu slēgšanas tiesības, sociālās klauzulas būtu jāiekļauj absolūti **pārredzamā veidā**. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu atbilstošu pakalpojumu līgumu slēgšanu un godīgas konkurences principu ievērošanu vienotajā tirgū. Par publiskā iepirkuma izmantošanu tirgus veicināšanai būtu jākonsultējas ar Konkurences ģenerāldirektorātu.

4.2.5 Nav ņemtas vērā iespējas, ko KSA programmai var sniegt sociālās uzņēmējdarbības iniciatīva (SUI), kas izveidota kā atsevišķa papildu politikas joma un iekļauta Komisijas dokumentu komplektā “Atbildīgi uzņēmumi”⁽⁷⁾. Skarbajos ekonomiskajos apstākļos uzņēmumi ir piesardzīgāki attiecībā uz neatgūstamiem izdevumiem. Plaši tiek atzīts, ka sociālie uzņēmumi paļaujas uz privātu kapitālu kā daļu no saviem finanšu plāniem⁽⁸⁾, tānad sociālie ieguldījumi ir bezmaksas nefinanšu pakalpojumu sniegšana jauniem sociālajiem uzņēmumiem ir veids, kā uzņēmumi var padarīt **finansiāli un sociāli rentablus** savus ieguldījumus KSA⁽⁹⁾. Abu iniciatīvu mērķus iespējams sasniegt, vienlaikus palielinot izaugsmes potenciālu un spēju radīt sociālas vērtības.

4.3 Motivāciju izprašana un atbalsts KSA darbībām

4.3.1 Pašlaik KSA darbībām ir **dažādas formas un atšķirīgas motivācijas**, un tās nosaka, kādu ietekmi sabiedrībā KSA darbības izraisa. Tās var būt dažādas, proti, gan ieinteresēto pušu interešu aizsardzība, gan ziedojumi labdarībai un sponzorēšana, kā tas ir dažās dalībvalstīs; tās var izpausties arī kā jēgpilna rīcība, kas, piemēram, stratēģiski saistīta ar pamata uzņēmējdarbību, vai pārveidojošas darbības, kuru mērķis ir apzināt un novērst sabiedrības problēmu galvenos cēloņus⁽¹⁰⁾. EESK vērs uzmanību uz to, ka jauni noteikumi varētu būt neproduktīvi, ja to ietekmē atsevišķās valstīs uzņēmumi pārtrauktu darbības, par kurām nepieciešama ziņošana.

⁽⁷⁾ COM(2011) 685 final.

⁽⁸⁾ OV C 24, 28.1.2012., 1. lpp.

⁽⁹⁾ COM(2011) 682 final, 6. lpp.

⁽¹⁰⁾ www.csrinternational.org

⁽⁶⁾ OV C 175, 28.7.2009., 63.-72. lpp.

4.3.2 Lai sekmētu tādu vidi, kas labvēlīga stratēģiskākām un uz pārveidošanu orientētām KSA iniciatīvām, politikas veidotājiem jāapzinās minētās darbības apjoms. Prasības nedrīkstētu izraisīt KSA darbības samazināšanu līdz **minimālajam standartam**; tām arī turpmāk jābūt brīvprātīgām norādēm, kas **pārsniedz juridiskās prasības un atrodas ārpus tām**.

4.3.3 Lai nodrošinātu efektīvākas KSA programmas un sekmētu ētiskāku organizāciju kultūru, vajadzētu koncentrēties uz iesaistīšanos informācijas apmaiņā un pilsoniskajā dialogā visos uzņēmuma līmeņos, sākot no uzņēmuma vadības līdz darbiniekiem. Praksē ir pierādījies, ka speciāli izveidotas darba grupas, kurās darbojas arī vadības pārstāvji, veiksmīgi nodrošina KSA darbības stratēģisko virzību un palīdz to īstenot.

4.3.4 Kopumā pašregulējums un līdzregulējums ir laba ideja, taču ir jāievieš mehānismi, kas nodrošinātu, ka prasību ievērošana nerada MVU pārāk lielu slogu, ņemot vērā līgumus, kurus minētie uzņēmumi kā apakšuzņēmēji noslēguši ar lielākiem uzņēmumiem un piegādes ķēdes aģentiem. Komisija ierosinājusi izstrādāt labas prakses kodeksu, un tajā, pienācīgi ievērojot pašregulējuma un līdzregulējuma nozīmi, būtu jāiekļauj vadlīnijas tiem uzņēmumiem, kas vēlas uzņemties sociālo atbildību.

4.4 Apmēšanās attiecībā uz darbinieku lomu KSA programmā

4.4.1 KSA nav efektīva, ja tajā nav iesaistīti uzņēmuma darbinieki. KSA programma ir jāveido sadarbībā starp uzņēmuma vadību, darbiniekiem un — nepieciešamības gadījumā — sociālajiem partneriem, lai tiktu pārstāvēts viss uzņēmuma etoss. KSA nav vienkārši "komandas stiprināšanas" pasākums; lai stratēģija būtu veiksmīga, darbinieku iesaistīšanās ir ļoti svarīga.

4.4.2 Sociālo partneru loma ir svarīga ikvienā KSA programmā, jo tie izplata informāciju un sekmē sociālo dialogu. Attiecīgajos uzņēmumos ir jāizveido KSA programmā iekļautās platformas, kas paredzētas, lai nodrošinātu darba koplīgumus, pārredzamību, komunikāciju un iekļaujošu līdzdalību.

4.4.3 Daudzdimensiju KSA svarīgi faktori ir cilvēktiesības, darba apstākļi un nodarbinātības prakse. Uzņēmumiem būtu jāizstrādā pasākumi, kas pārsniedz starptautisko un Eiropas regulējumu un pamatnostādņu ietvarus, pamatojoties uz astoņām SDO cilvēka pamattiesību konvencijām, no vienas puses, un attiecībā uz darbinieku veselību, labklājību un apmācību, no otras puses. Visos uzņēmumos ir jāievieš ētiska un godīga iekšējās pārvaldības struktūra, un nedrīkst ignorēt darba koplīgumus.

4.5 Zināšanu apmaiņa

4.5.1 Dalībvalstu mācīšanās citai no citas attiecībā uz KSA politiku ir nozīmīgs pasākums (Komisijas 9. nodoms). Īpaši jāpievēršas tam, lai **visām dalībvalstīm** palīdzētu izstrādāt un atjaunināt savu politiku KSA jomā un mācīties no pieredzes, kas iepriekš gūta, īstenojot valstu politiku šajā jomā.

4.5.2 Visām pārvaldes iestādēm Eiropas Savienībā — valsts, reģionālā, vietējā līmeņa, kā arī ES iestādēm — būtu jāizstrādā un jāievieš KSA stratēģija un jārada piemērs citiem sektoriem. Tāpēc vajadzīgas stingri noteiktas iekšējās KSA politikas, inovatīvu KSA modeļu un darbību ieviešana un paraugprakses apmaiņas veicināšana, un būtu jāuzņemas vadība sabiedrības iesaistīšanai paredzētu vietējo tīklu izveidē.

4.5.3 Platformas, kurās būtu iesaistīti atsevišķu rūpniecības nozaru dažādi pārstāvji, varētu darboties kā starpnieki nopietnās uzņēmumu un ieinteresēto personu diskusijās par uzņēmējdarbības praksi un veicināt lietderīgu paraugprakses un apmācībā gūtās pieredzes apmaiņu gan vienas nozares ietvaros, gan starp vairākām nozarēm, pienācīgi ievērojot to, ka iesaistītajiem dalībniekiem platformas darbības joma un īstenojamie pasākumi jānosaka patstāvīgi. Tomēr vajadzīga iespēja strīdīgai uzņēmējdarbības praksei piemērot arī tiesas noteiktas sankcijas.

4.5.4 Ir jānodrošina **MVU iesaiste ieinteresēto personu platformās**, jo iepriekš šāda veida pasākumus galvenokārt ir piedalījušās lielās korporācijas. Jānodrošina visiem uzņēmumiem iespēja piedalīties, tādējādi būtu plašāk pārstāvētas gan nozares kopumā, gan problemātiskākās jomas.

4.5.5 EESK pozitīvi vērtē nodomu finansiāli atbalstīt izglītības un apmācību projektus KSA jomā un sekmēt izpratni un informētību par KSA nozīmīgu izglītības nozares speciālistu un uzņēmumu vidū (8. nodoms). Tas ir īpaši nozīmīgi MVU, kuri bieži vien nav informēti par iespējām vai kuriem nav vajadzīgo zināšanu, lai iesaistītos KSA darbībā.

4.5.6 Ļoti piesardzīgi būtu vērtējama struktūrfondu izmantošana KSA iniciatīvām. Atgādinām Komisijai, ka nākamajā struktūrfondu plānošanas periodā paredzēti ievērojami samazinājumi, tāpēc jebkuri KSA iniciatīvām piešķirtie līdzekļi ir jāizmanto **skaidri noteiktiem mērķiem** nabadzības un sociālās atstumtības izskausnā, kā arī reģionālajā attīstībā. Minētie līdzekļi būtu jānovirza tikai uzņēmumiem ar ierobežotām iespējām un finanšu resursiem, piemēram, MVU un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai palīdzētu tiem veidot KSA politikas un iesaistīties tajās.

4.5.7 Jāatbalsta un jāveido **informācijas portāli**, lai palīdzētu uzņēmumiem, tostarp arī e-komercijas uzņēmumiem, veidot saiknes un nodrošinātu tiem pieejamu platformu efektīvai paraugprakses, iemaņu, finanšu un nefinansiālu resursu apmaiņai sabiedrības labā.

4.6 KSA un sociālās ekonomikas partneri

4.6.1 KSA politikas iniciatīvā nav ņemts vērā **pilsoniskās sabiedrības sektors**. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas veido atbildīgas uzņēmējdarbības stratēģijas, pārvaldības un forumu modeļus un bieži iesaistās KSA pasākumos. Paziņojumā vispār nav apskatīta saikne starp bezpeļņas sektoru un peļņas gūšanas nolūkā strādājošo sektoru.

4.6.2 Nozaru sadarbība partnerībās pastāv jau sen, un tā ir jāveicina arī turpmāk, jo "korporatīvās sociālās saistības ir nozīmīgs pamats pilsoniskās sabiedrības struktūru izveidei un saglabāšanai" ⁽¹¹⁾.

4.6.3 **Jāpopularizē partnerību savstarpējais lietderīgums**, lai rosinātu jēgpilnāku KSA darbību. Vajadzību un prasmju saskaņošana partnerībās stimulē efektīvāku un lietderīgāku sociālo un ekonomisko ietekmi uz sabiedrību un uzņēmumiem. Liela nozīme ir nefinansiālam atbalstam, jo tas paplašina citu nozaru sniegtā atbalsta iespējas un sekmē stratēģiskāku pieeju KSA spējām — tas ietver arī atbalstu darbinieku brīvprātīgai līdzdalībai, bezmaksas pakalpojumus, materiālus dāvinājumus vai ziedojumus, piemēram, telpas vai aprīkojumu.

4.6.4 Lai partnerība būtu veiksmīga, galvenais uzdevums ir nodrošināt pilnvērtīgu **komunikāciju** starp nozarēm. Brokeru jeb starpnieku pakalpojumi ⁽¹²⁾ palīdz saskaņot un vienkāršot divu sektoru īstenoto uzņēmējdarbības praksi un mazināt kultūras atšķirību radītās sekas. Minētie pakalpojumi ir jāatbalsta, un ir jānodrošina to labāka pieejamība uzņēmumiem, lai palīdzētu pārvarēt šķēršļus, kas kavē kopīgu vērtību sasniegšanu un reālu iesaisti KSA iniciatīvās.

4.7 Starptautiskas pamatnostādnes un nolīgumi

4.7.1 Starptautiskā darba organizācija ir izveidojusi astoņas pamatkonvencijas, kas pasaules mērogā veido tiesību pamatus. Dažas dalībvalstis jau ir ratificējušas minētās konvencijas. ES var izrādīt savu atbalstu, nodrošinot, ka arī trešās valstis ievēro šos nolīgumus.

4.7.2 EESK stingri atbalsta Komisijas nodomu panākt, lai KSA veicināšana pilnībā atbilstu spēkā esošajiem globālajiem instrumentiem, konkrēti — pārskatītajām ESAO pamatnostādņēm, SDO deklarācijai par transnacionāliem uzņēmumiem un sociālo politiku, ISO 26000 standartiem, ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipiem un starptautiskajiem pamatnolīgumiem (IFA). Lūdzam Komisiju paskaidrot, kā tieši paredzēts to panākt.

4.7.3 ESAO pamatnostādnes ir pieņēmušas 42 valstis, no kurām 24 ir ES dalībvalstis. Pamatnostādņēs paredzēts īpašs īstenošanas mehānisms, valstu kontaktpunkti, kas ir atbildīgi par pamatnostādņu izplatīšanu un par pārkāpumu gadījumu izskatīšanu. Tāpēc EESK iesaka ES atjauninātās KSA stratēģijas ietvaros atlicināt resursus kapacitātes veidošanai attiecībā uz ESAO pamatnostādņu ievērošanu. Komiteja arī aicina Komisiju un dalībvalstis paplašināt sociālo partneru lomu minētajos valstu kontaktpunktos.

4.7.4 EESK uzskata, ka KSA politikai jābūt koncentrētai uz stratēģiskas ievirzes sniegšanu uzņēmumiem, jo KSA saistību uzraudzība uzņēmumos, kur darbinieku skaits pārsniedz 1 000 (10. nodoms), nav praktiska, un tai būs vajadzīgi lieli finanšu resursi no ES budžeta.

Briselē, 2012. gada 24. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ OV C 125, 27.5.2002., 44. lpp.

⁽¹²⁾ Brokeru pakalpojumu sniedzēji ir starpniecības uzņēmumi, kas palīdz dažādu nozaru organizācijām strādāt kopā, palīdzot veidot efektīvas darba attiecības, saskaņojot vajadzības, prasmes un resursus. Šādas darbības piemērs ir *Pilot Light* — <http://www.pilotlight.org.uk>.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma

Turpmāk minētie grozījumi ieguva vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu, taču tika noraidīti debatēs (Reglamenta 54. panta 3. punkts).

2.3 punkts

Grozīt šādi:

"Jaunajā, paplašinātajā definīcijā noteikts, ka KSA ir "uzņēmumu atbildība par savu ietekmi uz sabiedrību", un ~~paredzētino-~~ ~~teiktīvēl~~ citi ~~jauni~~ aspekti, kas uzņēmumiem būtu jāiekļauj savās KSA stratēģijās. Šīs definīcijas ~~izstrādes~~ ~~pamatā~~ ~~ir~~ ~~ierīkots~~ ~~pieeja~~, kurā uzņēmumu sociālā atbildība bija definēta kā "konceptija, kas nosaka, ka uzņēmumi brīvprātīgi iekļauj sociālus un vides apsvērumus savā uzņēmējdarbībā un attiecībās ar ieinteresētajām personām"."

Balsošanas rezultāti

Par: 88

Pret: 91

Atturas: 23

4.1 punkts

Grozīt šādi:

"KSA definīcijas ~~paplašināšana~~ ~~atjaunināšana~~"

Balsošanas rezultāti

Par: 80

Pret: 106

Atturas: 23

4.1.1 punkts

Grozīt šādi:

"Viens no jaunā priekšlikuma pozitīvākajiem aspektiem ir aktualizētā KSA definīcija. Jaunā paplašinātā un kategoriskā KSA definīcija var negatīvi ietekmēt virzību, kas panākta pēdējā desmitgadē, kad definīcijas pamatā bija praktiskā pieeja atbilstoši 2006. gada paziņojumam par KSA, ietverot KSA aliansi. EESK tomēr uzskata, ka Komisijai definīcijā jāprecizē termins "uzņēmums", lai izvairītos no nepareizas interpretācijas. Komisijai jāprecizē arī tas, kādas jaunas politikas jomas tiks izvērstas, pamatojoties uz aktualizēto definīciju, un noteikti jāsniedz izdevumu un ieguvumu analīze ~~parieskaitot arī~~ ~~arī~~ ~~izsludināto~~ ~~likumdošanas~~ ~~iniciatīvu~~ ~~attiecībā~~ ~~uz~~ ~~uzņēmumu~~ ~~ar~~ ~~finansēm~~ ~~nesaistītas~~ ~~informācijas~~ ~~izpaušanu~~. Komisijai vajadzētu arī precizēt savus plānus attiecībā uz KSA stimulēšanu dažādās uzņēmēju grupās, piemēram, lielajās uzņēmējdarbībās, MVU un sociālās ekonomikas uzņēmumos."

Balsošanas rezultāti

Par: 85

Pret: 121

Atturas: 20

4.4.2 punkts

Grozīt šādi:

"~~Sociālo partneru~~ Darbaņēmēju, ieinteresēto pušu un vadības dialoga loma ir svarīga ikvienā KSA programmā, jo tas palīdz KSA stratēģiju pielāgot katra uzņēmuma īpašajām vajadzībām, kas saistītas gan ar tie izplata informācijas izplatīšanu, un gan sekmē sociālā dialoga sekmēšanu. Attiecīgajos uzņēmumos ir jāizveido KSA programmā iekļautās platformas, kas paredzētas, lai nodrošinātu darba kopīgumus, pārskatāmību, komunikāciju un iekļaujošu līdzdalību."

Balsošanas rezultāti

Par: 86

Pret: 125

Atturas: 14

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Stingrāka Eiropas reakcija uz narkotiku izraisītajām problēmām””

COM(2011) 689 final

(2012/C 229/16)

Ziņotājs: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 25. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Stingrāka Eiropas reakcija uz narkotiku izraisītajām problēmām””

COM(2011) 689 final.

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2012. gada 18. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (24. maija sēdē), ar 118 balsīm par, 1 balsi pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK)

1.1 atzinīgi vērtē Komisijas paziņojuma saturu un atbalsta to, ka spēcīgākas Eiropas interesēs veicami stingri pasākumi un ka narkotisko vielu pieprasījuma un piedāvājuma efektīvas ietekmēšanas jautājumi jārisina līdzsvaroti;

1.2 tieši tāpēc pauž neizpratni par to, ka paziņojums, šķiet, ir atkāpšanās no līdzšinējās līdzsvarotās un uz konsensu balstītās pieejas, par svarīgākiem izvirzot piedāvājuma samazināšanas pasākumus;

1.3 reglamentējošo un kriminālpolitikas pieeju neuzskata par pietiekamu līdzekli un mudina izstrādāt jaunu ES līmeņa narkotiku apkarošanas stratēģiju, rūpīgi izvērtējot pašreizējo stratēģiju, kuras termiņš tūlīt beigsies;

1.4 pauž bažas par izmaiņām atbalsta politikas prioritātēs un arī šajā ziņā aicina atgriezties pie līdzsvarotas pieejas;

1.5 atbalsta to, ka arī turpmāk saskaņos valstu pasākumus, kas virzīti uz cīņu pret narkotiku tirdzniecību, un iesaka ES krimināltiesību politikas saskaņošanas procesu paplašināt, ietverot arī ar narkotikām saistītus noziedzīgus nodarījumus;

1.6 iesaka izveidot un izmantot neatkarīgas, zinātniski pamatotas novērtēšanas sistēmas piedāvājuma samazināšanai; tāpat iesaka nodrošināt pietiekamus resursus minēto uzdevumu veikšanai;

1.7 piekrīt pasākumiem, kas plānoti, lai konfiscētu un atgūtu noziedzīgi iegūtus materiālos līdzekļus, un iesaka tādā veidā atgūtus materiālos līdzekļus — vismaz daļēji — izmantot uz pieprasījuma samazināšanu virzītu pasākumu atbalstam, kuram paredzētais finansējums ir lielā mērā nepietiekams;

1.8 uzsver, ka arī jaunu bīstamo narkotiku gadījumā nepietiek ar regulējumu, turklāt tas noteikti īstenojams tādas integrētas un vispārējas politikas ietvaros, kuras ietekmi pastāvīgi uzrauga un novērtē;

1.9 uzskata, ka paziņojuma daļa, kas veltīta pieprasījuma samazināšanai, ir nesamērīga un pārāk plaša, un iesaka Komisijai rosināt tādu institucionālu mehānismu izveidi, kuri nodrošina uz zinātnes atziņām pamatotas rīcībpolitikas iniciatīvu faktisku īstenošanu;

1.10 pauž pārliecību, ka jau vidējā termiņā visu (legālu un nelegālu) psihoaktīvu vielu lietošanas problēmas risināšanai nepieciešams izstrādāt visaptverošu un saskaņotu atkarības rīcībpolitiku, lai līdzšinējie atsevišķie politikas pasākumi nedarbotos savstarpēji pretrunīgi;

1.11 atbalsta narkotiku jautājumam veltītā ES Pilsoniskās sabiedrības foruma darbību un iesaka minētās struktūras secinājumus vairāk ņemt vērā gan ES līmenī, gan dalībvalstīs.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu “Stingrāka Eiropas reakcija uz narkotiku izraisītajām problēmām” (1).

(1) COM(2011) 689 final.

2.2 Komiteja piekrīt paziņojumā paustajam, ka "tā kā ir spēkā Lisabonas līgums, Eiropas reakcijai uz narkotiku izraisītajām problēmām ir jābūt spēcīgai un izšķirošai, pievēršoties gan pieprasījumam pēc narkotikām, gan to piedāvājumam". Komiteja atbalsta to, ka Komisija ir gatava dot jaunu stimulu ES politikai, kas vērsta uz narkotiku apkarošanu, un ka "ES darbībai ir jābūt vērsta uz jomām, kur tā sniedz vairāk pievienotās vērtības".

2.3 Vienlaikus EESK izsaka vilšanos, jo paziņojums, šķiet, ir atkāpšanās no līdzšinējās, uz konsensu balstītās pieejas, kas panāca līdzsvaru starp piedāvājuma un pieprasījuma samazināšanas pasākumiem. Paziņojumā runa ir galvenokārt par tiesiskajiem instrumentiem piedāvājuma samazināšanai, bet pieprasījuma samazināšanai tikai iezīmēti vispārīgi mērķi.

2.4 Komiteja pauž nožēlu, ka Komisijas dokumentā saistībā ar narkotiku lietošanu nav pietiekami ņemts vērā cilvēktiesību un vispārējās sabiedriskās politikas aspekts, un priekšroka dota tādiem juridiskiem un kriminālpolitikas līdzekļiem, kuri zinātniski maz izvērtēti, kuru efektivitāte pēc rīcībā esošajiem datiem nav pārlicinoši pierādīta un kuri izmaksu ziņā nav pietiekami efektīvi (2).

2.5 Komiteja pauž pārlicību, ka piedāvājuma samazināšanai ir liela nozīme tad, ja tā ir stratēģiskas sistēmas daļa, t. i., viens tās elements. Jāizvairās no tā, ka kriminālpolitika kā pēdējais līdzeklis (*ultima ratio*) kļūtu dominējoša. Tāpēc preventīvo līdzekļu nozīmes mazināšana nevar būt tās pašas Eiropas Savienības politikas iezīme, kura ir atbalstījusi visaptverošu un daudzu instrumentu rīcībpolitiku, to pretstatot daudzos pasaules reģionos valdošajai vienkāršotajai un represīvajai politikai, kurā maz ņemtas vērā cilvēktiesības.

2.6 EESK pauž pārlicību, ka ar narkotiku problēmu saistītajā ES rīcībpolitikā ir jāizvērtē pašreizējā stratēģija un, pamatojoties uz šo novērtējumu, jāizstrādā, plaši jāapspriež un jāpieņem jauna, uz konsensu balstīta stratēģija, kurā izpaužas dalībvalstu kopīgā apņemšanās īstenot līdzšinējo līdzsvaroto stratēģisko pieeju, pamatojoties uz Lisabonas līgumā izklāstītajām pamatvērtībām, kā arī rīcības programmām un finansēšanas politiku (*best mix of policies*).

2.7 Atbilstoši principam, ka valsts nedrīkst nodarīt lielāku kaitējumu nekā tas, no kura grib pasargāt, jāizveido tādi lēmumu pieņemšanas mehānismi, kas liek nekavējoties mainīt politiku, ja neatkarīgs novērtējums norāda uz negatīviem rezultātiem.

3. Finansēšana

3.1 EESK pauž satraukumu par Komisijas finansējuma prioritāšu maiņu un to skaitlisko samazināšanu. Trešajā daudzgadu

finansu programmā 2014.–2020. gadam iekļautajā programmā "Veselība izaugsmei" nav ietverta narkotiku un narkotiku pieprasījuma samazināšanas problēma. Tajā nav minēti arī resursi, kas vajadzīgi pieprasījuma samazināšanai saskaņā ar ES narkotiku apkarošanas stratēģiju un rīcības programmu.

3.2 Tāpat mainījušās ir atbalsta sniegšanas prioritātes attiecībā uz Komisijas izstrādāto priekšlikumu programmai "Tieslietas" un programmai "Tiesības un pilsonība", jo narkotiku problēmas risināšanai sniegtajā atbalstā uzsvars galvenokārt likts uz noziedzības novēršanas aspektiem. EESK pauž skaidru aicinājumu Komisijai finansēšanas politiku veidot atbilstoši līdzsvarotai stratēģiskās pieejas vajadzībām.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Ar narkotikām saistīti noziedzīgi nodarījumi, narkotiku tirdzniecība

4.1.1 Attiecībā uz cīņu ar narkotiku tirdzniecību paziņojumā uzsvērts, ka nelegālo narkotiku tirgu raksturo pastāvīga pārveidošanās un ka arvien rodas novatoriskas kontrabandas metodes un jaunas tehnoloģijas. Komiteja uzsver: lai efektīvi cīnītos pret minētajām nelabvēlīgajām izpausmēm, ir jāuzlabo pret narkotiku tirdzniecību vērsto iniciatīvu saskaņotība.

4.1.2 Dokumentā uzsvērts, ka Lisabonas līguma stāšanās spēkā (3) dod iespēju nostiprināt pret narkotiku tirdzniecību vērsto tiesiskos un politiskos līdzekļus, vienlaikus dokumentā norādīts, ka daži tiesiski līdzekļi (4) "gandrīz nemaz nav izraisījuši] valstu pasākumu saskaņošanu narkotiku tirdzniecības apkarošanas jomā. [Tie arī] nav pietiekami palīdzēju[usi] veicināt tiesībaizsardzības iestāžu sadarbību narkotiku tirdzniecības lietās" (5).

4.1.3 Komisijas paziņojumā ir ierosināti jauni attiecīgi tiesiskie līdzekļi, ar kuriem tā, pirmkārt, attiecībā uz galvenajiem pārrobežu narkotiku tirdzniecības tīkliem vēlas ieviest kopējos minimuma noteikumus par atbildību pastiprinošiem vai mīkstinājošiem apstākļiem un, otrkārt, uzlabot noziedzīgu nodarījumu definīcijas un sankcijas, un, treškārt, ieviest stingrākus ziņošanas pienākumus dalībvalstīm.

4.1.4 Principā piekrītot dokumentā izklāstītajiem secinājumiem, EESK tomēr uzsver, ka minētie centieni ir īstenojami tikai tad, ja piedāvājuma samazināšanas pasākumu vajadzībām būs atbilstoša rezultātu novērtēšanas instrumentu sistēma un

(2) Kriminālpolitikas līdzekļi vairumā valstu patlaban lielākoties attiecas uz narkotiku lietotājiem, bet mazākā mērā uz dažāda veida narkotisko vielu tirgotājiem.

(3) Līguma par Eiropas Savienības darbību 83. panta 1. punkts.

(4) Padomes 2004. gada 25. oktobra Pamatlēmums 2004/757/TI, ar ko paredz minimuma noteikumus par noziedzīgu darbību pazīmēm un sodiem narkotisko vielu nelikumīgas tirdzniecības jomā.

(5) COM(2011) 689 final.

pamatoti rādītāji. Tāpēc Komiteja aicina izveidot tādas novērtēšanas un uzraudzības mehānismus, ar kuriem var noteikt attiecīgo pasākumu patiesos rezultātus un to izmaksu efektivitāti. Komiteja atbalsta jau uzsāktu darbu, kura mērķis ir atbilstošu rādītāju izstrāde ⁽⁶⁾.

4.1.5 EESK uzsver, ka resursi, kuri paredzēti, lai novērtētu instrumentus, kas attiecas uz piedāvājuma samazināšanas jomā veicamajiem pasākumiem, ir nesamērīgi mazi salīdzinājumā ar to, kādā mērā tie skar tādu narkotiku lietotāju pamattiesības, kuri no tiesiskā viedokļa nenodara kaitējumu citiem un kuru rīcības mērķis nav peļņas gūšana.

4.1.6 EESK iesaka, tāpat kā teikts attiecīgajā Eiropas Komisijas paziņojumā ⁽⁷⁾, Savienības kriminālpolitikas saskaņošanas pasākumus attiecināt arī uz noziedzīgiem nodarījumiem, kuru gadījumā dalībvalstu krimināltiesību prakse (normas, sodi, izpildes procedūras, izņēmumi) atšķiras tik lielā mērā, ka noteikti tiek apdraudētas cilvēktiesības un juridiskā noteiktība, kā tas, pēc EESK domām, patlaban notiek saistībā ar narkotiku kaitējošu lietošanu ⁽⁸⁾.

4.1.7 EESK atgādina, ka ES plānotā minimālo sodu saskaņošana nedrīkst nozīmēt lielāku maksimālo sodu kādā no dalībvalstīm. Vienlaikus Komiteja vērš uzmanību uz to, ka uz piedāvājuma samazināšanu virzīta politika var būt lēmumu pieņēmēju atzīšanās nevarībā, tāpēc noteikti jārada līdzsvars starp nepieciešamā soda piemērošanu un ļoti svarīgo atbalstu ārstēšanai un palīdzības sniegšanai.

4.1.8 EESK uzskata, ka jāpārskata krimināltiesību stratēģijas, lai tikai uz narkotiku apkarošanu virzītās stratēģijas vietā par mērķi izvirzītu narkotiku tirgus radītā veselības un sabiedrības apdraudējuma samazināšanu un individuālās un sabiedrības drošības sekmēšanu.

4.2. Narkotisko vielu prekursori

4.2.1 EESK piekrīt minētajā nodaļā izklāstītajam situācijas novērtējumam un tam, ka ar spēkā esošajiem un plānotajiem

pasākumiem jānodrošina nelegālas izmantošanas sekmīga kontrole, neradot šķēršļus attiecīgo produktu likumīgajai tirdzniecībai.

4.2.2 Komiteja piekrīt, ka šajā jomā jāpastiprina starptautiskā sadarbība, lai gan datu kvalitāte, to nodrošināšanas iespējas un valstu vēlme tos sniegt ļoti atšķiras, īpaši attiecīgajās trešās valstīs.

4.3. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācija un atgūšana

4.3.1 EESK atbalsta Komisijas centienus un uzskata, ka norādītie tiesiskie instrumenti ir samērīgi un piemēroti problēmas risināšanai. Tāpēc Komiteja pauž nožēlu, ka dažādu iemeslu dēļ tie tomēr nav bijuši efektīvi.

4.3.2 Tāpēc EESK atbalsta jaunu, stingrāku ES tiesību aktu izstrādi un tiesību saskaņošanu ES līmenī arī šajā jomā.

4.3.3 Komiteja iesaka ar konfiskāciju iegūtos materiālos līdzekļus vismaz daļēji izmantot pieprasījuma samazināšanas pasākumu atbalstam, jo tie ir visefektīvākais līdzeklis cīņā pret narkotiku lietošanu un tās sociālajām sekām, bet tiem vienmēr ir bijis atvēlēts pārāk mazs finansējums.

4.4. Jaunas psihoaktīvas vielas

4.4.1 EESK principā piekrīt Komisijas secinājumiem par psihoaktīvajām vielām. Komisija uzskata, ka vispārējais regulējums atbilst sabiedrības un iestāžu gaidītajam attiecībā uz spēju ātri kontrolēt jaunās narkotikas, tomēr bez faktiskas konkrēto vielu radītā riska analīzes var būt skartas leģitīmas ārstnieciska un industriāla rakstura intereses. Tāpat Komiteja vēlas norādīt, ka riska analīzes metode šobrīd neatspoguļo daudznozaru pieeju un tās pamatā galvenokārt ir ķīmiska un drošības analīze.

4.4.2 EESK uzsver, ka arī jaunu psihoaktīvo vielu gadījumā nepietiek ar reglamentējošu aktu un turklāt tas noteikti īstenojams tādas integrētas un visaptverošas atbalsta politikas ietvaros, kuras ietekmi pastāvīgi uzrauga un novērtē, jo minētās vielas var radīt netīšu risku (lietotāji pievēršas jaunajām vielām, ar tām saistītā noziedzība, augstākas tirgus cenas, iespējami lietderīgu vielu automātisks aizliegums/kontrole, nelegāla lietošana, nelegālā tirgus radītie papildu riski utt.). EESK pauž vilšanos, ka minētie aspekti nav ņemti vērā ierosinātajos reglamentējošajos instrumentos.

4.4.3 EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai tad, kad vielas tiks iekļautas sarakstā, lēmumu pieņēmēji saistībā ar katru konkrēto psihoaktīvo vielu izvirzītu ieteikumus pasākumiem veselības un sociālajā jomā vai, iespējams, meklētu alternatīva regulējuma risinājumus, neparedzot tiešu lietotāja kriminālatbildību. Komiteja uzsver: lai to panāktu, ir jāatrisina datu vākšanas problēmas,

⁽⁶⁾ Pirmā Eiropas konference par narkotiku piegādes rādītājiem. Kopīga iniciatīva, kuras mērķis ir izstrādāt ilgtspējīgas iespējas narkotiku tirgu, noziedzības un piedāvājuma samazināšanas pasākumu uzraudzībai, Eiropas Komisija, 2010. gada 20.–22. oktobris.

⁽⁷⁾ COM(2011) 573 final.

⁽⁸⁾ Dažu pārkāpumu gadījumos tas pats nodarījums (piemēram, neliela daudzuma apmaiņa starp lietotājiem) vienā dalībvalstī sodāms ar ieslodzījumu no diviem līdz pieciem gadiem, bet citās dalībvalstīs tādos gadījumos izmanto valsts/pašvaldības atbalsta politikas līdzekļus (darba vietu izveide, mājokļa atbalsts, sociālais atbalsts utt.).

jāuzlabo informācijas plūsmas mijiedarbība, jānodrošina speciālistu tālākmcības, ar vismodernāko tehnoloģiju palīdzību jāsniedz droša informācija, jāpilnveido patērētāju aizsardzības noteikumi un kontrole, jāizstrādā un jāievieš atbilstoši atbalsta un ārstēšanas pasākumi.

4.4.4 EESK norāda uz šādu problēmu: regulējums, kuru izstrādā, reaģējot uz jaunajām vielām, joprojām aizēno dažkārt daudz lielākas problēmas, kas saistītas ar nekontrolētām "vecajām" psihoaktīvajām vielām (alkohols, nikotīns, dažas rūpnieciskas vielas, kas izraisa halucinācijas, utt.).

4.5. Pieprasījuma samazināšana

4.5.1 EESK pauž vilšanos par Komisijas priekšlikumiem attiecībā uz pieprasījuma samazināšanu, jo tie būtībā ir tikai vispārīgi secinājumi. Komiteja aicina Komisiju turpināt izstrādāt tādu stratēģisku pieeju, kas nozīmētu gan kvalitatīvu, gan kvantitatīvu virzību ceļā uz pamattiesību nodrošināšanu ārstniecības jomā.

4.5.2 Tāpēc Komiteja uzskata, ka Komisijai būtu ne tikai jācenšas izstrādāt kvalitātes normas, bet arī jāpalīdz dalībvalstīs īstenot tādu finansēšanas politiku, kas liecina par līdzsvarotu pieeju.

4.5.3 Visā Eiropā būtu jānodrošina tādu vispusīgu pakalpojumu pārklājums, pieejamība (tostarp cenas ziņā) un izmantojamība, kuru pamatā ir zinātniski pierādījumi un kuri paredzēti personām, kam ir ar narkotikām saistītas problēmas, un kuru mērķis ir mazināt veselībai nodarītos kaitējumus (HIV/AIDS, hepatīts un pārdozēšana). Minētie pakalpojumi ir šādi: detoksikācija, stacionārā un ambulatoriskā ārstēšana, kā arī grupu terapija, rehabilitācija, reintegrācija, aizstājējterapija un adatu apmaiņa. Programmām to pilnā klāstā vajadzētu būt vienlīdz pieejamām cietumos, kā arī mazākumtautībām un diskriminācijas apdraudētām grupām.

4.5.4 EESK uzskata, ka ES un dalībvalstu narkotiku politikā prioritāte būtu jāpiešķir nevis kriminālatbildības noteikšanai un to cilvēku sodīšanai, kam ir ar narkotikām saistītas problēmas, bet gan tādu veselības un ārstēšanas pakalpojumu nodrošināšanai, kuri paredzēti personām, kam vajadzīga palīdzība.

4.5.5 EESK vēlas norādīt uz faktu, ka patlaban Eiropas Komisijas rīcībā nav neviena instrumenta, kurš ļauj brīdināt vai piemērot sankcijas tām dalībvalstīm, kas nenodrošina iespēju izmantot ārstniecības pakalpojumus, kuru efektivitāte ir zinātniski pierādīta, — pat tad ne, ja tiem ir vitāla nozīme, — un tādēļ šīs dalībvalstis pārkāpj cilvēktiesības.

4.5.6 Tāpēc EESK mudina Komisiju uzsākt tādu institucionālu mehānismu izveidi, kas nodrošina, ka uz zinātniskiem

pierādījumiem balstītas rīcībpolitikas iniciatīvas dalībvalstīs patiešām tiek īstenotas un ka arī šādu iniciatīvu īstenošanai paredzētie finansu mehānismi darbojas līdzsvaroti un kontrolēti.

4.6. Starptautiskā sadarbība

4.6.1 EESK piekrīt, ka ir nepieciešams dialogs ar ražotājvalstīm un tranzītvalstīm, kā arī tehniskā atbalsta un palīdzības sniegšanas politika, un iesaka minētos pasākumus pastiprināt.

4.6.2 Komiteja atbalsta to, ka, pamatojoties uz līdzsvarotu un visaptverošu pieeju un pilnībā ievērojot cilvēktiesības, Eiropas Savienībai jāuzlabo sadarbība ar kaimiņvalstīm, ar stratēģiskajiem partneriem un valstīm, kas atrodas tuvu maršrutiem narkotiku ieviešanai ES.

4.6.3 EESK atzinīgi vērtē kopš Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centra izveidošanas panāktos rezultātus narkotiku problēmas uzraudzībā, datu nodrošināšanas kvalitātes un organizācijas uzlabošanā, kā arī kopīgas stratēģiskas pieejas izstrādē.

4.6.4 EESK aicina Komisiju izvērtēt stāvokli saistībā ar sociālajām pārmaiņām, kuras izraisa ilgstošā ekonomikas krīze, un īpaši pievērsties narkotiku lietošanas un tirdzniecības shēmām.

4.6.5 Lai gan EESK atzīst ANO trīs konvenciju⁽⁹⁾ par narkotikām nozīmi un rezultātus, tā uzskata par būtisku uzsvērt, ka minētās konvencijas, neraugoties uz tajās deklarētajiem mērķiem, lielākajā daļā pasaules valstu un daļēji arī Eiropā nav ļāvušas panākt atbilstošu un taisnīgu legālo piekļuvi narkotikām. Nav arī mazinājies nelegālās ražošanas un lietošanas apjoms, tas pat ir ievērojami palielinājies, savukārt izveidotā sistēma ne vienmēr ļauj garantēt, ka tiek veikti uz veselību un labklājību virzīti pasākumi, kuru lietderība ir zinātniski apliecināta.

4.6.6 Tāpēc EESK iesaka, lai Eiropas Savienība, pamatojoties uz konsensu ar dalībvalstīm un pilnībā ņemot vērā cilvēktiesības un zinātniskos pierādījumus, kritiski uzraudzītu ANO konvencijas par narkotikām un to izpildi. Ja ES uzskata, ka tas nepieciešams, ir jāierosina konvenciju aktualizēšana.

4.6.7 EESK pauž gandarījumu par narkotiku jautājumam veltītā ES Pilsoniskās sabiedrības foruma darbību un to atbalsta, un iesaka ES lēmējinstādēm vairāk ņemt vērā minētās struktūras secinājumus. EESK atzinīgi vērtētu iespēju novērotājas statusā piedalīties minētajā forumā.

⁽⁹⁾ 1961. gada Vienotā konvencija par narkotiskajām vielām, kas grozīta ar 1972. gada protokolu; 1971. gada Konvencija par psihotropiskām vielām; 1988. gada Konvencija pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālu apriti.

5. Perspektīvas

5.1 Saskaņā ar Lisabonas līguma 11. panta 3. un 4. punktu EESK iesaka gan Komisijai, gan dalībvalstīm nostiprināt patiesu sociālo dialogu un, pamatojoties uz līdzdalības demokrātiju, profesionālās kopienas un, ja iespējams, arī lietotāju organizācijas aktīvi iesaistīt stratēģiskās plānošanas procesā, lai pilsoniskā sabiedrība tieši un profesionāli novērtētu publiskās pārvaldes veikto koordinācijas pasākumus.

5.2 Komiteja secina, ka ir nepieciešama divvirzienu politiska plānošana. No vienas puses, pasaules mērogā, lai, pastiprinot koordināciju, izveidotu sinerģiju starp ES līmenī saskaņotām pieejām, un, no otras puses, ir nepieciešama vietēja mēroga pieeja, lai varētu veidot Eiropas politiku, kas atbilst vietējo kopienu patiesajām vajadzībām un kas ļauj rēķināties ar to atbalstu.

5.3 EESK pauž pārliecību, ka jau vidējā termiņā visu (legālu un nelegālu) psihoaktīvu vielu lietošanas problēmas risināšanai

nepieciešams izstrādāt aptverošu un saskaņotu atkarības rīcības politiku. Patlaban politisku un juridisku iemeslu dēļ attiecīgie politikas pasākumi ir mākslīgi nošķirti un tajos izmanto ļoti dažādus instrumentus, kuri drīzāk viens otru neitralizē, nevis pastiprina. Vienlaikus arī no tiesiskās noteiktības un cilvēktiesību viedokļa var apšaubīt šādu valsts politikas pasākumus, kam ir ļoti atšķirīgs saistošais raksturs.

5.4 EESK iesaka Komisijai veikt pasākumus virzībai uz kontrolētu medicīniskās marihuānas izmantošanu medicīniskiem mērķiem un piekļuvi visam aizstājējterapijas metožu klāstam.

5.5 EESK kritiski vērtē to, kā ES līmenī tiek risināta alkohola problēma, kas sabiedrību vismagāk apgrūtina, un šajā jautājumā norāda uz iepriekšējiem atzinumiem ⁽¹⁰⁾, aicinot Komisiju minētajā jomā apņēmīgāk rīkoties.

Briselē, 2012. gada 24. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums par tematu "ES stratēģija alkohola radītā kaitējuma mazināšanai", OV C 175, 27.7.2007., 78.–84. lpp.
EESK atzinums par tematu "Alkohola radītais kaitējums", OV C 318, 23.12.2009., 10.–14. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (Vispārīgā datu aizsardzības regula)”

COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD)

(2012/C 229/17)

Galvenais ziņotājs: **PEGADO LIZ kgs**

Eiropas Parlaments 2012. gada 16. februārī un Padome 2012. gada 1. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (Vispārīgā datu aizsardzības regula)”

COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD).

Komitejas Birojs 2012. gada 21. februārī uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (2012. gada 23. maija sēdē), iecēla PEGADO LIZ kgu par galveno ziņotāju un ar 165 balsīm par, 34 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas vispārējo nostāju, piekrit ierosinājumam par pilnvarojuma pamata izvēli un principā atbalsta priekšlikuma mērķus, kuri ir ļoti tuvi kādā Komitejas atzinumā paustajiem uzskatiem. Attiecībā uz datu aizsardzības tiesisko statusu EESK uzskata, ka datu apstrāde un pārsūtīšana vienotajā tirgū jāierobežo atbilstoši tiesībām uz personas datu aizsardzību saskaņā ar Pamattiesību hartas 8. pantu un LESD 16. panta 2. punktu.

1.2 EESK nav pilnīgi pārliecināta par to, vai regula ir vispiemērotākais juridiskais instruments iecerēto mērķu sasniegšanai un aicina Komisiju to pierādīt labāk un pamatot, kāpēc šis instruments ir vēlams par direktīvu vai pat tieši nepieciešams.

1.3 Tomēr Komiteja pauž nožēlu par pārāk lielo izņēmumu un ierobežojumu skaitu, kas negatīvi ietekmē atbalstītos personas datu aizsardzības tiesību principus.

1.4 Jaunajā digitālās ekonomikas kontekstā Komiteja piekrit Komisijai, kas norāda, ka “personām ir tiesības efektīvi kontrolēt savu personisko informāciju” un vēlas, lai šīs tiesības tiktu attiecinātas arī uz tiem dažādajiem lietojumiem, kuru vajadzībām, izmantojot datus, kas iegūti ar daudziem un dažādiem līdzekļiem (likumīgiem un reizēm nelikumīgiem), un apstrādājot iegūtos datus, tiek izveidoti individuāli profili.

1.5 Tā kā šīs ir pamattiesības, saskaņošanai, ko ar regulas palīdzību ir paredzēts īstenot noteiktās jomās, būtu jānodrošina vismaz iespēja pieņemt valsts tiesību aktos noteikumus, kuri šajā regulā nav paredzēti vai kuri nodrošina labāku rezultātu nekā tajā paredzētie.

1.6 Komiteja nevar arī atbalstīt gandrīz sistemātiskās atsauces uz deleģētajiem tiesību aktiem, uz kuriem LESD 290. pants neattiecas tieši.

1.7 Komiteja tomēr atzinīgi vērtē rūpes par efektīvas institucionālās sistēmas izveidi, kas nodrošinātu tiesību normu efektīvu darbību gan uzņēmumu (datu aizsardzības inspektori), gan dalībvalstu publiskās administrācijas (neatkarīgas uzraudzības iestādes) līmenī. Tomēr Komiteja būtu vēlējusies, lai Komisija atkarībā no noteiktu ekonomiskās un sociālās darbības jomu rakstura izvēlas iedzīvotāju reālajām vajadzībām un vēlmēm atbilstošāku un sistemātiskāku pieeju.

1.8 EESK uzskata, ka pastāv daudzas iespējas ierosināto tekstu uzlabot un precizēt un sniedz dažus konkrētus piemērus vairākiem pantiem. Šie piemēri ir vērsti uz tiesību definējuma uzlabošanu, kopumā iedzīvotāju un it sevišķi strādājošo aizsardzības stiprināšanu, piekrišanas būtību, apstrādes likumību un jo īpaši uz datu aizsardzības inspektoru pienākumiem un datu apstrādi nodarbinātības jomā.

1.9 EESK uzskata arī, ka būtu jāiekļauj tādi elementi, kas nav ņemti vērā, piemēram, piemērošanas jomas paplašināšana, slepenu datu apstrāde vai kolektīvie pasākumi.

1.10 EESK uzskata, ka ienākumu lielāko daļu meklētājprogrammas gūst no mērķorientētas reklāmas, izmantojot apmeklētāju personisko datu vākšanu vai pat to profilēšanu, un tāpēc tām *expressis verbis* ir jābūt regulas piemērošanas jomā. Piemērošanas jomā būtu jāiekļauj arī tādas serveru vietnes, kas piedāvā vietu glabāšanai, un daži tādi programmatūras veidi (mākoņdatošana), kuri lietotāju datus vāc komerciālos nolūkos.

1.11 Regulai būtu jāattiecas arī uz personisko informāciju, kas publicēta sociālajos tīklos, kuriem būtu jāparedz "tiesības aizmirst" un datu subjektam pēc pieprasījuma jādod iespēja mainīt vai dzēst no savas personiskās lapas informāciju un saites uz citām bieži apmeklētām vietnēm, kurās šī informācija ir iekopēta vai komentēta. Šajā nolūkā būtu jāgroza 9. pants.

1.12 Visbeidzot EESK aicina Komisiju atkārtoti pievērsties dažiem priekšlikuma aspektiem, ko tā uzskata par nepieņemamiem tādās jutīgās jomās kā bērnu aizsardzība, tiesības iebilst, profilēšana, daži tiesību ierobežojumi, 250 nodarbināto sliekšnis, kurš noteikts datu aizsardzības inspektora iecelšanai, vai arī regulējums, kas attiecas uz "vienas pieturas aģentūru".

2. Ievads

2.1 EESK ir saņēmusi pieprasījumu sniegt atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (Vispārīgā datu aizsardzības regula)" ⁽¹⁾.

2.2 Tomēr ir jāņem vērā, ka šis priekšlikums ir daļa no tiesību aktu kopuma, kas ietver arī ievadpaziņojumu ⁽²⁾, direktīvas priekšlikumu ⁽³⁾ un Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai adresētu Komisijas ziņojumu, kas balstīts uz Padomes 2008. gada 27. novembra pamatlēmuma 29. panta 2. punktu ⁽⁴⁾. EESK nav saņēmusi pieprasījumu sniegt atzinumu par visiem šiem ierosinātajiem tiesību aktiem, bet tikai par regulas priekšlikumu, kaut gan tas būtu jāsniedz arī par direktīvas projektu.

2.3 Priekšlikums, par kuru EESK ir iesniegts atzinuma pieprasījums, pēc Komisijas domām, ir skatāms divu ES juridiski politisku un politiski ekonomisku nostādņu krustpunktā.

2.3.1 No vienas puses, ir jāņem vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8. pants, kā arī Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 16. panta 1. punkts, kurā ir noteikts, ka datu aizsardzība ir pamattiesības, kas kā tādas ir jāaizsargā. Šāds

ir pamats Eiropas Komisijas paziņojumiem par Stokholmas programmu un rīcības plānu tās īstenošanai ⁽⁵⁾.

2.3.2 No otras puses, Eiropas digitalizācijas programmā un — plašākā nozīmē — stratēģijā "Eiropa 2020" ir pausts aicinājums stiprināt datu aizsardzības "vienotā tirgus" dimensiju un samazināt uzņēmumus aprūtināšu administratīvo slogu.

2.4 Komisija tiecas pilnveidot un modernizēt konsolidētajā Direktīvā 95/46/EK par datu aizsardzību iekļautos principus, lai turpmāk garantētu personu tiesības uz privātās dzīves aizsardzību digitālajā sabiedrībā un tās tīklos. Iecerētais mērķis ir stiprināt pilsoņu tiesības, konsolidēt ES iekšējo tirgu, panākt augsta līmeņa datu aizsardzību visās jomās (tostarp attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās), nodrošināt pareizu šajā nolūkā pieņemto noteikumu piemērošanu, padarīt vieglāku pārrobežu datu apstrādi un ieviest universālus datu aizsardzības standartus.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Jaunajā digitālās ekonomikas kontekstā Komiteja piekrīt Komisijai, kura norāda, ka "personām ir tiesības efektīvi kontrolēt savu personisko informāciju", un vēlas, lai šīs tiesības tiktu attiecinātas arī uz citiem lietojumiem, kuru vajadzībām, izmantojot datus, kas iegūti ar daudziem un dažādiem līdzekļiem (likumīgiem un reizēm nelikumīgiem), un apstrādājot iegūtos datus, tiek veidoti individuāli profili. Komiteja uzskata arī, ka datu apstrāde un pārsūtīšana vienotajā tirgū ir jāierobežo, ievērojot tiesības uz aizsardzību, kas noteiktas Pamattiesību hartas 8. pantā. Tās ir pamattiesības, kas iekļautas Savienības institucionālajās tiesībās un valstu tiesībās lielākajā daļā dalībvalstu.

3.2 Tāpēc uz jebkuru Savienības pilsoni vai iedzīvotāju attiecas minētajā hartā un līgumos noteiktās pamattiesības. Šīs tiesības ir atzītas arī dalībvalstīs — dažkārt pat konstitucionālā līmenī. Citas tiesības, piemēram, tiesības uz grafisko atveidojumu vai tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, papildina un stiprina tiesības uz personas datu aizsardzību. Ir jābūt iespējai panākt šo tiesību ievērošanu, pieprasot, ka kādā interneta vietnē tiek mainīts vai dzēsts personiskais profils vai dzēsta datne no servera, un, ja tas netiek izdarīts, šajā nolūkā iegūt oficiālu tiesneša rīkojumu.

3.3 Personas datus saturošu kartotēku glabāšana ir nepieciešama publiskajai administrācijai ⁽⁶⁾, uzņēmumu personāla vadībai, tirdzniecības pakalpojumiem, apvienībām un arodbiedrībām, politiskajām partijām vai sociālajām vietnēm un interneta meklēšanas rīkiem, taču, lai aizsargātu to personu privāto dzīvi, kas ir likumīgi iekļautas šajās kartotēkās, ir jānodrošina, ka šajās dažādos nolūkos izveidotajās kartotēkās tiek iekļauti tikai tādi dati, kuri ir būtiski to tiešā mērķa īstenošanai, un ka

⁽¹⁾ COM(2012) 11 final.

⁽²⁾ COM(2012) 9 final.

⁽³⁾ COM(2012) 10 final.

⁽⁴⁾ COM(2012) 12 final.

⁽⁵⁾ Tajā ir uzsvērts, ka Savienībai "ir jāizveido visaptverošs personas datu aizsardzības režīms, kas attiektos uz visām ES kompetences jomām", un "jānodrošina, lai tiktu konsekventi piemērotas pamattiesības uz datu aizsardzību", un fiziskām personām tādējādi būtu tiesības reāli pārvaldīt savus datus.

⁽⁶⁾ Sk. atzinumu CESE par tematu "Valsts sektora informācijas atkalizmantošana", OV C 191, 29.6.2012., lpp. 129.

tās nav bez vajadzības un tiesiskās aizsardzības savstarpēji savienotas ar IKT palīdzību. Tādas iestādes pastāvēšana, kas neierobežoti varētu piekļūt visiem datiem, radītu pilsoniskās brīvības un privātās dzīves apdraudējumu.

3.4 Tiem datu subjektiem, kuru kartotēkas uztur privāttiesību subjekti, ir jābūt tiesībām piekļūt, labot un pat dzēst šīs kartotēkas, kas veidotas tirdzniecības veicināšanas nolūkos vai sociālo tīklu vajadzībām.

3.5 Attiecībā uz publiskās vai privātās administrācijas pāraudzībā esošajām kartotēkām, kas atbilst tiesību normām, personām ir jābūt tiesībām piekļūt datiem, tajos labot kļūdas vai, ja šīs personas datu atrašanās kartotēkā vairs nav vajadzīga, tos dzēst, piemēram, amnestijas gadījumā no juridiskās kartotēkas vai darba tiesisko attiecību izbeigšanās gadījumā dzēst pēc likumā noteiktā glabāšanas termiņa beigām.

3.6 EESK atzinīgi vērtē Komisijas izvēlēto vispārējo ievirzi un atzīst, ka joprojām aktuāli ir konsolidētās Direktīvas 95/46/EK mērķi, lai gan ir pagājuši 17 gadi un digitālajā jomā notikušo tehnoloģisko un sociālo pārmaiņu dēļ ir vajadzīga padziļināta pārskatīšana. Direktīvā 95/46/EK, piemēram, netika skatīti daži aspekti, kas saistīti ar informācijas un datu pārrobežu apmaiņu starp administratīvām iestādēm, kuru pienākumos ietilpst kriminālpārkāpumu novēršana un tiesas nolēmumu izpilde policijas un tiesu iestāžu sadarbības ietvaros. Šis jautājums ir skatīts direktīvas projektā, kas iekļauts datu aizsardzības tiesību aktu kopumā, par kuru Komitejas atzinums nav prasīts.

3.7 EESK principā piekrīt priekšlikuma mērķiem, kuri ir saistīti ar pamattiesību aizsardzību un lielā mērā atbilst Komitejas atzinumam ⁽⁷⁾, īpaši attiecībā uz šādiem jautājumiem:

- izveidot vienotu datu aizsardzības noteikumu kopumu, kas būtu spēkā visā Savienībā un nodrošinātu pēc iespējas augstāku aizsardzības līmeni;
- atkārtoti paust nepārprotams atbalsts personas datu brīvai aprītei ES teritorijā;
- vairāku nevajadzīgu administratīvu pienākumu atcelšana, kas Komisijas skatījumā uzņēmumiem katru gadu ļaus ietaupīt aptuveni 2,3 miljardus eiro;
- uzņēmumiem un organizācijām noteiktais pienākums pēc iespējas ātrāk (ja iespējams, 24 stundu laikā) ziņot valsts datu aizsardzības iestādei par smagiem pārkāpumiem personas datu aizsardzības jomā;

— iespēja iedzīvotājiem vērsties pie savas valsts datu aizsardzības iestādes arī tajos gadījumos, kad datus apstrādā uzņēmums, kura mītne ir ārpus ES teritorijas;

— personām vienkāršāka piekļuve saviem datiem, kā arī vienkāršāka personas datu pārsūtīšana no viena pakalpojuma sniedzēja citam (tiesības uz datu pārnēsāmību);

— “tiesības tikt aizmirstam” — tiesības, kas iedzīvotājiem nodrošinātu labāku to risku pārvaldību, kuri saistīti ar datu aizsardzību tiešsaistē un iespēju panākt šīs personas datu dzēšanu, ja nav likumīga pamata to glabāšanai;

— tas, ka salīdzinājumā ar pašreizējo stāvokli ir jāstiprina neatkarīgu valsts datu aizsardzības iestāžu loma, lai tās varētu uzlabot ES noteikumu piemērošanu un ievērošanu attiecīgās valsts teritorijā, piemēram, izmantojot tiesības noteikt sodus uzņēmumiem, kas pārkāpj šos noteikumus — šo sodu summa varētu sasniegt 1 miljonu eiro vai 2 % no uzņēmuma gada apgrozījuma;

— tehnoloģiskā neitralitāte un piemērošana jebkura veida datu apstrādei — gan automātiskai, gan manuālai;

— pienākums veikt datu aizsardzības ietekmes novērtējumus.

3.8 EESK atzinīgi vērtē uzsvāru, kas likts uz pamattiesību aizsardzību un pilnībā piekrīt izvēlētajam tiesiskajam pamatam, kas likumdošanā izmantots pirmo reizi. Tā uzsver arī, ka šis priekšlikums būtiski ietekmē vienotā tirgus izveidi un ka tas veicina stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanu. Daļa EESK locekļu neatkarīgi no grupas piekrīt Komisijai regulas izvēles jautājumā un uzskata, ka tā ir vispiemērotākais instruments, kas ļauj nodrošināt vienotu piemērošanu un vienādi augstu datu aizsardzības līmeni visās dalībvalstīs. Daļa locekļu uzskata, ka tieši direktīva būtu tas instruments, kas ļautu visprecīzāk ievērot subsidiaritātes principu un labāk aizsargātu datus, īpaši tajās dalībvalstīs, kurās aizsardzības līmenis jau ir augstāks par Komisijas priekšlikumā noteikto. EESK apzinās, ka arī dalībvalstu viedoklis par šo jautājumu nav vienots. EESK tāpēc aicina Komisiju uzlabot sava priekšlikuma pamatu un padarīt skaidrāku tā atbilstību subsidiaritātes principam un precizēt iemeslus, kuru dēļ ir iecerēto mērķu sasniegšanai ir nepieciešams izvēlēties regulu.

3.8.1 Tā kā šī regula ir nekaņējoties pilnībā piemērojama visās dalībvalstīs un nav nepieciešams to transponēt, EESK aicina Komisiju pievērst uzmanību nepieciešamībai panākt tulkojumu atbilstību visās valodās, jo priekšlikuma tulkojums ir bijis nepilnīgs.

3.9 EESK uzskata, ka, no vienas puses, priekšlikumā varētu būt vairāk padziļināta dažu tiesību aizsardzības dimensija, jo tās ir gandrīz zaudējušas jēgu daudzo izņēmumu un ierobežojumu dēļ, un, no otras puses, būtu nepieciešams uzlabot pušu tiesību līdzsvaru. Tādējādi var tikt izjaukts līdzsvars starp datu

⁽⁷⁾ Sk. EESK atzinumu (OV C 248, 25.8.2011., 123. lpp.).

aizsardzības pamattiesību un vienotā tirgus mērķiem, nodarot kaitējumu datu aizsardzības pamattiesībām. EESK lielākoties piekrit Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja paustajam viedoklim⁽⁸⁾.

3.10 EESK būtu vēlējusies, ka Komisija izvēlētos tādu pieeju, kas ir tuvāka iedzīvotāju vajadzībām un vēlmēm un kas ir vairāk sistematizēta atbilstoši iezīmēm, kas raksturīgas dažām ekonomiskās un sociālās darbības jomām, piemēram, tiešsaistes tirdzniecībai, tiešai tirgvedībai, darba attiecībām, publiskām iestādēm, uzraudzībai un drošībai, DNS u. c., un noteiktu atšķirīgu juridisko sistēmu atkarībā no ļoti daudzveidīgajiem datu apstrādes aspektiem.

3.11 Attiecībā uz dažādajiem priekšlikumā ietvertajiem noteikumiem (visi uzskaitīti 86. pantā) ļoti svarīgi juridiskā instrumenta un sistēmas darbības aspekti ir atkarīgi no turpmākajiem deleģētajiem aktiem (26 deleģējumi pilnvarām uz nenoteiktu termiņu). EESK uzskata, ka tas būtiski pārsniedz ierobežojumus, kas noteikti Līguma 290. pantā un Eiropas Komisijas paziņojumā, kura temats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 290. panta īstenošana⁽⁹⁾, jo tas ietekmē pasākuma drošību un tiesisko noteiktību. EESK uzskata, ka noteiktu pilnvaru deleģēšana būtu jāregulē tieši Eiropas likumdevējam. Citas pilnvaras varētu nonākt valstīs izveidoto uzraudzības iestāžu vai to Eiropas līmenī izveidoto apvienību kompetencē⁽¹⁰⁾. Tas veicinātu subsidiaritātes principa ievērošanu un vairotu tiesisko palāvību.

3.12 EESK saprot iemeslus, kāpēc Komisija, ņemot vērā šā priekšlikuma īpašo juridisko raksturu, ir pievērsusies tikai fizisku personu tiesībām, taču aicina Komisiju pievērst uzmanību arī juridisku personu datiem, īpaši to juridisko personu datiem, kurām piemīt tiesībsubjektība.

4. Īpašas piezīmes

Pozitīvie aspekti

4.1 Priekšlikums atbilst mērķim un Direktīvas 95/46/EK mērķiem, īpaši tas sakāms par dažām definīcijām, svarīgākajiem principiem, kas saistīti ar datu kvalitāti un ar apstrādes likumību, apstrādi, kura skar īpašas kategorijas un dažas no informācijas un datu piekļuves tiesībām.

4.2 Priekšlikums ievieš pozitīvus jauninājumus no to pamataspекtu viedokļa, kuri saistīti ar jaunām definīcijām, uzlabotu piekrišanas nosacījumu precizitāti, īpaši attiecībā uz bērniem, un ar kategoriju noteikšanu tādām jaunām tiesībām kā tiesības uz labošanu, tiesības uz dzēšanu un īpaši tiesības uz "tiesībām tikt aizmirstam", tiesības iebilst un profilēšana, kā arī īpaši detalizētie datu pārziņu un apstrādātāju pienākumi, datu drošība un vispārējais — galvenokārt administratīva rakstura — sankciju pamats.

⁽⁸⁾ Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par tematu "Datu aizsardzības tiesību aktu kopums", 2012. gada 7. marts.

⁽⁹⁾ COM(2009) 673 final, 9.12.2009.

⁽¹⁰⁾ Skatīt Francijas Senāta sūdzību par subsidiaritātes principa neievērošanu.

4.3 Komiteja atzinīgi vērtē arī priekšlikumā pausto vēlmi veidot efektīvu institucionālo sistēmu, lai nodrošinātu tiesību normu veiksmīgu darbību gan uzņēmumu līmenī (datu aizsardzības inspektori), gan dalībvalstu publiskās administrācijas līmenī (neatkarīgas uzraudzības iestādes), kā arī šo iestāžu un Komisijas sadarbības stiprināšanu (Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas izveide). Komiteja tomēr norāda, ka dalībvalstīs tomēr būtu jāsauglabā valsts un daļēji reģionu datu aizsardzības inspektoru pilnvaras.

4.4 Visbeidzot EESK pozitīvi vērtē pamudinājumu izstrādāt ētikas kodeksu, kā arī sertifikācijas un datu aizsardzības zīmogu un marķējumu lomu.

Vēlamie uzlabojumi

4.5.3. pants — Teritoriālā piemērošanas joma

4.5.1 Piemērošanas noteikumi, kas paredzēti 2. punktā, ir pārāk ierobežojoši. Kā piemēru var minēt tādus farmācijas uzņēmumus, kuru mītne ir ārpus ES un kuri klīnisko pētījumu nolūkā vēlas piekļūt attiecīgo ES iedzīvotāju klīniskajiem datiem.

4.6.4. pants — Definīcijas

4.6.1 Attiecībā uz jēdzienu "piekrišana", kas ir svarīgākais pamats, lai veidotu datu aizsardzību, būtu jāprecizē tā definīcijas aspekti un jo īpaši "skaidras apstiprinošas darbības" raksturojums (īpaši franču versijā).

4.6.2 Datu nosūtīšanas jēdziens nekur nav definēts, un tāpēc 4. pantā vajadzētu iekļaut tā definīciju.

4.6.3 Definīcija nepieciešama 5. panta a) apakšpunktā minētajam apzīmējumam "godīgi".

4.6.4 Precīzi jādefinē arī to datu jēdziens, kurus datu subjekts "apzināti ir publiskojis" (9. panta 2. punkta e) apakšpunkts).

4.6.5 Definīcija nepieciešama arī profilēšanas jēdzienam, kas izmantots visā priekšlikumā.

4.7.6. pants — Apstrādes likumīgums

4.7.1 Šā panta f) apakšpunktā iekļautais jēdziens "pārziņa likumīgās intereses", kuras vēl nav minētas iepriekšējos apakšpunktos, šķiet neskaidrs un subjektīvs, un to būtu vēlams precizēt šajā tekstā nevis kādā no deleģētajiem aktiem (5.

punkts), turklāt f) apakšpunkts nav minēts 4. punktā (tas ir svarīgi, piemēram, pasta pakalpojumiem un tiešai tirgvedībai⁽¹¹⁾).

4.8.7. pants — Nosacījumi piekrišanai

Šā panta 3. punktā vajadzētu norādīt, ka piekrišanas atsaukšanas gadījumā nav iespējama tālāka apstrāde un ka apstrādes likumīgums tādējādi tiek pārkāpts tikai no piekrišanas atsaukšanas brīža.

4.9.14. pants — Informēšana

4.9.1 Šā panta 4. punkta b) apakšpunktā būtu jānosaka maksimālais termiņš.

4.10.31. pants — Pārkāpuma paziņošana uzraudzības iestādei

4.10.1 Paziņošana par visiem pārkāpumiem var negatīvi ietekmēt sistēmas darbību un galu galā kļūt par šķērslī tam, ka vainīgie paši uzņemas atbildību.

4.11.35. pants — Datu aizsardzības inspektori

4.11.1 Vajadzētu precīzāk noteikt datu aizsardzības inspektora amatu saistītos nosacījumus, piemēram, skaidri jādefinē aizsardzība pret atlaišanu, un tā ir jānodrošina ilgāk par attiecīgās personas amata izpildes termiņu; pamatnosacījumi un skaidras šā amata izpildes prasības; datu aizsardzības inspektora atbrīvošana no jebkāda veida atbildības, ja viņš darba devējam vai valsts datu aizsardzības iestādēm ziņojis par nelikumībām; personāla pārstāvju tiesības tieši piedalīties datu aizsardzības inspektora iecelšanā un tiesības šiem pārstāvjiem periodiski saņemt informāciju⁽¹²⁾ par konstatētajām problēmām un to risinājumu. Būtu jāprecizē arī līdzekļi, kas paredzēti šim amatam.

4.12.39. pants — Sertifikācija

4.12.1 Sertifikācijai vajadzētu būt vienam no Komisijas uzdevumiem.

4.13.82. un 33. pants — Datu apstrāde nodarbinātības jomā

4.13.1 82. pantā būtu nepieciešama skaidra atsauce uz rezultātu vērtēšanu (kas nav arī minēta 20. pantā par profilēšanu). Turklāt nav arī precizēts, vai šīs tiesības attiecas arī uz noteikumu sagatavošanu par datu aizsardzības inspektoru. Būtu precīzāk jānosaka arī profilēšanas aizliegums nodarbinātības jomā saistībā ar datu aizsardzības ietekmes novērtējumu (33. pants).

⁽¹¹⁾ Būtu nepieciešami plašāki skaidrojumi par reklāmu, ko veic, konkrētām personām adresējot vēstules, jo, ja regulu piemērotu pašreizējā redakcijā, šādas vēstules tiktu aizliegtas, lai arī tās nav īpaši uzmācīgas un ir paredzētas mērķtiecīgai jaunu klientu meklēšanai.

⁽¹²⁾ Piemēram, personāla pārstāvji vai darba ņēmēju pārstāvji, kuri ievēlēti valdē vai uzraudzības padomē valsts un/vai Eiropas (ja eksistē) līmenī, ir regulāri jāinformē par datu aizsardzības inspektora darbību.

4.14.81., 82., 83. un 84. pants

4.14.1 Vārdu "Ievērojot šajā regulā noteiktos ierobežojumus" vietā būtu jāliek "Pamatojoties uz šo regulu".

Iztrūkstošie elementi, kas būtu jāiekļauj

4.15. Piemērošanas joma

4.15.1 Tā kā runa ir par pamattiesībām, tad dalībvalstīm, veicot saskaņošanu konkrētās jomās, vajadzētu rasties iespējai valsts tiesību aktos pieņemt noteikumus, kas šajā regulā nav iekļauti un kuri būtu labvēlīgāki par tajā iekļautajiem — tas jau ir paredzēts 80.–85. pantā noteiktajās jomās.

4.15.2 Personu interneta protokola adreses būtu jāmin ne tikai apsvērumos, bet tieši regulā jāiekļauj starp aizsargājamiem datiem.

4.15.3 Lielāko ienākumu daļu interneta meklēšanas rīki gūst no reklāmas. Tie vāc un komerciālos nolūkos izmanto personiskus datus par lietotājiem, tāpēc tie ir ne tikai jāmin apsvērumos, bet arī jāiekļauj regulas piemērošanas jomā.

4.15.4 Ir jāprecizē, ka sociālie tīkli ietilpst piemērošanas jomā, turklāt ne tikai tad, kad tie veic profilēšanu komerciālos nolūkos.

4.15.5 Dažas interneta kontroles un filtrēšanas metodes ir paredzētas krāpšanas apkarošanai, un, tā kā tās profilē atsevišķus tīkla lietotājus, registrē un kontrolē ikvienu tīkla lietotāja darbību, lai gan tām nav dota attiecīga tiesas atļauja, arī tās ir jāiekļauj šīs regulas piemērošanas jomā.

4.15.6 Būtu vēlams arī ES iestādes un struktūrvienības pakļaut šajā regulā noteiktajiem pienākumiem.

4.16.9. pants — Īpašu kategoriju dati

4.16.1 Pareizāk būtu noteikt īpašas sistēmas atkarībā no apstākļiem, situācijām un datu apstrādes mērķiem. Šajās jomās būtu jāiekļauj noteikums par profilēšanas aizliegumu.

4.16.2 Attiecībā uz sensitīvu datu apstrādi statistikas nolūkos ir jāievieš nediskriminācijas princips.

4.17. Šādas iespējas, kas nav izmantotas, būtu jāietver šādās jomās:

— visos valstu un Eiropas līmeņos personāla pārstāvju piedalīšanās saistošu uzņēmuma noteikumu sagatavošanā, kas turpmāk būtu jāuzskata par nosacījumu starptautiskai datu pārsūtīšanai (43. pants);

— Eiropas Uzņēmumu padomes informēšana un apspriešanās ar to gadījumos, kad veic darba ņēmēju datu starptautisku pārsūtīšanu, īpaši uz trešām valstīm;

— Eiropas sociālo partneru un Eiropas patērētāju un cilvēktiesību aizstāvības NVO informēšana un piedalīšanās Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas locekļu iecelšanā — šī kolēģija aizstās 29. panta darba grupu;

— minēto partneru un NVO informēšana un piedalīšanās valsts datu aizsardzības iestāžu locekļu iecelšanā valsts līmenī — arī tas nav paredzēts.

4.18.74. līdz 77. pants — Kolektīvās prasības saistībā ar nelikumīgām kartotēkām un zaudējumu atlīdzības saņemšanu

4.18.1 Lielākajai daļai datu aizsardzības tiesību pārkāpumu ir kolektīvs raksturs, proti, šādos gadījumos pārkāpums neattiecas uz vienu personu, bet uz grupu vai uz visām personām, kuras iekļautas kartotēkā. Parastie individuālie tiesiskās aizsardzības līdzekļi nav piemēroti izmantošanai šāda veida gadījumos. Taču 76. pantā visām struktūrām, organizācijām vai asociācijām, kas rūpējas par attiecīgo personu datu subjektu tiesību aizsardzību, ir dotas tiesības viena vai vairāku datu subjektu vārdā uzsākt 74. un 75. pantā paredzētās procedūras, taču šīs tiesības nav spēkā tajos gadījumos, kad ir iecerēts pasīt kompensāciju vai zaudējumu atlīdzību, jo 77. pantā šāda iespēja ir paredzēta tikai individuālām personām un netiek pieļauta kolektīvas pārstāvības procedūra vai kolektīva prasība.

4.18.2 Šajā sakarā Komiteja atgādina, ka tā jau sen vairākos atzinumos ir norādījusi uz vajadzību steidzami radīt ES līmenī saskaņotu kolektīvo prasību instrumentu, kas ir nepieciešams daudzās ES tiesību jomās, turklāt tāds jau pastāv vairākās dalībvalstīs.

Nepieņemami elementi

4.19.8. pants — Bērni

4.19.1 Bērns ir definēts kā jebkura persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu (4. panta 18. punkts),— tas atbilst Ņujorkas konvencijai, tāpēc nav pieņemams, ka 8. panta 1. punktā 13 gadus veciem bērniem tiek dota iespēja piekrist viņu personas datu apstrādei.

4.19.2 Lai gan EESK saprot, ka MVU ir nepieciešami īpaši noteikumi, nav pieņemams, ka Komisija ar deleģēto aktu var vienkārši atbrīvot MVU no pienākuma ievērot bērnu tiesības.

4.20.9. pants — Īpašas kategorijas

4.20.1 Nav nekādu iemeslu, kāpēc bērniem jābūt iespējai saskaņā ar 9. panta 2. punkta a) apakšpunktu piekrist tādu

datu apstrādei, kuri ir saistīti ar viņu valstspiederību, politiskajiem uzskatiem, reliģiju, veselību, seksuālo dzīvi vai kriminālsodāmību.

4.20.2 Dati, ko personas brīvprātīgi atklāj pašas, piemēram, Facebook portālā, nebūtu jāizslēdz no aizsardzības, kā to var secināt no 9. panta e) apakšpunkta, un uz tiem būtu jāattiecinā vismaz "tiesības tikt aizmirstiem".

4.21.13. pants — Saņēmēju tiesības

4.21.1 Šā panta beigās noteiktais izņēmums ("ja tas nav iespējams vai ja tas ir saistīts ar nesamērīgām pūlēm") nav nedz pamatots, nedz pieņemams.

4.22.14. pants — Informēšana

4.22.1 Līdzīgs izņēmums ir paredzēts šā panta 5. punkta b) apakšpunktā, un arī tas nav pieņemams.

4.23.19. panta 1. punkts — Tiesības iebilst

4.23.1 Izņēmums balstīts uz ļoti neprecīzu formulējumu ("pārliecinošiem likumīgiem apstrādes pamatiem"), tāpēc tas nav pieņemams, jo iebilšanas tiesības tādējādi zaudē jēgu.

4.24.20. pants — Profilēšana

4.24.1 Profilēšanas aizliegumu nedrīkst attiecināt tikai uz automatizētu apstrādi⁽¹³⁾.

4.24.2 2. punkta a) apakšpunktā vārdu savienojums "ja ir nodrošināti" ir jāaizstāj ar "ja ir ieviesti".

4.25.21. pants — Ierobežojumi

4.25.1 Šā panta 1. punkta c) apakšpunkta redakcija nav pieņemama, jo izteikta neprecīzi un neskaidri, piemēram, nosauktas ekonomikas un finanšu intereses, kā arī monetārie, budžeta un nodokļu jautājumi un pat tirgus stabilitāte un integritāte, turklāt šīs frāzes noslēgums ir pievienots Direktīvai 95/46.

4.26.25., 28. un 35. pants — nosacījums par 250 nodarbinātajiem

4.26.1 Nosacījums, ka jābūt nodarbinātām 250 personām, lai būtu piemērojami atsevišķi aizsardzības noteikumi, piemēram, datu aizsardzības inspektora iecelšana, kļūtu par iemeslu tam, ka šis noteikums attiektos uz mazāk nekā 40 % darba ņēmēju. Tieši tāds pats nosacījums attiecībā uz dokumentēšanas pienākumu izraisītu to, ka lielai daļai darba ņēmēju nebūtu nekādu iespēju uzraudzīt personas datu izmantošanu

⁽¹³⁾ Skatīt 2010. gada 23. novembra Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikumu CM/Rec(2010)13.

un tāpēc nepastāvētu nekāda kontrole. Komiteja iesaka apsvērt iespēju noteikt zemāku līmeni, piemēram, tādu nodarbināto skaitu, ko dalībvalstis parasti izmanto, lai darba vietā varētu veidotu personāla interešu pārstāvniecības struktūru. Būtu iespējams apsvērt arī pieeju, kura būtu balstīta uz objektīviem kritērijiem un kuras pamatā būtu, piemēram, ar datu aizsardzību saistītu izskatītu lietu skaits laikā neatkarīgi no uzņēmuma vai attiecīgā dienesta lieluma.

4.27.51. pants — “Vienas pieturas aģentūra”

4.27.1 Lai vienkāršotu dzīvi uzņēmumiem un uzlabotu datu aizsardzības mehānismus tiek ieviests “vienas pieturas aģentūras” princips, taču tas var būtiski vājināt visu pilsoņu un sevišķi

nodarbināto personu datu aizsardzību un ļaut neievērot pašreiz spēkā esošo pienākumu par personas datu pārsūtīšanu pēc koplīguma noslēgšanas un pienākumu šīs pārsūtīšanas nolūkā saņemt apstiprinājumu no valsts datu aizsardzības komisijas ⁽¹⁴⁾.

4.27.2 Turklāt šī sistēma neatbilst vēlmei ieviest vietējām vajadzībām atbilstīgu pārvaldību un rada risku, ka pilsoņu prasības varētu neizskatīt vistuvākā un vispieejamākā uzraudzības iestāde.

4.27.3 Tie ir iemesli, kāpēc arī turpmāk sūdzības vajadzētu izskatīt tās dalībvalsts uzraudzības iestādei, kas ir sūdzības iesniedzēja dzīvesvieta.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ Piemēram, neatkarīgas administratīvās iestādes, kurām jādod atļauja personas kartotēku sagatavošanai un kontrolei; tieši pretēji — to pilnvaras būtu jāpaplašina attiecībā uz digitālo sabiedrību un sociālajiem tīkliem, sevišķi ņemot vērā individuālo profilu aprites nozīmi tirdzniecības veicināšanas nolūkā.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinuma

Šis grozījums ieguva vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu, taču tika noraidīts debatēs (Reglamenta 54. panta 3. punkts).

Svītrot 4.25. un 4.25.1. punktu

~~“25., 28. un 35. pants — nosacījums par 250 nodarbinātajiem~~

~~Nosacījums, ka jābūt nodarbinātām 250 personām, lai būtu piemērojami atsevišķi aizsardzības noteikumi, piemēram, datu aizsardzības inspektora iecelšana, kļūtu par iemeslu tam, ka šis noteikums attiektos uz mazāk nekā 40 % darba ņēmēju. Tieši tāds pats nosacījums attiecībā uz dokumentēšanas pienākumu izraisītu to, ka lielai daļai darba ņēmēju nebūtu nekādu iespēju uzraudzīt personas datu izmantošanu un tāpēc nepastāvētu nekāda kontrole. Komiteja iesaka apsvērt iespēju noteikt zemāku līmeni, piemēram, tādu nodarbināto skaitu, ko dalībvalstīs parasti izmanto, lai veidotu uzņēmuma padomi, iestādes padomi vai uzraudzības padomi. Būtu iespējams apsvērt arī piecju, kura būtu balstīta uz objektīviem kritērijiem un kuras pamatā būtu, piemēram, ar datu aizsardzību saistītu izskatītu lietu skaits laikā neatkarīgi no uzņēmuma vai attiecīgā dienesta lieluma.”~~

Balsošanas rezultāti:

Par: 87

Pret: 89

Atturas: 26

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Vispārējās nozīmes pakalpojumu kvalitātes sistēma Eiropā"

COM(2011) 900 final

(2012/C 229/18)

Ziņotājs: **SIMONS kgs**

Eiropas Komisija 2011. gada 20. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Vispārējās nozīmes pakalpojumu kvalitātes sistēma Eiropā"

COM(2011) 900 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 10. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 145 balsīm par, 2 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja pauž neizpratni par paziņojuma nosaukumu, kas ir maldinošs un sola vairāk nekā saturs piedāvā. Nosaukums ir maldinošs tāpēc, ka ar vārdiem "kvalitātes sistēma" šajā gadījumā acīmredzot ir jāsaprot kaut kas cits nevis Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 14. pantā un tam pievienotajā Protokolā Nr. 26 atzītā kopīgā vērtība "kvalitāte", kas paziņojumā nemaz nav izskatīta ne kā tāda, ne arī saistībā ar nozarēm.

1.2 Komiteja piekrīt, ka paskaidrojošais dokuments par vispārējās nozīmes pakalpojumiem ir vajadzīgs. Komisijas paziņojumā ietvertos attiecīgos paskaidrojumus RK atbalsta, taču vienlaikus aicina ņemt vērā turpmāk minētās piezīmes. Turklāt RK agrākos atzinumos vairākkārt ir norādījusi uz labas kvalitātes, efektīvu un modernu vispārējās nozīmes pakalpojumu nepieciešamību.

1.3 Komiteja joprojām ir pārliecināta, ka primāro tiesību aktu jaunie noteikumi par vispārējās nozīmes pakalpojumiem jāietver atvasinātajos sekundārajos nozaru tiesību aktos un atbilstīgos gadījumos arī starpnozaru tiesību aktos.

1.4 Pašreizējā finanšu un ekonomikas krīze vēlreiz skaidri parāda, ka vispārējās nozīmes pakalpojumiem ir būtiska loma sociālās un teritoriālās kohēzijas nodrošināšanā, tāpēc nedrīkst aizmirst, ka publiskā sektora iespējas ierobežo politiski lēmumi. Komiteja piekrīt, ka bez kavēšanās jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu pakalpojumu sniegšanas nepārtrauktību un uzlabotu to kvalitāti.

1.5 Komiteja uzskata, ka institucionālā sistēma (LESD 14. pants, Protokols Nr. 26 un Pamattiesību hartas 36. pants) veido labu pamatu turpmāku noteikumu izstrādei, taču norāda, ka paziņojumā vēl nav piedāvāta vajadzīgā saskaņotā un specifiskā pieeja vispārējās nozīmes pakalpojumiem.

1.6 Komiteja uzskata, ka vispārējās tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšana, pasūtīšana un finansēšana ir un paliek dalībvalstu kompetence, tām pieņemot nozaru tiesību aktus, kas ļauj paredzēt pielāgotus risinājumus, savukārt Eiropas Savienības likumdošanas kompetencē ietilpst galvenokārt ekonomikas un finanšu pamatnosacījumu noteikšana un kontrole izteiktu kļūdu atklāšanai.

1.7 Komiteja uzskata, ka, pārskatot nozaru tiesību aktus, kas ietver universālā pakalpojuma saistības, ir nepieciešama pastāvīga izvērtēšana, pamatojoties uz primāro tiesību aktu jaunajiem noteikumiem, lietotāju mainīgajām vajadzībām un tehnoloģiskajām un ekonomiskajām pārmaiņām un sadarbojoties ar ieinteresētajām pusēm un pilsonisko sabiedrību. Komiteja uzskata, ka pārskatīšanas gaitā vienlīdz liela uzmanība jāvelta gan nodarbinātībai, gan sociālajai un teritoriālajai kohēzijai, jo līdz šim minētie aspekti ir atstāti novārtā.

1.8 Protokolā Nr. 26 ir uzsvērtā dalībvalstu kompetence nodrošināt, pasūtīt un organizēt ar ekonomiku nesaistītus sabiedriskus pakalpojumus. Tāpēc Komiteja uzskata, ka par to novērtēšanu valsts, reģionālajā un vietējā līmenī ir atbildīgas vispirmām kārtām dalībvalstis un Eiropas Komisijai atliek vienīgi uzdevums izplatīt paraugprakses piemērus un kontrolēt šādu pakalpojumu atbilstību ES līgumu vispārējiem principiem.

1.9 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas centienus paziņojumā paskaidrot pamatjēdzienus, ko lieto debatēs par vispārējas nozīmes pakalpojumiem un kas tieši attiecas uz klientiem un lietotājiem, tātad iedzīvotājiem kopumā. Diemžēl paskaidrojumi nav izsmeltoši. Pēc Komitejas domām, vispārējas nozīmes pakalpojumu definīcijai būtu jāietver vairāk nekā tikai norāde uz tirgus esamību. Kā piemēru var norādīt demokrātiski leģitīmu politisko lēmumu pieņemšanu dalībvalstīs. Lai izvairītos no kļūdainiem skaidrojumiem, minētais jautājums būtu plaši jāapspriež un jāizstrādā jauns glosārijs, kas ļauj novērst atšķirības starp dažādu valodu versijām.

1.10 Komiteja atbalsta nodomu palielināt skaidrību un tiesisko noteiktību attiecībā uz vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem piemērojamiem ES noteikumiem. Tāpat tā atbalsta arī Komisijas publicētos ceļvežus, kuru mērķis ir palielināt izpratni par ES noteikumiem vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu jomā un uzlabot to piemērošanu, jo īpaši, kad šādi ceļveži ar ekspertu palīdzību ir labi izstrādāti.

1.11 Attiecībā uz mērķi nodrošināt, ka arī turpmāk ir iespējams piekļūt būtiskiem pakalpojumiem (piemēram, pasta pakalpojumiem, banku pamatpakalpojumiem, sabiedriskajam transportam, enerģijai un elektroniskajiem sakariem), Komiteja uzskata, ka būtu jānosaka vispārējas piekļuves tiesības, sevišķi mazāk aizsargātajiem patērētājiem, cilvēkiem ar invaliditāti vai personām, kas dzīvo zem nabadzības sliekšņa. Pamatojoties uz spēkā esošo tiesisko sistēmu un Komisijas ciešā uzraudzībā, dalībvalstīm būtu pastāvīgi rūpīgi jāizvērtē iespēja šos pakalpojumus saglabāt vai integrēt valsts sektorā vai to sniegšanu (daļēji) nodot tirgum, nosakot stingrus noteikumus.

1.12 Komiteja uzskata, ka paziņojumā vairāk uzmanības būtu vajadzējis veltīt vispārējas nozīmes sociālajiem, veselības aprūpes un ar darba tirgu saistītiem pakalpojumiem. RK aicina Komisiju intensīvāk strādāt pie vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu definīcijas. Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka Eiropas Savienībā ļoti svarīga loma ir vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem tādās jomās kā veselības aprūpe, bērnu aprūpe un vecāka gadagājuma ļaužu aprūpe, kā arī palīdzība cilvēkiem ar invaliditāti, sociālie mājokļi un ar darba tirgu saistīti pakalpojumi.

1.13 Komiteja mudina Komisiju tuvākajā laikā nākt klajā ar priekšlikumiem par to, kā tiks atbalstītas kvalitātes iniciatīvas, īpaši vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu jomā, tā kā skatāmajā paziņojumā tiem gandrīz nav veltīta uzmanība un tā kā pieprasījums pēc minētajiem pakalpojumiem palielinās, bet to finansēšana kļūst arvien problemātiskāka. Turklāt Komisijai būtu jāturpina pasākumi, lai dalībvalstu līmenī izveidotu brīvprātīgu Eiropas kvalitātes sistēmas sociālo pakalpojumu jomā.

2. Ievads

2.1 Līdz ar Lisabonas līguma spēkā stāšanos ir paredzēti jauni noteikumi par vispārējas nozīmes pakalpojumiem,

konkrēti, LESD 14. pants, kā arī Protokols Nr. 26 par LESD 14. pantā lietotā jēdziena "kopīgās vērtības" skaidrojumu un par sabiedriskajiem pakalpojumiem, kas nav saistīti ar ekonomiku. Turklāt Pamattiesību hartas 36. pantam tagad ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem.

2.2 Turklāt ieilguši finanšu un ekonomikas krīze skaidri parāda, ka vispārējas nozīmes pakalpojumiem ir būtiska loma sociālās un teritoriālās kohēzijas nodrošināšanā, un atklāj krīzes ietekmi uz publisko sektoru. No pētījumiem izriet, ka sabiedriskie pakalpojumi, kas gan ir plašāks jēdziens par vispārējas nozīmes pakalpojumiem, veido vairāk nekā 26 % no ES 27 valstu IKP un nodrošina darbavietas 30 % no Eiropas darba ņēmējiem.

2.3 Tie ir svarīgākie iemesli, kāpēc Komisija nolēma izstrādāt skatāmo paziņojumu.

3. Komisijas dokumenta saturs

3.1 Saskaņā ar Komisijas sniegto izklāstu kvalitātes sistēmas uzdevums ir nodrošināt, ka ES līmeņa reglamentējošā vide arvien vairāk nostiprina vienotā tirgus sociālo dimensiju, labāk tiek ņemtas vērā attiecīgo pakalpojumu specifiskās iezīmes un ka, tos sniedzot, tiek ievērotas tādas protokolā atzītās vērtības kā kvalitāte, drošība un pieejamība, vienlīdzīga attieksme, vispārēja piekļuve un patērētāju tiesības.

3.2 Komisija konstatē, ka gadu gaitā ir ievērojami mainījies pieprasījums pēc vispārējas nozīmes pakalpojumiem un veids, kādā tos sniedz. Tā norāda, ka agrāk centrālās valdības piedāvāto pakalpojumu sniegšanu tagad bieži vien uztic zemāka līmeņa publiskajām struktūrām vai privātajam sektoram, izmantojot atbilstīgu regulējumu.

3.3 Iepriekšējā punktā minēto tendenci ir pastiprinājis liberalizācijas process, jaunas prioritātes valdību politikā, kā arī mainīgās lietotāju vajadzības un vēlmes. Tā kā daudziem šādiem pakalpojumiem ir saimniecisks raksturs, uz tiem attiecas iekšējā tirgus un konkurences noteikumi, "ja vien šie noteikumi juridiski vai faktiski netraucē veikt šo pakalpojumu īpašos uzdevumus".

3.4 Lai gan ir paustas bažas par minēto noteikumu ietekmi, jo īpaši uz sociālajiem pakalpojumiem, Komisija ir pārliecināta, ka tos var piemērot tādā veidā, kas ļauj ņemt vērā konkrētas vajadzības un palīdz nodrošināt pakalpojumus, vienlaikus, protams, ievērojot vajadzīgo elastīgumu.

3.5 Komisijas izklāstīto "kvalitātes sistēmu" veido trīs darbības virzieni, kas nav sīkāk izstrādāti kā konkrēti priekšlikumi.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Komiteja pauž neizpratni par paziņojuma nosaukumu, kas ir maldinošs un sola vairāk nekā saturs piedāvā. Nosaukums ir maldinošs tāpēc, ka ar vārdiem "kvalitātes sistēma" šajā gadījumā acimredzot ir jāsaprot kaut kas cits nevis LESD 14. pantā un tam pievienotajā Protokolā Nr. 26 atzītā kopīgā vērtība "kvalitāte", kas paziņojumā nemaz nav izskatīta ne kā tāda, ne arī saistībā ar nozarēm. Tas pats attiecas uz citām vērtībām, piemēram, drošību un pieejamību cenas ziņā, vienlīdzīgu attieksmi, vispārējas piekļuves nodrošināšanu un lietotāju tiesībām.

4.2 Liels trūkums ir arī tas, ka saistībā ar paziņojumu nav veikts ietekmes novērtējums, jo Komisijas apgalvojumi, piemēram, iepriekš 3.2. punktā minētie, būtu plaši apspriežami. Turklāt Komiteja un eksperti uzskata, ka šie pakalpojumi jau agrāk vienmēr ir tikuši sniegti reģionālajā un vietējā līmenī.

4.3 Komiteja piekrīt, ka paskaidrojošais dokuments par vispārējas nozīmes pakalpojumiem ir vajadzīgs. RK agrākos atzinumos ⁽¹⁾ ir norādījusi uz tādu efektīvu, modernu, pieejamu un cenas ziņā pieņemamu vispārējas nozīmes pakalpojumu nepieciešamību, kas ir viens no Eiropas sociālā modeļa un sociālās tirgus ekonomikas pīlāriem un kas nerimtīgi ir jāpatur redzeslokā, jo īpaši tagad, kad Eiropu smagi skar finanšu un ekonomikas krīze.

4.4 Tāpēc Komiteja atbalsta Komisijas pieeju un mudina turpināt darbu, kas virzīts uz to, lai tiktu atzīta vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu specifika, piemēram, saistībā ar noteikumiem par valsts atbalstu un pakalpojumiem, kuri saistīti ar darba tirgu.

4.5 Komiteja joprojām ir pārliecināta, ka primāro tiesību aktu jaunie noteikumi par vispārējas nozīmes pakalpojumiem jāietver atvasinātajos sekundārajos nozaru tiesību aktos un atbilstīgos gadījumos arī starpnozaru tiesību aktos.

4.6 Komiteja uzskata, ka paziņojumā vairāk uzmanības būtu vajadzējis veltīt vispārējas nozīmes sociālajiem un veselības aprūpes pakalpojumiem. RK aicina Komisiju intensīvāk strādāt pie vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu definīcijas. Turklāt Komiteja norāda, ka vēl var būt citi vispārējas nozīmes pakalpojumi, ko Komisija nav minējusi, — piemēram, kultūras, izglītības un valsts apraides kanālu jomā. Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka Eiropas Savienībā būtiska loma ir vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem tādās jomās kā veselības aprūpe, bērnu aprūpe un vecāka gadagājuma ļaužu aprūpe, kā arī palīdzība cilvēkiem ar invaliditāti, sociālie mājokļi un ar darba tirgu saistīti pakalpojumi.

4.7 Tā kā līdz ar Lisabonas līguma spēkā stāšanos ir paredzēti jauni noteikumi (LESD 14. pants un Protokols Nr. 26 par sabiedriskajiem pakalpojumiem, kā arī Pamattiesību hartas 36. pants ir ieguvis Līgumiem līdzvērtīgu juridisku spēku), ir izveidota iespēja Komisijai apvienot visas iniciatīvas, ko tā ir uzsākusi attiecībā uz vispārējas nozīmes pakalpojumiem. Komiteja uzskata, ka paziņojums ir lietderīga ierosme, tomēr norāda, ka tajā vēl nav piedāvāta vajadzīgā saskaņotā un specifiskā pieeja vispārējas nozīmes pakalpojumiem, piemēram, attiecībā uz piekļuvi. Tāpēc Komiteja aicina Komisiju nākt klajā ar konkrētiem priekšlikumiem.

4.8 LESD 14. pantā Savienībai ir piešķirtas pilnvaras pieņemt tiesību aktus vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu jomā, proti, noteikt principus un nosacījumus, jo īpaši ekonomikas un finanšu nosacījumus, lai šie pakalpojumi varētu pildīt savu uzdevumu. Pēc Komitejas domām, no minētā panta konteksta skaidri izriet, ka runa ir nevis par pašu pakalpojumu sniegšanas nosacījumiem, kurus jebkurā gadījumā nosaka valsts iestādes (šajā kontekstā ar "valsts iestādēm" ir domātas centrālās valdības, reģionu un vietējā līmeņa pārvaldes iestādes), bet gan par pamatnosacījumiem un nozaru nosacījumiem ES kompetences jomās.

4.9 Minētajā pantā arī skaidri noteikts, ka šo pakalpojumu sniegšana, izpildes panākšana un finansēšana ir un paliek dalībvalstu iestāžu kompetence. Šo viedokli Komiteja arī jau iepriekš vienmēr ir aizstāvējusi. Komisijai vajadzētu turpināt paplašināt zināšanas par šo pakalpojumu sniegšanu valstu līmenī, lai varētu spriest par ES noteikumu ievērošanu.

4.10 Komisija norāda, ka tā plāno pastāvīgi redzeslokā paturēt vajadzību pārskatīt spēkā esošos nozaru noteikumus, tostarp attiecībā uz universālā pakalpojuma saistībām. Komiteja vēlas norādīt, ka pastāvīgā izvērtēšana būtu jāveic, pamatojoties uz primāro tiesību aktu jaunajiem noteikumiem, pakalpojumu saņēmēju mainīgajām vajadzībām un tehnoloģiskajām un ekonomiskajām pārmaiņām, turklāt sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm un pilsonisko sabiedrību. Šāda pieeja noteikti piemērojama, kad jāizskata vajadzība noteikt jaunas universālā pakalpojuma saistības citās nozarēs. Komitejas viedoklis šajā jautājumā jau ir pausts agrākā atzinumā ⁽²⁾.

4.11 Protokola Nr. 26 pirmajā pantā ir noteikti pamatprincipi, kas jāpiemēro sabiedriskajiem pakalpojumiem, bet otrajā pantā — dalībvalstu kompetence nodrošināt, pasūtīt un organizēt ar ekonomiku nesaistītus sabiedriskos pakalpojumus. Tāpēc Komiteja uzskata, ka par otrajā pantā uzskaitīto pakalpojumu novērtēšanu valsts, reģionālajā un vietējā līmenī ir atbildīgas vispirmām kārtām dalībvalstis; Eiropas Komisijai izteiktu kļūdu atklāšanai atliek uzdevums kontrolēt, vai pakalpojumi tiek sniegti saskaņā ar ES līgumu vispārējiem principiem.

⁽¹⁾ OV C 48, 15.2.2011., 77-80. lpp.; OV C 128, 18.5.2010., 65-68. lpp.; OV C 162, 25.6.2008., 42-45. lpp.; OV C 309, 16.12.2006., 135-141. lpp.

⁽²⁾ OV C 48, 15.2.2011., 77-80. lpp.

4.12 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas centienus paskaidrot dažādus jēdzienus, ko lieto debatēs par vispārējās nozīmes pakalpojumiem. Diemžēl paskaidrojumi nav izsmēloši un dažkārt pat ir kļūdaini. Tā, citstarp, nav paskaidrota jēdziena “svarīgi pakalpojumi” nozīme un vieta kopējā sistēmā; nav arī skaidrs, vai holandiešu valodas versijā ir lietoti apzīmētāji “essentiële” un “onmisbaare” (3. lpp. otrajā ievilkumā) nozīmē vienu un to pašu vai ne [tulkoāja piezīme: latviešu valodas versijā — līdzīgi angļu valodas versijai — abos gadījumos ir izmantots viens un tas pats apzīmētājs “svarīgi”]. Turklāt universālo pakalpojumu specifisko nosacījumu uzskaitījums nav pilnīgs. Komisijas paziņojumā pašā ir viens mulsinošs piemērs: tā otrā darbības virziena nosaukumā un pirmajā teikumā ir runa par “svarīgiem pakalpojumiem”, bet pēc tam visa sadaļa ir veltīta “universālā pakalpojuma saistībām”. Komisijai nevajadzētu vairīties izmantot šajā jomā atzītu ekspertu atbalstu, lai skaidri formulētu vispārējās nozīmes pakalpojumu jomā izmantotos pamatterminus.

4.13 Turklāt jānorāda, ka starp dažādām valodu versijām pastāv interpretācijas atšķirības, un tas attiecas ne tikai uz pamatterminu sarakstu. Tā, piemēram, nav skaidrs, vai tiek domāts kaut kas atšķirīgs, kad blakus jēdzienam “vispārēja piekļuve” tiek lietots jēdziens “universālais pakalpojums”, tas pats attiecas uz jēdziena “pienākumi sabiedrības interesēs” lietošanu blakus jēdzienam “sabiedriskie pakalpojumi”. Raksturīgs mulsinošs piemērs ir tas, ka Komisija ierāmētajā tekstā, kurā izklāstīti pamattermini, apgalvo, ka jēdzienu “sabiedriskie pakalpojumi” tā paziņojumā neizmanto, taču četras rindkopas tālāk ir teikts: “... cik piemēroti ir ieviest principus un nosacījumus, kas ļauj īstenot to [tulkoāja piezīme: holandiešu valodas versijā šeit izmantots jēdziens “sabiedriskie pakalpojumi”] uzdevumus”.

4.14 Ieteicams būtu visus šos jautājumus pārdomāt un publikot jaunu, skaidrojošu terminu sarakstu, lai varētu izvairīties no kļūdainiem skaidrojumiem. Šajā saistībā būtu jāņem vērā atšķirības dalībvalstu sociālajā sistēmā.

5. Īpašas piezīmes

5.1 Šā atzinuma 3.5. punktā minētā pieeja, proti, trīs darbības virzieni, ko Komisija izmantojusi paziņojuma sagatavošanā, Komitejai šķiet labs pamats turpmākai virzībai.

5.2 Pirmais darbības virziens attiecas uz vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumiem piemērojamo ES noteikumu skaidrības un tiesiskās noteiktības palielināšanu. Bez šaubām, Komiteja to vērtē pozitīvi un jau daudzus gadus ir to prasījusi. Taču diemžēl RK nākas secināt, ka nav minēti nekādi jauni, konkrēti priekšlikumi.

5.3 Attiecībā uz noteikumu par valsts atbalstu vispārējās nozīmes pakalpojumiem pārskatīšanu Komisija ir jau ir apstiprinājusi vai ierosinājusi turpmāk minētās izmaiņas.

5.3.1 Jauns paziņojums, kurā sīkāk izskatītas valsts, reģionālajā un vietējā līmenī sastopamās interpretācijas problēmas.

5.3.2 To sociālo pakalpojumu skaita palielināšana, kas tiks atbrīvoti no iepriekšējās paziņošanas pienākuma un Komisijas veiktas novērtēšanas, ja tie atbildīs konkrētiem pamatnosacījumiem. Papildus slimnīcām un sociālajiem mājokļiem šis jaunais saraksts ietver vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumus, kas apmierina sociālās vajadzības saistībā ar veselības un ilgtermiņa aprūpi, bērnu aprūpi, piekļuvi darba tirgum un atkārtotu integrēšanu tajā, kā arī neaizsargāto grupu aprūpi un sociālo integrāciju.

5.3.3 Padziļinātāk un koncentrētāk tiks pārbaudīti plaši atbalsta pasākumi, kas var ievērojami ietekmēt iekšējā tirgus darbību.

5.3.4 Ierosinājums ieviest tādu jaunu *de minimis* noteikumu tieši par vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumiem, kas “izslēgs atbalsta esamības iespēju” attiecībā uz summām, kuras trīs gadu laikposmā nepārsniedz EUR 500 000. Dažām nozarēm (Komisija konkrēti norāda uzskaita transporta un valsts apraudes nozari) joprojām piemērojami īpaši nozaru noteikumi.

5.4 Attiecībā uz Komisijas ierosinājumu pārskatīt publiskajam iepirkumam un koncesijām piemērojamus noteikumus, lai uzlabotu vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumu sniegšanas kvalitāti, jānorāda uz turpmāk minētajiem aspektiem.

5.4.1 Sociālajiem un veselības aprūpes pakalpojumiem ir paredzēti īpaši, vieglāki, noteikumi, ņemot vērā šo pakalpojumu īpašo funkciju un specifiskās iezīmes. Uz minētajiem pakalpojumiem attieksies augstākas robežvērtības un tiem būs piemērojamas tikai prasības par pārskatāmību un vienlīdzīgu attieksmi. Tiks sekmēta kritērija “ekonomiski visizdevīgākais piedāvājums” izmantošana (Komisija uzskata, ka minētais jēdziens ietver arī sociālos un vides aspektus).

5.4.2 Būs lielāka tiesiskā noteiktība par to, kā ES publiskā iepirkuma noteikumi piemērojami attiecībām starp publiskajam iestādēm. Šajā saistībā Komiteja norāda uz savu neseno atzinumu par pulisko iepirkumu un koncesiju līgumiem.

5.5 Komiteja ļoti atzinīgi vērtē Komisijas publicētos ceļvežus, kuru mērķis ir palielināt izpratni par ES noteikumiem vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumu jomā un uzlabot to piemērošanu, jo īpaši, kad šādi ceļveži ar ekspertu palīdzību ir labi izstrādāti.

5.6 Otrā darbības virziena mērķis ir nodrošināt, ka arī turpmāk ir iespējams piekļūt svarīgiem pakalpojumiem. Šeit Komisija cenšas saglabāt līdzsvaru starp, no vienas puses, vajadzību palielināt konkurenci un, no otras puses, nepieciešamību nodrošināt, ka visi iedzīvotāji var piekļūt augstas kvalitātes svarīgiem pakalpojumiem par cenu, ko tie var atļauties, kā tas jau paskaidrots attiecīgajā 2004. gada baltajā grāmatā.

5.7 Šajā saistībā Komisija kā svarīgu pakalpojumu piemērus min pasta pakalpojumus, banku pamatpakalpojumus, sabiedrisko transportu, enerģiju un elektroniskos sakarus. Komiteja, atsaucoties uz 4.6. punktu, pieņem, ka šis uzskaitījums nav izsmeļošs. Arī Komiteja uzskata, ka uzskaitītie piemēri ir svarīgi pakalpojumi, kas jānodrošina par pieņemamu cenu, un piekļuvei tiem būtu jābūt vispārējām tiesībām, tostarp cilvēkiem, kam vajadzīga aizsardzība un palīdzība, piemēram, cilvēkiem ar invaliditāti un nabadzīgām un sociāli atstumtām personām. Gadījumā, ja rastos pretruna ar paziņojumā minētajiem noteikumiem, par svarīgāku būtu jāuzskata sabiedrības labumu.

5.8 Ar trešo darbības virzienu paredzēts atbalstīt kvalitātes iniciatīvas, jo īpaši tādu vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu jomā, pēc kuriem pieprasījums sabiedrībā arvien palielinās, bet kuru finansēšana, pirmkārt, finanšu un ekonomikas krīzes un, otrkārt, sabiedrības novecošanas dēļ kļūst arvien problemātiskāka.

5.9 Šeit Komiteja atgādina, ka tā joprojām gaida Komisijas paziņojumu par veselības aprūpes pakalpojumiem, kuru solīts izstrādāt saistībā ar vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem.

5.10 Kā piemērus trešajam darbības virzienam Komisija min četras iniciatīvas. Komiteja vēlas norādīt, ka trīs no četrām iniciatīvām ir saistītas ar agrāk jau uzsāktām iniciatīvām. Tāpēc programmā *PROGRESS* paredzēto atbalstu jauniem starptautu projektiem būtu jāattiecinā ne tikai uz brīvprātīgu kvalitātes sistēmu ieviešanu, bet arī uz projektu rezultātu pielietošanu dzīvē.

5.11 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas pieeju, tai īpaši uzsvērot, ka publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības jāpiešķir, ņemot vērā “zemākās izmaksas sabiedrībai”, nevis pamatojoties tikai uz zemāko cenu. Tas ir īpaši svarīgi, lai vislabākajā veidā apvienotu sociālo politiku un ar darba tirgu saistītus pakalpojumus, kuriem ir izteikta savstarpēja ietekme. Tomēr iepirkuma sociālais aspekts ir jāpastiprina sabiedrībā kopumā.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes regulai, ar ko izveido instrumentu sadarbībai kodoldrošības jomā”

COM(2011) 841 final

(2012/C 229/19)

Ziņotājs: **Richard ADAMS**

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma 203. pantu 2011. gada 7. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes regulai, ar ko izveido instrumentu sadarbībai kodoldrošības jomā”

COM(2011) 841 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 10. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 146 balsīm par, 5 balsīm pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja atzinīgi vērtē ierosināto regulu un nosacīti atbalsta ES kodoldrošības jomas pieredzes plašāku piemērošanu trešām valstīm.

1.2 Komiteja pieņem zināšanai, ka uzraudzība pār ievērojamo bāzes finansējumu 631 miljona *euro* apmērā laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam paliek *EuropeAid* — Attīstības un sadarbības ĢD — pārziņā un ka uz to tiks attiecināti noteikumi un procedūras, kas kopīgas visai palīdzības un attīstības politikai. Komiteja sagaida, ka tas stiprinās pārskatatbildību, pārredzamību un saskaņu ar pārējām palīdzības programmām.

1.3 Komiteja pieņem zināšanai, ka, sākot no 2016. gada, tā katru otro gadu no Komisijas saņems ziņojumu par šīs programmas īstenošanu, rezultātiem, galvenajiem secinājumiem un ietekmi uz Savienības ārējo finansiālo palīdzību, un ir gatava pilnībā iesaistīties šajā pārbaudes un pārskatīšanas procesā. Laikus plānota programmu starposma pārskatīšana radīs vislabākās iespējas gūt rezultātus un neapšaubāmi tiks veikta kopā ar ģeogrāfiskām programmām / ES delegācijām partnervalstīs.

1.4 Jānorāda, ka vairākās ES dalībvalstīs pilsoniskajai sabiedrībai ir ļoti atšķirīgi viedokļi par kodolenerģijas attīstību kā tādu, un šis faktors būtu jāatzīst un skaidrāk jāatspoguļo atsevišķos regulas aspektos.

1.5 Eiropas iedzīvotāji — nodokļu maksātāji — būtu skaidrāk jāinformē par to, ka lielāko daļu no programmas izdevumiem novirzīs atveseļošanas pasākumiem un ka tikai neliela tēriņu daļa paredzēta drošības konsultāciju programmām jauniektmes valstīs, kurās iespējams nodrošināt politisko un pilsonisko stabilitāti.

1.6 Lai sniegtu palīdzību jauniektmes valstīm, Komisijai tām nedaudzajām valstīm, kas spēj sniegt konsultācijas kodoldrošībā, būtu jāierosina izstrādāt starptautisku konvenciju par kritērijiem un nosacījumiem, kas attiecināmi uz šādām konsultācijām. Neatkarīgi no minētās konvencijas skaidri kritēriji būtu jāievieš kodoldrošības sadarbības instrumentā, lai varētu noteikt, vai konkrētā jauniektmes valsts atbilst šādiem parametriem:

— atbilst obligātajiem valsts un starptautiskās stabilitātes kritērijiem;

— spēj un ir gatava garantēt tādas administratīvās, zinātniskās un tehniskās struktūras ieviešanu, kāda ir nepieciešama kodolenerģijas jomā;

— var ilgtspējīgā veidā rast finanšu, tehniskos un rūpnieciskos resursus, kas vajadzīgi, lai garantētu augstu regulatīvās kompetences līmeni, nodrošinātu visus līdzekļus ekspluatācijas drošībai un ilgtermiņā uzturētu drošu programmu atkritumu apsaimniekošanai.

1.7 Minētie kritēriji būtu jāiestrādā regulas pamattekstā, nevis jāiekļauj pielikumā, jo tie ietver ļoti svarīgus starptautiskās kodoldrošības, starptautisko attiecību drošības un starptautiskās drošības pamatprincipus.

1.8 Palīdzības projekti kādā jauniektmes valstī būtu īstenojami tikai tad, ja attiecīgā valsts ir pievienojusies Kodolieroču neizplatīšanas līgumam un tā protokolēm, Konvencijai par kodoldrošību un Kopīgajai konvencijai par radioaktīvo atkritumu drošu apsaimniekošanu.

1.9 Tehniskā aprīkojuma iegādei resursi būtu piegādājami tikai īpašos izņēmuma gadījumos, kas saistīti ar drošības garantēšanu. Komisijai būtu jāizstrādā kritēriji, un par tiem būtu jāat-skaitās. Palīdzība nebūtu sniedzama operatoriem.

1.10 Pārredzamības labad būtu vēlams darīt pieejamu pašreizējās programmas konkrētu gadījumu analīzi, kā arī uzlabot *EuropeAid* tīmekļa vietnes izklāstu un savstarpējo atsaucību sistēmu.

1.11 Ar Kodoldrošības sadarbības instrumenta programmas palīdzību būtu jāstimulē un jāizvērtē iespējas ikvienas darbības valsts tiesību sistēmā iestrādāt obligātos instrumentus tajos gadījumos, kad tie pastiprinātu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) līgumus, konvencijas un vienošanās.

1.12 Komiteja īpaši iesaka atbalstīt arī neatkarīgas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kuras atrodas saņēmējās valstīs vai tām blakus esošās valstīs un kuras ar konkrētiem pasākumiem vēlas uzlabot kodoldrošības nostādņu pārredzamību un attiecīgo pārskatatbildību.

2. Ievads

2.1 Laiku pa laikam ārpus Eiropas izraisās kodoldrošības problēmas, kas nonāk uzmanības degpunktā, piemēram, *Three Mile Island* 1979. gadā, Černobiļa 1986. gadā un Fukušīma 2011. gadā. Šādi negadījumi ietekmē visu pasauli un labi parāda, kādas katastrofālas sekas rada trūkumi projektēšanā, nenopietna attieksme pret drošību un neatbilstoša ekspluatācijas drošība vai regulējuma sistēma.

2.2 2010. gadā 30 dažādās pasaules valstīs darbojās 441 komerciāls kodolreaktors; daudzi no tiem būvēti pagājušā gadsimta 70. un 80. gados, un to vidējais darbmūžs ir aptuveni 35 gadi. Turklāt 56 valstīs darbojas vēl apmēram 250 civilās pētniecības reaktori. Vēl ap 60 kodolreaktoru patlaban tiek būvēti, bet vairāk nekā 150 ir plānošanas stadijā. Jaunus reaktorus paredzēts būvēt galvenokārt Ķīnā, Indijā un Krievijā, kā arī, iespējams, Dienvidaustrumu Āzijā, Dienvidamerikā un Tuvajos Austrumos. Pieprasījums pēc elektrības nepielūdzami pieaug, un arī valstis, domājams, centīsies paplašināt savu kodolenerģijas eksportu.

2.3 Neatkarīgi no tā, vai iestāties “kodolrenesanse”, tik ilgi, kamēr darbosies kodolspēkstacijas, tik ilgi saglabāsies arī risks piedzīvot nopietnas kodoldrošības problēmas, kas var ietekmēt visu pasauli. Tāpēc ES ir noteikusi, ka atsevišķi starptautiskās kodoldrošības jautājumi ir joma, kurā tai ir likumīgas intereses un tiesības iesaistīties, īpaši, ņemot vērā to, ka kopš 1957. gadā pieņemtā *Euratom* līguma Savienība šajā jomā ir uzkrājusi pētniecisko, tehnisko, ekspluatācijas un regulatīvo zinātību. Šajā jomā Eiropai ir ievērojama zināšanu bāze, jo te atrodas aptuveni trešā daļa no visām kodolenerģijas ražotspējīgām

iekārtām pasaulē un ir uzkrāta visplašākā pieredze saistībā ar daudzveidīgām un dinamiskām regulatīvajām un drošības sistēmām. Černobiļas katastrofa, kas traģiskā veidā ilustrēja trešo valstu drošības režīmu potenciālos trūkumus, vienlaikus arī stimulēja dinamisku un proaktīvu pieeju sadarbībai un pieredzes apmaiņai kodoldrošības jomā.

2.4 Kopš 1991. gada, izmantojot ES programmu TACIS (*Technical Assistance to the Commonwealth Independent States* — Tehniskā palīdzība NVS valstīm), ievērojams atbalsts kodoldrošības jomā sniegts trešām valstīm. Atbalsts novirzīts drošības analīzei, palīdzībai kodolspēkstacijām uz vietas un — dažos gadījumos — aprīkojuma piegādei, lai uzlabotu ražotņu ekspluatācijas uzraudzību; tāpat sniegts atbalsts regulatīvajiem un licencēšanas pasākumiem, kā arī atkritumu apsaimniekošanai. Sniegts ieguldījums arī plašāka mēroga starptautiskās iniciatīvās, piemēram, rīcībai Černobiļā. Palīdzībai kodoldrošības jomā piešķirti apmēram 1,3 miljardi EUR — galvenokārt Krievijā un Ukrainā, un — daudz mazākā apmērā — arī Armēnijā un Kazahstānā.

2.5 Kopš 2007. gada TACIS funkcijas pārņēmis INSC (instrumenti sadarbībai kodoldrošības jomā) ⁽¹⁾, kurš izstrādāts tieši kodoldrošības veicināšanai un pilnveidošanai un kura darbības jomā tagad ietilpst arī citas valstis, ne tikai tās, kas izveidojās pēc Padomju Savienības sabrukuma. INSC budžets laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam ir 524 miljoni EUR, un tas finansē darbības, kuru mērķis ir kodoldrošības uzlabošana, drošs transports, radioaktīvo atkritumu apsaimniekošana un apglabāšana, agrāko kodoliekārtu atrašanās vietu atvēršana, aizsardzība pret radioaktīvu materiālu izraisīto jonizējošo starojumu, gata-vība ārkārtas situācijām un starptautiskās sadarbības veicināšana kodoldrošības jomā.

2.6 ES cieši sadarbojas ar SAEA, bieži nodrošinot finansējumu tādu ieteicamo programmu īstenošanai, kuras citādi netiktu finansētas.

2.7 Jaunu izaicinājumu rada trešo valstu nodomi palielināt kodoljaudu. Dažās no šīm jaunietekmes valstīm ne vienmēr ir stabila politiskā struktūra, un nereti tajās trūkst varas dalījuma, demokrātiskas kontroles, pieredzējušu administratīvo struktūru un zināšanu, kā apsaimniekot augsta riska tehnoloģijas. Ja šādu valstu kodolprogrammām tiktu sniegts ES atbalsts, tas šķietami apliecinātu to uzticamību un netieši mudinātu tās attīstīt kodoltehnoloģiju, un tādējādi rastos jauni draudi kodoldrošībai.

2.8 Neatkarīgi no šiem faktoriem un jebkuriem trešo valstu nodomiem palielināt kodoljaudu EESK apzinās, ka kodolenerģijas izmantošana civilajām vajadzībām ir saistīta ar plutonija vai citu radioaktīvu materiālu ražošanu un tehniskās zinātnības pilnveidošanu, kas varētu radīt starptautisku kodolapdraudējumu un palielināt starptautisko spriedzi. Nestabilās trešās valstīs šādi draudi varētu būt vēl lielāki.

⁽¹⁾ OV L 81, 22.3.2007., 1. lpp.

3. Ierosinātās regulas kopsavilkums

3.1 Ierosinātajā regulā, kas ir 2007. gada INSC regulas pārstrādāta versija, cita starpā pārskatīta ģeogrāfiskā darbības joma, kurā ietvertas visas pasaules trešās valstis, un izvirzīti sadarbības kritēriji un prioritātes. Par pasākumu īstenošanu atbild *EuropeAid* — Attīstības un sadarbības ĢD (*DEVCO*) sadarbībā ar Eiropas Ārējās darbības dienestu, Enerģētikas ĢD un Kopīgo pētniecības centru. Uz regulu attieksies “Kopīgi noteikumi un procedūras Savienības ārējās darbības instrumentu īstenošanai” (COM(2011) 842 final). Tādējādi tiek nodrošināta arī vienkāršotāka īstenošanas pieeja Attīstības sadarbības instrumentam (ASI), Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentam (EDCI), Eiropas kaimiņattiecību instrumentam (EKI), Stabilitātes instrumentam (SI), Pirmspievienošanās palīdzības instrumentam (PPI) un Partnerības instrumentam (PI).

3.2 Regulas mērķis ir atbalstīt augsta līmeņa kodoldrošības veicināšanu, aizsardzību pret radiāciju un kodolmateriālu efektīvu aizsargpasākumu piemērošanu trešās valstīs. Šī vispusīgā pieeja ietver degvielas ieguvu, jaunu objektu būvniecību, ekspluatāciju, tās pārtraukšanu un atkritumu apglabāšanu. Pēc Komisijas ieceres sasniegtais tiks vērtēts, izmantojot SAEA ekspertu salīdzinošo izvērtējumu, lietotās kodoldegvielas, kodolatkritumu un ekspluatācijas pārtraukšanas stratēģijas izstrādes stāvokli, attiecīgās tiesiskās un regulatīvās pamatnostādnes, projektu īstenošanu un to problēmjautājumu skaitu un nozīmīgumu, kuri apzināti attiecīgos SAEA ziņojumos par kodoldrošību.

3.3 Regula tiecas nodrošināt atbilstību ES politikas mērķiem un citiem trešo valstu attīstības pasākumiem, izstrādājot stratēģijas dokumentus un attiecīgas daudzgadu provizoriskās programmas, kas sākotnēji ietvertu četrus gadus, bet pēc tam — trīs gadus ilgu laikposmu.

3.4 Pielikumā uzskaitīti īpašie atbalstītie pasākumi un sadarbības kritēriji, kā arī prioritātes, atbilstīgi kurām septiņos gados tiks izlietots 631 miljonu *euro* lielais budžets.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Komiteja ir informēta par pēdējo 20 gadu laikā notikušo kodoldrošības atbalsta un sadarbības programmu attīstības procesu. Ierosinātajā regulā šī tendence radusi turpinājumu, un ir mēģināts skaidri norādīt, ka svarīgākais mērķis nav vis kodolenerģijas veicināšana, bet gan tās drošība (COM(2011) 841 final; Pielikums — Kritēriji — pēdējais no izvirzītajiem kritērijiem). Komiteja izprot, ka programmas mērķis nav mudināt jaunietekmes valstis ieviest kodoltehnoloģiju. Šādā nolūkā lielāka nozīme būtu sīkāk izstrādātam iepriekšējās un ierosinātās INSC programmas izdevumu līdzsvaram. Cita starpā zināmas bažas palīdzētu mazināt tas, ja būtu skaidrāk saprotams, ka lielāko

programmas izdevumu daļu novirzīs atveseļošanas pasākumiem un ka drošības konsultāciju programmām jaunietekmes valstīs paredzēta tikai neliela tēriņu daļa.

4.2 Tādējādi tiktu arī atzīts, ka iepriekšējos programmas posmos dominējošais atsevišķu praktisko pasākumu atbalstīšanas loģiskais pamatojums — drošība, kas vienlaikus sekmē arī kodolspēkstaciju padziļinātu un drošu ekspluatāciju, — iespējams, nav ticis pilnībā atspoguļots vai izskaidrots. Kodolenerģijas izmantošana joprojām ir jautājums, kurā Eiropas sabiedrības viedokļi atšķiras, lai gan visaugstāko drošības standartu veicināšana ir aspekts, kas tiek vienprātīgi atbalstīts.

4.3 Komiteja uzskata, ka nav vispusīgi aplūkots jautājums par to, vai ES iesaistīšanās ar INSC starpniecību nenozīmē kļušu piekrišanu un atbalstu jaunveidojamai kodolprogrammai, it sevišķi nestabilās jaunietekmes valstīs. Komiteja apzinās, ka konkrētu INSC projektu finansēšana notiks tikai saskaņā ar stingriem nosacījumiem, tomēr Komiteja atbalstītu sākotnēju beznosacījumu dialogu un debates par kodolenerģijas jautājumiem ar jebkuru trešo valsti.

4.4 Eiropas Savienībai jāaņem nepieciešamās veicināt trešo valstu kodoljaudas attīstīšanu, ja tas var radīt jaunus draudus kodoldrošībai vai tādu kodolapdraudējumu, kas var kaitēt starptautiskajai drošībai. Kvalificēšanās kritēriji ierosināti šā dokumenta 1.6. punktā. Savienībā piemērojot visaugstākos kodoldrošības standartus, ES varētu pretendēt uz pasaulē visdrošākās civilās kodolenerģijas izmantotājas lomu.

4.5 Par vērtīgu un ES sabiedrības interesēm atbilstošu uzskatāms arī INSC programmas devums valstīm, kurās ir vājāka rūpnieciskā, zinātniskā un pētnieciskā bāze un kuras ir uzsākušas vai plāno uzsākt kodolenerģijas komerciālas ražošanas programmas un atbilst obligātajiem stabilitātes kritērijiem. Saisītībā ar SAEA ir ļoti iespējams, ka paraugprakses atbalsts ir stiprinājis tehniskās un normatīvās sistēmas tajās trešās valstīs, kurām ir mazāk resursu. Tomēr nav viegli iegūt skaidru priekšstatu par to, kā pašreizējās un turpmākās INSC programmas rada šos ieguvumus.

4.6 Tāpēc būtu vēlams, lai Komisija veiktu papildu darbu un gaidāmajā INSC programmā precīzāk definētu drošības ārkārtīgi lielo nozīmi. Šādā nolūkā, piemēram, varētu publicēt pieejamo pašreizējās programmas konkrētu gadījumu analīzi, uzlabot *EuropeAid* tīmekļa vietnes izklāsta veidu un savstarpējo atsaucību sistēmu, kā arī plašākā nozīmē vispusīgāk informēt par šo tik

būtisko programmu. Šāda pieeja veicinātu arī pārredzamību un sekmētu pārskatatbildību. Tā kā regulā atbalstīta augsta līmeņa kodoldrošības veicināšana, būtu vēlams norādīt uz šādu augstu standartu paraugiem, piemēram, Rietumeiropas Kodolregulatoru asociācijas (WENRA) paziņojumu "Drošības normatīvi jaunām kodolspēkstacijām".

5. Īpašas piezīmes

5.1 Jānorāda, ka — pretēji iespaidam, ko var radīt ierosinātā regula, — Eiropas direktīvās par kodoldrošību nav iekļauti tehniskie drošības standarti, un vispārējos noteikumos ir iekļautas tikai dažas vispārīgas prasības saskaņā ar Kodoldrošības konvenciju.

5.2 Priekšlikumā arī norādīts, ka Eiropas Savienībā ir veikts visaptverošs drošības novērtējums. Tomēr pašreizējie "noturības testi" ir tikai papildu novērtējums drošības jomā, un netiek uzsvērti drošības kritēriji, kuru mērķis ir sniegt atbildi uz jautājumu: "Kas notiks, ja drošības sistēmas pārtrauks darboties?" Ir arī atzīts, ka process ir ierobežots, ņemot vērā paredzēto ļoti īso laika grafiku. Neraugoties uz šiem trūkumiem, ES pieejai kodoldrošības jomā ir priekšrocības, kas balstītas uz nodomu veikt "noturības testus" kā pirmo soli, lai tālāk attīstītu un uzlabotu drošības nostādnes un sasniegtu augstākus standartus šajā jomā. Starpposma secinājumi no pašreizējiem Eiropas kodolspēkstacijās veiktajiem "noturības testiem" liecina, ka vajadzīgas tālākas pārmaiņas, uzlabojumi un obligāti pasākumi. Tāpēc pēc iespējas ātrāk jāīsteno INSC programma un jāveic ar to saistītais konsultatīvais darbs.

5.3 Būtu jāpatur prātā, ka Eiropas Savienības iestādēm ir ļoti ierobežotas speciālās zināšanas kodoldrošības jautājumos un ka INSC programmu galvenokārt īsteno dalībvalstu organizācijas. Komisijai varētu būt labas iespējas veikt vērtīgu kritisku analīzi un analizēt dažādos Eiropas standartus un atšķirīgo praksi, taču tai arī jācenšas pilnveidot savu iekšējo veiktspēju un neatkarīgu kompetenci.

5.4 INSC priekšlikumā norādīts, ka INSC mērķis ir novērst kodoldrošības risku, taču būtu jāatzīmē, ka tehniski šā mērķa sasniegšanu nevar garantēt, tāpat kā risku nevar pilnībā novērst nevienā sarežģītā industriālā procesā; it īpaši nevar pilnībā garantēt, ka nepastāv katastrofisku kodolavāriju risks. Būtu jāprecizē, ka mērķis ir negadījumu un avāriju novēršana saskaņā ar vislabākajiem zināmajiem standartiem. Turklāt jānorāda: viedoklis, ka riska vairs nav, nesekmē augsta līmeņa drošības standartus nevienā jomā.

5.5 Kā rādītājus Komisija ierosina Integrēto reglamentācijas pārbaudes vienību (IRRS) un Eksploatācijas drošības pārbaudes darba grupas (OSART) misijas, taču tām ir tikai ierobežota

vērtība, jo to mērķis nav uzraudzība. Piemēram, tās nenodrošina aizsardzību pret Fukušimas kodolspēkstācijas avāriju. Turklāt nevienas šīs misijas mērķis nav pārbaudīt kodoldrošības statusu kodolspēkstacijās. Kodolspēkstaciju starptautiskā uzraudzība vēl joprojām ir sarežģīts un strīdīgs jautājums.

5.6 INSC programmās attiecīgos gadījumos jāstimulē iespēja ikvienas attiecīgās valsts tiesību sistēmā iekļaut obligātos instrumentus, ja tie var pastiprināt SAEA līgumus, konvencijas un vienošanās.

5.7 Regulas paskaidrojuma rakstā ir norādīts, ka sabiedriskajās konsultācijās par ārējo darbību vairums respondentu atbalstījuši viedokli, ka turpmākajos instrumentos un projektu/programmu īstenošanā vairāk jāpievēršas uzraudzības un novērtēšanas sistēmām. Komiteja atzīst, ka Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorātam *EuropeAid*, lai arī tas izveidots nesēn, ir plaša pieredze un īpašās zināšanas šajā jomā, ko tas, bez šaubām, pilnībā izmantos.

5.8 Tomēr Komiteja norāda, ka īpašo atbalsta pasākumu sarakstā nav iekļauti pasākumi, kuru mērķis ir atbalstīt neatkarīgas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas atrodas saņēmējās valstīs vai ārpus tām un kas, īstenojot konkrētus pasākumus, vēlas uzlabot kodoldrošības nostādņu pārredzamību un pārskatatbildību. Šādi pasākumi ir iespējami saskaņā ar Stabilitātes instrumentu un Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu, un Komiteja īpaši iesaka INSC programmā šādu atbalstu iekļaut kā iespējamus pasākumus.

5.9 Komiteja atzīmē elastīgumu, kas panākts, atbalsta pasākumus un sadarbības kritērijus apkopojot un iekļaujot pielikumā, ko var grozīt saskaņā ar pārbaudes procedūru, kura paredzēta Kopējās īstenošanas regulā. Tomēr būtu jāapsver, vai tādi principiāli svarīgi jautājumi kā starptautiskā kodoldrošība un aizsardzība nebūtu jāiekļauj pašā regulā.

5.10 Sadarbības kritēriji ir zināmā mērā elastīgi. Komiteja to vērtē atzinīgi attiecībā uz visām valstīm, kurās ir kodolspēkstācijas. Būtu lietderīgi arī izpētes un sagatavošanas stadijā sadarbīties ar daudzām trešām valstīm. Eiropas sabiedrības drošības interesēs nav izstrādāt papildu ierobežojošus kritērijus, nosakot, kuras valstis var iesaistīties INSC programmā. Komiteja uzskata, ka attiecībā uz valstīm, kas nodomājušas sākt ražot kodolenerģiju, var un vajag piemērot ES pieeju, zināšanas, analīzi un padomu, pateicoties aktīvas, neatkarīgas un organizētas pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai. Taču vislielākā uzmanība jāvelta jautājumam par partnervalstu ilgtermiņa politisko stabilitāti un spēju nodrošināt civilo drošību.

5.11 Komiteja tāpēc ierosina noteikt obligātos kritērijus atbalsta sniegšanai saskaņā ar INSC programmu un ierosina, ka Eiropas Savienībai sadarbībā ar tām nedaudzajām valstīm, kas var sniegt konsultācijas kodoldrošības jautājumos, būtu jāizstrādā starptautiska konvencija par kritērijiem un nosacījumiem, kas attiecināmi uz šādām konsultācijām (sākumpunkts būtu G8 valstu Kodoldrošības darba grupas diskusijas un līdzīgas diskusijas Starptautiskajā atomenerģijas aģentūrā un Eiropas Savienībā).

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par Eiropas Savienības dzīvnieku aizsardzības un labturības stratēģiju 2012.–2015. gadam”

COM(2012) 6 final

(2012/C 229/20)

Ziņotājs: **José María ESPUNY MOYANO kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 19. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai par Eiropas Savienības dzīvnieku aizsardzības un labturības stratēģiju 2012.–2015. gadam”

COM(2012) 6 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 11. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 146 balsīm par, 3 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Kopumā EESK atzinīgi vērtē Komisijas iesniegto dzīvnieku labturības stratēģiju. Tā atbalsta patērētāju pamatoto vēlmi iegādāties nekaitīgu pārtiku, kā arī tādu Eiropas stratēģiju, kas vērsta uz kvalitāti.

1.2 EESK uzskata, ka problēmas rada spēkā esošo standartu īstenošana, jo trūkst atbalsta to piemērošanai un samazinās Kopienas ražojumu konkurētspēja.

1.2.1 Trūkst instrumentu, ar kuriem varētu kompensēt Kopienas lopkopības produktu konkurētspējas samazināšanos, jo tirgus neabsorbē papildu izmaksas, ko rada ES politika dzīvnieku labturības jomā (“EUPAW” — *abreviatūra angļu valodā*). Ir pamatotas bažas zaudēt vēl lielāku iekšējā, kā arī eksporta tirgus daļu. Nav skatīti ne darba tirgus nosacījumi, ne darba apstākļi.

1.2.2 EESK vēlreiz atkārtoti, ka visiem importētajiem produktiem ir jāatbilst tiem pašiem ražošanas noteikumiem, kas paredzēti ES ražojumiem, uzsverot savstarpīguma pieeju tirdzniecības nolīgumos.

1.3 Būtiska šīs stratēģijas daļa ir uzņēmēju, darba ņēmēju un iestāžu pārstāvju pastāvīga apmācība dzīvnieku labturības jomā. EESK vērs uzmanību arī uz to, ka ir svarīgi novirzīt daļu no sadarbības līdzekļiem trešo valstu iestāžu pārstāvju, darba devēju un darba ņēmēju apmācībai par labturību lopkopībā.

1.4 Kopienas noteikumu īstenošanai ir nepieciešama finanšu resursu pielāgošana, lai ražotāji varētu veikt vajadzīgos

ieguldījumus un kompensēt papildu izmaksas. KLP ir jāsniedz nepieciešamais atbalsts šai stratēģijai un atbilstoši jānovērtē tās nozīme.

1.5 Ir jāizstrādā saziņas stratēģija, pievēršot galveno uzmanību sabiedrības bažu kļiedēšanai, ņemot vērā gan zinātniskos pētījumus un progresu šajā jomā, gan ražotāju, darba ņēmēju un patērētāju atšķirīgos viedokļus. Saziņu nevar reducēt uz obligātās marķēšanas ieviešanu. Ir jāizstrādā saskaņotas patērētāju informēšanas programmas, kas palīdz viņiem pieņemt rūpīgi pārdomātus lēmumus, ņemot vērā iespējami vairāk faktoru. Lauksaimniecības produktu noieta veicināšanas fondi var aktīvi veicināt to, lai ražīgās nozares piedalītos šā uzdevuma veikšanā.

1.6 EESK uzskata, ka Eiropas references centru tīklā vajadzētu ļaut iesaistīties visiem sociālajiem partneriem un patērētājiem, un ka šim tīklam ir būtiska loma dzīvnieku labturības stratēģijas veidošanā, jo tas

a. koordinē dažādu ES pētniecības centru darbību,

b. veicina standartu ieviešanu (konkrētu rādītāju izstrāde, uzņēmēju, darba ņēmēju un amatpersonu apmācība),

c. palīdz izvērtēt tiesību normu sociālekonomisko ietekmi un ietekmi uz konkurētspēju,

d. atbalsta informācijas un saziņas pasākumus.

1.7 Pārtikas ķēdes vājāko posmu stiprināšana veicinātu to papildu izmaksu taisnīgāku pārdali, ko rada dzīvnieku labturības standartu piemērošana, tādējādi saglabājot ražošanas struktūru un attīstot lauku teritorijas.

1.8 Atzinīgi vērtējamie Komisijas centieni vienkāršot tiesību aktus neatbilst Komisijas nodomam pilnveidot spēkā esošos noteikumus un paplašināt to darbības jomu, iekļaujot tajā papildu dzīvnieku sugas.

2. Paziņojuma kopsavilkums

2.1 Komisijas paziņojuma mērķis ir iezīmēt EUPAW attīstības virzienus, turpinot 2006.–2010. gada rīcības plāna īstenošanā iesākto.

2.2 Šajā dokumentā norādīts, ka ES ir paveikusi nozīmīgu darbu dzīvnieku labturības atbalsta jomā. Dokumentā secināts, ka EUPAW piemērošana visās dalībvalstīs nav vienāda un ka obligātie standarti nav īstenoti noteiktajos termiņos. Tomēr vajadzētu izvērtēt, vai nediferencēta pieeja var radīt labākus rezultātus dzīvnieku labturības jomā.

2.3 ES dzīvnieku labturības politikas novērtējumā secināts, ka labturības standartu ievērošana lopkopības un eksperimentālajā sektorā radījusi papildu izmaksas.

2.4 Ir arī norādīts, ka patērētāju lēmumu iegādāties kādu precī galvenokārt nosaka cenas kritērijs, un ka dzīvnieku labturība ir tikai vēl viens no faktoriem, kas nosaka konkrētu produktu izvēli.

2.5 Dokumentā norādīts, ka tiesību akti ir jāvienkāršo, bet tajā pašā laikā ir minēts, ka jārisina tādi jautājumi kā, piemēram, tā personāla kompetence, kura darbs saistīts ar noteiktu sugu dzīvniekiem vai noteiktā veidā audzētiem dzīvniekiem, un dalībvalstu inspektoru un tehnisko darbinieku apmācība.

2.6 Ņemot vērā iepriekš sacīto, ir izklāstīti stratēģiskās rīcības veidi šādās divās jomās:

— tiesību aktu un to piemērošanas vienkāršošana,

— Komisijas īstenoto pasākumu stiprināšana.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas stratēģisko dokumentu un tās nodomu uzlabot aspektus, kas varētu palīdzēt sasniegt ES mērķus šajā jomā.

3.2 Tā atbalsta patērētāju pamatoto vēlmi iegādāties nekaitīgu pārtiku, kā arī tādu Eiropas stratēģiju, kas vērsta uz kvalitāti. Tomēr tā aicina Komisiju atzīt, ka augstāka pārdošanas cena retos gadījumos kompensē izmaksu palielinājumu, ko dzīvnieku labturības stratēģija ir radījusi ražotājiem. Turklāt Eiropas lopkopībai kaitē savstarpīguma trūkums tirdzniecības nolīgumos ar trešām valstīm.

3.3 EESK pauž nožēlu, ka Komisija savā paziņojumā nav skaidri norādījusi strādājošo darba apstākļus, jo tieši viņi aprūpē dzīvniekus. Turklāt ir stingri jāpieprasa pastāvīga papildus apmācība un tādu jaunu prasmju apguve, kas nepieciešamas priekšlikumā minēto izmaiņu panākšanai.

3.4 EESK atzinīgi novērtē aicinājumu vienkāršot Kopienas tiesību aktus dzīvnieku labturības jomā, kā arī uzlabot ES lauksaimniecības konkurētspēju. Tomēr šajā stratēģijā nav pienācīgi aplūkoti daži jautājumi, kuri ir uzsvērti Ziņojumā par ES dzīvnieku labturības politikas izvērtējumu un kuriem vajadzētu kļūt par prioritāti 2012.–2015. gadā.

3.5 Komisija atzīst dažus trūkumus Rīcības plāna un EUPAW rezultātos, uzsverot to, ko tā dēvē par “galvenajiem kopīgajiem cēloņiem, kas ietekmē dzīvnieku labturību Savienībā”, tomēr tā nav ierosinājusi veikt to padziļinātu analīzi un tāpēc nesniedz atbilstošus risinājumus konstatētajām problēmām.

3.5.1 Komisija secina, ka, neraugoties uz ilgiem pārejas periodiem un piešķirto atbalstu, dalībvalstis nav pilnīgi piemērojušas attiecīgos tiesību aktus. Tomēr paziņojumā nav kritiski izanalizēta reālā sociālekonomiskā un ražošanas situācija dažādās ES dalībvalstīs. Tajā ir minēts tikai tas, ka “ļoti svarīgi ir kultūrā atzīt dzīvnieku labturības aspektus” un ka tas nosaka atšķirības dalībvalstīs. Komisija dokumenta tekstā nav norādījusi tādu aspektus kā lopkopības sistēmu daudzveidība, pilsoniskās prasības, komerciālās priekšrocības, ko rada obligāto dzīvnieku labturības standartu piemērošana, vai atbalsts pielāgošanās pasākumiem, kas visā ES teritorijā nav vienveidīgs.

3.5.2 ES dzīvnieku labturības politika daudz vairāk jāorientē gan uz tirgu, gan uz patērētāju drošību. Ir būtiski, lai ražotājiem kompensētu ražošanas papildu izmaksas, un patērētāji būtu informēti par ražotāju īstenotajiem uzlabojumiem un ieguldīto darbu, kā arī par atbilstīgi Eiropas modelim saražoto pārtikas produktu augstāko pievienoto vērtību. Arī līdzsvars pārtikas ķēdē ir būtisks, bet pašlaik tas neeksistē.

3.5.3 Komisijas paziņojumā paustā vēlme vienkāršot dzīvnieku labturības noteikumus ir pretrunā minētajam nodomam paplašināt to piemērošanas jomu, iekļaujot tajā vairāk sugu, un sīkāk izstrādāt spēkā esošos noteikumus. Stratēģijā nav iekļauts EUPAW novērtējuma ziņojumā sniegtais ieteikums noskaidrot iespējas ar nelegislatīviem pasākumiem papildināt spēkā esošos tiesību aktus, piemēram, izmantojot, attiecīgās nozares pušu līgumus, vērtību ķēdes posmos iesaistīto uzņēmumu līgumus, līgumus ar sociālajiem partneriem, patērētāju organizācijām, un pārvaldes iestādēm. Tādējādi varētu sasniegt vēlamos rezultātus, nepalielinot normatīvo slogu.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Budžets, ko ES ir atvēlējusi dzīvnieku labturības atbalstam (EUR 70 miljoni gadā) ir skaidrā pretrunā tam ieguldījumu apjomam, kas vajadzīgs dzīvnieku labturības īstenošanai, un vēl

lielākā pretrunā izmaksām, ko likumdošana rada lopkopības nozarei (saskaņā ar EUPAW novērtējumu tie ir EUR 2800 miljoni). Stratēģijā nav ieteikti konkrēti un reāli pasākumi, kas būtu jāveic, lai atrisinātu izmaksu palielināšanās un īstenošanas atbalsta trūkuma problēmu.

4.2 Lai uzlabotu ražotāju konkurētspēju, ir jāoptimizē EUPAW sinerģija ar kopējo lauksaimniecības politiku. KLP pēc 2013. gada ES ir jāpieņem līdzsvarota nostāja dzīvnieku labturības jomā. Jānodrošina, lai lopkopjiem un uzņēmējiem būtu pieejami palīdzības pasākumi un lai budžets būtu pietiekami liels EUPAW piemērošanai. Jāņem vērā ekonomiskās sekas, ko ražotājiem radīs papildu izmaksas, un jāparedz pietiekams atbalsts viņu ieņēmumiem, īstenojot atbilstošu cenu un tirgus politiku un/vai tiešo atbalstu.

4.3 EESK piekrīt, ka ir jāvienkāršo regulējums. Ja to izstrādās atbilstoši, tas veicinās EUPAW īstenošanu. Tāpēc, veicot turpmākas darbības EUPAW jomā, ir jāizpēta katra ierosinātā pasākuma ietekme un, vajadzības gadījumā, ar to saistītais ražotāju zaudēšanas risks, un vajadzīgās kompensācijas šo pasākumu īstenošanas gadījumā, kā arī ir jāņem vērā ir tas, cik augstu ES vērtē patērētāju veselību un drošību.

4.4 Iekļaujot stratēģijā zinātniskos rādītājus, kuru pamatā būs ražošanas rezultāti, nevis apstākļi, būs iespējams īstenot vienkāršošanu un palielināt elastīgumu, kas nepieciešams, lai uzlabotu ES lopkopju konkurētspēju, taču ir jāņem vērā sociālekonomiskās sekas, ievērojot vispārējo situāciju lauku saimniecībās, ne tikai atsevišķus faktus. Šie rādītāji ir jāizstrādā sadarbībā ar uzņēmējiem, tiem jābūt vienkāršiem, praktiskiem un viegli piemērojamiem, un tie nedrīkst lopkopjiem radīt papildu izmaksas. Šiem rādītājiem jābūt piemērojamiem dažādām dzīvnieku sugām un ražošanas sistēmām, kā arī viegli izskaidrojamiem un atveidojamiem (tie nedrīkst būt atkarīgi no tā, kā cilvēks uztver dzīvnieku labturību).

4.5 *Welfare Quality* projekta rezultāti ir interesanti kā atsauces materiāls, bet dzīvnieku labturības aktuālie rādītāji ir jāuzlabo un jāvienkāršo, lai tie būtu piemērojami lauku saimniecībām. Ir jāsaskaņo kritēriju interpretēšana un piemērošana dažādās dalībvalstīs, lai garantētu to derīgumu un to piemērojamību visos gadījumos.

4.6 Šīs stratēģijas uzdevums ir uzlabot koordināciju, izsekojamību, pārredzamību un saziņu dzīvnieku labturības jomā ES, iesaistot pārvaldes iestādes, sociālekonomiskos partnerus un patērētājus un tādā veidā nodrošinot labākas zināšanas, precīzāku informāciju un noteikumu pareizu piemērošanu. References centriem var un vajag būt būtiskai lomai šā mērķa

sasniegšanā. Papildus dokumentā norādīto uzdevumu (atbalsts mācību iestādēm un pētniecības rezultātu izplatīšana) veikšanai, šiem centriem ir arī jānodrošina koordinācija, pārraudzība un informācijas sniegšana. Tiem ir jāizmanto pašreizējās struktūras, lai neradītu papildu izmaksas.

4.7 References centri varētu arī sniegt konsultācijas par labturības noteikumu praktisku piemērošanu un izvērtēt to. Lai sniegtu ieteikumus, lietišķie pētījumi jāpapildina ar zinātniskajiem pētījumiem. Ņemot vērā darbu, kuru jau ir izdarījis SANCO ĢD un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes zinātniskā apakškomisija dzīvnieku veselības un labturības jomā (AHAW), šim tīklam ir jākoordinē mēģinājumi izmantot jaunas metodes un jānovērtē dzīvnieku labturības standartu ietekme. Nozares uzņēmēji sniedz lielu ieguldījumu lietišķajā pētniecībā. Viņi ir aktīvi jāiesaista tiesību aktu projektu un pētījumu un viņiem ir jāparedz ES līdzekļi dzīvnieku labturības jomā.

4.8 EUPAW izvērtējumā ir ieteikts ar ieinteresētajām personām izstrādāt saistību plānu attiecībā uz katru ES dzīvnieku labturības politikas aspektu un, vienojoties ar ieinteresēto personu grupām, izvērtēt nepieciešamību laika gaitā izstrādāt jaunus saistību veidus. Kompetentajām iestādēm un nozares uzņēmējiem ir jāsaģatavo vadlīnijas, kas dod iespēju līdz noteiktā termiņa beigām pakāpeniski piemērot noteikumus un atvieglot iepriekšēju koordināciju un problēmu risināšanu. Tajās jāparedz arī *a posteriori* inspekcija un pārbaudes, kā arī uzņēmēju un dalībvalstu atbildīgo personu apmācība, lai noteikumus būtu iespējams pienācīgi īstenot.

4.9 Lai uzlabotu ES ražojumu konkurētspēju, ir būtiski atbalstīt starptautisko sadarbību. Tāpēc 2012.–2015. gada stratēģijā ir jānosaka konkrētas darbības, lai nodrošinātu dzīvnieku labturības aspektu iekļaušanu divpusējos tirdzniecības nolīgumos, kurus ES slēdz PTO ietvaros. Tīkmēr ir jāņem vērā turpmāk izklāstītais.

4.9.1 Izvērtējumā ir norādīts, ka ir jāizveido mehānismi, lai palīdzētu tām ES nozarēm, kuras visvairāk apdraud imports vai iespējamā tirgus daļas zaudēšana, — jo īpaši olu un olu produktu ražotājiem. Stratēģijā nav ierosināti līdzekļi pret konkurētspējas mazināšanos, ko izraisa tādu produktu imports no trešām valstīm, kuri neatbilst ES noteiktajiem ražošanas standartiem.

4.9.2 ES daļa no sadarbībai paredzētajiem līdzekļiem ir jānovirza trešo valstu iestāžu, uzņēmēju un darba ņēmēju apmācībai dzīvnieku labturības jautājumos.

4.10 Ir jāizstrādā jauna saziņas stratēģija, kurā būtu iekļauti EUPAW izvērtējumā norādītie aspekti. Tajā jāietver arī nopietns un objektīvs apmācības, informēšanas un saziņas plāns, kas būtu jāsaģatavo jau skolās, lai patērētāji gan mūsdienās, gan

nākotnē zinātu par augstajiem dzīvnieku labturības standartiem, ko nosaka EUPAW, sākot jau ar spēkā esošajiem tiesību aktiem. Līdz ar to viņi varēs pieņemt lēmumus par pirkumiem, pamatojoties uz precīzu informāciju par dzīvnieku labturību.

4.10.1 Ir svarīgi, lai šo uzdevumu veikšanā sadarbotos uzticami un atzīti partneri (piemēram, Eiropas references centru tīkls). Tas ir vislabākais veids, kā aplīdzēt patērētājiem izprast un novērtēt EUPAW priekšrocības, kā arī viņus informēt par ražošanas izmaksām, ko rada Eiropas modelis.

4.10.2 Patērētājam domātajai informācijai nevajadzētu būt atspoguļotai tikai produktu etiķetēs vai reklāmās, bet nozares organizācijām vai iestādēm būtu jāriko informatīvas kampaņas, lai pastāstītu par īstenotajiem pasākumiem un to ietekmi uz ražošanas izmaksām. Mehānismi un līdzekļi, ar ko veicina lauksaimniecības pārtikas produktu noietu iekšējā tirgū, ir piemēroti instrumenti informēšanai par EUPAW.

4.11 Papildus pasākumiem, kas minēti Komisijas priekšlikumā, ir jāapsver arī citi tikpat svarīgi ierosinājumi, kas apkopoti EUPAW izvērtējumā, kurā teikts šādi: "Nodrošināt atbilstošu EUPAW finansējuma palielinājumu turpmākajā periodā atbilstoši politikas pieaugošajām vajadzībām un šajā izvērtējumā norādītajām vajadzībām. Šīs vajadzības ietver palīdzību praktiskai jauno tiesību aktu piemērošanai."

4.11.1 Dzīvnieku labturības politikas negatīvā ietekme uz konkurētspēju ir viens no galvenajiem šķēršļiem noteikumu piemērošanai un izaugsmes un nodarbinātības pieauguma saglabāšanai lauku rajonos, jo īpaši, ņemot vērā grūtības, ko ražotājam rada palielināto ražošanas izmaksu (un pievienotās vērtības) atgūšana no nākamajiem pārtikas ķēdes posmiem. Stratēģijā nav aplūkots, kā novērst pārtikas ķēdes darbības traucējumus un noteikumu negatīvo ietekmi uz konkurētspēju tirdzniecības kanālos vai tirgos, kuri nav saistīti ar mazumtirdzniecību (sabiedrisko ēdināšanu, rūpniecību un eksporta nozari).

4.11.2 Attiecībā uz lauku attīstības fondiem galvenie jautājumi ir šādi:

— lauku attīstības programmu finansējuma palielinājums dzīvnieku labturības atbalstam (gan ieguldījumiem, gan kārtējo izmaksu segšanai),

— atbalsta veicināšana obligāto labturības standartu īstenošanai, izmantojot palīdzības pasākumus, ko ES noteikusi KLP, kas savukārt ir obligāti dalībvalstīm.

4.11.3 Ciešās saistības dēļ tāpat ir jāpūlejas par dzīvnieku labturības politikas saskaņu ar vides aizsardzības, dzīvnieku veselības un ilgtspējīgas attīstības politiku, neaizmirstot par konkurētspēju, kā arī par priekšrocībām patērētājiem, darba ņēmējiem un uzņēmējiem. Šie jautājumi ir jāiekļauj stratēģijas dokumentā.

4.12 Ņemot vērā vienkāršošanas centienus, kas ir 2012.–2015. gada stratēģijas pamatā, kā arī vēlmi izstrādāt standartus, kas paredz pamatnoteikumus par dažādu sugu dzīvnieku labturību un dažādām ražošanas sistēmām, pašlaik nav ieteicams izstrādāt jaunas normatīvās vadlīnijas vai padziļināt pašreizējās, kamēr nav pieņemts lēmums par turpmāko virzību un vēl ir apsverams, vai konkrētajā stratēģijā iekļaujami ūdens dzīvnieki un citu sugu dzīvnieki.

4.13 Attiecībā uz delikāto jautājumu par rituālo kaušanu Komiteja vēlas izmantot iespēju vēlreiz atgādināt savu nostāju, kas pausta tās atzinumā⁽¹⁾, kurā tā apstiprina, ka izņēmums saistībā ar rituālo kaušanu nav saderīgs ar kopējo mērķi (uzlabot dzīvnieku aizsardzību). Inovatīvas tehnoloģijas, piemēram, apdullināšanas kontroles sistēma ļauj tiem, kas vēlas veikt nonāvēšanu ar iepriekšēju elektrisko apdullināšanu saskaņā ar *Halal* noteikumiem, precīzi kontrolēt, cik lielu elektrisko strāvu saņem dzīvnieks. Tas nodrošina, ka dzīvnieks pirms nokaušanas ir pienācīgi apdullināts, taču joprojām dzīvs. Šī ierīce reģistrē katru veikto apdullināšanu un strāvas stiprumu, ko saņēmis dzīvnieks. Tas reāli uzlabo dzīvnieka labturību. Turklāt marķēšanas sistēmas ieviešana, norādot kaušanas metodi, veicinās apdullināšanas kontroles sistēmas izmantošanu. Ir svarīgi, lai Komisija aktīvi atbalstītu tādu sistēmu pētījumus, kas pārliecinātu reliģiskās grupas veikt apdullināšanu, tā nodrošinot dzīvnieku labturību kaušanas laikā.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ OV C 218, 11.09.2009, 65. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par konkrētiem pasākumiem zivju krājumu saglabāšanas jomā attiecībā uz valstīm, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju"

COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD)

(2012/C 229/21)

Ziņotājs: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Eiropas Parlaments 2012. gada 17. janvārī un Padome 2012. gada 19. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par konkrētiem pasākumiem zivju krājumu saglabāšanas jomā attiecībā uz valstīm, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju"

COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 11. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (2012. gada 23. maija sēdē), ar 149 balsīm par un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 EESK regulas priekšlikumu pilnībā atbalsta, paužot atziņību Komisijai par lēmumu to izvirzīt un aicinot to stingri piemērot.

1.2 EESK uzskata, ka valstis, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju, ir skaidri definētas. Komiteja tomēr uzskata, ka 3. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrajā daļā izklāstītajā nosacījumā būtu jāizmanto formulējums "noved pie zvejas darbībām, kuru rezultātā zivju krājumi samazinātos zem līmeņa, kas var nodrošināt maksimālo ilgtspējīgas ieguves apjomu, **vai kuras neļauj to sasniegt**".

2. Vispārīga informācija

2.1 Saskaņā ar 1982. gada 10. decembra ANO Jūras tiesību konvenciju (UNCLOS) un 1995. gada 4. augusta Nolīgumu par UNCLOS noteikumu īstenošanu attiecībā uz transzonālo zivju krājumu un tālu migrējošo zivju krājumu saglabāšanu un pārvaldību, kas pazīstams kā "ANO Nolīgums par zivju krājumiem", visām valstīm, kuru flotes izmanto šos krājumus, ir jāsadarbojas.

2.2 Sadarbība jāveido reģionālo zvejniecības pārvaldības organizāciju (RZPO) ietvaros.

2.3 Ja RZPO nav kompetences attiecībā uz konkrētiem zivju krājumiem, sadarbība jāveido, izmantojot *ad hoc* pasākumus ar zvejniecībā ieinteresēto valstu iesaisti.

3. Ievads

3.1 Regulas priekšlikums ir vērsts uz tādām trešām valstīm, kuras ieinteresētas zvejniecībā, kas saistīta ar zivju krājumiem,

attiecībā uz kuriem šīm valstīm un Eiropas Savienībai ir kopēja ieinteresētība, kuras veic zvejas darbības, kas apdraud zivju krājumu ilgtspējību, un kuras nesadarbojas ar Eiropas Savienību to pārvaldībā un pienācīgi neņem vērā esošās zvejas struktūras un/vai citu valstu un Eiropas Savienības tiesības, pienākumus un intereses.

3.2 Lai sekmētu šādu valstu ieguldījumu zivju krājumu saglabāšanā, regulas priekšlikumā noteikti īpaši pasākumi, kurus pieņems Eiropas Savienība.

3.3 Pamats šādu pasākumu pieņemšanai izveidots ar mērķi nodrošināt ilgtermiņa stabilitāti zivju krājumiem, attiecībā uz kuriem Eiropas Savienībai un attiecīgajām trešām valstīm ir kopēja ieinteresētība.

3.4 Minēto pasākumu piemērošanai priekšlikumā ir noteikts, kādu valsti var uzskatīt par valsti, kas atļauj neilgtspējīgu zveju, paredzētas tās tiesības iesniegt paskaidrojumus un iespēja veikt korektīvus pasākumus, ar ES pasākumu pieņemšanu saistīto vides, tirdzniecības, ekonomisko un sociālo seku iepriekšējs novērtējums, kā arī to ātra pārtraukšana, ja valsts ir pieņēmusi pasākumus, kas nepieciešami kopēju interešu zivju krājumu saglabāšanas veicināšanai.

3.5 Tā kā Eiropas Savienība ir pievilcīgs tirgus zvejniecības produktiem, tai ir īpaša atbildība nodrošināt, ka tiek ievērots šo valstu pienākums sadarboties, un tādēļ regulas priekšlikumā noteikti ātri, efektīvi komerciāla rakstura pasākumi pret valstīm, kuras ir atbildīgas par pasākumiem un praksi, kas izraisa zivju krājumu pārmērīgu izmantošanu.

3.6 Tādēļ Komiteja ierosina ierobežot to zivju produktu importu, ko nozvejojuši kuģi, kuri zvejo kopēju interešu zivju

krājumos tādas valsts kontrolē, kura atļauj neilgtspējīgu zveju, kā arī ierobežot ostas pakalpojumu sniegšanu šādiem kuģiem, izņemot steidzamus gadījumus. Tiek ierosināts arī novērst, ka Eiropas Savienības zvejas kuģus vai tās zvejas aprikojumu izmanto tādu kopēju interešu krājumu zvejai, kas atrodas valstu, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju, pārziņā.

3.7 Priekšlikumā noteikts, kāda veida pasākumus var pieņemt, un paredzēti vispārīgi nosacījumi to pieņemšanai, lai to pamatā būtu objektīvi, taisnīgi, rentabli un starptautiskajām tiesībām, jo īpaši Līgumam par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu, atbilstoši kritēriji.

3.8 Turklāt, lai nodrošinātu efektīvu un saskaņotu Eiropas Savienības rīcību, ir ņemti vērā pasākumi, kas izklāstīti 2008. gada 29. septembra Regulā (EK) Nr. 1005/2008, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju.

3.9 Visbeidzot, lai nodrošinātu vienotus regulas piemērošanas nosacījumus, Komisija uzskata, ka tai jāpiešķir īstenošanas pilnvaras, kuras tā izmanto ar īstenošanas aktiem, kuros paredzēta pārbaudes procedūra saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Regulu (ES) Nr. 182/2011, ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu.

3.10 Tomēr steidzamības dēļ lēmumus par pasākumu piemērošanas izbeigšanu pieņemtu kā nekavējoties piemērojamus īstenošanas aktus, tāpat saskaņā ar iepriekš minēto regulu par kontroles mehānismiem.

3.11 EESK regulas priekšlikumā ierosinātos rīcības pasākumus pilnībā atbalsta.

4. Priekšlikuma analīze un Komitejas piezīmes

4.1 Priekšmets un darbības joma

4.1.1 Regulas priekšlikumā paredzēti noteikumi konkrētu pasākumu pieņemšanai attiecībā uz trešo valstu ar zvejniecību saistītu darbību un politiku, lai nodrošinātu ilgtermiņa stabilitāti zivju krājumiem, attiecībā uz kuriem Eiropas Savienībai un attiecīgajām trešām valstīm ir kopējas intereses.

4.1.2 Tādēļ saskaņā ar ANO Jūras tiesību konvenciju (UNCLOS) ierosinātie noteikumi attiecas uz tādu zivju krājumu ilgtermiņa stabilitāti, ar kuriem saistībā Eiropas Savienībai un šīm trešām valstīm ir kopējas intereses un kuru pārvaldību nodrošina ar kopīgu rīcību.

4.1.3 Pasākumus, kas pieņemti saskaņā ar regulas priekšlikumu, var piemērot visos gadījumos, kuros kopēju interešu zivju krājumu kopīgai pārvaldībai ir nepieciešama sadarbība ar Eiropas Savienību, arī tad, ja sadarbība notiek RZPO vai līdzīgas struktūras ietvaros.

4.2 Valstis, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju

4.2.1 Trešo valsti var uzskatīt par valsti, kas atļauj neilgtspējīgu zveju, ja

4.2.1.1 tā nesadarbojas ar ES kopējo interešu zivju krājumu pārvaldībā pilnīgā saskaņā ar ANO Jūras tiesību konvencijas noteikumiem, kas norādīti šā atzinuma 2.1. punktā, kā arī

4.2.1.2 nav pieņēmusi nekādus zvejniecības pārvaldības pasākumus vai

4.2.1.3 ir pieņēmusi šādus pasākumus, neņemot pienācīgi vērā citu pušu, tostarp Eiropas Savienības, tiesības, intereses un pienākumus, un šie zvejniecības pārvaldības pasākumi noved pie zvejas darbībām, kuru rezultātā, ja tās apsver saistībā ar Eiropas Savienības autonomi vai sadarbībā ar citām valstīm veiktiem pasākumiem, zivju krājumi samazinātos zem līmeņa, kas var nodrošināt maksimālo ilgtspējīgas ieguves apjomu.

4.2.1.4 zivju krājumus, kas var nodrošināt maksimālo ilgtspējīgas ieguves apjomu, nosaka, pamatojoties uz labākajiem pieejamajiem zinātnes atzinumiem.

4.2.2 EESK uzskata, ka valstis, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju, ir skaidri definētas; Komiteja tomēr uzskata, ka 3. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrajā daļā izklāstītajā nosacījumā būtu jāizmanto formulējums “noved pie zvejas darbībām, kuru rezultātā zivju krājumi samazinātos zem līmeņa, kas var nodrošināt maksimālo ilgtspējīgas ieguves apjomu, **vai kuras neļauj to sasniegt**”.

4.3 Pasākumi, ko var pieņemt attiecībā uz valstīm, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju

4.3.1 Komisija, izmantojot īstenošanas aktus, var pieņemt šādus pasākumus attiecībā uz minētajām valstīm:

4.3.1.1 noteikt valstis, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju;

4.3.1.2 vajadzības gadījumā noteikt atsevišķus kuģus vai zvejas flotes, kurām piemēro konkrētus pasākumus;

4.3.1.3 noteikt kvantitatīvus ierobežojumus zivju un tādu zvejniecības produktu importam Eiropas Savienībā, kas izgatavoti no tādām zivīm (vai kuras ir to sastāvā), kuru izcelsme ir

no kopēju interešu zivju krājumiem un kuras ir nozvejotas tādas valsts kontrolē, kas atļauj neilgtspējīgu zveju; šis aizliegums attiecas uz zivju un zivju produktu, kuru izcelsme ir no kopēju interešu zivju krājumiem, importu Eiropas Savienībā no jebkuras citas valsts;

4.3.1.4 noteikt kvantitatīvus ierobežojumus saistīto zivju sugu un zvejniecības produktu, kas izgatavoti no šādām zivīm vai kuras ir to sastāvā, importam Eiropas Savienībā, ja tās nozvejas iepriekšējā punktā minētajos apstākļos; turklāt aizliegumu importēt saistītās sugas, ja tās no kopēju interešu zivju krājumiem nozvejotusi valsts, kas pieļauj neilgtspējīgu zveju, attiecinā uz jebkuru citu valsti;

4.3.1.5 noteikt ierobežojumus Eiropas Savienības ostu izmantošanai kuģiem, kas peld ar tādas valsts karogu, kura atļauj neilgtspējīgu zveju, un kas zvejo kopēju interešu zivju krājumus, un tādiem kuģiem, kuri pārvadā zivis un zvejniecības produktus, kuru izcelsme ir no kopēju interešu zivju krājumiem, kuros zvejojuši kuģi, kas peld ar tādas valsts karogu, kura atļauj neilgtspējīgu zveju, vai kuģi, kurus tā ir pilnvarojusi, bet kas peld ar citas valsts karogu; šādus ierobežojumus nepiemēro nepārvaramas varas vai kuģa katastrofas gadījumos UNCLOS šādiem gadījumiem paredzēto noteikumu nozīmē attiecībā uz stingri nepieciešamiem pakalpojumiem, lai novērstu minētās situācijas;

4.3.1.6 aizliegt Eiropas Savienības uzņēmējiem tādu zvejas kuģu iegādi, kuri peld ar tādas valsts karogu, kura atļauj neilgtspējīgu zveju;

4.3.1.7 aizliegt karoga maiņu zvejas kuģiem, kas peld ar dalībvalsts karogu, pret tādas valsts karogu, kura atļauj neilgtspējīgu zveju;

4.3.1.8 aizliegt dalībvalstīm pilnvarot fraktēšanas nolīgumu noslēgšanu ar uzņēmējiem no valstīm, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju;

4.3.1.9 aizliegt izvest uz valstīm, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju, zvejas kuģus, kas peld ar dalībvalsts karogu, vai zvejas aprīkojumu un materiālus, kas vajadzīgi, lai zvejotu kopēju interešu zivju krājumus;

4.3.1.10 aizliegt privāto tirdzniecības darījumu noslēgšanu starp dalībvalstu un valstu, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju, pilsoņiem, lai zvejas kuģis, kas peld ar dalībvalsts karogu, izmantotu šādu valstu zvejas iespējas, un

4.3.1.11 aizliegt kopīgās zvejas darbības, kurās iesaistīti zvejas kuģi, kas peld ar dalībvalsts karogu, un zvejas kuģi, kas kuri peld ar tādu valstu karogiem, kura atļauj neilgtspējīgu zveju.

4.3.2 Komiteja uzskata, ka minēto pasākumu kopumam jānodrošina valstis, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju, atteikties no šāda veida zvejas. Komiteja arī uzskata, ka tie ir visefektīvākie

pasākumi, kādus ES var pieņemt, un tādēļ atzinīgi vērtē Komisijas lēmumu iesniegt šo regulas priekšlikumu, kas paplašina un papildina regulā par nelegālu zveju norādītos pasākumus; Komiteja aicina nodrošināt regulas stingru piemērošanu un taisnīgu uzraudzību. Komiteja brīdina, ka arī tad, ja tiks iesniegti pieprasījumi PTO, nevar būt šaubu par tās nepārtrauktu piemērošanu, jo tādējādi ilgtermiņā var nodrošināt zivju krājumu ilgtspējīgumu gan Eiropas Savienības, gan trešo valstu kopējās interesēs.

4.4 *Vispārīgas prasības attiecībā uz pasākumiem, kas pieņemti saskaņā ar skatāmo regulas priekšlikumu*

4.4.1 Vispārīgās prasības ir šādas:

4.4.1.1 pieņemtie pasākumi visos gadījumos ir saistīti ar kopēju interešu zivju krājumu saglabāšanu un tiek īstenoti kopā ar ierobežojumiem attiecībā uz zveju ar Eiropas Savienības kuģiem vai uz ražošanu vai patēriņu Eiropas Savienībā. Tie piemērojami zivīm un zvejniecības produktiem, kas izgatavoti no šādām zivīm vai kuras ir to sastāvā, attiecībā uz tām zivju sugām, par kurām ir pieņemti pasākumi saskaņā ar regulas priekšlikumu; šos ierobežojumus attiecībā uz saistītām sugām var piemērot tikai tad, ja tās nozvejotas, zvejojot kopēju interešu zivju krājumus;

4.4.1.2 pieņemtie pasākumi ir saderīgi ar saistībām, ko uzliek ar starptautiskām konvencijām, kurās Eiropas Savienība ir līgumslēdzēja puse, un jebkādam citām attiecīgu starptautisko tiesību normām;

4.4.1.3 pasākumos, kas pieņemti saskaņā ar šo regulu, ņem vērā jau veiktos pasākumus saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1005/2008 par nelegālu zveju;

4.4.1.4 pieņemtos pasākumus nepiemēro tādā veidā, kas radītu diskrimināciju starp valstīm, uz kurām attiecas vienādi nosacījumi, vai slēptu starptautiskas tirdzniecības ierobežojumu, un

4.4.1.5 Komisija izvērtē šo pasākumu vides, tirdzniecības, ekonomiskās un sociālās sekas.

4.4.1.6 Pasākumos, kas pieņemti saskaņā ar regulu, jāparedz piemērota sistēma kompetentām iestādēm to izpildei.

4.4.2 EESK uzskata, ka šīs prasības ir loģiskas, un tādēļ tās atbalsta.

4.5 *Prasības pirms pasākumu pieņemšanas*

4.5.1 Ja ir jāpieņem pasākumi saskaņā ar regulas priekšlikumu, Komisija par to iepriekš paziņo attiecīgajai valstij, to

informējot par iemesliem un aprakstot, kādus pasākumus attiecībā uz to varētu veikt saskaņā ar regulu. Pirms pasākumu pieņemšanas Komisija nodrošina attiecīgajai valstij pienācīgu iespēju rakstiski atbildēt uz paziņojumu un situāciju labot.

4.6 Pasākumu piemērošanas periods

4.6.1 Pieņemtos pasākumus vairs nepiemēro pēc tam, kad attiecīgā valsts ir veikusi atbilstošus korektīvus pasākumus, par kuriem ir panākta vienošanās ar ES un vajadzības gadījumā ar citām attiecīgajām valstīm, vai kuri neapdraud to pasākumu ietekmi, kurus attiecīgo zivju krājumu saglabāšanai ES veic autonomi vai sadarbībā ar citām valstīm.

4.6.2 Komisija ar īstenošanas aktiem nosaka, vai ir ievēroti paredzētie nosacījumi, par kuriem iepriekš ir panākta vienošanās

ar attiecīgo valsti, un, ja nepieciešams, nolemj, ka pieņemtos pasākumus izbeidz piemērot.

4.6.3 Atbilstīgi pamatotu nenovēršamu steidzamu iemeslu dēļ, kas saistīti ar neparedzētiem ekonomiskiem un sociāliem traucējumiem, Komisija pieņem nekavējoties piemērojamu īstenošanas aktu, lai nolemtu, ka pasākumus izbeidz piemērot.

4.6.4 Lai regulu pareizi piemērotu, Komisijai palīdz komiteja Regulas (ES) Nr. 182/2011 par dalībvalstu kontroles mehānismiem nozīmē.

4.6.5 EESK atbalsta paredzēto veidu, kā pārtraukt pieņemtos pasākumus, un tūlītēju piemērošanu steidzamības dēļ uzskata par loģisku, īpaši attīstības valstu gadījumā.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Direktīvas 2000/60/EK un 2008/105/EK grozīšanu attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu politikas jomā"

COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD)

(2012/C 229/22)

Ziņotāja: **LE NOUAIL-MARLIÈRE kdze**

Eiropas Parlaments 2012. gada 14. februārī un Padome 2012. gada 22. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 192. panta 1. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par direktīvas 2000/60/EK un 2008/105/EK grozīšanu attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu politikas jomā"

COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 11. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 135 balsīm par, 15 balsīm pret un 14 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK pauž atbalstu pašreizējam direktīvas projektam, jo tajā ierosināts papildināt prioritāro vielu sarakstu un prioritāro bīstamo vielu sarakstu, iekļaujot tajā vispilnīgāko ietekmes novērtējumā izstrādāto variantu ⁽¹⁾.

1.2 EESK atbalsta Komisijas ierosināto jauno mehānismu, kas sniegtu mērķorientētu augstas kvalitātes monitoringa informāciju par vielu koncentrāciju ūdens vidē, uzsvāru liekot uz iepriekš nebijušiem piesārņotājiem un vielām, par kurām pieejamie monitoringa dati nav pietiekami kvalitatīvi, lai tos varētu izmantot riska novērtējumā. EESK uzskata, ka jaunajam mehānismam būtu jāveicina šādas informācijas vākšana visos Savienības upju baseinu apgabalos un jāļauj monitoringa izmaksas saglabāt samērīgā līmenī.

1.3 Taču EESK iesaka šo projektu papildināt, lai arī tikai eksperimentālos nolūkos, iekļaujot īpašus pētījumus par šādiem aspektiem, kas vēl nav pilnība izpētīti, proti,

- i. nanodaļiņas un it īpaši to mijiedarbība ar prioritārajām vielām; saistībā ar šo aspektu Eiropas Vides aģentūrai ⁽²⁾ rodas arvien vairāk jautājumu;
- ii. vielu ķīmiskie savienojumi, kas veidojas iekšējos ūdeņos, jo šādi savienojumi — pat ļoti vājā koncentrācijā — var būtiski

ietekmēt ūdens vidi.

1.4 EESK ierosina: lai Ūdens pamatdirektīvas īstenošana būtu efektīva, projektu būtu jāpapildina ar atsaucēm uz upju baseinu apsaimniekošanas labas prakses piemēriem.

1.5 EESK uzskata, pirmkārt, ka tādas noturīgas un bioakumulatīvas vielas kā svins un niķelis būtu uzskatāmas par prioritārām bīstamām vielām (PBV), un, otrkārt, par mērķi jānosaka turpmāko 20 gadu laikā pārtraukt to izplūdes, pat ja izplūdes pilnīga pārtraukšana ir saistīta ar lielām izmaksām.

1.6 EESK uzskata: gan ūdens resursu aizsardzības, gan problēmu un arī atbilstošāko risinājumu apzināšanas un to īstenošanai paredzamo izmaksu aprēķināšanas priekšnoteikums ir sabiedrības atbalsts un līdzdalība. Bez sabiedrības atbalsta regulatīviem pasākumiem panākumu nebūs. Ūdens pamatdirektīvas atbilstīgā īstenošanā būtiska ir pilsoniskās sabiedrības loma, turklāt pilsoniskajai sabiedrībai būtu arī jāpalīdz valdībām rast vērtā ņemamo sociālo, vides un ekonomikas aspektu savstarpējo līdzsvaru ⁽³⁾.

1.7 EESK uzsver, ka jāpanāk labi ūdeņu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītāji, lai aizsargātu cilvēku veselību, nodrošinātu ūdensapgādi, un saglabātu ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ SEC(2011) 1547 final.

⁽²⁾ Eiropas Vides aģentūra, Tehniskais ziņojums 8/2011 "Pārskats par bīstamām vielām Eiropas saldūdeņos un jūras ūdeņos".

⁽³⁾ OV C 224, 30.8.2008., 67. lpp. un OV C 97, 28.4.2007., 3. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 248, 25.8.2011., 1. lpp.

1.8 EESK norāda, ka ar jauno direktīvu būtu jāvienkāršo un jāracionalizē dalībvalstu ziņošanas pienākumi.

2. Ievads

2.1 Ar izskatāmo direktīvas projektu paredzēts grozīt Direktīvu 2000/60/EK un 2008/105/EK attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu (izņemot jūras vides resursu) politikas jomā saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvā noteikto, proti,

- i. prioritāro vielu (PV) sarakstu pārskatīt vismaz vienu reizi četros gados, vajadzības gadījumā ierosināt jaunas PV vai jaunas prioritāras bīstamās vielas (PBV);
- ii. pamatojoties uz jaunākajiem datiem, noteikt jaunus vides kvalitātes standartus (VKS) attiecīgi virszemes ūdeņiem, sedimentiem vai biotai.

2.2 Dokumenta pārskatīšanā atbalstu sniedza darba grupa un izmantoti rezultāti, kas gūti, apspriežoties ar Eiropas Komisijas un dalībvalstu ekspertiem, ieinteresētajām pusēm (profesionālām apvienībām un NVO) un Veselības un vides apdraudējumu zinātniskajai komitejai (SCHER).

2.3 Pēc minētās apspriešanās un šajā saistībā veiktā ietekmes novērtējuma [SEC(2011)1547 final] pašreizējā direktīvas projektā prioritāro vielu saraksts (33 prioritārās vielas) papildināts, ņemot vērā vispilnīgāko ietekmes novērtējuma variantu, proti, sarakstā uzskaitot 48 prioritārās vielas.

2.4 Direktīvas projekta mērķis ir panākt labus iekšzemes ūdeņu ķīmiskās kvalitātes rādītājus, t. i., tādus rādītājus, kas atbilst projekta pielikumā noteiktajiem VKS,

- i. samazinot prioritāro vielu koncentrāciju;
- ii. turpmāko 20 gadu laikā pēc atvasinātās direktīvas pieņemšanas pārtraucot prioritāru bīstamo vielu izplūdes.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 EESK ir pilnīgi pārliecināta, ka ūdens ir ne tikai patēriņa produkts, bet arī vērtīgs dabas resurss, kas būtisks gan tagadējai, gan nākamajām paaudzēm. Minētā iemesla dēļ un arī tāpēc, ka visā Eiropas Savienībā tiek lietotas daudzas piesārņojošas vielas, būtu lietderīgi šīm vielām noteikt ES līmenī saskaņotus VKS.

3.2 Noturīgas, bioakumulatīvas un toksiskas vielas (PBT) rada īpašas problēmas, jo tās ir visur klātesošas, spēj izplatīties tālu, lielā mērā ir visuresošas un noturīgas vielas. Arī šīs vielas tiek

uzskatītas par prioritārām bīstamām vielām (PBV). Dalībvalstīm būtu jāatļauj to vielu, kuru aprītei ir visuresošām PBT vielām piemītošas iezīmes, ietekmi uz ķīmiskās kvalitātes rādītājiem parādīt atsevišķi no pārējām vielām, lai neaizēnotu ūdens kvalitātes uzlabojumu, kas panākts attiecībā uz citām vielām.

3.3 Direktīvas īstenošana pamatojas uz ir upju baseinu apsaimniekošanas plāniem, tātad būtībā tā ir atkarīga no dalībvalstīm. Lai gan Komisija atsauca uz piemēriem un norāda, ka vērojams vispārējs uzlabojums monitoringa un informācijas sniegšanas jomā, tomēr ir arī skaidrs, ka ne visas dalībvalstis sasniegušas vienādu līmeni⁽⁵⁾. Tāpēc vajadzētu uzlabot direktīvas efektivitāti.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Eiropas Komisijas tiesiskais regulējums vairāk balstīts uz jēdzienu "bīstamība" nekā uz jēdzienu "risks". Tādējādi direktīvas projektā ir iekļautas vielas, kurām noteikta koncentrācijas robežvērtība, bet nav iekļauts mijiedarbības risks ar ūdens vidē esošām vielām, pat ja to koncentrācija ir neliela.

- i. Mijiedarbības risks var attiekties gan uz ķīmiskiem maisījumiem, gan nanodaļiņām;
- ii. Šīs parādības vēl nav zinātniski pilnībā izpētītas, taču aizdomas par toksiskumu ir nopietnas; tās ir pietiekamas, lai Eiropas Vides aģentūra šim jautājumam vēltu vienu no jaunākajiem ziņojumiem⁽⁶⁾;
- iii. Lai gan liekas grūti pieņemt tiesību aktus jomās, kas vēl ir maz pētītas, tomēr ūdens ekosistēmu nākotnes dēļ būtu svarīgi, lai Eiropas direktīva par prioritārām vielām ūdens politikas jomā sagatavo dalībvalstis šo parādību ņemšanai vērā.

4.2 Niķelis un svins ir vielas, kas iekļautas prioritāro vielu sarakstā, taču tās netiek uzskatītas par PBV.

- i. Taču minētās vielas ir noturīgas (īpaši niķelim raksturīga visur klātesoša noturība) un bioakumulatīvas vielas, tādēļ saskaņā ar Eiropas Komisijas PBV definīciju tās būtu jāiekļauj PBV sarakstā;
- ii. REACH regulā norādīts, ka šīs vielas izraisa lielas bažas un tām nepieciešama atļauja, jo tās var būt kancerogēnas un reproduktīvajai funkcijai toksiskas (CMR, 1. vai 2. kategorija) un/vai noturīgas un bioakumulatīvas;

⁽⁵⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Ceļā uz ilgtspējīgu ūdens apsaimniekošanu Eiropas Savienībā", COM(2007) 128 final, Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei, COM(2009) 156.

⁽⁶⁾ Eiropas Vides aģentūra, Tehniskais ziņojums 8/2011.

- iii. Ievērojot saskaņotības principu ar PBV definīciju un REACH regulu, minētās vielas būtu klasificējamas kā prioritāras bīstamas vielas un būtu jānosaka mērķis turpmāko 20 gadu laikā pārtraukt to izplūdes.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu”

COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD)

un “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 92/65/EEK attiecībā uz dzīvnieku veselības prasībām, kas reglamentē tirdzniecību ar suņiem, kaķiem un mājas seskiem Savienībā un to importu Savienībā”

COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD)

(2012/C 229/23)

Ziņotājs: **Nikolaos LIOLIOS** kgs

Padome 2012. gada 16. martā un Eiropas Parlaments 2012. gada 13. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punktu, 168. panta 4. punktu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu”

COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD)

un

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 92/65/EEK attiecībā uz dzīvnieku veselības prasībām, kas reglamentē tirdzniecību ar suņiem, kaķiem un mājas seskiem Savienībā un to importu Savienībā”

COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 11. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 155 balsīm par, 2 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

EESK piekrīt, ka turpmāk minēto apsvērumu dēļ jāatceļ un jāaizstāj Regula (EK) Nr. 998/2003, kas reglamentē lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu.

1.1 Sabiedrības veselības aizsardzība ir prioritārs mērķis, kura īstenošanu sekmē arī tādu noteikumu izstrāde, kas reglamentē, piemēram, lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu. Eiropas Komisijas priekšlikumā, ar ko atceļ un aizstāj Regulu (EK) Nr. 998/2003, paredzētas lolojumdzīvnieku veselības prasības, marķēšanas un kontroles noteikumi, kā arī piesardzības pasākumi lolojumdzīvnieku pārvietošanas gadījumā; ar šo priekšlikumu nodrošināta Regulas (EK) Nr. 998/2003 saskaņotība ar LESD 290. un 291. pantu, kurā Komisijai noteiktas pilnvaras pieņemt deleģētos aktus un paredzēti izņēmuma gadījumi, lai novērstu iespējamus šķēršļus, kas kavē šādu pārvietošanu.

1.2 Regulas (EK) Nr. 998/2003 atcelšanu un aizstāšanu pamato šādi apsvērumi: regulā noteiktajās dzīvnieku veselības prasībās bija vajadzīgas izmaiņas, nepieciešamība pārstrādāt

regulu par lolojumdzīvnieku pārvietošanu, padarot to skaidrāku un iedzīvotājiem saprotamu.

1.3 Svarīgs apsvēruma ir arī tas, ka ir beidzies lolojumdzīvnieku identifikācijai paredzētais astoņu gadu pārejas periods, kas noteikts 4. panta 1. punktā. Vēl viens apsvēruma, kādēļ jāaizstāj Regula (EK) Nr. 998/2003, ir nepieciešamība precizēt iedzīvotājiem, kādu režīmu piemēros pēc pārejas laika beigām.

1.4 EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikumā, ar ko atceļ un aizstāj Regulu (EK) Nr. 998/2003, paredzēti precīzi noteikumi, kas attiecas uz lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu. Jāizstrādā precīzāki noteikumi par iedzīvotāju pārvietošanos kopā ar lolojumdzīvniekiem, jo šo noteikumu ievērošana ir viens no drošības faktoriem sabiedrības veselības jomā.

1.5 EESK piekrīt, ka konsekvences nodrošināšanas labad Padomes Direktīva 92/65/EEK ir jāgroza, atsaucies uz Regulu (EK) Nr. 998/2003 aizstājot ar atsaucēm uz ierosināto tiesību aktu.

2. Vispārīga informācija

2.1 Regulā (EK) Nr. 998/2003 bija noteikts suņu, kaķu un mājas sesku identifikācijas sistēmas derīguma pārejas periods ilgums. Komisija nākusi klajā ar priekšlikumu, ar ko atceļ un aizstāj Regulu (EK) Nr. 998/2003, pamatojoties uz šādiem apsvērumiem: minētais pārejas periods ir beidzies, radusies nepieciešamība pilnībā saskaņot Regulu (EK) Nr. 998/2003 ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību, pārmaiņas veselības jomā, jaunās prasības attiecībā uz dzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu, kas tieši saistītas arī ar nepieciešamību vienkāršot lolojumdzīvniekus pavadošo personu pārvietošanos, kā arī apņemšanās izstrādāt pietiekami skaidrus un iedzīvotājiem saprotamus tiesību aktus.

2.2 Komisija ir iesniegusi arī priekšlikumu grozīt Padomes Direktīvu Nr. 92/65/EEK, lai atsaucēs uz Regulu (EK) Nr. 998/2003 aizstātu ar atsaucēm uz ierosināto tiesību aktu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Tā kā dažas lolojumdzīvnieku slimības var tikt pārnestas cilvēkam, bija jāizstrādā dzīvnieku kontroles un pārvietošanas noteikumi, lai nodrošinātu vajadzīgo drošības līmeni sabiedrības veselības jomā. Tā kā Savienībā situācija saistībā ar trakumsērgu ir uzlabojusies, tika veiktas izmaiņas režīmā, ko piemēro lolojumdzīvnieku nekomerciālai pārvietošanai. Priekšlikumā regulai precīzi noteikts režīms un procedūras, kas jāievēro.

3.2 Līdz ar vakcināciju pret trakumsērgu ir būtiski mainījies šīs slimības epidemioloģiskā situācija. Atbilstīgi zinātnes atziņām par lolojumdzīvnieku imunizāciju regulā noteikti profilaktiski pasākumi saistībā ar minēto dzīvnieku pārvietošanu, to skaitā izņēmuma pasākumi ar mērķi vienkāršot pārvietošanu, iepriekš paredzot šo izņēmumu pasākumu īstenošanas nosacījumus un vajadzīgos piesardzības pasākumus.

3.3 Sagatavotajos sarakstos uzskaitīti visi dzīvnieki, kurus var pārvietot, izņemot tos, uz kuru pārvietošanu attiecas ES direktīvu noteikumi. Savukārt ar valstu noteikumiem jāvienkāršo lolojumdzīvnieku pārvietošana salīdzinājumā ar dzīvniekiem, kurus pārvieto komerciālos nolūkos.

3.4 Sabiedrības veselību apdraud ne tikai trakumsērga, bet arī citas slimības. Taču pārnesšanas risku ierobežo, pirmkārt, identifikācijas dokumenta obligāta prasība un, otrkārt, tas, ka atbilstīgi pašreizējai kārtībai speciālisti nonāk saskarē ar dzīvniekiem. Tādējādi ir iespējams noteikt dzīvnieku veselības stāvokli un izsniegt dokumentu, kas apliecina, ka dzīvnieku var droši pārvietot ES robežās vai ārpus tām.

3.5 Svarīgs Komisijas priekšlikuma aspekts ir arī tas, ka implantēts transponders turpmāk būs vienīgais un ekskluzīvais suņu, kaķu un mājas sesku identifikācijas līdzeklis, atsakoties no identifikācijas ar tetovējumu, ko uzskata par pieņemamu identifikācijas veidu tikai tiem dzīvniekiem, kuri šādā veidā identificēti jau agrāk.

3.6 Līdz ar to ir vieglāk pārbaudīt, vai attiecībā uz šādi identificētiem dzīvniekiem tiek ievēroti preventīvie veselības aizsardzības pasākumi, kuru mērķis ir novērst slimības izplatīšanos. Preventīvos pasākumus saskaņā ar subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem īsteno dalībvalstis, bet pēc klasificēšanas un īpašos apstākļos, ko pamato apstiprināti zinātniskie dati, arī dalībvalstu grupa. Tas nodrošina kopīgu rīcību sabiedrības veselības apdraudējuma novēršanai.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Neraugoties uz to, ka lolojumdzīvnieku aprūpes personu zinātniskās izglītības līmenis šobrīd ir pietiekami augsts un sniegtie pakalpojumi nodrošina lolojumdzīvnieku veselību, tāpat arī sabiedrības veselības aizsardzību, tomēr pastāvīgi jāraugās, lai slimība neizplatītos. Regulā paredzētie noteikumi par dzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu garantē drošību pret dažādu slimību risku.

4.2 Regulā arī paredzēti izņēmuma gadījumi, lai vienkāršotu pārvietošanu, un ierosināts pārskatīt Regulu (EK) Nr. 998/2003, jo īpaši attiecībā uz pilnvarām pieņemt deleģētos aktus un īstenošanas aktus. EESK atbalsta nepamatotu šķēršļu atcelšanu dzīvnieku pārvietošanā ar nosacījumu, ka tiks ņemtas vērā apstiprinātas zinātniskās atziņas un ka Komisija apspriedīsies ar attiecīgajiem speciālistiem jautājumā par šo izņēmumu noteikšanu, lai tie atbilstu īpašajiem apstākļiem, kas raksturo lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu, kā arī jautājumos saistībā ar dzīvnieku veselības prasībām, noteikumiem un pavaddokumentu formu.

4.3 Turklāt jānoskaidro, vai tiek ievēroti noteiktie derīguma termiņi. Priekšlikumā izklāstīta deleģētā akta atcelšanas kārtība, ja Eiropas Parlaments un Padome ieilst pret deleģēto tiesību aktu divu mēnešu laikā pēc tā paziņošanas, ar iespēju pieprasīt pagarinājumu vēl uz diviem papildu mēnešiem. Tā kā sabiedrības veselības jautājumi ir pietiekami nozīmīgi, ir precīzi jānosaka pilnvaru deleģēšanas termiņi, kā tas paredzēts arī Līgumā par Eiropas Savienības darbību. Tas ļaus Komisijai efektīvāk veikt uzraudzību, un atcelšanas tiesības būs papildu drošības garantija.

4.4 Lai sagatavotu sarakstu ar trešām valstīm un teritorijām, uz kurām var tikt attiecināti izņēmumi atbilstīgi principam, ka tiek piemēroti tādi paši noteikumi kā dalībvalstīm, Komisijai savā izvēlē būs jābalstās uz minēto valstu veselības

aizsardzības iestāžu sniegtajām garantijām. Protams, lolojumdzīvnieku pārvietošanai jābūt vienkāršai, bez šķēršļiem un sarežģītām procedūrām, tomēr galvenais ir nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību.

4.5 Administratīvās procedūras, ar kurām trešām valstīm vai valstu grupai pēc atbilstīgu garantiju saņemšanas tiek piemērota atkāpe no noteiktajām prasībām, ir sarežģītas, laikietilpīgas un dārgas, tāpēc būtu vēlams ievērot noteiktās pamatnostādnes un nepiemērot šādas atkāpes, jo tās nevar novērst risku, kas var rasties pārvietošanas gadījumā.

4.6 Šajā sakarā jāatzīmē, ka nevakcinēto dzīvnieku pārvietošana no vienas ES dalībvalsts uz citu arī rada risku. Regulā noteiktas attiecīgās procedūras, un EESK uzskata, ka ir svarīgi tās ievērot, lai novērstu jebkuru slimības izplatīšanās iespēju. Īstenojot pilnvaras pieņemt deleģētos aktus, kas tai noteiktas regulā, Komisijai jāraugās, lai no administratīvā un seku viedokļa tiktu novērsts ar pārvietošanu saistītais risks.

4.7 Ļoti svarīgs faktors ir identifikācijas dokumentu izsniegšana saistībā ar lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu. Dzīvnieku reģistrācijas un identifikācijas sistēmas nostiprināšanā būtiska nozīme ir arī ieviestajai identifikācijas sistēmai, implanējot transponderu.

4.8 Transpondera implantēšana jāveic veterinārārstam, lai, pateicoties attiecīgo speciālistu zinātniskajai izglītībai, būtu iespējams atpazīt un noteikt slimības, ar kurām slimo dzīvnieki, kuriem implantēts transponders, un ierakstīt to identifikācijas

dokumentā. Lai pienācīgi aizpildītu identifikācijas dokumentu, ir vajadzīgas veterinārārsta zinātniskās prasmes; turklāt veterinārārstam jāsaņem kompetentās iestādes pilnvarojums šai darbībai.

4.9 Pastāvīgi īstenojot identifikācijas un reģistrācijas procedūru, dalībvalstis palīdz atjaunināt datubāzes, kurās pieejama svarīga informācija par epidemioloģisko situāciju konkrētā valstī, vakcinācijas programmu īstenošanā panākto progresu, par dzīvnieku blīvumu, sadalījumu un pārvietošanu.

4.10 Dokumentu, identitātes un fiziskas pārbaudes, kas jāveic, ja nekomerciālos nolūkos dalībvalstī tiek ievesti lolojumdzīvnieki no citas dalībvalsts, trešās valsts vai teritorijas, ir ļoti svarīgas, tāpēc tās jāveic regulāri un attiecīgajam personālam jābūt pienācīgi informētam par procedūru un šādu pārbaudu būtisko nozīmi.

4.11 Ja netiek ievērotas veselības prasības un lolojumdzīvnieku pārvietošanas noteikumi, papildus izskatāmajā regulā paredzētajiem pasākumiem jāinformē veselības aizsardzības iestādes valstī, no kuras dzīvnieki ievesti, lai noskaidrotu, vai arī citos gadījumos nav pārkāpti minētās regulas noteikumi.

4.12 Arī lēmumu par kāda dzīvnieka eitanāziju, kas attiecīgajā gadījumā pieņemts, pamatojoties uz atzinumu, ka šo dzīvnieku nav iespējams nosūtīt atpakaļ vai izolēt, vajadzētu pieņemt speciālistiem pēc tam, kad tie secinājuši, ka atpakaļ nosūtīšana vai izolēšana ir ne tikai sarežģīta, bet rada arī papildu risku.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Eiropas redzējums pasažieriem: paziņojums par pasažieru tiesībām visos transporta veidos””

COM(2011) 898 final

(2012/C 229/24)

Ziņotājs: **Raymond HENCKS** kgs

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 19. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Eiropas redzējums pasažieriem: paziņojums par pasažieru tiesībām visos transporta veidos””

COM(2011) 898 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 10. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 135 balsīm par, 1 balsi pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK pauž dziļu atbalstu Savienības politikai, kuras mērķis ir nodrošināt visiem dzelzceļa, gaisa, jūras, upju un autobusu transporta pasažieriem vienotas un līdzvērtīgas tiesības un nosacījumus visos kolektīvā transporta veidos, un atbalsta visus pasākumus, kas paredzēti, lai novērstu tos šķēršļus, kuri intermodālas pieejas ietvaros liedz iedzīvotājiem efektīvi izmantot tiesības.

1.2 Komiteja uzskata, ka tās desmit tiesības, kas uzskaitītas paziņojumā, uz kuru attiecas šis atzinums, būtu jāpapildina ar trim papildu tiesībām — tiesībām uz drošību un drošumu, kas ietver arī transportlīdzekļu tehnisko drošību un pasažieru fizisko drošību, kā arī ar tiesībām uz pakalpojumu, komforta, vides aizsardzības un piekļuves obligātajiem kvalitātes standartiem.

1.3 Pamatojoties uz šīm 13 tiesībām, attiecīgie pasākumi spēkā esošie tiesību aktu noteikumi būtu jāizskata atkārtoti, lai tos uzlabotu un nepieciešamības gadījumā stiprinātu.

1.4 Veicot šo pārskatīšanu, īpaša uzmanība būtu jāvelta tam, lai uzlabotu pasažieriem sniegto informāciju, cilvēkiem ar invaliditāti un cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām piemērojamos nosacījumus un tiesības, kompensācijas, kas paredzētas pasažieriem brauciena traucējumu, atcelšanas vai bagāžas nozaudēšanas gadījumā, to elementu precizitāti, kas veido galīgo cenu, ceļojuma līguma nodošanu un sūdzību iesniegšanas noteikumus un apstrīdēšanas līdzekļus, kā arī pasažieru organizāciju tiesību noteikšanu, jo tām ir vislabākie apstākļi, lai informētu iedzīvotājus un palīdzētu viņiem īstenot tiesības.

1.5 Lai padarītu vieglāku transporta pakalpojumu efektivitātes un lietderības kontroli, šo pakalpojumu pielāgošanos pasa-

žieru vajadzību maiņai un pasažieru tiesību ievērošanai, EESK ierosina izveidot neatkarīgu vērtēšanas procedūru, ievērojot subsidiaritātes principu, un, īstenojot dialogu ar iesaistīto pušu pārstāvjiem, īpaši ar pasažierus pārstāvošām organizācijām (tos, tarp tādām, kas pārstāv pasažierus ar invaliditāti un ar ierobežotām pārvietošanās spējām), izstrādāt Eiropas līmenī saskaņotu vērtēšanas metodiku, kuras pamatā ir kopīgi rādītāji.

1.6 Attiecībā uz sūdzībām EESK iesaka visiem transporta pakalpojumu sniedzējiem sūdzību iesniegšanai izmantot standarta elektronisko adresi (sudzibas@...), papildus nosakot citus iesniegšanas veidus, kā arī paredzēt maksimālos atbildes sniegšanas termiņus.

1.7 Visbeidzot EESK ierosina plašāk izmantot ārpustiesas strīdu izšķiršanas procedūras, taču neliegt pasažieriem tiesības vērsties tiesā. Komiteja iesaka arī kādā no tiesību aktiem skaidri izklāstīt kolektīvās tiesiskās aizsardzības mehānisma iespēju un pienācīgi izstrādāt šā mehānisma sistēmu.

2. Ievads

2.1 Vispirms jāprecizē, ka paziņojumā ir aplūkotas pasažieru tiesības visos **kolektīvā** transporta veidos, ko nodrošina publiski un privāti pārvadātāji, un ka **individuāli** pārvadājumi, ko īsteno profesionāli pārvadātāji (taksometri, mikroautobusi, kuri nepārsniedz 12 pasažieru ietilpību, u.c.), nav šajā dokumentā skatīto noteikumu piemērošanas jomā. Šis fakts ir vērtējams negatīvi — jo īpaši tāpēc, ka rīcības plānā mobilitātei pilsētās (COM(2009) 490 final), kurš attiecas gan uz individuāliem, gan kolektīviem profesionāliem pārvadātājiem, ir norādīts, ka uzmanība jāvelta tarifācijai, kvalitātei, piekļuves iespējām, kādas ir personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām, informācijai un pasažieru tiesībām.

2.2 Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības mērķi nosaka, ka ir jāatbalsta un jāattīsta sabiedriskais transports, lai iespēju robežās samazinātu individuālu transportlīdzekļu izmantošanu.

2.3 Tātad pasažieru tiesību atzīšana un garantēšana ir priekšnosacījums sabiedriskā transporta attīstīšanai un veicināšanai, jo tādejādi tiek nodrošināts lietotāju un pārvadātāju attiecību līdzsvars.

2.4 Kopš 2001. gada Eiropas Savienība aktīvi rūpējas par pasažieru aizsardzību un par viņu tiesību stiprināšanu attiecībā uz dažādiem transporta veidiem. Šajā nolūkā tā pamazām ir izveidojusi tiesību aktus, kam jānodrošina augsts aizsardzības līmenis, lai dzelzceļa, gaisa, jūras, upju un autobusu pasažieriem būtu līdzvērtīgas tiesības un nosacījumi visā Savienībā un lai tas attiektos arī uz cilvēkiem ar invaliditāti un cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām. Tomēr noteikumus, kuri attiecas uz pārvadājumiem pa ūdensceļiem un ar autobusiem, piemēros tikai attiecīgi no 2012. gada decembra un 2013. gada marta.

2.5 2010. gadā Komisija uzsāka plašu 2 gadus ilgu kampaņu "Ziniet savas pasažiera tiesības", un šajā nolūkā tika izveidota vietne <http://ec.europa.eu/passenger-rights>, kurā sniegts pārskats par pasažieru tiesībām katrā no transporta veidiem visās oficiālajās ES valodās. Turklāt tika izplatītas bezmaksas brošūras, kurās atgādinātas pasažieru tiesības, un visās dalībvalstu stacijās un lidostās tika izvietoti attiecīgi plakāti. Komisija tikko lēmusi šo kampaņu pagarināt līdz 2014. gadam.

2.6 Tomēr kolektīvo transportu joprojām raksturo pasažieru un pārvadātāju attiecību asimetrija attiecībā uz informāciju, kompetencēm un apstākļiem. Joprojām šķiet, ka daudzi pasažieri vēl aizvien pilnībā neapzinās savas tiesības vai vajadzības gadījumā nezina, ko ar tām darīt vai kā tās pareizi izmantot. Komisijas pētījumi un apsekojumi liecina, ka gadījumos, kad strīda priekšmeta vērtība nepārsniedz tūkstoši euro, katrs piektais Eiropas iedzīvotājs lielo izmaksu, sarežģītības un procedūru ilguma dēļ nav centies panākt atlīdzinājumu tiesā.

2.7 Turklāt jāņem vērā arī tas, ka no Komisijas viedokļa valstu iestādes vēl joprojām atšķirīgi piemēro tiesību aktus, mulsinot gan pasažierus, gan pārvadātājus un kropļojot tirgu.

2.8 Tāpēc Komisija gatavojas stiprināt pašreizējo noteikumu īstenošanu, nepieciešamības gadījumā tos uzlabojot. Šajā nolūkā Komisija sāk sabiedrisku apspriešanu par gaisa transporta pasažieru tiesību regulējuma iespējamo pārskatīšanu.

3. Paziņojuma saturs

3.1 Paziņojumā ir apkopotas tiesības un principi, ko piemēro visos kolektīvā transporta veidos. Tajā ir norādīti trūkumi, kas būtu jānovērš, un ar to ir paredzēts likvidēt šķēršļus, kuri liedz iedzīvotājiem efektīvi izmantot tiesības, kas noteiktas ES tiesību aktos.

3.2 Paziņojumā ir izcelti trīs galvenie elementi — nediskriminācija, savlaicīga un pieejama informācija, kā arī tūlītēja un proporcionāla palīdzība. Tajā ir uzsvērtas 10 īpašas tiesības, kuras intermodālākā perspektīvā ir jāpiemēro visiem transporta veidiem:

- 1) tiesības uz nediskrimināciju attiecībā uz transporta pieejamību;
- 2) tiesības brīvi pārvietoties, proti, pasažieriem ar invaliditāti un pasažieriem ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiek bez papildu maksas nodrošināta piekļuve transportlīdzeklī un palīdzība;
- 3) tiesības iegūt informāciju pirms iegādes un dažādos brauciena posmos, it īpaši brauciena traucējuma gadījumā;
- 4) tiesības atteikties no brauciena (biļetes pilnas cenas atmaksa), ja brauciens nenorit, kā plānots;
- 5) tiesības uz pārvadājuma līguma izpildi (maršruta maiņa un atkārtota rezervēšana) brauciena traucējuma gadījumā;
- 6) tiesības saņemt palīdzību, ja ilga kavēšanās notikusi brauciena sākumpunktā vai savienojuma punktos;
- 7) konkrētos apstākļos tiesības uz kompensāciju;
- 8) tiesības uz pārvadātāja atbildību par pasažieriem un viņu bagāžu;
- 9) tiesības uz ātru un pieejamu sūdzību izskatīšanas sistēmu;
- 10) tiesības uz ES tiesību normu pilnīgu piemērošanu un efektīvu īstenošanu.

3.3 Lai gan nosacījumi un piemērošanas kārtība atšķiras un mainās atkarībā no dažādu transporta veidu īpatnībām, galvenais mērķis tagad ir panākt, lai noteikumus būtu viegli saprast, un nostiprināt to piemērošanu un kontroli visos transporta veidos, lai šajā jomā veidotu vienotu pieeju.

3.4 Lai uzlabotu pasažieru aizsardzību ārpus ES robežām, ar pasažieru tiesībām saistīti jautājumi tiks skatīti divpusējos un starptautiskos nolīgumos.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Komisija ir pelnījusi atzinību par to, ka uzsākusi īstenot politikas pasākumus ar mērķi nodrošināt pasažieriem vienotas un līdzvērtīgas tiesības un nosacījumus visos kolektīvā transporta veidos atbilstoši gan līgumu mērķiem patērētāju aizsardzības jomā (LESD 169. pants, XV sadaļa), gan Pamattiesību hartas pamatnostādnēm, kā arī Eiropas Savienības Tiesas praksei.

4.2 Lai gan EESK atzinīgi vērtē to, ka ar šo paziņojumu vienā dokumentā ir apkopoti visi kolektīvā transporta pasažieru tiesību jomā jau eksistējošie noteikumi un normatīvi, tā pauž nožēlu, ka nav sniegti skaitliski rādītāji par konstatētajiem pārkāpumiem.

4.3 EESK atbalsta visus pasākumus, kas varētu novērst šķēršļus, kuri liedz pilsoņiem efektīvi īstenot savas tiesības, un ir gandarīta par Komisijas iecerētajiem pasākumiem, kuru mērķis ir nodrošināt līdzvērtīgas tiesības un nosacījumus dzelzceļa, gaisa, jūras, upju un autobusu pasažieriem neatkarīgi no izmantotā transporta veida.

4.4 Viens no šiem šķēršļiem parasti ir tas, ka transporta biļetes iegādes brīdī, pirms brauciena vai tad, ja brauciens norit ar traucējumiem, trūkst informācijas par pasažieru tiesībām un pienākumiem, vai arī informācija ir nepilnīga vai nesaprotama.

4.5 Lai ikvienu pasažieri skaidri informētu par viņa tiesībām, EESK ierosina, ka katru reizi, rezervējot braucienu vai iegādājoties braukšanas biļeti, ikviens pasažieris ir jāinformē ar norādes palīdzību par attiecīgu interneta vietni un ar uzdruku uz katras braukšanas biļetes skaidrā, precīzā un saprotamā valodā — turklāt tādā, kas pieejama arī cilvēkiem ar invaliditāti — par to, kur iegūt attiecīgo informāciju, vai arī šāda informācija ir jāsniedz ar tirdzniecības vietās vai internetā izplatītām brošūrām. Pasažieru informācijas kampaņa, ko 2010. gadā aizsāka Komisija, būtu jāturpina ciešā sadarbībā ar patērētāju organizācijām.

4.6 Būtiskas pasažieriem nelabvēlīgas atšķirības vērojamas arī starp dažādiem transporta veidiem, īpaši gaisa transporta jomā; attiecībā uz šo jautājumu EESK izpētes atzinumā par šo tematu ⁽¹⁾ konstatēja, ka gaisa satiksmes pasažieru tiesības atsevišķās jomās būtiski atšķiras no tiesībām citu transporta veidu izmantošanā, un aicināja

— noteikt, kādā apmērā ir tiesības uz palīdzību;

— uzlabot pasažieriem sniegto informāciju, tostarp brauciena laikā sniegto informāciju;

— attiecināt tiesības iegūt informāciju arī uz iekāpšanas zonām;

— precizēt, ko nozīmē “ārkārtas apstākļi”;

— kopā ar organizācijām, kas pārstāv pasažierus ar kustību traucējumiem, sagatavot pamatnostādnes, kurās tiktu skaidrotas definīcijas, kas ietvertas Regulā 1107/2006 par invalīdu un personu ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, un uzlabot tās īstenošanu;

— precizēt, kādi elementi veido galīgo cenu;

— ieviest pienākumu izmaksāt atlidzību attiecīgajiem pasažieriem aviosabiedrību bankrota gadījumā un paredzēt “solidārās atbildības” principu pasažieru repatriācijai ar citām aviosabiedrībām, kā arī izveidot fondu, no kura izmaksāt kompensācijas pasažieriem;

— radīt iespēju ceļojuma līgumu nodot trešai personai.

Visi šie noteikumi būtu jāpiemēro, ja tas vēl nav izdarīts, arī citiem transporta veidiem.

4.7 Desmit paziņojumā uzskaitītās tiesības veido piemērotu bāzi, kas palīdzēs pasažieriem labāk saprast, kādam ir jābūt transporta pakalpojumu kvalitātes obligātajam minimumam, un pārvaldītājiem dos iespēju šīs jomas ES tiesību aktus piemērot konsekventāk un efektīvāk.

4.8 EESK tomēr uzskata, ka šīs desmit uzskaitītās tiesības būtu jāpapildina ar šādām trim papildu tiesībām:

- 1) tiesībām uz drošību un drošumu, kas ietver arī transportlīdzekļu tehnisko drošību un pasažieru fizisko drošību;
- 2) tiesībām uz pakalpojumu, komforta un piekļuves obligātajiem kvalitātes standartiem, kā arī uz to, lai pārvaldītājs iepriekš informētu par pieļauto virsrezervējumu. EESK atgādina, ka paziņojumā COM(2009) 490 “Rīcības plāns mobilitātei pilsētās” Komisija pauda vēlmi ar kopējiem kvalitātes rādītājiem papildināt reglamentējošo pieeju, lai aizsargātu pasažieru un personu ar kustību traucējumiem tiesības.
- 3) tiesības uz garantiju, ka transportlīdzekļu izmantošana notiek atbilstīgi vides kvalitātes saglabāšanas, aizsardzības un uzlabošanas principam.”

4.9 Pamatojoties uz šīm 13 tiesībām, attiecīgie pašlaik spēkā esošie tiesību aktu noteikumi būtu jāpārskata. Veicot šo pārskatīšanu, būtu jāanalizē un jānovērs tādas zināmas problēmas kā nepilnības, kas apgrūtina cilvēkus ar invaliditāti un ar ierobežotām pārvietošanās spējām, tarifu struktūras nepietiekama pārskatāmība, informācijas nepietiekamība vai nesaprotamība, apstrīdēšanas līdzekļu neskaidrība un sarežģītība, finansiālās kompensācijas neatbilstība, pārāk gari sūdzību izskatīšanas termiņi utt.

⁽¹⁾ OV C 24, 28.1.2012., 125–130. lpp.

4.10 Tā kā Komisija savā paziņojumā atzīst, ka būtu jāpublicē operatoru darbības pārskati un pasažieru apmierinātības aptaujas, lai kļūtu vieglāk pārraudzīt un kontrolēt, vai valsts kontroles iestādes noteikumus piemēro vienādi, EESK atbalsta šādu vērtēšanu un uzskata, ka visu ieinteresēto pušu pārstāvji būtu jāiesaista vajadzību analizēšanā, kā arī darbības un pasažieru tiesību ievērošanas vērtēšanā.

4.11 EESK ierosina izveidot regulāras novērtēšanas sistēmu, lai palielinātu transporta pakalpojumu efektivitāti un lietderību, kā arī veicinātu pakalpojumu pielāgošanos pasažieru vajadzību maiņai un kontrolētu pasažieru tiesību ievērošanu. Šajā nolūkā Kopienas līmenī būtu jānosaka apmaiņas, salīdzināšanas un koordinācijas kārtība un, ievērojot subsidiaritātes principu, jāstimulē neatkarīga vērtēšana, īstenojot dialogu ar ieinteresēto pušu pārstāvjiem, īpaši ar pasažieru pārstāvības organizācijām (tostarp tām, kas pārstāv pasažierus ar invaliditāti un ar ierobežotām pārvietošanās spējām), lai, pamatojoties uz kopējiem rādītājiem, izstrādātu Eiropas mērogā saskaņotu metodoloģiju.

4.12 EESK atbalsta Komisijas vēlmi turpmāk vairs nepievērsties tikai nozaru pasākumiem, bet censties attīstīt intermodālu pieeju, ņemot vērā pasažieru mobilitātes un pārvietošanās vajadzības, lai nodrošinātu intermodālu nepārtrauktību neatkarīgi no tā, kādus transporta veidus pasažieri izmanto vai kombinē. Tikai pastiprināti saskaņojot pasažieru tiesības, būs iespējams novērst dažādu transporta veidu konkurences kropļojumus.

4.13 Attiecībā uz lielāko daļu no paziņojumā minētajām nepilnībām un trūkumiem ir sniegtas norādes vai nu uz ietekmes novērtējumiem, kas veicami, lai pārskatītu gaisa transporta regulu, kurā ir iecerēts noteikt saistošus pasākumus, vai uz brīvprātīgiem pārvadātāju noslēgtiem nolīgumiem. EESK priekšroku dotu saistošiem pasākumiem.

4.14 EESK pauž nožēlu, ka paziņojumā nav pausta attieksme pret pasažieru pārstāvības organizāciju tiesībām un pilnvarām, tostarp to organizāciju tiesībām un pilnvarām, kas pārstāv cilvēkus ar invaliditāti un cilvēkus ar ierobežotām pārvietošanās spējām, īpaši tāpēc, ka šīm organizācijām ir vislabākās iespējas informēt iedzīvotājus un palīdzēt viņiem īstenot tiesības.

4.15 Attiecībā uz sūdzībām pasažieri būs skaidrā valodā jāinformē par līdzekļiem un kontaktiestādēm, kurām sūdzības jāiesniedz, kā arī par apstrīdēšanas līdzekļiem. EESK ierosina visiem transporta pakalpojumu sniedzējiem sūdzību iesniegšanai izmantot standarta elektronisko adresi (sudzibas@...), protams, nosakot, ka iespējami arī citi iesniegšanas veidi (pasts, personīga iesniegšana kādā no pārdošanas vietām). Turklāt būtu jānosaka arī saistoši atbildes sniegšanas termiņi.

4.16 EESK aicina paziņojumu papildināt ar precizējumiem par iedzīvotāju iespējām vērsties pie dalībvalstu vai Eiropas līmeņa apstrīdēšanas iestādēm, kurām ir tiesības pieņemt lēmumus un kuru rīcībā ir piespiedu līdzekļi, tajos gadījumos, kad pasažieru prasības vai sūdzības ir noraidītas. Tiesības uz apstrīdēšanu nekādā gadījumā nedrīkst būt saistītas ar cenu, kas maksāta par transporta pakalpojumu.

4.17 EESK atgādina, ka tiesības uz kompensāciju joprojām bieži vien ir tikai teorētiskas, īpaši, ja runa ir par sīkām domstarpībām, kuras ir izklidētas šo tiesību praktisko īstenošanas grūtību dēļ. Tā kā ir svarīgi, lai apstrīdēšanas līdzekļus būtu iespējams izmantot bez liekas sarežģītības un izdevumiem, kas atturētu no sūdzību iesniegšanas, EESK atbalsta ārpusstiesas strīdu izšķiršanas procedūru plašāku piemērošanu, taču neliehdzot pasažieriem tiesības vērsties tiesā.

4.18 EESK ir ņēmusi vērā (atzinumā CESE 803/2012), ka ārpusstiesas strīdu izšķiršanas sistēmas turpmāk var piemērot kolektīviem strīdiem un tas būtu pirmais solis ceļā uz kolektīva ES tiesiskās aizsardzības mehānisma izveidošanu, taču iesaka šo iespēju skaidri minēt kādā tiesību aktā, kā arī pienācīgi definēt tās īstenošanu.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Enerģētikas ceļvedis 2050””

COM(2011) 885 final

(2012/C 229/25)

Ziņotājs: **COULON kgs**

Līdzziņotājs: **ADAMS kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu 2011. gada 15. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Enerģētikas ceļvedis 2050””

COM(2011) 885 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 10. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 137 balsīm par, 6 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK ir ļoti ieinteresēta par “Enerģētikas ceļvedi 2050” un tajā izvirzīto mērķi izveidot vienotu politikas sistēmu Eiropas enerģētikas nozares ievērojamai dekarbonizācijai līdz 2050. gadam (Eiropadomes 2009. gada oktobra sanāksme). Uzdevums ir ne tikai nodrošināt ilgtspējīgus un drošus dažādus zemas oglekļa emisijas energoavotus konkurētspējīgā tirgū, bet arī pārliecināt pilsonisko sabiedrību par šā mērķa sasniedzamību.

1.2 ES dalībvalstis izmanto dažādus energoavotus un infrastruktūra, un dažās valstīs enerģētikas dekarbonizācija ir daudz sarežģītāks uzdevums nekā citās. Ceļvedī ietverta elastīga pieeja, kas dod dalībvalstīm iespējas izstrādāt atbilstīgus rīcības plānus. Lai sasniegtu dekarbonizācijas mērķi, dalībvalstīm būs jāuzņemas kopīgs ievērojams slogs.

1.3 Tas ir vērienīgs, bet ļoti svarīgs mērķis, ja Eiropa vēlas sniegt savu ieguldījumu cīņā pret klimata pārmaiņām un panākt lielāku drošību enerģētikas jomā. Būs vajadzīga iespējami plaša šā jautājuma apspriešana Eiropas sabiedrībā un Komiteja uzskata, minētais Ceļvedis var būt lietderīgs dialoga uzsākšanā. Dialogam jāveicina katra līmeņa — personiskā, vietējās kopienas, reģionālā, valsts un ES līmeņa — iesaistīšana, un jo īpaši papildu rīcība globālā mērogā.

1.4 Ceļveža noslēgumā ir izklāstīti desmit nosacījumi vai prioritātes tūlītējai rīcībai. EESK piekrīt visiem nosacījumiem un jo īpaši pēdējam minētajam nosacījumam, kurā ieteikts izsvīt konkrētus un specifiskus starpposma mērķus, lai vadītu

attīstības virzību tuvākajos gados. Komiteja piekrīt arī tam, ka politikas satvara 2030. gadam izveide kļūst ļoti svarīga, lai nodrošinātu uzticamu ceļvedi lēmumu pieņemšanai investīciju jomā nākamajos gados, kas dos iespēju aprēķināt ieguvumus un peļņu no ieguldījumiem vēl pēc 2020. gada.

1.5 Līdz tam EESK iesaka steidzami pārskatīt stratēģiju “Enerģētika 2020”. Tas ir ļoti svarīgi, lai pielāgotu galīgo virzību līdz 2030. vai 2050. gadam. Komiteja būtu gandarīta, ja tiktu izstrādāti ziņojumi par katru valsti un par katru nozari attiecībā uz pašreizējai desmitgadei noteiktajiem trim galvenajiem mērķiem.

1.6 Ir svarīgi iegūt agrīnas norādes par to, vai Ceļvedī izvirzītie sarežģītie mērķi ir sasniedzami, un izskatīt to ietekmi uz ES ekonomiku, tai skaitā vispārējo konkurētspēju, nodarbinātību un sociālo nodrošinājumu.

1.7 Sabiedrības iesaistīšana enerģētikas pārejas jautājumu risināšanā ir būtiska. Gan Eiropas pilsoniskās sabiedrības forums, gan aktīvi pasākumi virzībā uz Eiropas Enerģētikas kopienas izveidi būs konstruktīvi soļi, lai pietuvinātos vēlamajam mērķim, proti, ilgtspējīgai enerģētikas nākotnei.

2. Ievads

2.1 “Enerģētikas ceļvedis 2050” ir noslēdzošais priekšlikums politikas satvaram virknē priekšlikumu, ko Eiropas Komisija izvirzīja, lai atbalstītu Eiropas politiku enerģētikas un klimata pārmaiņu jomās. (skat. jo īpaši “Ceļvedi virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. g.” — COM(2011) 112 final). Ceļvedī ir izklāstīts

satvars, kurā būtu iespējams īstenot Eiropas enerģētikas politikas trīs mērķus, proti, dekarbonizāciju, apgādes drošību un konkurētspēju. Ceļvedī nav konkrētu ieteikumu par pasākumiem politikas jomā vai starpposma mērķiem, un izklāstītais scenārijs nebūtu uzskatāms par priekšlikumiem politikas veidošanai.

2.1.1 Kopumā, pamatojoties uz pašreizējām tendencēm un politiku, var paredzēt, ka enerģijas primārais pieprasījums laika posmā no 2010. gada līdz 2035. gadam pieaugs par vienu trešdaļu, un šo pieaugumu tikai minimāli ietekmēs ekonomikas lēnāka izaugsme. Fosilā kurināmā īpatsvars kopējā primārajā enerģijas patēriņā samazināsies ļoti nedaudz (no 81 % 2010. gadā līdz 75 % 2035. gadā), līdz ar to ar enerģijas patēriņu saistītās CO₂ emisijas minētajā periodā palielināsies vēl par 20 %, kas nozīmē vidējās globālās temperatūras ilglaicīgu paaugstināšanos vairāk nekā par 3,5 C. (Starptautiskā Enerģētikas aģentūra, "World Energy Outlook", 2011).

2.1.2 Lai gan Ceļvedī galvenā uzmanība pievērsta energosistēmas dekarbonizācijai, tajā atzītas divas galvenās vājās vietas. Enerģijas imports attiecināms uz 55 % ES energoavotu sadalījuma, un starptautiskais enerģijas tirgus ir ļoti konkurējošs un nestabils. Galu galā vienīgi ar saskaņotu globāla mēroga rīcību iespējams atrisināt šo patiesi globālo problēmu. Eiropa varētu uzņemties vadošo lomu, pierādot, kā enerģijas pārveidošanu iespējams veikt pasaules vienā lielā reģionā, potenciāli saņemot ieguvumus kā procesa virzītāja un samazinot atkarību no importa.

2.2 Minētā problēma jārisina steidzami. Investīcijas enerģētikā parasti ilgst 40 gadus vai vairāk. Lai īstenotu nepieciešamo enerģijas pāreju līdz ar ievērojamām izmaiņām apgādē un pieprasījumā, jāsāk darboties jau tagad un jāizvairās no ieguldījumiem, kas saistīti ar lielām oglekļa dioksīda emisijām. Politiskā, tehniskā un ekonomikas nenoteiktība nozīmē, ka Ceļvedis nepiedāvā vienu vienīgu attīstības ceļu līdz 2050. gadam. Tajā ir izpētīti iespējamie pārejas ceļi un atzīts, ka mainīgā un nenoteiktā pasaulē ir vajadzīga elastība. Lai gan ar Lisabonas līgumu Komisijas pilnvaras attiecībā uz enerģētikas politiku ir paplašinātas, energoavotu sadalījums speciāli ir atstāts valstu valdību ziņā un ikvienā Eiropas līmeņa pasākumā ir jāakceptē šis kompetences sadalījums. Ceļvedī tomēr ir norādīts, ka optimāla rezultāta sasniegšanai ir jārada jauna veida sadarbība praksē, un Komiteja stingri atbalsta šādu pragmatisku pieeju, piemēram, Eiropas Enerģētikas kopienas izveidi.

3. "Enerģētikas ceļveža 2050" kopsavilkums

3.1 Līdz 2020. gadam virzība enerģētikas jomā lielā mērā jau ir noteikta ar esošajiem plāniem un rīcībpolitikām, kas ieviestas stratēģijas 20-20-20 īstenošanai. Ceļvedī tagad ir uzsvērts, ka steidzami jāizstrādā enerģētikas stratēģijas laika posmam pēc 2020. gada. Valdībām jārikojas, lai nodrošinātu energoapgādes nepārtrauktību, investoru drošību un samazinātu iestrēgšanas efektu. Vilcināšanās paaugstinās izmaksas un pastiprinās turpmākus pasākumus oglekļa emisiju samazināšanai.

3.2 Atzīstot grūtības pārliecinoši prognozēt enerģētikas nākotni, ir izstrādāti vairāki alternatīvi ilustratīvi scenāriji. Pirmie divi no tiem parāda rezultātu, kāds iespējams nedarot nekā vairāk par esošās politikas un pašreizējo iniciatīvu turpināšanu, — īstenojot abus minētos scenārijus, 2050. gada mērķus oglekļa emisiju samazināšanas jomā nebūs iespējams sasniegt. Pārējie pieci scenāriji piedāvā dažādus citus ceļus 2050. gada mērķa sasniegšanai, pamatojoties uz dažādām tehnoloģijām un politikas alternatīvām:

— ļoti stingri pasākumi energoefektivitātes jomā;

— oglekļa dioksīda cenu stingra piemērošana, lai tirgū konkurētu dažādi zema oglekļa dioksīda emisiju līmeņa risinājumi;

— plašs atbalsts pasākumiem atjaunojamo energoresursu attīstīšanai;

— palielināt kodolenerģijas izmantošanu un samazināt oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu (CCS);

— palielināt oglekļa dioksīda uztveršanu un samazināt kodolenerģijas izmantošanu.

3.3 Pamatojoties uz scenāriju modelēšanu, Komisija izdara desmit secinājumus par energosistēmas strukturālajām pārmaiņām. Secinājumos ir atzīts, ka dekarbonizācija ir iespējama — un ilgtermiņā tā var izmaksāt mazāk nekā pašreizējie politikas virzieni. Tas notiks tādas energostrukturāras ietvaros, kurā aizvien palielinās elektroenerģijas loma, pieaugot cenām reālajā izteiksmē un kā mājāsaimniecības izdevumu daļai līdz 2030. gadam. Palielināsies kapitālizdevumi, bet izšķiroša nozīme būs zemākām kurināmā izmaksām un energoetaupījumiem visā sistēmā. Visos scenārijos ievērojami pieaugs atjaunojamo energoresursu īpatsvars un pieņem, ka sistēmas pārveidošanā īpaši svarīga loma ir oglekļa dioksīda uztveršanai un uzglabāšanai, bet kodolenerģija joprojām sniegs ievērojamu ieguldījumu, jo, alternatīvām paplašinoties, decentralizētās un centralizētās sistēmas arvien vairāk mijiedarbojas.

3.4 Ceļvedī ir norādīts, ka energoapgādes drošībai ir vajadzīga īpaša **Eiropas** politika energoapgādes drošības jomā, kā arī jāattīsta infrastruktūra un attiecības ar tranzīta un ražojošām trešām valstīm. Jaunu tehnoloģiju izstrādes, atjaunojamo energoresursu integrācijas tirgū, energoefektivitātes un energotaupības un infrastruktūras attīstības politika būs daudz efektīvāka, ja to koordinēs Eiropas līmenī.

3.5 Visos scenārijos ir paredzēta enerģijas lietotāju izturēšanās izmaiņas un pielāgošanās, un Komisija atzīmē, ka jāiesaistās visai sabiedrībai, kā arī jāatzīst politikas sociālā ietekme. Būs vajadzīgi lielāki ieguldījumi pētniecībā un izstrādē, kā arī tehnoloģiskajā inovācijā un jārisina svarīgi jautājumi saistībā ar vienoto tirgu un reglamentējoši jautājumi. Enerģētikas infrastruktūrai ir vajadzīga ievērojama modernizācija un jauna jauda,

bet dalībvalstīm un ieguldītājiem ir vajadzīgi konkrēti starpmērķi. Komisija ir paredzējusi publicēt vēl citus attiecīgus paziņojumus — par atjaunojamajiem energoresursiem, iekšējo tirgu, CCS, kodoldrošību un enerģētikas tehnoloģijām. Minētie paziņojumi veidos politikas satvaru 2030. gadam.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Ņemot vērā ļoti lielo tehnisko un politisko nenoteiktību par nākotni, Komiteja piekrīt, ka Ceļvedī izklāstītā 2050. gadam paredzēto alternatīvo scenāriju modelēšanas metode ir atbilstoša pieeja, kas dod iespēju salīdzināt un izvērtēt dažādu tehnoloģisku risinājumu, dažādu politikas jomu apvienošanas un dažādu ārejo pasākumu ietekmi.

4.2 Attiecībā uz modelēšanas metodoloģiju un tajā iekļautajiem pieņēmumiem trūkst pārredzamības. Par minēto jautājumu jābūt pieejamai plašākai informācijai, lai citi eksperti varētu izsekot pieejai un izstrādāt citus scenārijus, balstoties uz dažādiem pieņēmumiem. Komiteja tomēr uzskata, ka Ceļveža pielikumos iekļautā informācija ir vērtējama atzinīgi, un atbalsta Ceļvedī izvirzīto galveno secinājumu, ka būtiska dekarbonizācija līdz 2050. gadam ir tehniski iespējama un ka rezultātā Eiropa ilgtermiņā iegūs drošāku un ilgtspējīgāku enerģētikas bāzi nekā turpinot pašreizējo politiku, un tas notiks par kopumā līdzvērtīgu cenu 40 gadu laika posmā līdz 2050. gadam. Lai gan Ceļvedī minētā dekarbonizācija ir tehniski iespējama, pašlaik tās īstenošana sastopas ar ievērojamām problēmām un daudziem šķēršļiem.

4.3 Ceļvedī norādīts, ka dekarbonizācija ir sasniedzama dažādos veidos. Visiem veidiem ir daži kopīgi galvenie elementi — spēcīgs uzsvars uz energoefektivitāti, atjaunojamo energoresursu plaša izvērsšana, lielāka paļaušanās uz elektroenerģiju kurināmo kombinācijā, plašāks un viedāks tīkls un jaunas iekārtas elektroenerģijas uzkrāšanai vai rezerves jauda. Pārējie elementi ir vairāk atkarīgi no tehnikas sasniegumiem, kas vēl pilnībā jāpievērda, vai no resursu bāzes un katras valsts izvēles (attūritas akmeņogles, kodolenerģija utt.). Visos variantos nozīmīgi faktori ir sabiedrības atbalsts un izmaksu izmaiņas, bet neviens ceļš nav bez zināma riska.

4.4 Komiteja piekrīt minētajai analīzei un nešaubīgajam secinājumam, ka ES vajadzētu vērst tās primāros kolektīvos centienus uz to, lai pēc iespējas ātri, saskaņoti un efektīvi virzītu kopīgos elementus, kas būs vajadzīgi visā Eiropā.

4.5 Komiteja ir vienprātis arī ar Ceļvedī ietvertu analīzi par galvenajām problēmām un iespējām, kas jārisina Eiropas līmenī, lai pārveidotu energosistēmu, pārskatītu enerģijas tirgus, mobilizētu investorus, iesaistītu sabiedrību un virzītu pārmaiņas starptautiskā līmenī. Komiteja ir gatava atzīt ierosinātās prioritātes par pieņemamām, ja tiks ņemti vērā turpmāk minētie iebildumi un piezīmes, un jo īpaši noslēguma iedaļa, kurā noteikti desmit pamatnosacījumi vai problēmas, kam steidzami jāpievēršas, lai virzītos uz priekšu.

4.6 Komiteja tomēr izsaka bažas par to, kādā apmērā progress ES un dažās tās dalībvalstīs jau atpaliek no izvirzītajiem mērķiem. Komiteja mudina atzīt, ka šā trūkuma apmēru maskē ražošanas procesu ar augstu oglekļa dioksīda emisijas līmeni samazināšanās ES, to izvērsšana citur pasaulē un tai sekojošs imports ES.

4.7 Lai tehnoloģijas sasniegumi būtu pilnībā pieejami par konkurējošām cenām, ir vajadzīgs laiks. Īpaši ilgs cikls, parasti 40 gadi, ir investīcijām enerģētikā, un tāpēc ES un dalībvalstīm steidzami ir jānosaka indikatīvi mērķi 2030. gadam, kā arī atbalstīšanas politika, lai izvairītos no iestrēgšanas efekta iekārtās, kas rada ievērojamas oglekļa emisijas. Tieši šo investīciju ciklu grafiks var noteikt tempu virzībai uz galīgo 2050. gada mērķi, kā arī to, vai minētais mērķis ir reāli sasniedzams. Būs vajadzīga politiku un uzņēmēju labās gribas apvienošana un tās pārveide praktiskā darbībā ar atbalsta programmu un tiesību aktu palīdzību.

4.8 Šobrīd virzība energoefektivitātes un ietaupījumu jomā nenotiek pietiekami ātri, it īpaši, ņemot vērā starpiestāžu sarunas par pašreizējo priekšlikumu energoefektivitātes direktīvai. Komisijas paredzētajai valstu energoefektivitātes programmu pārskatīšanai vajadzētu stimulēt papildu pasākumus, bet jāapzinās, ka pieprasījuma samazināšanās var ietekmēt arī investīcijas enerģētikā. Progresu atjaunojamo energoresursu jomā bremzē valdību svārstīgais atbalsts un dažos gadījumos ar vietējā līmeņa pretestība. Pārāk lēni notiek tīkla un enerģijas uzkrāšanas modernizācija. Patiesi elastīgam “viedajam” tīklam vajadzīgas papildu investīcijas, bet Komiteja uzskata, ka ieguvumi no tā, kas veidos Eiropas savstarpēji izdevīgas enerģētikas kopienas pamatus, ir noteicošie. Sīkākas piezīmes par šo tematu iekļautas atzinumā par Infrastruktūras regulu ⁽¹⁾.

4.9 Oglekļa dioksīda emisiju cena, ko bija paredzēts noteikt ar ETS, ir pārāk zema un nestabila, lai ieinteresētu investorus. Ar pieņēmumiem par augstām ETS cenām nākotnē (200-300 euro/t laika posmā no 2040. līdz 2050. gadam) saistītās sekas tomēr vēl jāanalizē sīkāk. Minētais jautājums, kā arī pārējie neatrisinātie jautājumi rada šķēršļus Ceļvedī noteikto desmit nosacījumu izpildei. Galvenajai prioritātei jābūt minēto problēmu atklātai un godīgai izskatīšanai un tūlītējai risināšanai, lai nekavētu turpmāko virzību.

4.10 Ilgākā laika posmā šāda rīcība, nevis tikai pašreizējās politikas turpināšana padarīs Eiropas ekonomiku stiprāku un konkurētspējīgāku pasaulē. Bet īsākā laika posmā vajadzīgās investīcijas neizbēgami radīs enerģijas cenu paaugstināšanos un papildu izmaksas patērētājiem, uzņēmējiem vai valdībām (un,

⁽¹⁾ “Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas” OV C 143, 22.05.2012., 125. lpp.

ļoti iespējams, visos trijos minētajos aspektos). Tas dažādi ietekmēs arī dalībvalstis, kurās pašreiz ir lielas atšķirības attiecībā uz to atkarību no fosilā kurināmā, energoefektivitātes dažādajiem līmeņiem un atjaunojamo energoresursu attīstības potenciālu.

4.11 Tāpēc ļoti iespējamā nepārtrauktā atkarība no akmeņoglēm elektroenerģijas ražošanā daudzās Eiropas valstīs līdz ar pieaugošo interesi par slānekļa gāzes izmantošanas iespējām prasīs kopīgus pētījumus un finansēšanas pasākumus, lai īstenotu CCS papildu programmas. Slānekļa gāzes būtu lietderīga, lai mazinātu atkarību no trešo valstu piegādātās enerģijas, tomēr ir pilnībā jāizvērtē tās radītais ievērojams risks videi. Obligātas prasības tāpēc ir pienākumu sadales principu ieviešana un lielo infrastruktūras programmu izmaksu sadale starp valstīm. Valstīm, kur elektroenerģijas ražošana ir atkarīga no akmeņoglēm, vajadzīgs pamudinājums un stimuli pielikt maksimālus pūliņus, lai panāktu dekarbonizāciju.

4.12 EESK uzskata, ka ļoti svarīgi ir visām ieinteresētajām pusēm rūpīgi aprēķināt, apspriest un akceptēt visus minētos ietekmes veidus un veikt pasākumus ar korigēšanu saistītā sloga sadalei atbilstoši kompetencei un ievērojot solidaritātes principu gan Eiropas, gan dalībvalstu līmenī. Pieredze liecina, ka sabiedrību var pārliecināt akceptēt pārmaiņu nepieciešamību un ar tām saistītās izmaksas, bet tikai tadā gadījumā, ja sabiedrība ir pilnībā iesaistīta minētajās norisēs, neuzskata sevi par negodīgi pakļauti nelabvēlīgiem apstākļiem un pati izprot un akceptē iemeslus. Valstu valdībām ir jānodrošina iedzīvotājiem līdzdalības instrumenti, lai viņi varētu piedalīties paredzamajās pārmaiņās, skaidri jānosaka mērķi, kā arī jāizskaidro, kādēļ šādi pasākumi ir vajadzīgi.

4.13 Būtiski ir arī nodrošināt, ka neaizsargātākas patērētāju grupas ir aizsargātas pret augstāku enerģijas cenu ietekmi, ka neaizsargātāki uzņēmēji ir aizsargāti pret negodīgu konkurenci no reģioniem, kas nav ES un uz ko neattiecas tādi paši ierobežojumi. Dalībvalstīm vai reģioniem, kam ir īpašas problēmas ar enerģijas pārveidošanu, varētu būt vajadzīgs papildu atbalsts ar struktūrfondu vai citu mehānismu starpniecību, bet dažādajām atbalsta shēmām nevajadzētu radīt valstu un reģionu nevienlīdzīgu konkurenci. Tādēļ būtu jānosaka pamatotu atbalsta shēmu, kā arī lielo infrastruktūras projektu izmaksu sadales starp valstīm principi. Jāņem vērā arī blakus riski, kas saistīti ar nepieciešamo centrālo plānošanu.

4.14 Eiropas Komisijai būtu efektīvi jāuzrauga ES dalībvalstu stratēģijas, lai garantētu patērētāju interešu ievērošanu un to, ka viedu un zemu oglekļa dioksīda emisiju tehnoloģiju ieviešana ir rentabla. Pārredzamība, pārskatatbildība un sabiedrības informēšana par ilgtspējīgu patēriņu jo īpaši būtu attiecināma uz labi funkcionējošu iekšējo tirgu, energoregulatoru pilnvaru un neatkarības pastiprināšanu un plašām universālā pakalpojuma saistībām.

4.15 Problēmas šobrīd ir arī ar atjaunojamo energoresursu izmantošanas turpmāku paplašināšanu. No tehniskā aspekta raugoties, vēl nav īstenoti plāni un investīcijas, lai dažādo un plaši izplatīto piegādes avotu turpmāko paplašināšanu virzītu tīklā un uzkrāšanas sistēmā. No ekonomikas aspekta — lai gan atjaunojamo energoresursu vidējā vienības cena turpina pazemināties, tas joprojām ir dārgāks elektroenerģijas ražošanas variants nekā tradicionālās metodes (īpaši gāzes spēkstacijas). No patērētāju puses izskan atsevišķi vietēja līmeņa iebildumi pret dažiem spēkstaciju veidiem (īpaši pret stacijām, kurās izmanto vēja enerģiju). Tādēļ, lai gan no 2050. gada pozīcijām raugoties, augsta atjaunojamo energoresursu īpatsvara scenārijs šķiet vispievilcīgākais variants ar vislielāko apgādes drošību un izmantotā kurināmā (saule, vējš utt.) praktiski nulles izmaksām, problēmas to sasniegt ir milzīgas, raugoties no šodienas pozīcijām, turklāt, lai to sasniegtu, būs vajadzīga ļoti noteikta un konsekventa politiskā vadība. Iepriekš minētie argumenti tomēr ir spēkā tikai tadā gadījumā, ja būs pieejamas bezoglekļa enerģijas uzkrāšanas sistēmas vai rezerves spēkstacijas, lai kompensētu atjaunojamo energoresursu lielākā vairuma nepastāvību.

4.16 Enerģijas pārveidošanai būs vajadzīgi stingri un saskaņoti pasākumi visos līmeņos. Vajadzīga Eiropas stingra rīcība, lai noteiktu kopīgus energoefektivitātes standartus visās nozarēs, virzītu pamattehnoloģiju inovāciju, integrētu tirgu un saskaņotu fiskālos pasākumus un stimulēšanas sistēmas, reformētu ETS, koordinētu plānus integrētām Eiropas viedajam tīklam un enerģijas uzkrāšanas sistēmām utt. Ļoti svarīgi ir veikt stratēģijas "Enerģētika 2020" agrīnu pārskatīšanu pirms Eiropai tiek noteikts galīgais virziens ceļā uz 2030. vai 2050. gadu. Komiteja būtu gandarīta, ja tiktu izstrādāti ziņojumi par katru valsti un par katru nozari attiecībā uz pašreizējai desmitgadei noteiktiem trim galvenajiem mērķiem.

4.17 Komiteja uzskata par būtisku, ka Komisija un dalībvalstis izveido efektīvu sadarbības mehānismu pārveides virzīšanai. Komiteja atbalsta integrētas Eiropas Enerģētikas kopienas drīzu izveidi; un pagaidām mudina Komisiju un dalībvalstis kopā ar regulatoriem un elektroenerģijas tirgus dalībniekiem izveidot sadarbības mehānismu, kas dotu iespēju darboties kopīgi tā, it kā jau būtu izveidota Enerģētikas kopiena.

5. Īpašas piezīmes

5.1 Energoavotu struktūra

5.1.1 Eiropas energosistēmas dekarbonizācija vidējā termiņā varētu sniegt reālu ieguldījumu Eiropas konkurētspējas paaugstināšanā. Tas būs saistīts ar radikālām pārmaiņām dalībvalstu enerģijas ražošanas struktūrā un ietver pakāpenisku attālināšanos no fosilā kurināmā (naftas, gāzes, akmeņoglēm), kas joprojām veido 80 % Eiropas energoavotu struktūras. Minēto fosilo kurināmo galvenokārt importē, un tas nozīmē Eiropas Savienības finansiālu un saimniecisku atkarību (gandrīz 55 % enerģijas mēs saņemam no avotiem, kas neatrodas Eiropā). ES gadā iepērk naftu un gāzi attiecīgi par EUR 270 miljardiem un EUR 40 miljardiem, un šo kurināmo iegādes cenas turpmākajos gados vēl paaugstināsies naftas un gāzes cenu svārstīguma dēļ.

5.3.2 EESK iesaka racionāli turpināt saskaņā ar klimata un enerģētikas tiesību aktu kopumu uzsāktos pasākumus, ņemot vērā to, ka jāatbalsta Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis.

5.3.3 Atjaunojamo energoresursu ievērojama pieaugums Ziemeļjūrā un, iespējams (bet ne tik lielā apmērā), arī Baltijas jūrā, saules un vēja enerģijas izmantošanas pieaugums Eiropas dienvidos radīs pieprasījumu pēc jaunas “viedākas” infrastruktūras, lai uzlabotu Eiropas reģionu un valstu savstarpējo tirdzniecību. Šādu “viedo tīklu” izstrāde varētu dot iespēju samazināt patēriņu par 9 % un oglekļa dioksīda emisijas — par 9 % līdz 15 %. Šādā stratēģiskā infrastruktūrā laika posmā līdz 2050. gadam būs vajadzīgi prioritāri ieguldījumi EUR 1,5 līdz 2,2 triljonu apmērā, lai modernizētu un attīstītu Eiropas elektrotīklus un gāzes tīklus.

5.3.4 Būtu lietderīgi, ja dalībvalstu grupas konkrētā ģeogrāfiskā reģionā koordinētu savu enerģijas avotu struktūru, infrastruktūru un tirgus noteikumus, lai kopīgi izmantotu to rīcībā esošos dažādos enerģijas avotus. Valstu tirgi, ja tie būs saskaņotāki un savstarpēji ciešāk saistīti, būtu elastīgāki pret ražošanas un patēriņa svārstībām un būtu labāk sagatavoti, lai nodrošinātu ES energoapgādes drošību.

5.4 Sabiedrības iesaistīšana enerģijas pārejā

5.4.1 Eiropas demokrātijas šodienas problēma ir sabiedrības akcepts energoavotu izvēlei (kodolenerģija, CCS, uzglabāšana, vēja enerģijas ražotnes, augstsprieguma elektrolīnijas utt.). EESK, kā arī valstu ESK, patērētāju organizācijām un citām

NVO ir galvenā nozīme, lai veicinātu skaidru un pārredzamu informāciju par minēto politiku un efektīvāk iesaistītu sabiedrību. Ceļvedis ir iespēja izvērst līdzdalības demokrātiju attiecībā uz jautājumu, kas skar ikvienu iedzīvotāju.

5.4.2 EESK iesaka uzsākt plašu informatīvu un izpratnes veidošanas kampaņu, lai informētu Eiropas sabiedrību par enerģijas pārejas dažādajiem variantiem, infrastruktūras centrālo lomu un Eiropas iedzīvotāju jauna veida attieksmi pret patēriņu, kas būtu ļoti vēlama.

5.4.3 EESK uzskata, ka Eiropas pilsoniskās sabiedrības foruma izveide veicinātu informācijas plūsmu ES, rīkojot visu vietējā, reģionālā, valstu un Eiropas līmeņa ieinteresēto pušu regulāras tikšanās, lai kopīgi apspriestu enerģijas pārejas galvenās problēmas laika posmam līdz 2050. gadam.

5.4.4 Eiropas Enerģētikas kopienas izveide vērstu uzmanību arī uz enerģētikas būtisko un stratēģisko dimensiju (pieejamība, pieņemami tarifu un cenas, regularitāte, drošums utt.) un izmaiņām, kas veicamas turpmākajos 40 gados. Tā īstenotu ideju par Eiropu, kas uzklausu iedzīvotājus un risina problēmas, kuras tieši skar viņus. Šis projekts veicinātu sociālo saskaņotību, kas ir vajadzīga, lai stiprinātu Eiropas projektu un piešķirtu tam jaunu jēgu.

5.4.5 EESK iesaka spēcīgāk atbalstīt vietējās un reģionālās iniciatīvas, kas izvirzās priekšplānā, kad problēmas attiecas uz lietpratīgu mobilitāti, infrastruktūru un transportu, jauniem būvniecības un renovācijas projektiem, apkures un dzesēšanas tīkliem un pilsētplānošanu. EESK uzskata, ka būtu jāatbalsta minētās iniciatīvas, jo tās bieži veicina inovatīvu, decentralizētu un demokrātisku enerģētikas politiku.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Staffan NILSSON

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma

Specializētās nodaļas atzinuma šādus punktus noraidīja par labu plenārsesijā pieņemtajiem grozījumiem vai kompromisa grozījumiem, taču tie saņēma vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu:

“1.1. EESK atzinīgi vērtē “Enerģētikas ceļvedi 2050” un tajā izvirzīto mērķi izveidot vienotu politikas sistēmu Eiropas enerģētikas nozares ievērojamai dekarbonizācijai līdz 2050. gadam (Eiropadomes 2009. gada oktobra sanāksme). Uzdevums ir ne tikai nodrošināt ilgtspējīgus un drošus dažādus zemas oglekļa emisijas energoavotus konkurētspējīgā tirgū, bet arī pārliecināt pilsonisko sabiedrību par šā mērķa sasniedzamību.”

Balsošanas rezultāts: 88 par, 41 pret un 13 atturas.

“4.5. Komiteja ir vienprātis arī ar Ceļvedi ietvertu analīzi par galvenajām problēmām un iespējām, kas jārisina Eiropas līmenī, lai pārveidotu energosistēmu, pārskatītu enerģijas tirgus, mobilizētu investorus, iesaistītu sabiedrību un virzītu pārmaiņas starptautiskā līmenī. Komiteja kopumā atbalsta ierosinātas prioritātes un jo īpaši noslēguma iedaļas, kurā noteikti desmit pamatnosacījumi vai problēmas, kam steidzami jāpievēršas, lai virzītos uz priekšu, tomēr Komiteja aicina ņemt vērā turpmāk dokumentā izklāstītās sīkākas piezīmes.”

Balsošanas rezultāts: 75 par, 51 pret un 24 atturas.

“5.1.3. Tādēļ būtu jāatbalsta atjaunojamo energoresursu izmantošana līdz ar tehnoloģijām, kas par zemākām izmaksām spēj palīdzēt sasniegt dekarbonizācijas mērķi. Nozīme var būt arī biomasai, tomēr svarīgi būs nodrošināt, ka izraudzītās metodes veicina oglekļa dioksīda samazināšanu, veicot pilnu ekspluatācijas cikla analīzi, un nelabvēlīgi neietekmē pārtikas nodrošinājumu. Kodolenerģija varētu veicināt energosistēmas pārveidošanu un samazināt oglekļa dioksīda emisijas tajās valstīs, kas izvēlējušās kodolenerģijas variantu, dodot iespēju pazemināt elektroenerģijas sistēmas izmaksas un cenas, lai gan paliek atklāts jautājums par to, vai atsevišķas izmaksas joprojām būs ārējās izmaksas vai arī tās tiks pārdaļītas (piemēram, izmaksas, kas saistītas ar drošību, atkritumu uzglabāšanu, ekspluatācijas pārtraukšanu, atbildību).”

Balsošanas rezultāts: 89 par, 53 pret un 8 atturas.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “ES attīstības politikas ietekmes palielināšana: Pārmaiņu programma / Turpmākā pieeja saistībā ar ES budžeta atbalstu trešām valstīm”

COM(2011) 637 final un COM(2011) 638 final

(2012/C 229/26)

Ziņotāja: **An LE NOUAIL MARLIÈRE kdze**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 30. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“ES attīstības politikas ietekmes palielināšana: Pārmaiņu programma / Turpmākā pieeja saistībā ar ES budžeta atbalstu trešām valstīm”

COM(2011) 637 final un COM(2011) 638 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 30. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (24. maija sēdē), ar 146 balsīm par, 60 balsīm pret un 30 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

Komiteja atzinīgi vērtē un atbalsta abus priekšlikumus, vienlaikus uzsverot, ka par prioritāti jāizvirza noteikto mērķu konkrēta īstenošana to iedzīvotāju labā, kuriem šī palīdzība paredzēta; lai to panāktu, Komiteja iesaka

1.1 iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas (to skaitā arodbiedrību organizācijas, kooperatīvus, NVO un darba devēju organizācijas, no kurām katrai ir savas īpatnības) ne tikai vispārīgo nostādņu izstrādē, bet gan visos projektu atlases, īstenošanas un rezultātu novērtēšanas posmos, lai tādējādi stiprinātu un pilnveidotu ES finansējuma administratīvās, diplomātiskās un juridiskās kontroles un novērtējuma procedūras;

1.2 ne tikai apspriesties, bet arī iesaistīt sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, lai jau sākotnējos posmos izmantotu sociālajā, ekonomikas un vides jomā gūto pieredzi un iesaistīto iedzīvotāju brīvprātīgu līdzdalību, tādējādi uzlabojot pārstāvības un demokrātijas kritērijus — atvērtību, paplašināšanos, pārredzamību, neatkarību (līdzdalības mērķis).

1.3 Šajā aspektā vērtīgu ieguldījumu sniedz izveidotās ekonomikas un sociālo lietu padomes. EESK un tās dažādie partneri — trešā sektora organizācijas, arodbiedrības, darba devēju organizācijas —, neraugoties uz šķēršļiem, regulāri iesaistās šajā procesā. Komiteja bijusi Eiropas pārvaldes iestāžu partneris kontaktos ar delegācijām, ar kurām tā sadarbojas, gan veicot starpnieka funkcijas starp iestādēm un sabiedriskajām, sociālajām un ekonomikas organizācijām, gan vairākkārt iesakot ES iestādēm ievērot lielāku modrību attiecībā uz cilvēktiesību ievērošanu.

1.4 Jāpanāk samērīgāks līdzsvars konsultāciju norisē starp ES pilsoniskās sabiedrības organizācijām, no vienas puses, un saņēmēju valstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām, no otras puses. Ir svarīgi nepieļaut ES attīstības politikas manipulēšanu, īpašu vērību pievēršot tam, lai notiktu apspriešanās ar dažādiem nevalstiskajiem dalībniekiem ⁽¹⁾.

1.5 Saistībā ar nozaru koncentrēšanu valstu līmenī jāņem vērā pienācīga darba nodrošināšanas programma, kuras mērķis ir sekmēt iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi. Lai nodrošinātu attīstības politikai demokrātisku atbalstu, kas būtu plašāka par valdību vienkārtu līdzdalību, debatēs par politikas jomu izstrādi jau no paša sākuma jāiesaista sociālie partneri.

1.6 Valstu vai valstu grupu diferencēšanas pamatā jābūt atbilstīgiem kritērijiem, piemēram, ANO tautas attīstības indeksam; tajā jāņem vērā nabadzības samazināšana. Jebkurā gadījumā būtu jāievieš stratēģija par tā dēvēto “strauji augošas ekonomikas” valstu kategorijas pakāpenisku atcelšanu.

1.7 ES atbalsts labai pārvaldībai un cilvēktiesību ievērošanai (pārmaiņu programmas pilārs) jāorientē uz mērķi attīstības jomā veicināt uz cilvēktiesībām balstītu pieeju, kurai raksturīga līdzdalība politiskajās norisēs, tiesību subjektu demokrātiska līdzdalība un tiesību nostiprināšana; cilvēktiesību jomā pieņemto starptautisko saistību izpildes kontrole; cilvēktiesību, palīdzības politikas un ekonomikas politikas jomu saskaņotība.

⁽¹⁾ OV C 211, 19.8.2008., 77.–81. lpp., ziņotājs — *Moreno Preciado* kgs, “Biedrošanās brīvība Vidusjūras reģiona partnervalstīs”, kā arī šā atzinuma 3.13. punkts.

1.8 Komiteja ierosina īpašu uzmanību veltīt šādiem uzlabojumiem, kas jāveic, lai **efektīvāk izvērstu publiskā un privātā atbalsta pasākumus**:

- tā kā valstis, kurām visvairāk vajadzīga palīdzība, bieži ir arī valstis, kurās vērojama vislielākā korupcija, īpaša uzmanība būtu jāvelta korupcijas apkarošanas pasākumiem un, piešķirot budžeta atbalsta maksājumus, būtu jāapspriežas ar nevalstiskajiem dalībniekiem, sociālajiem partneriem, kā arī apvienībām, kuras darbojas cilvēktiesību un sociālajā jomā, un Eiropā izveidotajiem tīkliem, un tie būtu jāiesaista prioritāšu noteikšanā, uzraudzībā utt.;
- palīdzības mērķu stratēģiskajā pārskatīšanā galvenā uzmanība jāpievērš nozaru tematikai; Komiteja par īpaši svarīgiem uzskata Tūkstošgades attīstības mērķus. Īpaša uzmanība jāvelta sociālajai jomai, izglītībai, tai skaitā tālākai arodapmācībai, veselības aprūpei, jauno informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izstrādei un pieejamībai, personu ar invaliditāti tiesībām, cilvēktiesībām, darba tiesībām, visām sieviešu tiesībām darbavietā un ikdienas dzīvē un sieviešu līdzdalībai sabiedriskajā dzīvē;
- publiskajam atbalstam arī turpmāk būs izšķiroša nozīme palīdzības saņēmēju valstu attīstībā, taču dalībvalstu un ES tiešā atbalsta koordinēšanas nolūkā koordinācijas procesā jāņem vērā arī NVO un privātā sektora piešķirtais atbalsts, un tam jāpiemēro tie paši principi par mērķu un grāmatveidības saskaņotību;
- Komiteja joprojām pauž bažas par to, ka vairumā dalībvalstu vērojama oficiālās attīstības palīdzības samazināšanās, un uzsver, ka pilsoniskā sabiedrība vairāk jāiesaista ar palīdzību saistīto lēmumu pieņemšanā.

1.9 Komiteja uzskata, ka **Komisijai vajadzētu pēc iespējas aktīvāk sekmēt Eiropas Savienības un palīdzības saņēmēju valstu pilsoniskās sabiedrības tiešu līdzdalību**, lai veidotu partnerattiecības. Tas jādara, lai pozitīvi ietekmētu cilvēktiesību ievērošanu un korupcijas apkarošanu, kā arī mazinātu neefektīvas palīdzības risku un sociālās problēmas.

1.10 Dalībvalstīm vajadzētu apņemties koordinēt atbalstu ES ietvaros. Eiropas Savienībai smagās ekonomikas krīzes apstākļos jāpanāk, ka nodokļu maksātāji ir labāk izprot palīdzības mērķus, lai viņi par tiem būtu informēti un varētu paust par tiem savu viedokli, un, lai aktīvāk atbalstītu šos mērķus, viņu rīcībā jābūt plašai sabiedrībai sniegtai atbilstīgai informācijai, ko iegūst apmācības pasākumos, kas paredzēti pilsoniskās sabiedrības organizāciju brīvprātīgajiem dalībniekiem un profesionāļiem.

1.11 ES vajadzētu arī būtiski uzlabot palīdzības rezultātus, izvērtējot ekonomikas, rūpniecības un lauksaimniecības nozarē noslēgto līgumu ietekmi *pirms* to noslēgšanas un saskaņā ar līgumu izpildes uzraudzību.

2. Ievads

2.1 Pēc 2010. gada 10. novembrī publiskotās Zaļās grāmatas "ES attīstības politika iekļaujošas izaugsmes un ilgtspējīgas attīstības atbalstam. ES attīstības politikas ietekmes palielināšana" (COM(2010) 629 galīgā redakcija) Komisija nākusi klajā ar diviem izskatāmajiem priekšlikumiem.

2.2 Ņemot vērā jaunus globālos uzdevumus, Tūkstošgades attīstības mērķu (TAM) īstenošanas termiņa (2015. gads) tuvošanos un nākamās daudzgadu finanšu shēmas (DFS) aktīvu izstrādi, ES jāizvēlas tās politikas jomas, instrumenti un resursi, kas vajadzīgi, lai ilgtspējīgas attīstības perspektīvā efektīvi apkarotu nabadzību. Komisija ierosina pārmaiņu programmu, lai šajā cīņā nostiprinātu Eiropas solidaritāti ar pasaules jaunattīstības valstīm.

2.3 ES jau ir daudz darījusi nabadzības samazināšanas un jo īpaši TAM īstenošanas atbalsta jomā. Tomēr daudzos pasaules reģionos joprojām vērojama ļoti liela nabadzība. Tautas kustības Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos apliecina, ka ir vajadzīgs būtisks progress, lai sasniegtu TAM mērķus. Komisija uzskata, ka ES attīstības politikā jāņem vērā aizvien pieaugošās atšķirības starp jaunattīstības valstīm. ES varētu ciešāk sadarboties ar privāto sektoru, fondiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, vietējām un reģionālajām iestādēm, ņemot vērā šo dalībnieku pieaugošo nozīmi attīstības jomā. ES un tās dalībvalstīm ir jārunā un jārikojas vienoti, lai panāktu labākus rezultātus un uzlabotu ES atpazīstamību.

2.4 Sarežģītajā ekonomikas un budžeta situācijā ir vēl jo svarīgāk nodrošināt, lai palīdzības līdzekļi tiktu tērēti efektīvi, lai tiktu panākti pēc iespējas labāki rezultāti un tiktu stimulēts papildu finansējums attīstības veicināšanai.

2.5 Partnervalstu īstenojamajām attīstības stratēģijām arī turpmāk būs izšķiroša nozīme ES attīstības sadarbības veidošanā saskaņā ar atbildības un partnerības principiem. ES vēlas panākt lielāku savstarpēju atbildību ar tās partnervalstīm, tostarp pienākumu savstarpēji ziņot par rezultātiem. Valstu līmenī uzsāktajā dialogā ar koordinēta līdzekļu devēju satvara palīdzību precīzi jānosaka ES atbalsta darbības joma un nosacījumi. Efektīvāka sadarbība paredzēta arī daudzpusējās sistēmas ietvaros.

2.6 Komisija 2011. gada 7. decembrī pieņēma priekšlikumu EP un Padomes regulai, ar ko izveido finanšu instrumentu sadarbībai attīstības jomā⁽²⁾, kurā apstiprinātas zaļajā grāmatā un abos turpmāk apskatītajos paziņojumos ierosinātās nostādnes.

⁽²⁾ COM(2011) 840 galīgā redakcija, 7.12.2011., SEC(2011) 1469 un 1470.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Komiteja atgādina, ka virkni piezīmju, kas joprojām ir aktuālas, tā izteikusi agrāk izstrādātos atzinumos, proti,

— “Eiropas Savienības finanšu instruments sadarbībai attīstības jomā”⁽³⁾ un

— “Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instruments”⁽⁴⁾, kurā Komiteja “aicina iestādes pārdomāt pilsoniskās sabiedrības lomu ES ārpolitikā attiecībā uz cilvēktiesībām un iespēju ciešāk iesaistīt pilsonisko sabiedrību šādas politikas izstrādē un īstenošanā. Ar organizētu pilsonisko sabiedrību sistemātiski jāapspriežas, pirms izstrādāt stratēģijas dokumentus, tajā skaitā stratēģijas dokumentus par atsevišķām valstīm”.

3.2 Komiteja īpaši atbalsta cilvēktiesību mērķus, sevišķi tādās jomās kā cilvēktiesības darbavietā, sieviešu un vīriešu līdztiesība, bērnu tiesību aizsardzība un veicināšana, tostarp, lai izskaustu bērnu nodarbinātību un sociāli neaizsargātu nelegālu nodarbinātību (pienācīgs darbs un ILO konvencijas).

3.3 Pat ja Komisija atbalsta Tūkstošgades attīstības 1. mērķi (galējās nabadzības izskaušana), Komiteja secina, ka nepietiekama uzmanība veltīta pārējiem mērķiem, kas arī varētu sekmēt šā mērķa īstenošanu. Piemēram, 7. mērķis par ilgtspējīgas cilvēka dzīves vides izveidi sekmētu arī nabadzības samazināšanu.

3.4 Komiteja uzsver, ka attīstības sadarbības jomā finanšu resursi jāpiešķir arī dzimumu jautājumiem (Tūkstošgades attīstības 3. mērķis). Komiteja pauž nožēlu, ka informācijas, datu un sistemātiskas uzraudzības trūkuma dēļ ir ļoti grūti noteikt jebkādu — pozitīvu vai negatīvu — ietekmi sieviešu un vīriešu līdztiesības jomā. Tas būtiski ierobežo iespēju izstrādāt pamatotu politiku un noteikt stratēģijas un pasākumus nevienlīdzības mazināšanai. Efektivitātes nolūkā dzimumu jautājumi jāiekļauj visās politikas jomās, jau laikus paredzot tam finansējumu un subsīdijas, jo pretējā gadījumā šāda iekļaušana netiks veikta un to aizstās ar citiem, šķietami steidzamāk īstenojamiem mērķiem⁽⁵⁾.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu “Eiropas Savienības finanšu instruments attīstības sadarbības jomā: organizētas pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru loma”, OV C 44, 11.2.2011., ziņotājs: *Iuliano* kgs.

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu “Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instruments”, OV C 182, 4.8.2009., ziņotājs: *Iuliano* kgs.

⁽⁵⁾ Sieviešu tiesību parlamentārās komitejas ziņojums par Daudzgaļu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam - “Assessing Gender relevance of EU External Actions” (ES ārējo darbību novērtējums dzimumu līdztiesības aspektā).

3.5 Attiecībā uz decentralizāciju un uzticēšanos, kas deleģēta ES pārstāvniecībām, EESK ar tās kontaktgrupu un koordinācijas grupu starpniecību un piedaloties ES apaļā galda sanāksmēs (ar Indiju, Brazīliju, ĀKK valstīm u.c.), kā arī Vidusjūras reģiona valstu sadarbības un Austrumu partnerības ietvaros ikreiz ir tikusies ar ES delegācijām. Komiteja secina, ka ES delegāciju atbalsts jāorientē arī uz ES pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kuras darbojas uz vietas, un tas palielinās ES atbalsta atpazīstamību.

3.6 EESK atbalsta izskatāmajos priekšlikumos ietvertos mērķus, taču tā vēlētos izteikt dažus ierosinājumus attiecībā uz “budžeta atbalsta” instrumentu, jo tam nav plaša sabiedrības atbalsta. Programmu izstrādē un uzraudzībā būtu vairāk jāņem vērā pilsoniskās sabiedrības organizāciju, sociālo partneru un citu personu ieteikumi attiecībā uz demokrātiju, pārredzamību un izsekojamību, lai cīnītos ar izšķērdību, korupciju, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, varas un politiskā stāvokļa, kā arī policijas un militārā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu⁽⁶⁾ un citiem aspektiem.

3.7 Pirmkārt, novērtējumam ir jābūt pilnīgam, lai pēc astoņiem gadiem (finanšu perspektīva 2014.–2020. gadam) nebūtu jāsecina, ka Komisija neapšaubāmi ir nopietni izvērtējusi neapmierinošos rezultātus un mēģinājusi uzlabot situāciju, tostarp ņemot vērā jaunajā līgumā paredzēto elastīgumu, tomēr rīkojusies tāpat kā agrāk: konsultācijas veiktas *ex post*, veiktās pārbaudes bijušas pārāk detalizētas, nepalīdzinot cilvēkresursus, mērķtiecīgāk neizvēloties pārbaudāmos — organizētus tīklus vai personas. Atbalsts prioritārā kārtībā jāpiešķir neaizsargātākajām sabiedrības grupām, kuras saskaras ar piekļuves grūtībām, tostarp lauku apgabalos un tālākajos reģionos.

3.8 Otrkārt, abpusēji (palīdzības sniedzēji un saņēmēji) izvēloties lielākos ekonomikas dalībniekus, priekšroka tiek dota šķietamai efektivitātei, bet ilgtspējīgi ieguldījumi cilvēkresursos nav pietiekami.

3.9 Visbeidzot, izvērtējot palīdzības mērķus, Komisijai būtu skaidri jānorāda, kā tās palīdzības programma saistās ar tās ekonomisko partnerattiecību nolīgumu (EPN) un brīvās tirdzniecības nolīgumu (BTN) sarunu mērķiem un kā no tiem ir diferencēta. Skaidrības trūkums šajā jautājumā ne tikai rada neskaidrības un pārpratumus, bet var radīt problēmas atzīt, ka līdz šim oficiālā attīstības palīdzība nav pietiekami sekmējusi Tūkstošgades mērķu sasniegšanu, jo palīdzības mērķi nebija saskaņoti ar citām ES ārpolitikas jomām, it īpaši tirdzniecības jomu.

⁽⁶⁾ EESK atzinums par tematu “Reģionālā integrācija, lai nodrošinātu attīstību ĀKK valstīs”, OV C 317, 23.12.2009., 126.–131. lpp., ziņotājs — *Dantin* kgs un līdzziņotājs — *Jahier* kgs.

3.10 Eiropas Savienība varētu aktīvāk un plašāk stimulēt iekļaujošu izaugsmi, kas orientēta uz “zaļo” ekonomiku, kuras pamatā ir sabiedrības attīstība, vajadzīgo zināšanu un tehnoloģiju apmaiņa un pārnese, uzlabot ES palīdzības efektivitāti, izvērtējot ekonomikas jomās noslēgto nolīgumu ietekmi, un nodrošināt “Eiropas demokrātijas un cilvēktiesību instrumenta” efektīvu darbību (7).

3.11 Jāatgādina, ka palīdzības apjoma mērķis joprojām ir 0,7 % no Parīzes deklarācijas dalībvalstu IKP, bet daudzas valstis jau pirms 2008. gada finanšu krīzes aizbildinājās ar saukli “mazāka apjoma, bet kvalitatīvāka palīdzība” (Montereja 2002, Johannesburga 2002). Visas ES dalībvalstis piedalās Eiropas vai starptautiskajās palīdzības programmās, taču laika gaitā plašas sabiedrības grupas tiek atstumtas no solītajiem ieguvumiem ekonomikas un vides jomā. Tāpēc palīdzības jomā ir jāatjauno pilsoniskās sabiedrības uzticēšanās politiskajām un ekonomikas aprindām kā ziemeļu, tā arī dienvidu valstīs.

3.12 Lai palīdzība būtu saskaņota un efektīva, dalībvalstīm un Eiropas Komisijai kopīgi jārikojas, lai panāktu mērķu konvergenci. ES iestādēm ir pārāk atturīga attieksme pret katras finansētājās dalībvalsts interesēm. Saņēmēju valstu valdības tādējādi ir savā labā izmantojušas bieži vien atšķirīgās ES dalībvalstu ekonomiskās intereses, kā arī palīdzības finansējuma un kontinentu sāncensību un konkurenci (ES, G20, ESAO u.c.).

3.13 Ir svarīgi veikt pasākumus demokrātijas procesa atbalstam. Konsultācijām ar sociālajiem partneriem un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām vienmēr jābūt līdzsvarotām, lai tematiskie mērķi tiktu atbalstīti un konkrēti īstenoti.

3.14 Šobrīd nevar domāt tā, it kā Eiropas Savienību nebūtu skārusis sociālās sekas, ko radījusi finanšu krīze, kas sākotnēji ietekmējusi ekonomikas, bet vēlāk arī budžeta, sociālo un politikas jomu. Eiropas Savienībai ar palīdzību un sadarbību attīstības jomā jāveicina centieni samazināt izejvielu patēriņu, veicināt tehnoloģiju pārnesi un pārstrādes rūpniecību dabas resursu eksportētājās valstīs, lai ierobežotu negatīvo ietekmi uz vidi, vienlaikus sekmējot klimata pārmaiņu seku mazināšanu.

Uzņēmējdarbības vide, reģionālā integrācija un pasaules tirgi

3.15 Šajā sakarā Busanas konferences rezultāti neliecina, ka ES būtu atbalstījusi īpašu vai stingru nostāju jautājumā par atbalstu tehnoloģiju nodošanai, mājokļu uzlabošanu klimata pārmaiņu apsvērumu dēļ, publisko pakalpojumu stiprināšanu; turklāt jāatzīst, ka ES rīcības efektivitāti kavē daudzie sponsorē-

šanas pasākumi un privātais finansējums, kas saistīts ar ekonomiskajām interesēm daudzvalstu vai starptautu līmenī (kas ir atzinīgi vērtējami kā zīme par spēcīgu privātā sektora iesaisti attīstības veicināšanā), kaut gan ES publiskā finansējuma daļa un ieguldījums joprojām veido aptuveni pusi no oficiālās attīstības palīdzības.

3.16 Starptautiskajā līmenī daži lieli uzņēmumi, kuri aktīvi darbojas infrastruktūras, būvniecības, ūdens, lauksaimniecības un pārtikas, enerģētikas u.c. jomās, iesniedz palīdzības saņēmēju valstu valdībām priekšizpētes dokumentus par īstenošanas iespējām, kurus izmanto, lai pārliecinātu potenciālos finansētājus un lai gūtu labumu no palīdzības saņēmēju valstu pienākuma ievērot pamattiesības un tās īstenot, iesakot uzņēmumu, kuram uzticēs vērienīga projekta īstenošanu. Taču palīdzības saņēmēju valstu valdību vai pašvaldību pārstāvji ne vienmēr sekmējuši to projektu īstenošanu, kuriem šie līdzekļi sākotnēji bija paredzēti, bet laiduši tos finanšu tirgos vai pārvirzījuši uz Eiropas finanšu tirgiem, noguldot tos “drošā vietā” privātos kontos.

3.17 Tāpēc Komiteja atbalsta mērķus cīņai ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un korupciju, kuros jāiekļauj arī cīņa ar tādu līdzekļu legalizāciju, kas iegūti no noziedzīgas darbības vai izvairīšanās no nodokļu maksāšanas, no nelegālā vai piespiedu darba un bērnu darba. Tādējādi ES varētu panākt labāku saskaņotību ar citiem palīdzības donoriem.

3.18 Tāpēc Eiropas Savienībai noteikti jārosina dalībvalstis palielināt palīdzības apjomu, taču darot to saskaņoti un integritāti, apspriesties ar pilsonisko sabiedrību par šo mērķu lietderību, lai pārliecinātu dalībvalstis, ka attīstības palīdzība nav saistīta vienīgi ar dalībvalsts atpazīstamību un tirgu daļu, kā arī atbalstīt un sekmēt dažādu pilsoniskās sabiedrības organizāciju, sociālo partneru un dalībvalstu dialogu, iesaistot tajā vietējās un reģionālās pašvaldības; turklāt tas jā dara gan ES robežās, gan ārpus tām.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Pēc Akras forumā 2010. gada septembrī saņemtajā atbalsta pilsoniskās sabiedrības organizācijas pieņēma Stambulas principus attīstības efektivitātes jomā; šie principi izstrādāti pēc ilgas apspriešanās, kurā piedalījās vairāk nekā 70 valstis un nozares. Minētie principi ir pamats 2011. gada jūnijā pieņemtajam starptautiskajam regulējumam attīstības efektivitātes jomā, ar kuru nosaka kritērijus pilsoniskās sabiedrības organizāciju prakses interpretēšanai un saskaņošanai ar Stambulas principiem, pielāgojot tos vietējiem apstākļiem un nozaru situācijai. Šajā sakarā Komisija pieprasījusi Komitejai izstrādāt izpētes

(7) Skatīt 4. zemsvītras piezīmi.

atzinumu, lai noskaidrotu, kāda varētu būt pilsoniskās sabiedrības līdzdalība attīstības politikā un attīstības sadarbības politikā strukturēta dialoga ietvaros⁽⁸⁾.

4.2 Komiteja svarīgu nozīmi piešķir sagatavošanas darbam saistībā ar ANO Ilgtspējīgas attīstības konferenci, kas notiks 2012. gada jūnijā Riodežainero.

4.3 Šajā nolūkā Komiteja norāda uz secinājumiem un ieteikumiem savā atzinumā par tematu “‘Rio+20’ konference: virzība uz ‘zaļo’ ekonomiku un labāku pārvaldību”⁽⁹⁾ un nesen izstrādātajā atzinuma papildinājumā “EESK nostāja par gatavošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas konferencei par ilgtspējīgu attīstību (“Rio+20”)”⁽¹⁰⁾ iekļauto vēstījumu.

4.4 ANO konferencē “Rio+20” pasaules līderiem jāpieņem konkrēts rīcības plāns, kurā būtu paredzēta Tūkstošgades mērķu īstenošanas pārbaude, virzība uz ilgtspējīgu attīstību un nabadzības izskaušanu (1. mērķis) atbilstīgi planētas kapacitātei.

4.5 EESK īpaši uzsver, ka nabadzības izskaušana, vispārējs nodrošinājums ar pārtiku, dzeramo ūdeni un ilgtspējīgiem energoresursiem jāizvirza par “Rio+20” darba kārtības galvenajām prioritātēm. Vidi saudzējošas vietējās lauksaimniecības veicināšanai jaunattīstības valstīs ir izšķiroša nozīme, lai apkarotu nabadzību un uzlabotu pārtikas nodrošinājumu; tas sekmē arī lauku reģionu saimniecisko labklājību.

4.6 Attiecībā uz privāto sektoru būtu jāpanāk sociālo partneru (darba devēju un darba ņēmēju organizāciju) un sociālā dialoga atzišana daudzās partnervalstīs. Sociālajam dialogam ir izšķiroša nozīme, lai ekonomiskās, sociālās un vides attīstības mērķi, kā arī darba pamatstandartu ievērošana un sociālā taisnīguma veicināšana gūtu plašu demokrātisku atbalstu, kā tas noteikts Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmā (UNDP) un ANO Vides programmā (pāreja uz “zaļo” ekonomiku). Darba devēju un darba ņēmēju pārstāvji, īstenojot sociālo dialogu un taisnīgumu, piedalās efektīvu stratēģiju izstrādē sociālās, ekonomiskās un vides attīstības jomā, kā arī sekmē konfliktu atrisināšanu un sociālās situācijas stabilizēšanu.

4.7 Rosinot plaši izmantot uzņēmumu sociālās atbildības principus un līdzīgas iniciatīvas, ir svarīgi panākt, lai visi iesaistītie privātā sektora dalībnieki piemērotu ILO konvencijās noteiktos principus un darba standartus, kurus kontrolē atbilstoši ILO izveidotajai uzraudzības sistēmai. It īpaši starptautiskajiem uzņēmumiem, kas vienā vai otrā posmā gūst labumu, izmantojot publiskā sektora atbalstu, jāveic aktīvi pasākumi, lai ievērotu ANO programmā “Aizsargāt, ievērot un labot” noteiktos pamatprincipus uzņēmumiem un cilvēktiesībām”, ILO trīspusējo deklarāciju par principiem, kas attiecas uz nacionālajiem uzņēmumiem un sociālo politiku, ESAO pamatnostādnes starptautiskajiem uzņēmumiem, kā arī ANO Globālo līgumu (“Global Compact”). Tie var arī pielāgoties paraugprakse,

kas izveidojusies Starptautiskās Finanšu korporācijas (IFC) (Pasaules Bankas) un ILO sadarbībā darba pamatstandartu veicināšanai visos ražošanas ķēdes posmos.

4.8 Atbalsts privātajam sektoram var sekmēt attīstību, bet oficiālo attīstības palīdzību nevajadzētu izmantot, lai garantētu privātā sektora risku vai aizstātu publiskos pakalpojumus. Ar publiskā un privātā sektora partnerību (PPP), kas balstīta uz reālo vajadzību padziļinātu analīzi ilgtermiņā, jāpanāk riska taisnīga sadale sabiedrībā, ražoto preču un sniegto pakalpojumu pieejamība par pieņemamu cenu. Publiskā un privātā sektora partnerībā jāievēro daudzpusēja pieeja, tā nedrīkst būt līdzeklis, ar kuru privatizēt esošos, sniedzamos vai uzlabojamos publiskos pakalpojumus.

4.9 Tā kā sociālās ekonomikas uzņēmumi un organizācijas (ieskaitot kooperatīvus) ir nozīmīgi ilgtspējīgas attīstības jomas dalībnieki palīdzības saņēmējās valstīs, jānodrošina apspriešanās ar tiem, jāiesaista tie mērķu noteikšanā, kā arī jāsniedz atbalsts šo mērķu īstenošanā, tādējādi attīstot to kā palīdzības dalībnieku un palīdzības izmantošanas potenciālu.

4.10 Daudzās Āfrikas, Āzijas un Latīņamerikas valstīs, kuras patlaban klasificētas kā “valstis ar vidēju ienākumu līmeni”, nabadzība joprojām nav izskausta, ņemot vērā arvien lielāku plaisu starp bagātajiem un trūcīgajiem. Valstīs ar vidēju ienākuma līmeni joprojām dzīvo 75 % trūcīgo. Tas nozīmē, ka ģeogrāfiskajās programmās arī turpmāk jāīsteno mērķis veidot demokrātisku un taisnīgu sabiedrību, kurā ir stabili sociālie partneri.

4.11 Jebkurā gadījumā visām jaunattīstības valstīm jādod iespēja izmantot tematiskās programmas, kuras šim nolūkam ir jānostiprina. Tāpēc iecere orientēt palīdzību uz ne vairāk kā trim tematiem katrā valstī jāsaskaņo ar saņēmēju valstu valdībām un privātā sektora ekonomikas un sociālās jomas dalībniekiem, kā arī citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

4.12 Arī politiskā izvēle pakāpeniski pārtraukt atbalstu “bagātākajām jaunattīstības valstīm” jābalsta uz atbilstīgiem ANO tautas un sociālās attīstības rādītājiem, un tā jāīsteno ESAO starptautiskā konsensa ietvaros, lai novērstu iekšējās atšķirības.

⁽⁸⁾ EESK atzinums par tematu “Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība Eiropas Savienības īstenojamajā politikā attīstības jomā un sadarbības politikā attīstības jomā”, CESE 839/2012., OV C 181, 21.6.2012., 28. lpp.

⁽⁹⁾ OV C 376, 22.12.2011., 102. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV C 143, 22.5.2012., 39. lpp.

4.13 Komiteja atbalsta mērķi sekmēt valsts līmeņa dalībnieku nozīmi un leģitimitāti partnervalstu budžeta procedūrā, un uzskata, ka efektīva faktiskas un pārbaudāmas informācijas izplatīšana attiecībā uz darbībām budžeta atbalstam var būtiski sekmēt palīdzības un Tūkstošgades mērķu īstenošanu. Tāpēc Komiteja atbalsta Komisijas centienus šajā jomā.

Briselē, 2012. gada 24. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma

Turpmāk minētie grozījumi ieguva vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu, taču tika noraidīti:

14. grozījums 3.16. punkts

“Starptautiskajā līmenī lielo uzņēmumu (kuri aktīvi darbojas infrastruktūras, būvniecības, ūdens, lauksaimniecības un pārtikas, enerģētikas u.c. jomās) naudas plūsma ⁽¹⁾ nereti pārāk lielā mērā ir atkarīga no oficiālās attīstības palīdzības. Palīdzības saņēmēju valstu valdībām iesniegtos priekšizpētes dokumentus par īstenošanas iespējām izmanto, lai pārliecinātu potenciālos finansētājus un lai gūtu labumu no palīdzības saņēmēju valstu pienākuma ievērot pamattiesības un tās īstenot, iesakot uzņēmumu, kuram uzticēs vērienīga projekta īstenošanu. Taču palīdzības saņēmēju valstu valdību vai pašvaldību pārstāvji ne vienmēr sekmējuši to projektu īstenošanu, kuriem šie līdzekļi sākotnēji bija paredzēti, bet laiduši tos finanšu tirgos vai pārvirzījuši uz Eiropas finanšu tirgiem, noguldot tos “drošā vietā” privātos kontos.”

Pamatojums

Šis punkts nav skaidrs un/vai nepalielina atzinuma pievienoto vērtību. Pēdējā teikumā runa nav par vispārēju problēmu, bet gan par vienas personas vai vairāku personu noziedzīgu darbību. Nav vispār skaidrs, kādu pievienoto vērtību tas rada.

Balsošanas rezultāti

Par: 57

Pret: 137

Atturas: 29

10. grozījums 4.8. punkts

“Atbalsts privātajam sektoram var sekmēt ir viens no galvenajiem faktoriem, lai veicinātu attīstību, bet oficiālo attīstības palīdzību nevajadzētu izmantot, lai garantētu privātā sektora risku vai aizstātu publiskos pakalpojumus. Ar publiskā un privātā sektora partnerību (PPP), kas balstīta uz reālo vajadzību padziļinātu analīzi ilgtermiņā, jāpanāk riska taisnīga sadale sabiedrībā, ražoto preču un sniegto pakalpojumu pieejamība par pieņemamu cenu. Publiskā un privātā sektora partnerībā jāievēro daudzpusēja pieeja, tā nedrīkst būt līdzeklis, ar kuru privatizēt esošos, sniedzamos vai uzlabojamos publiskos pakalpojumus.”

Pamatojums

Lai saglabātu līdzsvarotu pieeju.

Balsošanas rezultāti

Par: 96

Pret: 126

Atturas: 11

⁽¹⁾ Pirms Pasaules Bankas un EIB atbilstības kritēriju reformas un vēl joprojām, neraugoties uz uzsāktajām reformām.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem un bateriju un akumulatoru atkritumiem attiecībā uz tādu kadmiju saturošu pārņēsājamu bateriju un akumulatoru laišanu tirgū, kurus paredzēts izmantot bezvada elektriskajos instrumentos"

COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD)

(2012/C 229/27)

Galvenais ziņotājs: **Josef ZBOŘIL** kgs

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 16. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem un bateriju un akumulatoru atkritumiem attiecībā uz tādu kadmiju saturošu pārņēsājamu bateriju un akumulatoru laišanu tirgū, kurus paredzēts izmantot bezvada elektriskajos instrumentos"

COM(2012) 136 final – 2012/0066(COD).

Komitejas Birojs 2012. gada 24. aprīlī uzdeva Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārsesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (24. maija sēdē) iecēla ZBOŘIL kgu par galveno ziņotāju un pieņēma šo atzinumu ar 121 balsi par, 5 balsīm pret un 5 atturoties.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē 2012. gada 26. marta priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem un bateriju un akumulatoru atkritumiem attiecībā uz tādu kadmiju saturošu pārņēsājamu bateriju un akumulatoru laišanu tirgū, kurus paredzēts izmantot bezvada elektriskajos instrumentos (COM(2012) 136 final) un tam pievienoto Ietekmes novērtējumu (SWD(2012) 66 final).

1.2 Komiteja neuzskata, ka Ietekmes novērtējumā ir sniegti pietiekami pārlicinoši pierādījumi, lai uz tiem balstītu Komisijas ieteikumus attiecībā uz niķeļa-kadmija baterijām. Komiteja atzīmē, ka niķeļa metāla hidrīda baterijas elektriskajos instrumentos netiks izmantotas līdz 2015. gadam un tādēļ tā nav komerciāli nozīmīga alternatīva tehnoloģija bateriju ražošanā. Tādējādi, ja atceļ atbrīvojumu attiecībā uz niķeļa-kadmija baterijām, būs pieejama tikai viena tehnoloģija bateriju ražošanas jomā, proti, litija-jonu baterijas, un tas rada potenciālu komerciālu apdraudējumu elektrisko instrumentu ražošanas nozarei.

1.3 Komiteja iesaka pieņemt priekšlikumu direktīvai ar noteikumu, ka datums, līdz kādam vairāk nekā 0,002 % kadmiju saturošas baterijas var laist tirgū, ir 2018. gada 31. decembris, kā arī ar noteikumu, ka piecus gadus pēc minētā termiņa tirgū būs atļauts laist niķeļa-kadmija bateriju rezerves paketes. Pēc tam tirgū būs iespējams laist vienīgi avārijas un trauksmes signalizācijas sistēmas un speciālas medicīniskas iekārtas, kurās izmanto kadmiju saturošas baterijas.

1.4 Komiteja atzinīgi vērtē proporcionalitātes principa piemērošanu šajā ļoti specifiskajā lēmumu pieņemšanas procesā un atbalsta Komisijas priekšlikumus. Tāpēc Komiteja iesaka Eiropas Parlamentam un Padomei pieņemt minēto priekšlikumu direktīvai (COM(2012) 136 final) ar grozījumiem, kas ierosināti 1.3. punktā.

1.5 Tāpēc Komiteja atbalsta arī īstenošanas pilnvaru ierosināto piešķiršanu Komisijai tādā apmērā, kāds noteikts priekšlikumā direktīvai. Pilnvaru piešķiršanai atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes ierosinātajam direktīvas priekšlikumam (COM(2012) 136 final) jānodrošina procedūru pārredzamība un Komisijas īstenošanas pilnvaru realizētāju pilnīga pārskatatbildība. Komiteja aicina iesaistītās struktūrvienības darboties pārskatāmi un uzņemties atbildību par saviem lēmumiem.

2. Komisijas dokumenta kopsavilkums

2.1 Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Direktīva 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK, aizliedz laist tirgū pārņēsājamās, arī ierīcēs iestrādātas baterijas un akumulatorus, kuru svarā ir vairāk nekā 0,002 % kadmija. Tomēr aizliegums neattiecas uz pārņēsājamām baterijām un akumulatoriem, kas paredzēti lietojumam bezvada elektriskajos instrumentos.

2.2 Komisija ir izvirzījusi minēto priekšlikumu tāpēc, ka Bateriju direktīvas 4. panta 4. punktā ir noteikts, ka Komisijai

jāpārskata 4. panta 3. punkta c) apakšpunktā minētais izņēmums attiecībā uz kadmija aizliegumu pārņēsāmās baterijās un akumulatoros, kas paredzēti izmantošanai bezvada elektriskajos instrumentos, un jāiesniedz ziņojums, vajadzības gadījumā ar attiecīgiem priekšlikumiem, lai aizliegtu kadmiju baterijās un akumulatoros.

2.3 Komisija ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei iesniedza 2010. gada decembrī. Tajā secināts, ka nav lietderīgi ierosināt priekšlikumus atcelt bezvada elektriskajiem instrumentiem noteikto atbrīvojumu no aizlieguma izmantot kadmiju baterijās un akumulatoros, jo nebija pieejama šāda lēmuma pieņemšanai vajadzīgā tehniskā informācija (jo īpaši kadmija un tā aizstājēju izmaksu un ieguvumu analīze).

2.4 Dažas ieinteresētās personas atbalstīja atbrīvojuma atcelšanu attiecībā uz niķeļa-kadmija (NiCd) bateriju izmantošanu bezvada elektriskajos instrumentos, jo uzskatīja, ka saimnieciskās izmaksas ir minimālas un ilgtermiņā vides ieguvumi ir ievērojami. Citi atbrīvojuma atcelšanu neatbalstīja un uzsvēra, ka dati par saimniecisko, ekoloģisko un sociālo ietekmi nav pietiekams pamats atbrīvojuma atcelšanai.

2.5 Kopumā apspriede ar ieinteresētajām personām apstiprināja to, ka vajadzīgs salīdzinošs aprites cikla novērtējums, lai nodrošinātu stingru pamatu izmaksu un ieguvumu analīzei. Aprites cikla analīze bija nepārliciecināma attiecībā uz šobrīd pieejamo ķīmisko sastāvu, ko izmanto baterijās, relatīvajām priekšrocībām un trūkumiem. Komisijas ietekmes novērtējumā secināts, ka salīdzinājumā ar bāzes scenāriju pārējie politikas varianti, kas saistīti ar atbrīvojuma atcelšanu (tūlītēja atcelšana vai atcelšana 2016. gadā), ļautu panākt mazāku kopējo ietekmi uz vidi, proti, gan tāpēc, ka netiktu pieļauta kadmija nonākšana vidē, gan pēc kopējā vides ietekmējuma novērtējuma, kura pamatā ir seši vides rādītāji.

2.6 Komisija argumentē, ka gadījumā, ja atbrīvojuma atcelšana notiktu vēlāk (2016. gadā), ieguvumi no vides viedokļa būtu nedaudz mazāki nekā tad, ja atbrīvojumu atceltu nekavējoties, taču izmaksas būtu daudz zemākas nekā otrajā variantā. Daži pārstrādātāji un bezvada elektrisko instrumentu ražotāji ir sagatavojuši izmaksu aplēses abiem atbrīvojuma atcelšanas variantiem (tūlītējas atcelšanas gadījumā izmaksas sasniegtu 40-60 milj. *euro*, bet vēlākas atcelšanas (līdz 2016. gadam) gadījumā izmaksas būtu 33 milj. *euro*). Tomēr jāšaubās, vai visas šīs izmaksas var attiecināt uz atbrīvojuma atcelšanu, ņemot vērā, ka jau bāzes scenārijs paredz, ka laikā no 2013. līdz 2025. gadam kadmija bateriju izmantošana bezvada elektriskajos instrumentos saruks par 50 %.

2.7 Komisija paziņo, gadījumā, ja atbrīvojumu atceļ nekavējoties, tad laika posmā no 2013. līdz 2025. gadam cenas bezvada elektriskajiem instrumentiem, kuros izmantotas baterijas ar citu ķīmisko sastāvu, pieaugs par 0,8 *euro*, ja izmanto niķeļa metāla hidrīda baterijas, un par 2,1 *euro*, ja izmanto litija-jonu baterijas; ja atbrīvojumu atceļ no 2016. gada, cenu pieaugums būs attiecīgi 0,4 *euro* un 0,9 *euro*. Šie dati ir neprecīzi. Izmaksu atšķirības ir ievērojami lielākas.

2.8 Neviens no apskatītajiem politikas variantiem nerada smagas sociālas sekas vai administratīvo slogu, un nevajadzētu rasties arī atbilstības problēmām.

2.9 Ietekmes novērtējumā secināts: ja atbrīvojumu atceļ 2016. gadā, ieguvumi no vides viedokļa būtu nedaudz mazāki nekā tad, ja atbrīvojumu atceltu nekavējoties, taču izmaksas būtu daudz zemākas nekā otrajā variantā. Tā kā atbrīvojuma atcelšana 2016. gadā būtu tikpat efektīva, taču daudz lietderīgāka nekā tūlītēja atcelšana, šis ir ieteicamais variants. Pašreizējais atbrīvojums no aizlieguma izmantošanai bezvada elektriskajos instrumentos būtu jāpiemēro līdz 2015. gada 31. decembrim, lai nozare varētu labāk pielāgot attiecīgās tehnoloģijas.

3. Vispārīgas un specifiskas piezīmes

3.1 Pamatojoties uz analīzi, kurā ņemti vērā daudzi aspekti, nozares un fakti, Komisija ierosina vairāk nekā 0,002 % pēc svara kadmiju saturošas baterijas, kas paredzētas izmantošanai bezvada elektriskajos instrumentos, paturēt ražošanā un izmantošanā līdz 2015. gada beigām.

3.2 Veiktā analīze liecina, ka tas ir risinājums, kas neradīs nekādu ievērojamu kaitējumu videi un neapdraudēs iedzīvotāju veselību. Vilšanos izraisa tas, ka Komisijas priekšlikumā nav minēts selektīva riska novērtējums (TRAR), ko ES ir uzsākusi attiecībā uz kadmiju, ne arī riska samazināšanas stratēģija, kurā secināts, ka attiecība uz niķeļa-kadmija baterijām, kuras izmanto elektriskajos instrumentos, nav vajadzīgi nekādi papildu pasākumi.

3.3 Protams, saistībā ar patērētāju aizsardzību minētā sistēma paliks spēkā attiecībā uz preču, kurās ir kadmiju saturošas baterijas, marķēšanu, pilnībā ievērojot spēkā esošos tiesību aktus. Tas pats attiecas uz šādu bateriju ražojošo strādnieku aizsardzību un darba tiesību normām. Turklāt saglabāsies īpašām medicīniskām iekārtām un elektriskajām avārijas sistēmām paredzētu kadmiju saturošu bateriju ražošana. Saskaņā ar ietekmes pētījumu minētais neapšaubāmi ļaus mazināt risku, kas saistīts ar aizlieguma datuma atlikšanu attiecībā uz vairāk nekā 0,002 % pēc svara kadmiju saturošu akumulatoru izmantošanu.

3.4 Komiteja tāpēc iesaka, ka aizliegums jānosaka no 2018. gada 31. decembra.

3.5 Komiteja arī iesaka īstenošanas pilnvaras piešķirt Komisijai tādā apmērā, kāds noteikts priekšlikumā direktīvai. Pilnvaru piešķiršanai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu (COM(2012) 136 final) jānodrošina procedūru pārredzamība un Komisijas īstenošanas pilnvaru realizētāju pilnīga pārskatbildība.

3.6 Komiteja atzīmē, ka bateriju paketes elektriskajiem instrumentiem šobrīd piegādā galvenokārt trešās valstis, bet daudzas elektriskās zīmolphēces ražo ES. Komiteja tomēr ņem vērā principu, ka nav vēlams neproporcionāli paaugstināt izmaksas patērētājiem, kas iegādājas attiecīgās ierīces, tai skaitā bezvada elektriskos instrumentus ar tajos iestrādātām vai vienkārši pievienotām baterijām, kuras satur vairāk nekā 0,002 % kadmija.

Briselē, 2012. gada 24. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Direktīvas 1999/4/EK, 2000/36/EK, 2001/111/EK, 2001/113/EK un 2001/114/EK attiecībā uz Komisijai piešķiramajām pilnvarām”

COM(2012) 150 final – 2012/0075 (COD)

(2012/C 229/28)

2012. gada 18. aprīlī Eiropas Parlaments un 30. aprīlī Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Direktīvas 1999/4/EK, 2000/36/EK, 2001/111/EK, 2001/113/EK un 2001/114/EK attiecībā uz Komisijai piešķiramajām pilnvarām”

COM(2012) 150 final – 2012/0075 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams, Komiteja 481. plenārsesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (2012. gada 23. maija sēdē), ar 149 balsīm par, 5 balsīm pret un 11 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz liellopu elektronisko identifikāciju groza Regulu (EK) Nr. 1760/2000 un svītro noteikumus par liellopu gaļas brīvprātīgu marķēšanu”

COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD)

(2012/C 229/29)

Eiropas Parlaments 2012. gada 10. maijā un Padome 26. aprīlī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz liellopu elektronisko identifikāciju groza Regulu (EK) Nr. 1760/2000 un svītro noteikumus par liellopu gaļas brīvprātīgu marķēšanu”

COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams, Komiteja 481. plenārsesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (2012. gada 23. maija sēdē), ar 154 balsīm par, 1 balsi pret un 7 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka iedzīvotāju veselības aizsardzības prasības attiecībā uz radioaktīvām vielām dzeramajā ūdenī”

COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE)

(2012/C 229/30)

Komisja 2012. gada 17. aprīlī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 31. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka iedzīvotāju veselības aizsardzības prasības attiecībā uz radioaktīvām vielām dzeramajā ūdenī”

COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams, Komiteja 481. plenārsesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (2012. gada 23. maija sēdē), ar 159 balsīm par un 7 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

2012/C 229/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu" (pārstrādāta redakcija) COM(2012) 64 <i>final</i> – 2012/0027 (COD)	68
2012/C 229/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Zaļā grāmata par Eiropas Savienībā dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo tiesībām uz ģimenes atkalpvienošanas (Direktīva 2003/86/EK)" COM(2011) 735 <i>final</i>	72
2012/C 229/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai "Atjaunota ES stratēģija 2011.–2014. gadam attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību"" COM(2011) 681 <i>final</i>	77
2012/C 229/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Stingrāka Eiropas reakcija uz narkotiku izraisītajām problēmām"" COM(2011) 689 <i>final</i>	85
2012/C 229/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (Vispārīgā datu aizsardzības regula)" COM(2012) 11 <i>final</i> – 2012/011 (COD)	90
2012/C 229/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Vispārējās nozīmes pakalpojumu kvalitātes sistēma Eiropā"" COM(2011) 900 <i>final</i>	98
2012/C 229/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar ko izveido instrumentu sadarbībai kodoldrošības jomā" COM(2011) 841 <i>final</i>	103
2012/C 229/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par Eiropas Savienības dzīvnieku aizsardzības un labturības stratēģiju 2012.–2015. gadam" COM(2012) 6 <i>final</i>	108
2012/C 229/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par konkrētiem pasākumiem zivju krājumu saglabāšanas jomā attiecībā uz valstīm, kuras atļauj neilgtspējīgu zveju" COM(2011) 888 <i>final</i> – 2011/0434 (COD)	112
2012/C 229/22	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Direktīvas 2000/60/EK un 2008/105/EK grozīšanu attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu politikas jomā" COM(2011) 876 <i>final</i> – 2011/0429 (COD)	116
2012/C 229/23	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu" COM(2012) 89 <i>final</i> – 2012/0039 (COD) un "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 92/65/EEK attiecībā uz dzīvnieku veselības prasībām, kas reglamentē tirdzniecību ar suņiem, kaķiem un mājas seskiem Savienībā un to importu Savienībā" COM(2012) 90 <i>final</i> – 2012/0040 (COD)	119

2012/C 229/24	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Eiropas redzējums pasažieriem: paziņojums par pasažieru tiesībām visos transporta veidos” COM(2011) 898 final	122
2012/C 229/25	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Energētikas ceļvedis 2050” COM(2011) 885 final	126
2012/C 229/26	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “ES attīstības politikas ietekmes palielināšana: Pārmaiņu programma / Turpmākā pieeja saistībā ar ES budžeta atbalstu trešām valstīm” COM(2011) 637 final un COM(2011) 638 final	133
2012/C 229/27	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem un bateriju un akumulatoru atkritumiem attiecībā uz tādu kadmiņu saturošu pārnēsājamu bateriju un akumulatoru laišanu tirgū, kurus paredzēts izmantot bezvada elektriskajos instrumentos” COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD)	140
2012/C 229/28	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Direktīvas 1999/4/EK, 2000/36/EK, 2001/111/EK, 2001/113/EK un 2001/114/EK attiecībā uz Komisijai piešķiramajām pilnvarām” COM(2012) 150 final – 2012/0075 (COD)	143
2012/C 229/29	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz liellopu elektronisko identifikāciju groza Regulu (EK) Nr. 1760/2000 un svītro noteikumus par liellopu gaļas brīvprātīgu marķēšanu” COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD)	144
2012/C 229/30	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka iedzīvotāju veselības aizsardzības prasības attiecībā uz radioaktīvām vielām dzeramajā ūdenī” COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE)	145

Abonementa cenas 2012. gadā (bez PVN, ieskaitot sūtīšanas izdevumus)

ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 200 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, papīra formātā + DVD, ikgadējs	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 310 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 840 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, DVD, ikmēneša (apkopojošs)	22 oficiālajās ES valodās	EUR 100 gadā
ES Oficiālā Vēstneša pielikums (S sērija) – Publiskā iepirkuma līgumu konkursi, DVD, viens izdevums nedēļā	daudzvalodu: 23 oficiālajās ES valodās	EUR 200 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, C sērija – Konkursi	valodā(-ās) saskaņā ar konkursu(-iem)	EUR 50 gadā

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša, kas iznāk oficiālajās Eiropas Savienības valodās, abonements ir pieejams 22 valodās. Tajā ir L sērija ("Tiesību akti") un C sērija ("Paziņojumi un informācija").

Katrai valodas versijai nepieciešams atsevišķs abonements.

Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 920/2005, kas publicēta 2005. gada 18. jūnijā *Oficiālajā Vēstnesī* L 156, Eiropas Savienības iestādes uz zināmu laiku nesaista pienākums visus tiesību aktus sagatavot īru valodā un tos publicēt šajā valodā. Tādēļ *Oficiālā Vēstneša* izdevumus īru valodā var iegādāties atsevišķi.

Oficiālā Vēstneša pielikumu (S sērija – "Publiskā iepirkuma līgumu konkursi") var abonēt 23 oficiālo valodu versijās vienā daudzvalodu DVD formātā.

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša abonentiem ir tiesības saņemt dažādus *Oficiālā Vēstneša* pielikumus bez papildu samaksas. Abonentus informē par pielikumiem ar *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* iekļautiem paziņojumiem lasītājiem.

Pārdošana un abonementi

Dažādus maksas periodiskos izdevumus, tādus kā *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, var abonēt pie mūsu komerciālajiem izplatītājiem. To saraksts ir pieejams šādā tīmekļa vietnē:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) piedāvā tiešu bezmaksas piekļuvi Eiropas Savienības tiesību aktiem. Šajā vietnē iespējams iepazīties ar *Eiropas Savienības Oficiālo Vēstnesi*, un tajā ir iekļauti arī līgumi, tiesību akti, tiesu prakse un sagatavošanā esošie tiesību akti.

Lai uzzinātu vairāk par Eiropas Savienību, skatīt: <http://europa.eu>

